2464

Ouvh.
4° 274

Pour la Bibliotheque de S. A. le Prince Michel Radziwill Castellan de Vilna.

oud

~~139~~ 01/9

XVII 4° - 274 OUK

139 01/9

Volinia
Smolensco
Plesco
Tweria
Podolia
Permia
Bologaria
Polotsky
Vgoria
Vitatsky
Kiovia
Volodimiria
Novogradia
Moscau
Casan
Astrakan
Siberia

MosCos Petre DoCes, Data CresCere regna per arMa,
arCes beLLa DoMant, te MoDo faCta Czaro.

DIARIUM
ITINERIS IN MOSCOVIAM
Perilluſtris ac Magnifici Domini
IGNATII CHRISTOPHORI
NOBILIS DOMINI
DE GUARIENT, & RALL,
Sacri Romani Imperii, & Regni Hungariæ
Equitis, Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Conſiliarii
Aulico-Bellici
AB
Auguſtiſſimo, & Invictiſſimo Romanorum
IMPERATORE
LEOPOLDO I.
AD
Sereniſſimum, ac Potentiſſimum Tzarum,
& Magnum Moſcoviæ Ducem
# PETRUM
# ALEXIOWICIUM
Anno M DCXCVIII.
ABLEGATI EXTRAORDINARII
Deſcriptum
A JOANNE GEORGIO KORB, p. t.
Secretario Ablegationis Cæſareæ.
Acceſſit Reditus Suæ Tzareæ Majeſtatis à Provinciis Europæis ad proprios limites periculoſæ Rebellionis Streliziorum, & latæ in eoſdem ſententiæ cum ſubſecuta ſanguinea Executione, nec non præcipuarum Moſcoviæ rerum compendioſa, & accurata deſcriptio &c.
Cum Privilegio Sacræ Cæſareæ Majeſtatis.

VIENNÆ AUSTRIÆ, Typis Leopoldi Voigt, Univerſit. Typog.

[1700]

ILLUSTRISSIMO

ET

EXCELLENTISSIMO

DOMINO, DOMINO

DOMINICO ANDREÆ

SAC. ROM. IMP. COMITI

â KAUNIZ

HÆREDITARIO

Domino Austerlizii, Hunnobrodæ, Krzizanowii, Moravo-Prussii, Magno Orzechowii, & Panowii,

EQUITI

Aurei Velleris,

Sacræ Cæsareæ Majestatis

CAMERARIO

CONSILIARIO ACTU INTIMO,

ET

Sacri Romani Imperii

VICE-CANCELLARIO

DOMINO AC MECOENATI

MEO GRATIOSISSIMO.

2207
15/1 1936

Postquam Augustissimo, Potentissimo & Invictissimo Principi, ac Domino Domino LEOPOLDO Electo Romanorum Imperatori, semper Augusto, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ Regi, Archi-Duci Austriæ, Duci Burgundiæ, Brabantiæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchioni Moraviæ, Duci Lucenburgiæ, ac Superioris & Inferioris Silesiæ, Wittenbergæ, & Teckæ, Principi Sueviæ, Comiti Habspurgi, Tyrolis, Ferreti, Kyburgi, & Goritiæ, Landgravio Alsatiæ, Marchioni Sacri Romani Imperii, Burgoviæ, ac Superioris & Inferioris Lusatiæ, Domino Marchæ Sclavonicæ, Portûs Naönis & Salinarum &c. &c.

Serenissimus & Potentissimus Dominus Dominus TZARUS, & Magnus Dux PETRUS ALEXIOVICIUS totius magnæ, parvæ, & Albæ Russiæ, Autocrator Moscoviæ, Kyoviæ, Volodomiriæ, Norogardiæ, Tzarus Casani, Tzarus Astracani, Tzarus Sibiriæ, Dominus Pleskoviæ, Dominus & Magnus Dux Smolensciæ, Tiveriæ, Jugoriæ, Permiæ, Veatkæ, Bolgariæ, aliorúmque Dominus, & Magnus Dux Novogardiæ, inferioris Terræ Tsernigoviæ, Resaniæ, Rostoviæ, Jaroslaviæ, Beloosiriæ, Udoriæ, Obdoriæ, Condiniæ, ac totius Septentrionalis Oræ Dominator, & Dominus Iveriæ, terræ Cartalinensium, & Grassensium, Tzarus etiam Cabar-

 dien-

diensis terræ, Tscercassiensium & Gorissensium Ducum, nec non aliorum multorum Orientalium, Occidentalium & Septentrionalium Dominiorum & Ditionum paternus, & avitus Hæres, Successor Dominus, & Dominator pro suo in Orbem Christianum studio, fœdus offensivum contra sanctæ Crucis hostes proposuerat, atque Sac. Cæs. Majestas uti nunquam interruptam suæ Tzaræ Majestatis Amicitiam magni facit, & sua etiam ex parte rei Christianæ commoda in primis curis habet non modo ad istud ineundum promptissimam se declaraverat, sed & desuper cum suis adversùs eosdem hostes fœderatis, Inclyto nimirum Polonorum Regno, & serenissima Venetorum Republica communicaverat, jámque tam dictum Poloniæ Regnum ex pari in publicam rem Christianam Zelo fœderi tam salutari assensum suum scriptis præbuerat, quàm serenissima Respublica Veneta ad id concludendum suum in Aula Cæsarea legatum plena potestate munierat, Illustrissimi, & Excellentissimi Domini Domini Sac. Cæs. Majestatis Consiliarij Intimi Dominus Franciscus Udalricus Comes à Kinski Regni Bohemiæ Supremus Cancellarius, aurei velleris Eques, Dominus Ernestus Rudigerus Comes à Starenberg Generalis Campi Marescallus & Consilii Bellici Præses, aurei velleris Eques. Dominus Wunibaldus Sebastianus Comes à Zeyhl Consilii Imperialis Aulici vice Præses, & vice Cancellariatûs Sacri Imperii pro tempore Administrator, utpote constituti ad id Plenipotentiarii, & modò dictus Serenissimæ Reipublicæ Venetæ ordinarius ad Aulam Cæsaream Orator Excellentissimus Dominus Carolus Ruzini Eques, cum suæ Tzaræ Majestatis apud Aulam Cæsaream existente Ablegato, Generoso & Magnifico Domino Cosma Nikitiz Nephimonoff productis prius facultatum Tabulis, traditísque invicem authenticis earum exemplis ex mandato suorum Dominorum Principalium in sequentes triennalis fœderis leges vigesima nona Januarii Anni 1697. consenserunt. 1mò. Quilibet fœderatorum hostem communem Turcas, & Tartaros, terrâ, maríque viribus quantùm potest maximis, tenetur invadere, & debellare. 2dò. Suas belli gerendi intentiones sibi invicem communicabunt, operámq; adhibebunt, ut ineundæ pacis tempore quisque competentem obtineat, ab hostibus satisfactionem. 3tiò. Durante fœdere nemo sinè alterius fœderati præscitu pacem cum ho-

ste

ſte concludet, conditiones honeſtæ, pacis verò audire poterit, modò de iiſdem reliquos ſinè mora edoceat, tractatu comprehendat, quæque agentur de tempore, ad tempus communicet. 4tò. Quem fœderatorum in Imperiis,Regnis,& Provinciis ſuis communis hoſtis vi præpotenti invaſerit, eum reliqui per diverſionis beneficium adjuvabunt. 5tò. Fœdus hoc durabit tres annos à die ſubſcriptionis computandos, quo durante liberum eſto de prolongatione tractare, eo expirante autem continuabit inter fœderatos veteris Amicitiæ, animorúmque conſenſio. 6tò. Hâc ultimâ colligatione nihil innovatum cenſeri debet in eo ſacro fœdere, quod jam ante Sacræ Cæſareæ Majeſtati cum Inclyto Poloniæ Regno, & Sereniſſima Republica Veneta interceſſit &c. 7mò. Pariter in priſtino ſuo vigore confirmatus permanebit Tzaræ Majeſtatis cum Sereniſſimo Rege, & Republica Poloniæ jam ante concluſus tractatus: Hanc triennalis fœderis conventionem Sacra Cæſarea Majeſtas tanquam præſcitu, & mandatô ſuô initam inſecutâ vigeſimâ quintâ Menſis Februarij ejuſdem anni non ratam modò, ac in omnibus & ſingulis ipſius contentis confirmatam voluit, verùm etiam ſperatum ex eo fructum tantò ſecuriùs captura novum conſilium ſuſcepit de mittendo ad Aulam Moſcuæ Legato, ex cujus diligenti & accuratâ relatione, quidquid ibi molirentur, tutò & tempeſtivè reſcire poſſet. Nulla ſiquidem publicorum negotiorum pars cautiùs exigenda eſt, quam delectus eorum, quibus ad exteros Reges, aut populos legatio concreditur; venarum enim inſtar ſunt, quæ pro ſuo habitu occultam ſalutis aut morbi vim ex diverſo tractu terrarum inſpirant in patriam. Sacra Cæſarea Majeſtas interea benigniſſimo innatæ clementiæ oculo vires, & merita eorum intuebatur, qui honori huic & oneri paratos ſuos humeros ſubjicere obtulerant. Fecit longa rerum experientia, animus negotiorum uſu exercitus, binæ Conſtantinopolitanæ profectionis pericula, amore patriæ exantlata; Officiorum memoria quæ durante obſidione Viennenſi communi universæ Chriſtianitatis emolumento fideliſſimo, & indefeſſo ſtudio præſtiterat, correſpondentiæ quotidianæ utilitas, quâ ex Mahometanis caſtris ſingulas Muſelmanorum molitiones ſolertiſſimâ juxta, ac periculoſiſſimâ inveſtigatione detectas cum momentaneo vitæ diſcrimine Auguſtiſſimorum Cæſarum Reſidentiæ aſſiduâ littera-

rum communicatione aperuerat. cogniti denique Moſcoviæ, quam jam ante cum legatione adiverat, illiúsque nationis mores & genius, ut Sacra Cæſarea Majeſtas huic muneri Clementiſſimâ ſuâ denominatione præficeret, Illuſtriſſimum Dominum Chriſtophorum Ignatium nobilem Dominum de GUARIENT & Rall S. R. I. & R. H. Equitem, nec non S. C. Majeſtatis Conſiliarium Aulico Bellicum actualem. &c.

Is poſt Clementiſſimam Cæſaris denominationem in favorem ſui factam, nihil eorum intermiſit, quæ profectionis hujus dignitas exigebat procurari. Sed aliunde obvenerunt obſtacula, quæ integrô fermè anni ſpatio neceſſarium ejusdem diſceſſum morabantur. Tandem Deo felicitante,& omnibus quæ obſtare poterant amotis, comitatu ſuo, & oneribus præmiſſis decimâ Januarii à tempore prandii longè meditati itineris felix Auſpicium ſumpſit. Octo omnino currus erant hominum commoditati, & oneribus ferendis deſtinati. Quinquaginta pariter in viam equos numeravimus. Ordo porrò totius comitatus,quò Viennâ diſceſſum eſt,hic erat. 1mò. Stabuli præfectum equo inſignem, duo famuli equeſtres inſequebantur, equos innata generoſitate feroces, & urſinis pellibus contectos,ad manum ducentes. 2dò. Trahebatur currus perſonæ Domini Ablegati vario panno contectus, ne in ejuſdem decorem aut pretium facile tempeſtas peccare poſſet, à ſex promotus equis generoſitate ſuâ & ſub nigro colore commendatis. 3tiò. Primus currus ſequebatur Officialium, quem tres Miſſionarii Cæſarei occupaverant, non impari arte ſpectabilis. 4to. Succeſſit currus ſecundus Officialium. 5tò. Alia rheda ad neceſſariam culinæ ſupellectilem accomodata. 6tò. Poſt hanc ducebatur currus onerarius, ingens machina, & maximum itineris impedimentum. 7mò. Curru itinerario ſub-officiales,& curſores vehebantur. 8vò. Hunc inſectabantur gemini vino, & aliis oneribus avectandis deſtinati,nec canes, quos rarâ magnitudine, & agilitate celebratos, Anglia miſerat, omittendi ſunt. Navi trajiciendus Danubius erat,præmaturus enim intepeſcentis cœli calor ſuam flumini libertatem ſolutâ glacie reddiderat, ad cujus ripam ſupervenit nuncius eques, hunc Excellentiſſimus Comes de Breuner (interea piè defunctus) tunc Cameræ Præſes cum expreſſo mandato ad navium magiſtrum

ſub-

TABULA
Itineris
VIENNA IN MOSCAU
Facti A°. 1698
MARE BALTICUM
CURLANDIA
LIVONIA
MOSCOVIA
MOSCUA
PRUSSIA REGALIS
PRUSSIA DUCALIS
DANTZIG
Königsberg
Vilna fl.
Vilna
Kauna
Ossmiana
Minsko
Borissow
Odrussco
Orsa
Smolensko
Dragabusa
Wiasme
Mosaisko
Sklow
Mohilow
Boristenes fl.
LITHUANIA
POLONIA
Braunsberg
Frauenberg
Elbing
Graudentz
Culm
Thoren
Conitz
Inouladisla
Komin
Kalisch
Vistula fl.
Odera fl.
Breslau
SILESIA
BOEMIA
Neiss
Jegerndorf
Neüstat
Olmütz
Znaim
Ni. Kolspurg
MORAVIA
VIENNA
AUSTRIA
Danubius fl.
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
38
43
48
53
58
65
63

ſubmiſerat, ut ante omnia alia res ad D. Ablegatum pertinentes ſecurè transportaret. Nam quia violentia, quâ glacies diſrupta eſt, pontem quoque ſecum abſtulerat, ultro citroque commeantes tardiùs tranſvehebantur, ut ingenti ſæpè multitudini diurna nautarum officia non ſufficerent. Fluminis certè latitudo & trajiciendi difficultas per fluitantia glaciei fragmina tranſitum noſtrum in ſerum uſque veſperum pertraxerat. Hinc Stamersdorfium nos ad captandam noctis inſtantis quietem excepit, vix autem neceſſaria ex curribus in conclave comportata erant, cum duo à Domino Ablegato ſubmiſſi adſunt, unus ſtabuli Præfectum neſcio, quibus litigiis adhuc implicitum ſecum Viennam reducturus, alter, ut abſentis vices adimplens ſtabuli curam interea gereret.

11. Manè facto commiſſione uterque ſuâ defunctus eſt, alter enim ſtabuli præfectum ſecum retroduxit, alter iter noſtrum comitatus eſt. Clara affulſit dies cum per Eigensbrunnam Wolckdorfium prandii tempore attigimus, Gaunersdorfium verò ſub veſperum tenuimus. (3) Ubi conſueta apud Catholicos diei ſabathini devotio, nos debiti in Deiparam cultûs admonuit. Prælegente itaque Miſſionariorum uno (tres enim itineris noſtri in Moſcoviam Comites habuimus) Lytanias Lauretanas decantavimus, quam devotionis ſolennitatem, deinde ſemper ſanctâ obſervantiâ retinuimus.

12. Iterum ortâ luce poſt ſacroſancta Miſſæ Sacrificia (Dominicus enim dies erat) quibus omnes mutatis vicibus ſuccedentes intererant, iter noſtrum denuo inchoavimus, primâ pomeridianâ relictô pagô Schrick, Wulfersdorffium pervenimus. Principem Liechtenſteinium agnoſcit Dominum, cujus palatium ibidem celebris fama decantat, ad viæ regiæ ſiniſtram adjacet collis, in quo incolarum pietas Crucifixi Redemptoris noſtri memoriam erexit, ubi præter alias Dominicæ paſſionis Imagines, hortus Oliveti, & Chriſti Sepulchrum colebatur, atque ſuum etiam Diva Roſalia in eo habuit monumentum. Ex quo loco avulſi crepuſculi tempore Kefelsdorfii divertimus. (3)

13. Poſt neceſſaria ſomni tempora ſol illuxit, ſed denſis crebríſque involutus nubibus, & ventorum vehementiâ inamœnus. Iter quod Dreſſenhovium aggreſſi ſumus, pinguedo terræ, & collium adjacentium fertilitas commendat.

Arx Falckensteinia jam nemini habitata quadrantis horæ spatio indè distat. Aliud quoque Castellum non procul abest, quod nomen suum aut Dressenhovio communicat, aut ab illo trahit, prope istud surgit templum S. Vito sacrum. Hic Austriæ, & Moraviæ, constituti dicuntur limites, Nicolsburgum sub meridiem transivimus. Ea subdita est Principi de Dietrichstein. In inferiori Wistriz autem nocturnum diversorium quæsivimus (3) continuus, & terribilis venti turbo ad acuratiorem diligentiam nos adegit,& ne ignis vento adjutus nocere posset sedulò curavimus; alterna certè noctis pervigilia necessaria videbantur. Plurimi deinde consultiùs arbitrabantur sequenti die ibidem quiescere: equis enim fatigatis necessaria quies erat, ne in progressu deficerent.

14. Reparatum igitur eo die, quid quid attritum, & alio modo corruptum fuerat. Sacro ibidem musico celebratus dies.

15. Omnibus bene compositis, & nova exoriente luce recentibus viribus iter aggressi sumus; qui autem stabuli curam ad interim in se susceperat, eundem, ut prædicabat, domestica negotia Viennam revocârunt. Communis deinceps omnium humeris ea sollicitudo incubuit. Asperrima via nos cogebat superato pago Nimschiz in Delniz ea nocte morari (2 $\frac{1}{2}$) sed non sine periculo abiit hic dies. Equi etenim, qui currum culinarem trahebant. Aurigæ aliàs soliti obsequi, mox impatientes per devia, & avia libertatem quærebant, in verso curru ipsorum quoque ferocia se stitit, è duobus coquis, qui inerant, alter læsus quidem, sed modico dolore, ac vulnere, longioris curæ auxilio non indigebat. Idem equi alterâ viâ tentabant, at nihil efficiebant ob subrhedarii in regendo solertiam modico solùm à vero tramite deflexu iter anticipabant.

16. Insecutô die via aliquantum facilior nobis obtigerat, per Bausniz (is pagus ad Excellentissimum Comitem de Kauniz pertinet) ad civitatem, quam Wischau vocant) ante solis occasum appulimus (3) Palisadis fossa, locus muris firmatus est, extra civitatem PP. Capucini monasterium incolunt. Inter cætera autem non contemnendæ fabricæ ædificia Arx, & cum suo sacello Parochialis Ecclesia merentur aspectum. Episcopatûs Olomucensis Jurisdictioni Ecclesiasticæ, & territoriali subjecta est.

17. Exacta nocte, adhuc tenebris non plenè cedentibus currus maximè onerati præmissi sunt. Non dum medium cursum sol perfecerat, & itineris nostri media parte confecta, relicto Pregliz in Craliz substitimus. Dein per Schnablin circa tertiam vespertinam Olomucium attigimus (4) per principalem istam Episcopi Olomucensis residentiam in ejusdem suburbium pulchro nostrorum omnium ordine concessimus, & in hospitio (quod equum aureum vocant) divertimus, nullum enim diversorium in Civitate tot curruum, & equorum capax statim reperiri poterat. In alterum jam diem is adventum nostrum ibidem expectaverat, quem Dominus Ablegatus in amoti locum stabulo præfecerat. Is eo adhuc vespere, secundùm mandatum, quod secum attulerat, omnibus decenter fuit præpositus.

18. Quiescendum in Civitate hac erat uno die; procurandis equis antejugalibus. Cæsareus enim passus idem insinuabat, pro tolerabili utpote mercede. Dominus Generalis vigiliarum Præfectus de Hasslingen eo tempore Commendans Olomucensis in multis amicam propensionem suam contestatus est.

19. Antequam dicti equi ante Jugales (Vorspann) singuli ad destinata onera cogerentur, decima diei hora aderat, difficilis nimirum via per Thalein & Giba visa est. Sed asperior longè usque Petersdorffium superanda erat. Ad ingentem nives altitudinem excreverant, in quas currus onere suo graves adeò profundè dilabebantur, ut sinè admolitione aurigarum equi longo labore frustra defatigati eluctari non possent. Ad ipsum pagum Petersdorffium periculosa fovea nivibus, & nocturnis tenebris tecta (octava enim noctis jam sonuerat) necessario lapsu currus ad se traxit hæsuros inibi, nisi loci judex considerata precum nostrarum æquitate colonos suos omnes jam multo somno sepultos è nidis suis ad subsidium nostrum evocâsset. Herculè ad auroram usq; ibidem hæsissemus. Post media enim noctis tempora Bernam primò tenuimus, (3) foraminum namque frequentia, interjacentium collium declivitas, & densitas conglomeratarum nivium adhuc iter asperabat.

20. Neque hic dies faciliorem viam aperuit, per Rinckersdorff, Hofium, Weibald, & Heidenpiltsch (ultimus pagus à fructu Heidenkorn, quo abundat, sic dictus) in Schwachendorff eâ nocte permansimus. (3)

21. Nullam isto die notabilem itineris difficultatem persensimus per Pintsch ad Liechten ventum est. Pagus hic diversis villis, & domibus propemodum ad milliare extenditur; ibidem acidulas invenimus à calentibus profectione corporibus libenter haustas, & facilè approbatas, circa quartam vespertinam civitatem Jägerndorffium intravimus,(3) ea fossa, vallo & muro firma, Principis Liechtenstein jurisdictioni subest. Ubi apud PP. Minoritas ante discessum nostrum missæ Sacrificio interfuimus.

22. Multi vici prætereundi erant, Derniz,Pratsch,Mogen, Dobersdorff, & Maydelberg, ad cujus dexteram in edito colle castellum situm ad Comites de Colobrath pertinet, alternus descensus, ascensúsque collium non procul inter se dissitorum, non nisi sextâ vespertinâ Neostadium civitatem nobis dedit. (3)

23. Cœlum serenum erat, & via sat facilis apparebat, itaque Polckersdorffio maturè retro nos relicto Nissam ante vesperum subivimus.(3)Civitatem hanc Nissa fluvius alluit, & oppido nomen suum concedit, firmat eandem vallum, & cum muro fossa, & ad Episcopi Uratislaviensis ditionem pertinet. Soc. Jesu Collegium, & Ecclesia Parochialis non minima urbis ornamenta dici possunt, ex Cæsareis Missionariis unus cum posta discessit ad pagum Leibs negotiorum suorum necessitate ita exigente; Uratislaviæ autem se nos denuò opperiturum promisit, litteras quoque à Domino Ablegato scriptas indepti sumus, earundem tenor, quosdam ex comitatu, maximè verò concernebat Præfectum.

24. Noctis quiete hìc occupata, & reddito per solem die iter facile, & jucundissimam cœli temperiem nacti, circa quartam vespertinam cum omnibus oneribus ad Grotkau pervenimus, ibidem pernoctaturi. (3)

25. Rursus autem orta luce denuo longiùs progredi cœptum Lettenberg, Zinta, & Rossow transeuntes Ollaviam maturè ingressi sumus. (4) Ibidem equorum ante jugalium mutandorum necessitas nos detinuit, de præter fluente fluvio Ollavia oppidum nomen suum traxit. Portam illius subeuntibus Augustanæ Confessionis prædicans occurrit cum funere trahæ imposito.Augustanæ Confessioni addicti sunt cives, Arcem autem satìs magnificam inhabitabat tunc Princeps Jacobus, Joannis nuper defuncti Poloniarum Regis,primogeni-

tus

tus cum Sereniſſima conjuge Neoburgica Duciſſa. In ſumitate tecti aulæ ſenatoriæ gallus ex cupro figuratus toties arte circumagente vertitur, quoties campana horam(13.)ſonat. Iſto adhuc veſpere ſtabuli præfectus poſtâ anteceſſit Uratislaviam, ut diverſorium perſonis, & animalibus commodum interea diſpiceret.

26. In Arcis antedictæ templo Catholico, manè ſubſecuto, miſſæ Sacrificio interfuimus, deinde iter noſtrum Uratislaviam ante plenam meridiem ob viam facillimam celeriter confecimus,(4)in ſuburbio autem tam diu hærendum nobis erat, donec ad ſtabuli præfectum adventûs noſtri notitia data, equi, & currus in ordinem regeſti, ipſéque adeſſet, qui totum comitatum in ſedem iſtam Epiſcopalem cum decore introduceret.

27. Quies hìc erat utilis, & neceſſaria; aurigæ enim ad ulteriùs avehenda onera noſtra noviter conducendi erant. Sileſienſis Cameræ vice Præſidentem Dominum Baronem de Neydhart Dominus Ablegatus litteris requiſiverat, ut officialibus ſuis, quos ea cura tangebat, non gravaretur aſſiſtere.

28. Alter quoque dies hìc conſumptus, utì priorum evacuatio, & noviter conſtitutorum curruum oneratio expoſcebant, omnia tamen ita parabantur, ut nihil remaneret, quod craſtina luce longiori impedimento nos detineret.

29. Quamprimùm itaque nova lux oriebatur, quivis ad iter ſe accingebat. Sub ipſum portæ urbanæ limen, qui nuper negotiorum prætextu à nobis diſceſſerat, ſe nobis denuo aggregavit Miſſionarius Cæſareus, eo autem die ſuperatis, quos tranſivimus pagis, Weiden, Hingen, & Holau in vico Klacha noctem tranſacturi ſubſtitimus. (3)

30. Aurora autem referente ſolem iterum profecti Tornaſt cum Scheuren liquimus, & in pago, cui Teutſchammer nomen eſt, ſaxis & montibus viam aſperam emenſi, prandium ſumpſimus. Cupri fabricam ibidem inſpeximus. Malleum præterfluens rivulus rotâ urget. Continuatam porro trium milliarium ſylvam pervadentes in loco (Miltſch dicto) nocturnam ſtationem poſuimus. (5)

31. Poloniæ confinia, & primum ejuſdem locum Sdonam medio jam die attigimus, Polonæ militiæ Generalis Letschinski illius eſt Dominus. Portorii præfectus licèt germanus eſſet, attamen oſtenſis liberi commeatûs litteris acquieſcere

cere non voluit, prætendens tanta, quæ nobiſcum ducebamus onera immunia eſſe non poſſe, antequam auriga juramentô confirmâſſet, præter res Legati privilegiatas nihil ſe vehere, cujus futilis prætenſio juſto riſu fuit exploſa. (3) Ad civitatem Groteſchinium eâ veſperâ adhuc properatum eſt. In abſentia Supremi Præfecti Domini Galezki ejusdem Staroſta Dobrowolski non contemnendæ humanitatis officia nobis exhibuit, etſi non ignoraret ſolum Domini Ablegati comitatum adeſſe; nobis tamen cereviſiam, crematum, & panem, pro equis avenam cum fœno in maxima Poloniæ inopia chariſſima dona ſubmiſit. Præfati Domini Galezki uxor præſens aderat. Hæc piſces liberaliter ſubminiſtrabat, ut quivis hoſpitum benevolentiam hactenus inexpertam pro viribus exaggeraret.

FEBRUARII.

1. Maximè cùm inſecuto manè ipſe loci Staroſta nos inviſeret, & felicem itineris noſtri proſecutionem non verbis tantùm comibus aggratularetur, ſed quemvis inſuper ad novi, & nobilioris cremati hauſtum civiliſſimè ſollicitaret, nec antea diſcederet, quàm nobis in aperto campo conſtitutis ſufficientem inſtructionem dediſſet, quænam loca adeunda, aut declinanda forent, Polonia enim tunc temporis in partes ſciſſa nihil tutum & ſecurum iterfacientibus relinquebat. Intenſiſſimum diei hujus frigus multis largiorem vini aduſti potum indulgere videbatur, credebant ſe media hyeme invito etiam ſole, virtute cremati immodicè ſumpti æſtatem accendere poſſe. Sed temulentos & crematum, & frigus immodicè adurebat. Hos ſemiſopitos in terram prolapſos deſtituebant equi eo caſu libertatis admoniti, illi curribus relictis cum nivibus luctabantur. Jucundum ſpectaculum iis, quibus moderatus potionis uſus mentem aufferre non poterat; prandii tempore ad animalia reſtauranda Kosminij paulisper conquievimus, multorum hìc murmuratio, dolor, & querela exaudiebatur. Quia verò nullum periculoſioris læſionis indicium erat, horum lamenta, aliorum jocis, & riſui inſerviebant. Ulteriùs denuo iter exorſos Jaratſchinium ante noctem ſuſcepit. (4)

Magnam furum frequentiam in Polonia ubique graſſari, qui non credit, aut negat, dignus eſt malo omine, experiri.

Nos

Nos optimum rati intactam causam servare, & grassatorum perfidiam utilibus remediis prævenire; vigiliarum stationes distribuimus, omnes unus alteri succedentes, vices nostras subivimus, nemine excusato, ne plures ansam arriperent se eximendi ab onere. Præsertim cum sollicitudinem nostram magis anxiam hospes redderet, referendo districtum hunc Contianæ factionis esse, & paucis ab hinc diebus quendã desultorium Saxoniæ equitem à Polonorum frameis, sinè ullius datæ offensæ culpa miserè dilaceratum, eorúmque in Regem Neo-Electum odio immolatum esse.

2. Post primam noctem alterno pervigilio transactam suasit ejusdem commendata utilitas, ut illud deinceps continuandum omnes vellent. Interea pagis Scharschlohe, & Pograseliz post nos relictis, in parvo quodam loco (auriga viarum peritus Blindenfidler nominavit) nocte hac commorati sumus. (5)

3. Acutissimum iterum frigus omnia constringebat, cum nos in pago Skaplii calore ad fornacem quæsito, paulisper alacriores per Boviz eo vespere ad Orchof pervenimus. (4)

4. Cœlo aliquantùm mitiore per Lowiz & Marckwiz cum occasu solis Uratislaviam minorem attigimus, (4) in cujus suburbio hospitatos varii Poloni inviserunt Magnifico sermone fidem suam extollentes, qua Regi suo neo Electo semet addictos velint. Gestuum expressivorum superbia omnibus ansam dedit gentis jactabundæ ostentationem tacitè deridendi.

5. Multùm de rigore suo frigus remiserat, facili via itaque sole adhuc pleno Turonium venimus. (5) Prussiæ Regalis civitas certis immunitatibus gaudet in modum earum, quas in Imperio Romano Germanico liberas vocamus. Germanicum Idioma maximè in usu est, promiscuum tamen cum Polonico. Incolæ, ut plurimùm Augustanæ confessionis sunt. Catholicæ nihilominus religionis exercitium palàm viget. Propè templum Parochiale Catholicum in civitatis foro speciosi operis structura porta triumphalis erecta stabat, ad Neo Electum Poloniarum Regem, cujus adventum expectabant, condigna veneratione excipiendum.

6. Hìc altero post adventum nostrum die quievimus, ne animalia continuo itinere lassata, viribus suis destituerentur.

 tur.

tur. Turonenſes Domini Ablegati abſentiâ compertâ ejusdem adventum expectare ſe cauſabantur, cui deinde poſtâ tranſeunti per delegatos itineris cœpti feliciſſimum exitum civili, & germanica oratione apprecari, atque intimari fecerunt, ſe debiti erga Cæſareã Majeſtatem reſpectûs, & humillimæ devotionis ſemper tenaciſſimos, nec minùs anxiè ſuam in Neo Electum Poloniarum Regem fidem, & obedientiam ſemper intemeratam cuſtodituros.

7. Omnia ad viam comparata erant, cùm auriga indicat ſibi pontis uſum per viſtulam eſſe prohibitum, antequam pro equis ſuis propriis ad abducenda onera noſtra conductis conſuetum vectigal (Das Brucken-Geld vocant) ſolviſſet, ſed remonſtratione facta, conductos equos cum propriis eadem jura oneribus ſolvere, & immunes eſſe velle, exactor aquievit, poſt itinere per Lyſominice Oſtaſcivũ, & Giziwam promoto civitatem Epiſcopalem Colmensẽ attigimus. (3) Non alia Urbis hujus eſt facies, quàm vaſtati expilatíque vici, omnibus inimicis furiis ſuis quaſi è ſedibus erutis; duobus milliaribus diſtat à Culm, unde Epiſc. Culmenſis nomen traxit. Magnifica ampláq; Eccleſia Canonicorum eſt, memoria punitæ injuriæ dictis Canonicis in Proceſſione Turonium inſtituta, ab acatholicis Turonii incolis illatæ. Pœnæ enim & ſatisfactionis locò ad templum hoc ſuis ſumptibus extruendum adigebantur.

Interea Dominus Ablegatus Clementiſſimam facultatem obtinuerat Auguſtiſſimi Imperatoris, & Sereniſſimi Romanorum Regis ſacratiſſimas dexteras debito humillimóque cũ reſpectu exoſculandi. Jámq; non tantùm ſolito juramento apud Excellentiſſimum Dominum Campi Mareſchallum, & Judicii aulico Bellici Præſidentem Dominum Comitem de Starenberg decenter præſtito ad conſiliariorum aulico Bellicorum album relatus fuerat, ſed apud præcipuos etiam S. C. Majeſtatis Miniſtros obſequentiſſima ſui commendatione valedictionis obſequia plenè abſolverat, cum ſuſcepta prius Omnipotentis Dei Benedictione, quam Eminentiſſima ſua Celſitudo Dominus Cardinalis de Kollonitſch ex congenita totíque univerſo nota clementia eidem in diſceſſuri habitatione benigniſſimè dignabatur impertiri, iter poſtâ aggreſſus eſt, & ad Danubium, quem glacies denuo conſtrinxerat, ſuaviſſimæ Dominæ Uxori, pluribus aliis amicis, & propinquis eò uſque comitantibus multis teneræ charitatis indiciis amœniſſima viciſſitudine reciprocatis valedixit.

8.

8. Ulterius progredientes per Schottenbruck in Kraudenz ſubſtitimus. (5)

9. Virginum de Sancta Clara ibidem monaſterium eſt, in quo ſecuta luce miſſæ interfuimus. Denuóque iter adorsi viarum difficultatibus multùm impediebamur. Obſtabat collium interjacentium multitudo, & quibuſdam in locis nivium coagulatarum profunditas graviter oneratis curribus difficillima via. (4) Medio die oppidum Neoſtadium, Pesko autem inclinante ſole attigimus. (4)

10. Reliqueramus jam Rindeslohe, & uno tantùm lapide à diverſorio nocturno Straſſenbar aberamus (6) cùm incuriâ aurigæ unus ex oneratis curribus in acclivem viam delabitur, cui extrahendo, & ſublevando labor omnium duabus in noctem horis continuatus ægrè ſuffecit. Stabuli præfectus nos Gedanum præceſſerat, ut hoſpitium tot hominum animaliúmque capax ante adventum noſtrum inveſtigaret.

11. Eundem ſummo manè inſecuti per Longenau, & Schevering circa diei medium Gedanenſe ſuburbium tenuimus, ex quo ipſa urbis mœnia decenti ordine ſubintravimus. Pratum viride, diverſorium vocant, in quo permanſimus. (3)

12. Commorandum nobis hic erat, donec adventus vel litterarum, vel ipſiusmet Domini Ablegati aliud juberet. Abſoluto prandio arcui triumphali à Magiſtratu Gedanenſi ad Neo Electum Polonorum Regem dignâ Magnificentiâ excipiendum erecto inſpectando vacavimus. Sumptibus certè nobilis, ſplendore inſignis, amplitudine conſpicuus, & ſymbolorum acuminibus ſubtilis & varius omnibus viſus eſt.

13. Summum Templum Auguſtanæ Confeſſionis eſt, & multis Ortodoxæ religionis Catholicæ veſtigiis, celeberrimum, fons Baptismalis raræ magnitudinis, & artis eximiæ ex aurichalco fuſus ad ſe contemplandum primò oculos averterat. Imago autem aſpectu longè dignior viſa, quæ extremi Judicii multiplices affectiones vivis coloribus adumbraverat. Quadraginta annorum labor eſt, tantum ſpatium uni picturæ datum, Jacobus Heick Amſtelodamienſis ejusdem Author eſt. Sancti Petri Baſilicæ eandem conſecraverat, navis autem pretioſiſſimum hoc depoſitum Romam vectura tempeſtati naufraga ſuccubuit, ipſum mare anxium crederes, ne tanta ars commendatione ſua careat. Hanc enim imagi-

nem perditis tot navis mercibus ſolam exceptam, ſecundo vado ad oram Gedanenſem propulit, ínq; ejusdem littore tuto expoſuit, in dicto templo inter præſtantiſſima cuſtoditur. Gaudentium, dolentiúmque diverſiſſimas vices divinus ſanè expreſſit penicillus, minima corpora aptiſſimis lineamentis deſcripta ſunt., affectus & paſſiones animarum verè viventium apparent. Author imaginis artis opticæ bene peritus fuerit, neceſſe eſt, in eadem enim imagine ter tota imago mirificè repræſentatur. Summum dicti templi altare geminatum eſt ex aurichalco fuſo, anterior pars omnes Angelorum choros exhibet, hac autem remotâ coronationem B. V. M. videmus. Alia Deiparæ imago cuſtoditur incluſa ex lapide artificiosè fabricata, alteram manum à furore inſanientis vulgi decuſſam volunt. His omnibus inſpectis in Capella Regia non procul ſita miſſæ Sacrificio interfuimus. Reſtabat fortalitium (Mündam dicunt) ſecuritati portûs poſitum, hoc intrare nulli conceditur, niſi à Magiſtratu ſpeciali dato paſſu fuerit permiſſum. Præſidens tunc Gedani erat D. Schmid; vir comis & gravis, petitis noſtris quamprimùm annuit, & ſcriptum datæ licentiæ teſtimonium nobis exhibuit. Ad viſtulam ergo adhuc frigore conſtrictum concedentes, trahas ibidem, quàm plurimas inventas modico pretio conduximus, earúmque uſu celeriter ad Mündam perventum eſt, quæ viſtulæ pars munimenti exteriora latera allambit, & firmat, pertinaciam glaciei violento ligonis auxilio amiſerat, navicula ad trajectum commoda in fortalitii ripa cuſtodiebatur à milite: negat ille nos ante admitti poſſe, quàm commendans viſâ litterâ ejus facultatem annuendo feciſſet. Cui ergo, ut paſſum oſtenderet, tradidimus, & brevi poſt intervallo admotam à milite Scapham conſcendentes caſtri primam portam ſubintravimus. Longus in armis ſtabat ordo excubias agentium & Locumtenens (cui mandatum id erat) nos perhumaniter ſuſceptos per ſingula exteriora munimina ducit, monſtrátque quidquid viſu vel commendatione dignum erat, interiora, & nova munimina tenentes relinquimur à Locumtenente militaris obſequii jura ſtrictè obſervante; excipimur autem à nova militum cuſtodia, expectabátque officialis alius, ut caſtro exactè monſtrato ſua vice defungeretur. Tormentorum multitudo, mœnium, & muniminum accurata defenſio, ad ultimum jucundiſſimus ubique ordo omnibus commendabilis

viſus

visus est. Eodẽ modo reductos litterarum liberi repaſsûs nostri & ostendere & tradere oportuit. Placuit traharum commoditas, & consensus omnium voluit ad maris ostium pergere, sed glacies eò usque non pertingens propositum impedivit. Hollandicam tamen glaciei affixam triremem conscendimus, omnia in eadem perscrutati.

14. Turbidum erat cœlum, & prominens imber lucem subduxerat, remissiórque hyemis rigor verno tempore mitescere credebatur. Multùm itaque in civitatem excurrere non sinebat platearum lubricus, & difficilis meatus. PP. Carmelitarum nihilominus monasterium missæ audiendæ gratiâ adivimus.

15. Litteras à Domino Ablegato posta attulit, in itinere constitutum brevíque ad nos venturum nunciabant. Post meridiem Patriciorum palatium videre omnium animis sederat, in eo diebus Mercurii, & Sabbathi potissimùm cum mercatoribus Patricii conveniunt pomeridiano etiam tempore. Mercatoris enim cujusdam testamento constitutum, ut dictis diebus, & tempore Musici Urbis pro certa mercede præsentium aures, & animos eleganti symphonia studeant divertere. Picturarum arte & pretio aula superba est, & memorabilia volunt esse, quod vulgaris ille jocator (Eulenspiegel appellavêre) magnæ fornaci affixus, se quærentibus diversas facies, partémque corporis posticam objicit ridendos relinquens, qui ridiculum quærere cogitaverint. Lumen etiam aliquod in summitate Aulæ ita artificiosè depictum est, ut naturam victam jurares, omnium enim oculis lux verè ardens videtur. Civitatis Gedanensis insigne cervus est, igitur istius in omnibus Historiis, & fabulis in eadem aula adumbratis invenitur allusio. Hìc in sylvis Orpheus ad Cytharæ sonum feras movet, ibi Actæon propriis à canibus miserè dilaceratur, alibi alias venationes oculis leges.

16. Hic dies divino cultui ex integro fuit consecratus, apud PP. Dominicanos Concioni, Sacrificio, atque aliis devotionis actibus interfuimus.

17. Iterum obscurum crebrâ pluviâ cœlum nos domi detinuit, præter eos, quibus mercatorum tabernas, & mercium vendibilium pretium acuratiùs investigare placuit.

18. Sudum cœlum, & lucis serenitas extra urbem nos pellicere videbatur. Ordinis Cisterciensis Monasterium non

procul

procul abeſt, ad quod jucundiſſima via deducit, horti, ædificatæ ad voluptatem ædes, pulcherrimæ villæ, amœniſſima dumeta, diſtinctíque colles divites aquarum ſcaturigines emittentes in ſubjectos hortos, oculos undique gratiſſima varietate ſatiant. Præfatum Monaſterium (Oliva dictum) ad pedem montis ſitum jacet, ſuo territorio omnia comprehendit, quæ horæ quadrante remotiùs ab urbe ſita ſunt. Versùs mare, & viſtulam autem fortalitium Münda limitem ponit. Fundator Subislaus Dux Pomeraniæ à Culmbacenſi Abbate ad fidem Catholicam converſus, hoc gratitudinis monumentum Deo poſuit. Néve erga converſorem ſuum minùs gratus videretur, ex ejuſdem Ordine, & Monaſterio Ordinis Ciſtercienſis Patres evocavit, iiſque monaſterium incolendum tradidit. Templum habet magnificum, plura ibidem inventa Epitaphia; ſubjicere placuit, quod magìs ad rem viſum eſt.

Hoc ſibi ſub ſaxo requiem quæſivit Oliva.
Cui lux, vita, quies firma ſit ipse Deus.

Fundatio dives eſt. Typographiam & Apothecam habet propriam, toti Europæ innotuit, ex quo Gallicum Principem de Condi candidatum Coronæ Poloniæ hoſpitem habuit.

19. Quatuor Saxonicorum equitum Centuriæ Regis venturi præſidio intrârunt urbem.

20. Duæ Centuriæ cuſtodum corporis Regis Poloniarum advenerunt, uni ſuburbium (Stolzenberg) alteri ſuburbium (Scotiæ dictum) hoſpitia ſuppeditabant. Hos pars noſtrûm, ut videret, exivit urbe; altera civitatis Turrim conſcendit, horologium artificioſiſſimum, & campanarum ludentium concentu celebre contemplatura.

21. Apud Brigitinos Miſſa à Miſſionariorum aliquo dicta eſt. Monaſterii Fundator 24. Monachos, & 60. Moniales eſſe voluit; pro totidem ſufficienti proviſione adjecta; ſed acatholicis aliter viſum eſt. Octo tantùm Monachos, & Moniales triginta tolerant. Reditus ad expunctorum ſuſtentationem requiſitos ærario publico inſerunt. Circa tertiam veſpertinam Dominus Ablegatus cum duobus curribus per poſtam advenit, & cubicula pulcherrima in Senatoris cujusdam domo à Magiſtratu Gedanenſi habitationi ſuæ deſignata, quamprimùm occupavit.

22. Ad

22. Ad quem altero adventûs ſui die duo delegati Senatores, nomine totius Senatûs humaniſſima Germani idiomatis oratione gratulationem peregerunt, addita ſinceriſſima conteſtatione devotiſſimi ſui reſpectûs, quo Sacram Cæſaream ſuam Majeſtatem ſemper veneraturi ſint. Quibus Dominus Ablegatus reciproca officioſa civilitate reſpondit, Dominósque deputatos ſecuros voluit, ſe exhibitas à Magiſtratu honorum teſtificationes, & ſinceriſſimas conteſtationes humillimæ ſuæ erga S. C. Majeſtatem devotionis in proxima ſubmiſiſſima relatione condignè exaggeraturum. Regalia, quibus Dominum Ablegatum honorabant, conſiſtebant in raræ magnitudinis piſce, & duodecim cantharis vini Rhenani, & Hiſpanici.

23. Expediti duo equites Nuncii publici, qui ſervos ad reducendum canem vigeſimâ denuo emiſſos revocarent. Tempus amœni veſperi obeundo civitatem, Viſtulámq; cum fluvio Moidlow glacie conſtrictum tranſeundo, conſumptum eſt.

24. Longæ quietis tempora tandem finita. Domini Ablegati eo tempore expectati præſentia omnia promotioni itineris utilia procurari denuo fecit. Secundâ Pomeridianâ diſceſſum ex urbe Gedanenſi auſpicati, præcipiti quodam monte feliciter ſuperato, fortuna non minori Viſtulam adhuc glacie conſtrictum cum curribus graviter oneratis tranſivimus. Octava noctis oppidum Schönberg ſomno capiendo dedit. (3)

25. Orta luce progredientibus iterum congelatus Viſtula non ſinè periculo tranſeundus fuit. Violentiùs enim pomeridiani ſolis æſtus glaciem jam multùm attenuaverat. Nihilominus alius adhuc fluvius (Nagat vocant) eodem cum diſcrimine trajiciendus erat; antequam in pago Ropach prandium ſumere liceret. (4) Elbingam autem Pruſſiæ Regalis civitatem (2) ante noctem ſubintravimus. Urbs hæc præ cæteris munita eſt, Nagat fluvius eandem alluit, & volentibus incolis circumfluit non contemnendum contra hoſtes præſidium. Navibus ferendis, indéque commerciorum uſui flumen ſervit, ſub Regis Poloniæ territoriali quieſcit poteſtate in modum liberarum civitatum Imperialium inſignibus privilegiis donata. Supremus Magiſtratus in duos diviſus eſt; Burgravium & Præſidentem; illum creat Rex, hunc eligit Senatus. Publica, & militaria ille, hic civica obſervat.

 Ad-

Adventûs noſtri tempore in efformando arcu triumphali collaborarunt, ad Neo Electum Regem, cui venturo ſe Homagii Sacramento devincturi erant, condignâ magnificentiâ, & decore excipiendum. Omnibus patet Electorem Brandenburgicum Urbem hanc jure hypothecæ vigore tractatûs Bydgoſtienſis in eadem ſibi conſtitutæ armis ſuis occupatam diu poſſediſſe, cur instituta amica compoſitio ſperatum eventum quamprimùm ſortiri nequiverit: quam tamen Polonis denuo evacuandam audivimus, coronâ ditiſſimâ in ſecuritatem prætenſionis 400000. florenorum oppignoratâ.

26. Rurſus iter facientes, antequam locum Catholicum (Nova Eccleſia dicitur) (3) prandii tempore attingeremus; superandum flumen erat, quod Pregel indicant, dein per civitatem Frauenbergam, Braunsbergam (2) tenentes ibidem nocte illa permanſimus. Ante locum ultimò poſitum limites Regalis, & Ducalis Pruſſiæ conſtituti ſunt. Patres Soc Jesu ibidem collegium poſſident.

27. In illo poſtero die miſsâ auditâ poſt devotionem iter reaſſumpſimus per oppidum Heiligenbeil; in pago Federau pranſi ſumus; (2) antequam autem illud pararetur, cœli ſerenitas, & loci amœniſſima vicinia in proximos colles, & dumeta quosdam evocavit; lepores autem aliáque ferini generis fercula trajecturos varius caſus afflixit. Ignobilis collem allambit rivus, glacies multâ nive tecta videbatur par oneri; ſed mox rupta fixum veſtigium deſtituit tranſire conantis, & ſuas in aquas præcipitem traxit, quoniam verò aqua nec profunda nec rapida fluebat, adſtantibus alieno periculo cautis ludibrio erat, cùm modicâ luctâ ex undis emergeret; aſt ſtabuli præfectum avem bombardâ petentem majus diſcrimen circumvenit; in multa enim fruſta, cùm explodebatur, bombarda diſſiliït: tenentis brachium parvæ particulæ alliſu læſum eſt; ni Superi prohibuiſſent, triſtem exitum ſortiri res poterat: prope feneſtram enim illius cubiculi jactum parabat, ubi Dominus Ablegatus cum multis ex comitatu liberè ſinè cura tanti periculi morabatur. Incuſſit autem hic caſus magnam animo ſollicitudinem ex eóq; momento mandatum dedit omnes oneratas bombardas evacuandi, quæ imperitè oneratæ reperirentur, denuo à rerum gnaris onerandas. Veſpere Brandenburgum tenuimus.

28. In-

28. Insecuta die, undecimâ Regiomontium subivimus. (2) Antequam prandium instructum esset, ad templum Parochiale Catholicorum nos contulimus; Ubi Missionariorum aliquis Deo litavit. Clericus ibi Decanus est, cui Salarium ex pacto Elector Brandenburgicus dare tenetur, mille scilicet florenos annuos. Tres Missionarii Jesuitæ apud ipsum, sed eleemosynâ emendicandâ vivunt: qui de necessariorum penuria pluribus conquesti sunt. Urbs hæc Ducalis Prussiæ Metropolis est, Electoris Brandenburgici supremo Dominio subjecta. Vice Dominus, & Administrator jurium dicti Electoris, quidam ex Holsatiæ Ducibus ibidem supremo Magistratu fungitur. Is habitâ adventûs nostri notitiâ quamprimùm aliquem ex Officialibus suis ad Dominum Ablegatum abmisit, qui ei de felici adventu gratularetur, eundémq; ad se in Arcem ad crastini diei prandium invitaret: pari officiorum civilitate Dominus Ablegatus per officiales suos defunctus est, ipsum tamen congressum subterfugit, procul dubio motus rationibus politicis, quas longa similium functionum experientia suggessit; non intermisit tamen vice Dominus tam corporis, quàm rerum nostrarum milites custodes submittere. Missi insuper ad Domini Ablegati habitationem Electorales Musici Tubicines, & Tympanistæ suâ symphoniâ eundem honoraturi.

MARTII.

1. Intenderat Dominus Ablegatus eo adhuc die Regiomontio discedere, sed aurigarum malitia impedimento fuit; conducendi enim Vilnam usq; pro singulis equis decem imperiales exigebant; dum nostri minus pretium mercantur, illi mercedem augent, & locò decem duodecim imperiales exposcunt, cúmque consentientes nos adverterent; non currentes, sed solidos in specie duodecim imperiales efflagitaverunt; credebant enim impii homines, necessitatem itineris injustissimam mercedis exactionem justificare. Consul tunc Lubeck, & Vogtius Sander vocabatur, hi assistentiam suam, sed nullo effectu promiserant. Coactus igitur Dominus Ablegatus equos (Muschinlos vocant) parato ære comparavit.

2. Quoniam verò illi ex venditoris bonis modò adducendi erant, altero etiam die eodem in loco hærendum fuit. Eo vespere adhuc per Secretarium Duci Holsatiæ gratiæ actæ

ſunt, pro ſubmiſſis excubiis. Cujus reſponſum civiliſſimæ humanitatis fuit, excuſando ſe, quod necdum licuiſſet Domino Ablegato colloqui.

3. Proviſis, quæ tempus, & itineris faciendi longinquitas monebat, rursus viæ nos commiſimus. In loco Hœnrath. (1 $\frac{1}{2}$) prandium ſumptum eſt. Dapiaw (1 $\frac{1}{2}$) verò maturo adhuc die tenentes, tamen ultra non proceſſimus; quia nullum in propinquo diverſorium. Duos canes, quales Anglia mittit, nobiscum duximus venandi ſagacitate commendatos; emptus ergo porcus illorúmque victoriæ relictus recreationi inſerviit.

4. Oppidum Pregel ejuſdem nominis fluvius alluit, hoc cum Urbe relicto, medio diei ſpatio in loco Piotten (3) nos cibis refecimus. Civitatem Iſterburgum autem veſpere attigimus. (4) In ſuburbio comitatus cum animalibus, in civitate cum aliquot Officialibus Dominus Ablegatus noctem tranſegit. Suburbium ab ipſo Oppido ſeparatur fluvio interſecante Pregel, ligneo ponte ſuper exſtructo. Suburbium Magiſtratui civico non ſubjacet; ſed certis privilegiis exemptum à Regimine Brandenburgico im̃ediatè dependet. Quidam ex comitatu, dum in dictæ civitatis foro, petulans anjactabundus, ſclopetum ſuum minus exonerare ſuſtinet, illo, utpote in multas partes vi pulveris diſrupto, damno ſuo privatur. In oppido illo caſtrum eſt ElectoriBrandenburgico ſubditum; id Vogtius Electoralis incolit Magiſtratûs dicta, factáve accuratè obſervans.

5. Viarum monſtratore nobiſcum ſumpto Kalapinam prandii tempore tenuimus. (3) Poſt ordinaria corporis miniſteria ulteriùs procedentes impedivit aliquantùm currus temone ſuo rupto, quo demum reparato, Stalabinam uſq; pervenimus. (4) Hactenus in Pruſſia nulli Judæi viſi, ſed major econtra numerus illorum eſt in Polonia, maximè autem in Lithuania.

6. Currus graviùs onerati, uno milliari à nobis remotiores pernoctabant; nonâ matutinâ diei inſequentis illos expectando opperiebamur. In Wurwal nobilis Polonus ſe nobis jactanter aggregaverat, multa percontatus de Poloniæ ſtatu, parum reſponſi, quale ſibi imaginabatur, domum retulit. Caſtellani Durozki centuria ibidem hybernabat, nobis præſentibus pagum cum vexillo intrabant; exiverant enim

paucis

paucis antè diebus ad intercipiendum hostem; quòd autem 15. milliaria progressi, nulla hostis vestigia reperissent, sinè victoria, victores tamen (ut gentis vanissimæ est genius) revertebantur. Hostes autem alii non erant, quàm cives diverso partium studio sibimet invicem infensi. Partium capita Sapieha, & Oginski erant. Hic Sapiehana, ille Oginskiana bona depopulabatur, mutuis vulneribus semet confecturi. Vesperi deinde Diefiskingen pagum attigimus; (4) ubi Judæi Cauponariam exercere incipiunt.

7. Novem milliarium sylvam ingressi sumus, (desertum vocant,) via difficilis in ipsius medio nos sistere coegit. Una, alteráve domus est, (4) sed ubi nihil ad potum, victúmque hominibus, neq; animalibus ad pabulū aderat, non fœnum non avena, nec panis, nec cerevisia. Kaoviam itaq; misimus, ut aliquid in victum apportarent; sed circa medium noctis primò redierunt: vix ullibi majorem rerum omnium penuriam, & calamitatem invenimus aut passi sumus. Non procul indè fornax erat, ubi pix coquebatur, quo nos videndi pertraxit curiositas. Nox ea in sylva ob nocturnas furum grassationes periculosior visa; hinc ad excitatum prope currus ignem per vices excubiæ actæ sunt.

8. Reddito tandem die reliquam sylvæ partem emensi; circa secundam pomeridianam Kaoviam Urbem subivimus, (5) curribus oneratis non nisi septimâ vespertinâ ad nos consecutis. Domino Ablegato adventum PP. Societatis JESU gratulati sunt.

9. Apud quos altera die sacris peractis, post debitæ devotionis exercitia ad eorundem refectorium deductus est Dominus Ablegatus in Officialium suorum comitatu; cui ibidem juventus scholastica solutæ, ligatæve orationis exercitiis applausit. Decem Collegium illud Jesuitæ incolunt, inferiora docent, & tunc novum sibi templum moliebantur; dependent autem à Collegio Vilnensi, nulla fundatione Kaoviæ firmati. Eadem in civitate Moniales S. Claræ Monasterium obtinent; illuc cum comitatu suo à prandio Dominus Ablegatus concessit, Monialium Confessarius ex Ord. S. Francisci præsens annuit, ut intra Monasterium, & Refectorium omnes admitterentur, atque in Virginum Choro Lytaniæ Lauretanæ à Monialibus nostrísque Musicis simul decantarentur. Notabiliorem S. Crucis Salvatoris nostri particulam osten-

oſtendebant, quam ſuſtinente Confeſſario ad unum omnes oſculati, & venerati ſumus. Poſt Moniales divite eleemoſyna donatas cum Confeſſario ad Monaſterium Franciſcanorum, quod è regione conſpiciebatur diſceſſum: templi veſtibulum ſubeuntibus Religioſi ſub pulſatarum campanarum ſono Te Deum: intonabant. Templum pulchrum eſt pro eorum locorum conditione, quibus eleemoſynam pariter impertiti domum nos convertimus. Nobilis quidam Polonus, ſe Generalis Oginski vexilliferum jactans, colloquium Domini Ablegati petiit, ſed viatici emendicandi causâ.

10. Inſecuto manè ſupra dictæ Moniales Domino Ablegato apud easdem miſſam audienti devotionem ſuam demonſtraturæ, medonem ſeu mulſum, vinum aduſtum, aliquas phyalas confectorū pro tenuitatis ſuæ viribus præſentârunt, quam Monialium humanitatem non benevolo ſolùm animo ſuſcepit, ſed conſuetâ inſuper ſuâ in Religioſos, & pauperes liberalitate remuneratus eſt. Jentaculo ſumpto nos viæ iterum dedimus, ſed ex nivium altitudine difficili, currus (onerarius dictus) & unà culinaris, altera vice vix non ſepultus nivibus magno ſanè omnium labore ægrè extrahi potuit. Formoſiſſimum Monaſterium PP. Ordinis S. Benedicti prætervecti (1) & locum Rumzitzki (2) tenentes diurnum iter concluſimus.

11. Zizmari (2) Pagum circa meridiem, diverſorium autem Alembock (3) cum nocte ſubivimus.

12. Prandium in Deviaw ſumptum, cœna verò in Twacka. (5)

13. Horâ undecimâ Vilnam attigimus, (3) adierunt Dominum Ablegatum Patres Soc. Jesu de felici adventu congratulaturi. Princeps Sapieha Campi Dux Lithuaniæ intellecto noſtro acceſſu ex officialibus ad novam aurigarum, traharúmque commoditatem interea conſtituendam præmiſſis, de itineris celeritate certiora in dies exegit, obtendens ſe habere magni momenti aliquid cum Domino Ablegato conferendum. Sed impeditâ per varias difficultates profectione noſtra Princeps adventum noſtrum nimis retardatum expectare non potuit; venit enim dies, qui eundem ad Lithuanæ Nobilitatis comitia Grodnæ celebranda neceſſariò evocavit.

14. Vilnenſis Academia cum ſtudioſa juventute ad Domini Ablegati habitationem ſe contulit, & tam recitatione

Pa-

panegyrica, quàm gratulabundis carminibus vota, & affectus suos expressit. Apud Patres Soc. Jesu missa audita; quibus, devotione peracta, invitantibus eorundem Collegium subivimus. Bibliotheca, & Apotheca magna illius ornamenta sunt. Utì consuetum Polonis est crematum bibere, & multus aquæ medicatæ usus apud eos invaluit, sic variæ aquarum crematíque species gustui acceptissimæ oblatæ sunt ab eo, ad quem Apothecæ cura pertinuit. Is quidem ex Societate fuit, amanuenses autem,& quorum operâ potissimùm utebatur, omnes sæculares erant. Summum Vilnæ templum autem, summi Altaris pretium, & ars maximè commendatur; in illo Sacellum S. Casimiri Regis Poloniarum ex marmore, cujus altare ex argento inaurato, loci sanctitatem pretioso fulgore auget. Corpus verò dicti Sancti argenteo pariter Sarcophago inclusum supra altare ex ejusdem metalli ligaminibus pendulo custoditur; caput Florentia servat, quæ scilicet in S. Casimiri honorem ordine equestri instituto, idem pignus sibi vendicavit. E regione templi turris surgit, ad arcem pertinens, quam Casimirum incoluisse volunt. Calce,& lapidibus ea templi porta obstructa est, qua S. Casimirus ingredi solebat. Cujus causam memorabilem adstruunt; peccatis gravioribus obnoxios, sæpius occulta vi ante eandem detentos ultra progredi non potuisse. Dominicani, Franciscani,Fratres Misericordiæ, & Basiliani in hac Lithuaniæ Metropoli distincta Monasteria numerant.

15. Vice Palatinus Vilnensis Dominus Szumsky cum Judice Castrensi Szwghowsky,atque Notario Castrensi Wolsky ad Dominum Ablegatum accesśere, ac humanissimæ exceptionis, ac gratulationis solennia nomine Campi Ducis Sapiehæ peregêre, addita contestatione, optavisse Domini Ablegati frui alloquio, & non mediocriter dolere, quod urgentia negotia id, cùm maximè cuperet, non paterentur. Datum desuper Domini Ablegati responsum eâ solertiâ erat compositum, ut præter summæ humanitatis speciem nihil præseferret, quod dubiis rebus non conveniret. Omnibus denuo prosequendo itineri constitutis quatuor milliaribus confectis in pago Miedneck nocte conquievimus. (4) Dicto in loco Patres Ord. S. Augustini Monasterium habent, in quo Divina peregimus.

16. In-

16. Incredibilis nivium condensatarum profunditas maximum cogitatæ velocioris profectionis fuit impedimentum. Rupta traha currûs culinaris, inversus currus, quo Dominus Ablegatus utebatur, animalia, hominésque multùm hoc die fatigati. In Oppido itaque Sapiehano (Osmiana dicto) (3) laboribus finem fecimus, meliorem cum die sequenti itineris commoditatem expectaturi. Non procul à diversorio nostro Monasterium Dominicanorum erat; circa quartam vespertinam ex eorundem Ecclesia ducta est processio disciplinantium; Quadragesimale enim tempus erat; hanc in Ecclesiam secuti; Salve Regina, cum aliis decantavimus. Idiomatis Polonici secuta concio, istam cantus de Passione Domini, his omnibus absolutis, & signo cymbalis dato, disciplina rursus repetebatur.

17. Circa duodecimam diei istius Buronium tenuimus. (3) Basiliani uniti ibidem cœnobium incolunt. Thaumaturgâ Deiparæ Imagine in locis etiam longè dissitis maximè celebre. Poloni, Lithuani, & Græci uniti ad cultum ejusdem numerosissimè confluunt. Ut nostram quoque devotionem ibidem perageremus, à Missionariis dictæ missæ, & à musicis nostris Lytaniæ Lauretanæ decantatæ sunt. Novum tunc templum moliebantur Basiliani, hinc Dominus Ablegatus liberalitate consueta in sumptuum subsidium venit. Ulteriùs deinde progredientes, vesperi Fabriz tenuimus. (4)

18. Cum nivibus tota die luctantes, nihil juvit traharum auxilium, quibus Vilnæ currus omnes imposuimus; immensitas sylvarũ, callium invia, & ramis arboribúsq; impendentibus impeditæ viæ, angustias frustra perrumpere conantes sæpe repulerunt, avellendi rami, exscindendæ annosæ arbores, ut viam inveniremus. Tartarus quidam Riswan nomine, multos sub se Tartaros alios habebat, horum omnium opera Vilnæ conducta erat ad onera nostra parvis trahis suis avehenda. Auxilium jussi, rogatíque ferre cogebantur currui onerario aliísque ita profundè in nives delapsis, ut extrahere illos incredibilis fuerit labor. Unus illorum incautiùs circa equos de viribus suis jam pene desperantes hærens ab equo recalcitrante in pede læditur, chirurgi nostri diligentiâ sanandus. Multa jam nocte ad pagum Dovi pervenimus.

(3) Dominus Ablegatus cum Missionariis, & primi gradus Officialibus in quodam prædio Castellani Vilnensis Sluska dicti,

dicti, divertit, reliquis apud Judæum cauponarium pernoctantibus.

19. Sancti Josephi Redemptoris nostri Nutritii festum in diem hunc incidit, festivæ ejusdem celebrationi obstare videbatur, quòd præter Rhutenicum, nullum eo in loco templum esset, sed Missionariis Capella ruralis serviit, & tres missæ successivè dictæ sunt. Jam prope diei decimam erat; cùm denuo profecti, totum iter sylvestre usque Racoviam confecimus: (3) sed non sinè omni fastidio dies hic abiit. Inversus cedentibus ex una parte nivibus currus ille, quem suæ commoditati comparatum Dominus Ablegatus tenuit, alii currus temonibus suis destituti. Commodum tamen, & hactenus habitis hospitiis honestius diversorium oblivionem diei antecedentis, tantorúmque ejusdem tædiorum induxit. Duo hìc invenimus Monasteria, unum Dominicanorum, Basilianorum alterum.

20. Per continuas sylvas profundis nivibus obsitas tempore prandii ad pagum Staraves venimus; (3) loci Starosta in singularis humanitatis testimonium Domino Ablegato pisces dono misit, deinde circa quartam vespertinam civitatem Minsko subivimus. (2)

21. Hic dies quieti datus, apud Jesuitas Sacrificio Missæ audito, inopis fundationis satìs humile Collegium esse audivimus; duodecim tantùm alit Soc. Jesu Patres; Basilianos, Bernardinos, & Discalceatos eadem affligit penuria. Solis Dominicanis pinguior supellex est. Exortum triennio ante adventum nostrum incendium, civitatem aliàs magnæ opulentiæ, & nominis in tam deplorandam redegit miseriam, ut, quod antea multùm florebat, nunc penitus extinctum jaceat commercium. Ex numerosis antea mercatoribus duo reliqui sunt, vix tamen tantùm lucrantur, quo se, & vitam ægrè sustentent. In Franciscanorum choro duo omnino auditi sunt, ex quo eorum paupertas, & paucitas metienda est. Capucinus quidam cum duobus Discalceatis redux ex Persia infirmatus, in Societatis Collegio decubuit, hunc Dominus Ablegatus cum Domino Missionario Joanne Berula, & Apothecario, uno tantùm servo stipatus invisit, & cognito morbi statu mandatum dedit, quædam medicamina ad reparandam sanitatem conducentia ex sua propria Apotheca transmittendi.

 22. Cur-

22. Currus graviores (onerarius, & culinarius) maxima hactenus viæ impedimenta , ne denuo profectionem nostram molestè morarentur, in Societatis Collegium ducti sunt, ut à Patribus ad reditum usque nostrum ex Moscovia, aut aliam Domini Ablegati dispositionem custodirentur. Onera parvis deinde trahis imposita : apud PP. Dominicanos missâ auditâ circa horam diei undecimam cum 28. trahis minoribus, & quatuor rhedis iter denuo feliciter auspicati, septimâ vespertinâ post superata septem milliaria Schlozminium devenimus. (7)

23. Rem cauponariam exercebat Judæus, apud quem celebrare indecens visum, in loco prandii, oppido, quod aliqui Sodin, alii Boguslau appellârunt (3 $\frac{1}{2}$) diem hunc Dominicum sanctificare constitueramus; sed diversorium nostrum iterum Hebræus incoluit, hinc Sacrificium omissum. Diversoria sua Lithuani Krug appellant. Borissowium civitatem vesperì attigimus. (3$\frac{1}{2}$) Magna tum temporis calamitas incolas presserat; Sapiehanæ enim, & Oginskianæ partes in miseros crudelissimè desævierunt, Horribiles pecuniarum extorsiones eò intolerabiliores, quòd à patriotis fiebant, pecuniam dare nolentes, aut non valentes, aliqui occisi, plurimi linguis ad parietes affixi.

24. Prandium in pago Letschnizl (3) sumpsimus, in Kruppke autem nox transacta est. (5)

25. Matutinum iter ad meridiem usque ad pagum Slovine magni progressûs fuit. (5) Pertinet pagus iste ad Dominum Slovinski; prandio autem refectis, & ultrà tendentibus immensa & pene incredibilis nivium profunditas obstitit. Proximus enim pago huic surgebat collis, qui brevissima latitudine acclivis in vallem, & spatiosam planitiem desinebat. Crederes hìc omnem vicinæ Regionis nivem comportatam ex composito; tam profundè enim rhedæ inanes, nullo onere graves in nivem demersæ ceciderunt, ut iisdem extrahendis non equi sufficerent, non hominum vires. Toto illo medio die uno in angulo hæsimus, de labore ejusdémque fructu omnino desperantes; non procul indè prædium habuit Dominus Slovinski; in illo pernoctabamus, ($\frac{1}{2}$) Kadzenick illi nomen est ($\frac{1}{2}$) neq; D. Slovinski tunc præsens erat. Tota nocte in illa nivium colluvie currus cum custodibus relicti sunt.

26. Ne-

26. Neceſſitas quietem imperavit; unicum enim viginti circiter paſſuum ſpatium equos noſtros ita defatigaverat, ut exhauſtas vires ſola quies & pabulum reparare poſſe viderentur. Accedebat tempeſtas diei continua, quaſi cœlũ omnes nives ultimo impetu in terras præcipitare deſtinâſſet. Facilitate deinde majori per reſtantes nives coṁeandi proſpectum eſt novis trahis, & animalibus conductis, quæ rotas, rhedarúmque onera, & alia cogitabilia impedimenta aveherent.

27. Progredientibus ſtatim ex diverſorio altiſſima nix denuo objecta; hæc interſecanda magìs, quàm tranſeunda fuit. In civitate Odruſco ($2\frac{1}{2}$) nocturnam commorationem ſumpſimus. In priori Sæculo ſeptem milliaria ambitu ſuo complexa dicitur, & ducentis famoſis templis celeberrima; ſed bello Moſcowitico contra Polonos acerrimè geſto in tantam vaſtitatem redacta eſt, ut eidem accommodare liceat, quod in Trojæ ruinis vates deplorat: ubi ſteterunt Pergama, nunc fluctuant ariſtæ.

28. Per Straſiele adDopse (3) tempore prandii ventum eſt; ad Dominum Oginski locus hic pertinet. Scloviam abſoluto itinere pomeridiano attigimus; (3) finitimum iſtud Lithuaniæ fortalitium Domino Genaſski ſubeſt, cujus Pater dexteram Polonorum alam commendabat, cùm à Turcarum obſidione Vienna liberaretur. Parochiale templum præter Monaſterium; quod ibidem habent, Dominicani adminiſtrabant. Dies Veneris Sanctus celebrabatur, ideo proceſſio circa crepuſculum inſtituta erat, Paſſionem Chriſti figuris repræſentans.

29. Apud Dominicanos conſuetæ Sacro hoc tempore devotioni vacavimus. Viſitatio ad Sepulchrum Chriſti veſperì, & præparatio ad Confeſſionem Paſchalem ab omnibus peracta.

30. Quâ poſtero Reſurrectionis Chriſti feſto ſolenni cum pietate peractâ, totóque pene comitatu ſacra Synaxi refecto, poſt Miſſam tubarum, tympanorum, omnísque Domini Ablegati Muſicæ concentu celebratam, apud fortalitii hujus Gubernatorem Joannem Modlok origine Gedanenſem, religione verò Lutheranum, prandium ſumpſimus; magnæ enim gravitatis ſimul & humanitatis vir erat. Ejusdem beneficio, & mandato reſeratæ ſunt ædes commorationi noſtræ congruæ, quas Judæi ea in urbe potiſſimi juxta ac potentiſſi-

mi omnes clauſerant. Altero adventûs noſtri die, qui in ſerum veſperum inciderat, Dominum Ablegatum inviſebat, nil omittens, quod à civiliſſimo expectares; quamprimùm intellexerat nos Sacramentali Confeſſione ibidem apud PP. Dominicanos feſtumPaſchatis celebraturos, rogare antè non deſinebat, quàm Dominus Ablegatus promiſiſſet, dicto die feſto ad ejusdem prandium venire. Tractandi ratio etſi more Polonico inſtructa, ſatìs tamen honorifica fuit. Fœnum & avenam pro noſtris equis ſubmittebat. Quem ſingularem exhibitorum beneficiorum affectum Dominus Ablegatus argenteo vaſe uxori ejus per ſtabuli Præfectum transmiſſo redemit.

31. Alluit urbem hanc Boriſthenes,quem poſt auditam apud Dominicanos miſſam, circa meridiem magno cum vitæ, rerúmque diſcrimine tandem feliciter & ſalvis omnibus tranſivimus. Sole enim jam vehementi momentis quaſi ſingulis rumpenda glacies videbatur, & adhuc in eadem hærebat Dominus Ablegatus, cùm non procul ab ipſo ruſticorum quidam, glacie onus non ampliùs ſuſtinente, in flumen delapſus, & commodo tunc ad inſpiciendas res noſtras incolarum plurimorum concurſu, à multis in auxilium venientibus difficulter extractus fuit. Ad Haradiſcam (3) eo die pervenimus, & omnem commoditatem Sclovlæ Gubernatore ſubminiſtrante in Arce commorati ſumus. (3)

APRILIS.

1. Nix, & creber nivibus immixtus imber ſolem obſcuravit, ut heſterna viarum difficultate laſſatis equis quieſcere cogeremur. Hoc ergo die ibidem ſubſiſtentes meliorem cœli tempeſtatem præſtolabamur; jam ſæpe memoratus Gubernator Sclovlæ, ad quem hujus etiam Arcis tutela pertinebat, in eadem immenſæ magnitudinis urſum cuſtodiebat, quem majori cum admiratione ſæpius contemplati ſumus.

2. Nobis denuo viam proſequentibus tractus principalis equorum pauliſper præmiſſus fuit. Ubi Subrhedarius magno infortunio proximus ab equis innata generoſitate ferociſſimis jam tractus & raptatus per aliquod ſpatium ad ultimum diſcrimen deductus fuiſſet, niſi ab alio maturè ſubveniente equi ab ulteriori curſu prohibiti fuiſſent. Circa ſecundam pomeridianam civitatem longiſſimam & Hebræis refertiſſi-

tiſſimam Hortki dictam, (4) ibidem acquieturi eo die, ſubivimus. Apud Judæos pernoctandum erat; apparebat quidem aliqua in conclavibus mundities, ſed in ſtramine dormientibus ſordes repertæ maximam nauſeam procreârunt; buffones erant, qui eo in angulo deprehenſi ſunt, in quo ſtabuli Præfectus caput dormiendi causâ reclinaverat.

3. Cum duobus famulis equeſtribus Smolenſcium Secretario præmiſſo, ut Cæſareæ Ablegationis Prodromus commorantem ibidem Waywodam de adventu certiorem redderet; in civitate Polona finitima Radzin dicta (5) Dominus Ablegatus cum toto comitatu noctem tranſegit; Secretarius autem in loco contermino Moſcowitico Tosuhoff dicto nocturnam quietem cœpit; Radzinio proximus currit rivus, qui Moſcoviam à Lithuania diſcriminat. Ante quindecim circiter annos, cùm ibidem loci inter potentiſſimos iſtos vicinos pax tractaretur, locus conventionis Plenipotentiariorum ſuper eundem rivum ita extructus erat, ut quævis pars proprio in territorio conſideret.

4. Exorta luce Secretarius ſecuturo Domino Ablegato habitationem commodam ſelecturus, loci Staroſtam ad ſe accivit, qui autem eam ob cauſam jam heſterno veſpere ad eundem miſſus erat, negligens commiſſi negotii executor videbatur. Cùm Staroſta negare perſeveraret, ſe herì à quopiam interpellatum fuiſſe; unus ex Secretarii ſervis, qui Ruthenam callebat, verbis, & verberibus animadvertit in hoſpitem Secretario inſcio, & invito. Cum Staroſta deinde variis ædibus luſtratis, ut apta deligeretur, quæ Dominum Ablegatum pro dignitate exciperet; dum civis, aut incolæ cujusdam domum dicta de ratione ſubimus, ædium herus, cum multis, quos ſibi aggregaverat Moſcowitis nos tardo pede inſequitur, útque conſpexit conclave anguſtum quidem, mundum tamen à Secretario inſcriptione deſignari habitationi venturi Domini Ablegati hoſpitis, truncum arboris qui commodè ibi ad manum erat, quam primùm furioſus arripuit, & aliquot vicibus horrenda cum vociferatione multis ictibus in Staroſtam detonuit. Secretarius idiomatis ignarus, quid ageretur, aut in quem hæ furiæ decretæ eſſent, dubius; tandem ex ſervo expreſſit poſt longam inquiſitionem, Staroſtam ideo percuſſum, quòd iſtius hominis ædes cujuscunque peregrè venientis comoditati ſoleat aſſignare. Comminа-

minatione ergo in rusticum facta, se rem Smolenscii propositurum, & dignas pœnas exacturum minitatus, iter suum promovit Secretarius, & eo vespere Smolenscium attigit. Ubi tametsi famulus ille Moscici idiomatis beneperitus tribuno vigilum Secretarii conditionem, & jussa satis explicaret, integrâ nihilominus horâ expectandum fuit, donec interpres latinus ad luculentiorem rei cognitionem adveniret. Cujus prima cura de litteris ad Waywodam ferendis interrogandi, quas ut ex Secretarii responso adesse cognovit, ante ipsam urbis portam facultatem petiit, easdem inspiciendi. Cui brevibus regessit Secretarius: optare se quidem petitioni illius posse satisfacere, sed locum, & accuratam litterarum inclusarum custodiam id non permittere, duceret modò ad commodam quandam habitationem, ubi se suáque meliùs curare posset, præsertim, cùm non expediret equos longo, & continuo itinere defatigatos diutius frigori expositos relinquere. His acquievit interpres, & Secretarium per urbis portam intromissum ad Ædes ejusdem nocturnæ commorationi designatas, ipsemet deduxit. Inspectis litteris Secretarium relinquit interpres, & ad Waywodam digreditur, ad quem brevi post intervallo, & Secretarius accersitur. Cui cubiculi limen ingresso in ornatissima Nobilium, ac Officialium bellicorum corona medius ipse Waywoda obviàm processit. Explicato, quod sibi commissum erat negotio, litteras debita cum reverentia exhibet, quæ non imparis humanitatis receptorem invenerunt, propinato (ad gentis morem) in sanitatem Domini Ablegati spiritu quodam vini, & dein vino, se omnia decenti studio curaturum Waywoda respondit, de condigna exceptione in finibus, & dandis sufficientibus Potwodis res agebatur. Hoc autem eodem die Tosuhoffium usque (4) Dominus Ablegatus cum toto comitatu suo venit, rediturum Secretarium cum Commissario Moscico ibidem opperiturus.

5. Altero statim die hesterna sua postulata apud Waywodam urget Secretarius, sed percipit dimissos jam ad condignam in finibus exceptionem cum Pristavo aut Commissario esse milites; Potwodas autem non antè concedi solere, quàm Smolenscii. Peregrina erat ultima responsi pars; præcipuè, quòd sciret Secretarius, Dominum Ablegatum dandorum in finibus Potwodarum securum, aurigas suos omnes ulterioribus officiis fore exsoluturum. Major indè, & frequentior pro

Pot-

Potwodis inſtantia. Quâ demum evicit, ut Nuncius Publicus cum mandato expediretur, tot procurandi Potwodas, quot quot Dominus Ablegatus neceſſarios ſibi exiſtimaverit; hoc autem non ex obligatione, ſed ſingulari in eundem propenſione. Inclinante itaque in ſerum jam veſperum die, cum prædicto nuncio, & duobus ſuis famulis Smolenſcio diſceſſit Secretarius eóque magìs acceleravit, quò certiùs præſentiebat adventum Commiſſarii, & militum ſinè Potwodis Dominum Ablegatum non parum turbaturum. Secretarium autem in reditu trahâ uſum, pauliſper præcedebant famuli equis inſidentes. Malo fato in multos Moſcos mercatores anguſta in via incidunt, & ſtolidè feroces prætendebant, ut mercatores cum oneribus, & mercimoniis ſuis decederent viâ, eandémque ſibi totam reſtituerent; unus famulorum evaginatum enſem, cujusdam mercatoris tergo inflixerat, & Moſci ad conflictum, & ſui defenſionem ſe parabant, cùm Secretarius cum vectore ſuo Nuncio Publico, tumultu compoſito rei periculosæ finem dedit. Octo poſtmodum milliaria Toſuhoffium usq; horâ ſecundâ poſt mediã noctem abſolverat, ibi enim commorabatur adhuc Dominus Ablegatus, non contentus Priſtavo, quòd quinque tantùm ſtipatus militibus ad excipiendum advenerit. Itaque poſtquam ſalutatione à Waywoda præmiſſa palàm feciſſet, mandatum ſe habere Dominum Ablegatum cum ſuis ad fortalitium Smolenſcium ſecurè conducendi, paucis Capitaneo reſpondit, ſe antè loco non moturum, quàm ſufficientes Potwodæ, & plures ad conducendum milites adeſſent. Notum id Waywodæ faceret Capitaneus, ſe donec Nuncius rediret, ea civitate non exiturum. Hæc nimirum ante reditum Secretarii facta ſunt.

6. Orta luce Secretarius redux ſingula expeditionis ſuæ momenta Domino Ablegato referens ſatisfeciſſe videbatur. Habita ſecuritate de accipiendis Potwodis auriga noſter Riſwan Muſtaphi Tartarus, qui cum 21. perſonis 29. equis, 28. trahis avehendis oneribus noſtris inſervierat, dato paſſu liberè redeundi, & exſoluta mercede expeditus eſt; interea ope Capitanei, & Staroſtæ neceſſarii Potwodæ conquirebantur. Redierat etiam veſperì Nuncius Smolenſcium expeditus, aliorum quinque Streliziorum adventum confirmans. Quo percepto non diutius cunctabatur Dominus Ablegatus; poſtero ſtatim die cum Capitaneo & Streliziis iter ſuum denuo ado-

adoritur profectione de propoſito tardiori, ut venturi milites eò remotiùs àSmolenſcio nos offenderent. Nec conſuetus aliàs Commiſſariis honor, Capitaneo exhibebatur, ſed aperto ſemper capite coram Domino Ablegato ſubſiſtere ſinebatur, quaſi non adverteretur. Verùm non ſinè ratione; Tzaream enim ſalutationem, Principaliſſimam Moſcorum ſolennitatem, omiſerat. In pago Novaſcola (2) dicto diurnum iter abſolvimus.

8. Secundus à Toſuhoffio profectionis dies vix iter ingreſſis reliquos quinque Strelizios, aut conductores milites dedit obvios. Circa prandii tempus ad Aryhorcowa (2) quatuor circiter milliaribus à Smolenscio diſtantem pagum ventum eſt. Expectabat hìc jam altero die adventum noſtrum interpres, hujus filius cum loci Staroſta panem cum ſale obtulit (gentis more, ſigna hoſpitii) quo intimi affectûs ſinceritas apud Moſcos ſolet demonſtrari. Ubi hoſpitium ſubintraverat Dominus Ablegatus, dictus interpres præmiſſa humaniſſima ſalutatione proponit, ſe ad credentiales Cæſareas cum originalibus liberi paſsûs litteris inſpiciendas ex mandato & juſſu Waywodæ Smolenſcienſis huc adveniſſe; exhibitas credentiales Cæſareas ex omni parte antè bene perſcrutatus exoſculabatur interpres, litteras autem paſsûs de verbo ad verbum accurata perlectione examinavit, quibus debito cum reſpectu peractis nos Smolenſcium præceſſit; eundem interpretem ſumpto prandio ſecuti Lubnam veſperì pervenimus. (2)

9. Circa ſeptimam matutinam ultrà progredientibus alius quidam obviàm factus Officialis Domino Ablegato nomine Waywodæ ſalutationē tulit. Circa decimam diei autem Smolenſcium pulcherrimo ordine ingreſſi (4) clangentibus tubicinum noſtrorum tubis ipſa fortalitii mœnia intravimus, quæ antea reſonare non ceſsârunt, quàm Dominus Ablegatus ad aſſignatam ſibi habitationem ſe reciperet. Eximius fuit honor, quem Smolencienſis Waywoda exhibuit. Ex civitatis mœnibus candidum proſtabat vexillum multis militibus circumſeptum; duo ibidem velitabantur in porta, ſanguinei unum, cœruli coloris alterum; totum verò fortalitii præſidium, utrumque portæ latus in longam civitatis ſeriem extenſum implebat; incredibilis erat undequaque multitudo hominum in occurſum noſtrum properantium. Petrus Samuelides

des Soltikow Bojarus Senator, & tunc temporis Waywoda fortalitii Smolenſcienſis; vir inter Ruthenos non minimum raræ humanitatis exemplum, poſt exceptionis, & gratulationis cæremonias Dominum Ablegatum ad ſubſequentis diei prandium civiliſſimè fecit invitari; ſed obſtitit characteris dignitas, quæ prima viſitationis officia non dare, ſed recipere prætendebat. Repoſuit Waywoda Moſcicæ gentis conſuetudinem, quæ eidem primas viſitationis recipiendæ deferret, qui alterum ad ſe invitando precibus præveniret; explicato videndi deſiderio per interpretem, conteſtatio addebatur, venturum ſe procul dubio ad Dominum Ablegatum, niſi infirmitas, quâ graviter laboraret, voluntatem ſuam exequi prohiberet. Adjecit inſuper interpres, interrogare Waywodam, ſi Dominus Ablegatus mallet conſuetam ſuſtentationem in natura habere, an in pecunia; reſponſum autem: Dominum Ablegatum præter benevolentiam Domini Waywodæ nihilo indigere. Curaret ſolumodo Waywoda, de procurandis maturè Potwodis, & profectione ſua promovenda.

10. Sequenti manè miſſo ad Dominum Ablegatum Colonello cum interprete, heſternæ Waywodæ preces repetitæ ſunt, & ut ſaltem optatiſſimi colloquii facultatem faceret, inſtantiſſimè rogatum eſt; conjugis demum ſuæ adjiciebantur vota, ut ſinè præjudicio fœminæ eos honores exhiberet, quos viro concedere poſſe, dubitaret. Non potuit tantæ humanitatis precibus ampliùs renitiDominus Ablegatus, ſed ſe Waywodam in ægritudine ſua viſitaturum reſpondit, modò currum Waywoda mitteret; ſe proprio enim illubenter uti, ne neceſſaria equis quies poſt tantum iter interrumperetur. Nihil iſtorum omiſit Waywoda propinquæ jam viſitationis aviđiſſimus, ſejugem currum ſubmiſit, triginta ſervis, quos idem veſtium color notaverat circumcinctum. Dicto in curru ædibus Waywodæ appropinquantem Dominum Ablegatum comitabantur vigiliæ cum velitatione vexilli; in ædium veſtibulo conſtituto, obviàm proceſſit ipſe Waywoda per omnes gradus, quos ex utraque parte magno numero Nobiles, & Officiales impleverant, deſcendens; proteſtanti Domino Ablegato, ne infirmus perſonæ privatæ (perſonam enim publicam pauliſper depoſuerat, duobus tantùm ſuis ſervis ſtipatus) tot ſuperfluos honores non ſinè magna ſui incommo-

 ditate

ditate exhiberet; regeſſit ille: ſcire ſe, quo honore excipiendus foret. Ubique primum locum civiliſſimè detulit, Chinenſes Phialas, & radicem ejusdem Regionis pretioſiſſimam dono dedit, & plura alia civilitatis officia præſtitit. Suo inſuper nomine cereviſiam dono miſit, & avenam. Dominus Ablegatus econtra Waywodæ conjugem pulcherrimâ, & artificioſiſſimè elaboratâ Divæ Virginis de Zenta icone, octennem verò ejusdem filium rariſſimis confecturis donavit. Miſſionario deinde D. Joanni Berula, quòd Polonicum idioma callebat, permiſſum Catholicum quemdam Polonum ægrotum viſitare, ejusdem confeſſionem excipere, & ſacræ ſynaxeos participem facere.

11. Ibidem loci perſtitimus. Civitas autē Smolenſcium, finitimum Moſcoviæ fortalitium eſt, ante annos circiter quadraginta Polonis ereptum, cum quibus pariter omnis Catholica Religio expulſa; præter Collegium Soc. JESU, Dominicani, Franciſcani, & Auguſtiniani ſua habebant Monaſteria, quæ ejectis illis jam à Ruthenis habitantur. Monachus Ruthenus, nomine Simeon centum ferme, ut incolæ aſſeverabant, annorum Metropolitam agebat. Magno Legato Cæſareo Dom. de Zierowski, Moſcuam proficiſcenti, urbem hanc intrare non concedebatur; nobis autem in ſingularis affectionis teſtimonium id licuit, fortè quòd Moſcoviæ Monarcha tunc Auguſtiſſimi Cæſaris fœderatus erat. Hoc die omnes Potwodæ collecti ſunt, numero ſexaginta.

12. Quia nix cedebat, conſultiùs viſum, rhedas, & currus oneratos rotis denuo imponere. Quem hactenus Toſuhoffio Smolenſcium uſque habueramus Priſtavum Capitaneum Paulum Hanſow Ruthenum natum, cum alio origine ſua Germano, Auguſtanæ Confeſſioni addicto, & in ſervitiis ſuæ Tzareæ Majeſtatis conſtituto Colonello & vigiliarū Præfecto Wend dicto mutavit officiū, cum quo & decem Streliziis (militibus Jaculatoribus) Boryſthenem, qui Smolenſcium alluit, ponte ligneo tranſeuntes, primum renovato itineri auſpicium dedimus. Via difficilis, limoſa, & cedentibus plaudibus pene impervia erat; equi enim ſæpius ita imergebantur, ut præter caput vix aliquid reliqui corporis videretur, & difficillimè extrahi poſſent. Alterum impedimentum dedit ruptus currus, quo vas vini deportabatur; Lawrowam deniq; ſub veſperum attigimus. (3)

13. In-

13. Invitante placidiſſima cœli tempeſtate Zuruckowæ (3) ſub dio prandere placuit; etſi conclave commodum non deficeret. Innumeri quaſi rivuli, pontes, & ponticuli ſuperandi ſunt, quorum nulla ſunt nomina; aqua nihilominùs, quandoque profundior eſt; quæ temerarium quendam Strelizium, cum equo ſuffocaſſet, niſi ſubvenientium celeritas præſtò fuiſſet. Kinowæ (2) noctem tranſigere oportuit, utpote quos proximus Boryſthenes in alterum diem expectabat.

14. Medio circiter milliari confecto ($\frac{1}{2}$) ſe nobis Boryſthenes objecit; periculoſiſſimus hic fuit trajectus, quem ſcilicet ruptæ modò per triginta ruſticos glaciei fruſta denſiſſimè volventem, vivo ponte tranſmeare oportuit; mersa jam plurima pontis parte, equi ab aſſurgentibus undis infeſtari, nullo ampliùs loco conſiſtere, & ſervi jam ſui, equorúmque oblviviſci cœperant. Et perdidiſſemus ſanè eo in trajectu ſervorum noſtrorum aliquos, unacum ſex equis eidem ponti impoſitis, niſi divina bonitas (cui omnis felicior ſucceſſus in acceptis referendus eſt) ſingulariter adſtitiſſet; duo enim equi jam cum fluctibus luctabantur, & procul omni dubio à præcipiti fluminis curſu ſub glaciem infra, ſupráque adhuc ſolidè conſiſtentem rapti fuiſſent, niſi multi præſentes ruſtici admotis naviculis, trabibúsque, iisdem ad ripam viam trahendo oſtendiſſent; reliqui quos unda ponte non ejecerat, alterius partis ripam feliciter attigerunt. Fecerat laudabilis ſollicitudo, ut Dominus Ablegatus fluvium hunc ultimus trajiceret; cui in objectæ partis editiore colle duo noſtri tubicines amœnùm reſonante clangore applauſerunt. Dicto in colle prandium à coquo præmiſſo paratum ſumpſimus. Inter prandendũ quidam Tzareus Officialis præteriens, notus Comiſſario noſtro, quædam nova Moſcuâ attulit; Locumtenens erat, & nonus ipſi currebat dies, quo Stolizâ (ſic Moſcuam vocant) diſceſſerat. Sex milliarium ſylva ſubeunda erat, quam ob inventum thus Pharmacopola noſter mirùm extollebat. In medio illius nocturnam noſtram manſionem fiximus. (4)

15. Potwodarum unus, quòd militem in jurgio læſerat, Batoccis (verberum modus eſt) caſtigatus fuit. In fine ſylvæ Martinkowa pagus eſt, quem tranſeuntes Usivetgæ pranſi ſumus. (5) Pomeridianum iter multi pontes modò reparandi retardabant, hinc ſerò, nec niſi veſperì ad civitatem Dragabu-

ſam

ſam pervenimus;($3\frac{1}{2}$) fortalitium eſt, olim Polonis ſubditum. Hìc prima Potwodarum mutatio fieri conſuevit; Potwodæ enim non ſemper iidem ſunt & perpetui. Cujus duplex eſt ratio: Ne ſubditi nimium graventur, & ut Legatorum iter novis jumentis meliùs promoveatur. Sedulò autem attendendum eſt; ne Potwodæ mutati (fures rapaciſſimi) quid ſecum auferant.

16. Facta Potwodarum mutatione Boryſthenem prima vice hoc die ante dictam civitatem, ſecunda autem vice ad Wiladulowam feliciter ſuperavimus, (2) atque in eodem pago permanſimus.

17. Prætereuntes Monaſterium Baſilianorum Baldawinam, Scherbinæ prandii ſumendi causâ ſubſtitimus.(3) Dein trajecto flumine Oſtree; cujus pons nobismet reparandus erat, Tſchobotoſelũ venimus.(2) Commiſſarius noſter, ut ſuam in reparandis pontibus negligentiam in alterum transferret; Staroſtam loci proximi, cui illius curam jam heſterna die demandâſſe dicebat, non procul à modo dicto ponte ad Batoccarum ictus centenos, & ultra condemnavit.

18. Perditus unus ex equis erat, quem hoſpitis inquilini furtiva diligentia in bovili abſconderat; inventus verò injuſto detentori ſuo multorum fuit cauſa baculorum. Per Staniſcha deinde Semblowæ prandii tempore quies ſumpta; (4) ex quo per continuas ſylvas in decimam noctis uſque progredientes ad fluvium Hugram conſtitimus. (5) Ubi Dominum Ablegatum ſinè cœna, quòd currus omnes tam ſupellectili culinaria, quàm aliis rebus graves viarum difficultas retardaverat, intenſiſſimo frigori expoſitum, ſequentis diei ortum oportuit expectare. Vinum aduſtum multis ſerviebat fornacis loco.

19. Altero manè, cum fluvium tranſire meditabamur, orta eſt certi cujusdam acerrima de cremato diſputatio, cujus importunitate Dominus Ablegatus non leviter offenſus eſt. Ubi fluvium tranſieramus, Viaſmam civitatem tenuimus. Hìc ſecundæ mutationis locus eſt. Præcedenti die præmiſſus erat Commiſſarius, ne conquirendi Potwodæ commorationem ea in urbe longiorem exigerent; quod is adeò bene curaverat, ut poſt mutatos Potwodas eo die adhuc Jurenowam devenerimus. (5)

20. In ſylva octo milliaribus longa circa meridiem acquievimus, quam denique emenſi in Seymeſtia Zarowa nocturno tempore commorati ſumus. (8)

21. In Bubaliza prandium, cœna in Schlodrosko ſumpta eſt. (5)

22. Aura ſerenior affulgere non potuit, qua favente Barskein (3) ad prandium, civitatem verò Moſaisko ad cœnæ tempus tenuimus. (3) Hìc tertiæ mutationis locus eſt.

23. Feſtum S. Georgii celebrantibus vinum deficere cæpit, ad cujus defectum reſtaurandum exaratæ ad Dom. Carbonarium litteræ, ut id nobis obviàm ſubmitteret, â Commiſſario per Strelizium Moſcuam transmiſſæ ſunt, ut Miniſterio ſimul propior acceſſus noſter innoteſceret. Poſt meridiem mutatis Potwodis diſcedentes Madinowam veſperì nos recepimus. (3)

24. Per ſylvam in erectam crucem incidimus, multis inſcriptionibus notatam, enormis homicidii ſignum, quo ſimul & ſemel triginta à latronibus crudeliſſimè trucidati ſunt. In Kimska Podwodiſcka, Bojarinus Janof villam habet admodùm cultam, (3) hortum multis areolis diſtinctum; laborioſam ſylvulam hinc indè ſtudio erecti monticuli commendabant. Conclavia ſatìs commoda erant, quæ ad ſumendum prandium nos invitârunt. In via Kuwitzam versùs, (3) quæ nocturna noſtra commoratio fuerat, nobis obvius factus eſt D. Otto Pleyer ante ſepteñium circiter ab Auguſtiſſimo Imperatore ad addiſcendum Patriæ idioma in Moſcoviam transmiſſus.

25. Ad Weſambam (4) pagum Principi Golizino ſubditum via aſperrima nos deduxit, ubi prandio ſumpto Adinkowam verſùs movimus. (3) Tzareus Medicus Dominus Carbonari privignam ſuam nobiſcum iter hoc conficere ex litteris Domini Ablegati collegit. Hinc cum uxore medio circiter milliari à dicto pago, nobis obvius eandem ſecum Moſcuam perduxit; cum eodem advenerunt plures alii, ſed diſpari ex cauſa, utpote quos ſua in Cæſarem devotio, & in Dom. Ablegatũ germana ſinceritas, ut nobis occurrerent, ſtimulavit. Ex præcipuis erant Cæſareus rei tormentariæ Colonellus D. de Grage ante trieñium cum officialibus aliis ad Tzarea ſervitia ſubmiſſus, Cæſareus Miſſionarius Dom. Paulus Jaroſch, vice Colonellus D. Duprez, major Meneſius defuncti Generalis

 Me-

Menesii filius, multi alii Officiales rei tormentariæ periti, & cunicularii. Occursus obtigit in pulcherrima, & latissimè patente planitie; peractis gratulationis, & prosperi adventûs officiis, germanus candor pocula vini produxit in medium. Postquam viam denuo ingressi, ea nocte in supradicto pago Adinkowa omnes pernoctavimus.

26. Orto autem rursus sole, & matutina salutatione civilissimè data, iter Moscuam remensi sunt illi, qui nobis occurrerant. Commissarius noster mandatum à Ministerio obtinuerat, nos in pago Mammonaf usque ad primam Maji detinendi; nec enim antea fore ingressum. Ideo à Domino Ablegato D. Pleyer Moscuã remissus est, ut pro maturiori ingressu instaret, atque victualia nobis necessaria compararet, adferrętque Nos autem uno medio milliari ulteriùs progressi ad pagum Mam̃onaf, ($\frac{1}{2}$) ibidem permansuri, donec ingressus in urbem Moscuam concederetur, stationem fiximus. Mam̃onaf exiguus pagus est, tribus milliaribus Moscuâ distans domorum rusticarum modicissima commoditas. Perdices magnâ copiâ in ista dari vicinia dicebantur; hinc ad divertendum se vesperì eas insectatus Dominus Ablegatus aliquot domum retulit.

27. Omnia ad decentem ingressum parabantur. Commissarius interea incognitò discessit Moscuam; D. Pleyer victualia, tentorium, & nuncium expectatum de concedendo maturiori ingressu ad nos expedivit.

28. Rediit Pristavus nuncians, nos brevì urbem ingressuros. Pomeridiano tempore cum Domino Zoppot reversus est D. Pleyer. Paulò post secutus Strelizius cum ordine à Ministerio, ut in crastinũ diem ad ingrediendum nos paratos haberemus; non tamen antè nos loco moveremus, quàm novi ordines submitterentur. Modico iterum post intervallo quidam Cancellista ex Pricassa Legatoria advenit, adferens, vigesimam nonam Aprilis ingressui nostro dictam esse; pararentur omnia ad discessum manè crastino inchoandum, subsistendum tamen paulisper fore uno milliari à Moscua; donec ad condignam exceptionem ex parte Moscorum omnia composita forent.

29. Circa septimam matutinam ex Mammonaf Moscuam versùs movimus. Duobus milliaribus superatis

Mo-

Monaſterium Neo-Virginum ad lævam ſitum ſe oculis noſtris objecit. Incluſa eſt huic Sophia, & in dies ab integro regimine cuſtoditur; quòd contra Tzarum Sereniſſimum Fratrem ſuum pluribus jam vicibus cum rebellibus conſpiraverat. Ubi Moſcuæ appropinquavimus; multi Moſci, & exteri nobis obvii obequitârunt, ornatum curruum, & perſonarum contemplaturi, quò propiùs urbem eramus, eò plura quietis & itineris intervalla dabantur, conſuetudine certè mirabili, & quæ ſoli Priſtavo plurimùm negotii faceſſit; mandatorum enim diverſitas modò cunctandi, modò accelerandi bonum hominem perplexum facit, & multùm fatigat. In approximatione & concurſu cum curru Tzareo etiam aurigæ peritia, & aliqualis dexteritas requiritur, ut dexteram ſemper acuratè ſervet; quam Moſci dolis omnibus eripere moliuntur. Totum Domini Ablegati noſtri comitatum duxit, Stabuli Præfectus, non exiguam laudem promeritus, quòd ad lævam non declinando dexteram ſtrenuè ſervaverit, contemptis Priſtavi, interpretis, aliorúmque multorum admonitionibus, ut ad lævam deflecteret, etſi non deeſſent, qui Domini Ablegati mandatum tale eſſe mentirentur. Ipſa Legatorum exceptio maximæ ſemper hucuſque difficultatis fuerat, Moſcis inaniſſimam prærogativam ambitiosè prætendentibus. Controverſia, quandoque in litem, & altercationem tranſiit; dum pars nulla curru ſuo prima movere vellet, ſed honorem eundem ſibi utraq; acerrimè vendicare contenderet. Similis contentio in noſtra exceptione locū non habuit; Cōmiſſarius enim Moſcicus nullâ motâ prærogativæ controverſiâ, primus ex curru ſuo deſcendit, Domino Ablegato obviàm proceſſit, in curru, & alibi primarium locum modeſtè detulit, & nullum priſtinæ arrogantiæ ſpecimen dedit. Ad quam ſubitam Nationis metamorphoſim omnes obſtupuimus, ſibíque gratulatus eſt Dominus Ablegatus, ſopitas, & penitus extinctas ſe primum inveniſſe controverſias, quarum pertinax defenſio omnes anteceſſores ſimili charactere inſignitos multùm vexaverat. Quoad Tzarea Majeſtas jam temporis feliciſſimè regnans in vivis fuerit, gentem hanc ad ſimiles ineptiſſimas prætenſiones non credo relapſuram. Officialibus Legatorum equi ex Tzareæ Majeſtatis ſtabulo aſſignantur. Qui ſellis & phaleris, auro, gemíſque intextis, ditiſſimè ornantur; servi ſta-

ſtabularii omnes rubris ornati tunicis ſingulos ducunt, donec conſcendantur. Ingreſſus autem ipſe eximiæ ſolennitatis, & inſignis Magnificentiæ fuit. 1mò. Quatuor militum centuriæ, quas quidam ex Cancellaria ducebat, in capite præibant. 2dò. Sequebatur Stabuli Præfectus Domini Ablegati, cum quatuor equis poſt eum per famulos ad manum ductis. Tegmina equorum varii coloris ſerico diſtincta ſupereminebant. 3tiò. Procedebant Officiales Domini Ablegati equis Tzareis inſidientes, quorum veſtimenta auro & argento, pilei verò verſicoloribus plumis reſplendebant. His immixti erant multi ex Tzarea nobilitate viri. 4tò. Tzareus currus totus inauratus, & à ſex albis equis tractus Dominum Ablegatum cum Comiſſario Tzareo,& interprete vehebat. 5tò. Currus Perſonæ propriæ Domini Ablegati, à ſex ſubnigris ſpecioſis ductus equis, in quo pictura, item & aurum, cum varii coloris ſerico magno ſplendori & ornamento erant. Utrumq; currûs latus pediſſequi octo ſtipaverant. Quos idem veſtium color, & ditiſſimus decor ornaverat. 6tò. Currus primus Officialium non impari decore conſpicuus. 7mò. Currus ſecundus Officialium, itidem currus itinerarius, ſicuti & cæteri omnes, à ſex equis promotus, quem tres Miſſionarii inſidebant. 8vò. Equi omnes Domini Ablegati Viennâ hucuſque perducti ſequebantur. 9nò. Agmen quatuor rurſus militum centuriæ claudebant. 10mò. Quinquaginta demum currus Moſcowitici, Domini Ablegati bona, & onera advehentes, uſque ad ædes habitationi noſtræ præparandas, trahebantur. Utrumque urbis latus innumera hominum multitudo implebat; per pontem lapideum,& Arcem Tzaream Kremelin dictam, nos deductos Tzariſſa, & plures aliæ Tzarei Sanguinis Principiſſæ, ſuis è feneſtris ſpeculabantur. Specialiter etiam advertendum exiſtimo, non omnibus Legatis datum eſſe, per pontem lapideum,& Tzaream Arcem Kremelin Moſcuam ingredi; quin nobis etiam alia primùm via dictata erat, ubi fluvium Moſcuam ponte vivo tranſire oportet; ſed Domini Ablegati hac in re facta remonſtratio, quod voluit; denique obtinuit. Fecit inſuper curruum pretioſus fulgor, Domini Ablegati,totiúsque comitatûs concinna elegantia, ut Tzariſſa, Tzareiwizius, multæque aliæ Principiſſæ invitarentur ad conſpectum. Quarum curioſitati datum eſt, ut ſolen-

ſolenni ingreſſui contra obſervatum hactenus morem, via per ipſam Tzaream Arcem Kremelinam concederetur; quod non Moſcicos modò, ſed Regios etiam, & aliorum Principum Miniſtros tantæ novitatis prodigio diu tenuit ſuſpenſos. Quamprimùm ad ædes habitationi noſtræ deſignatas ventum erat, Priſtavus Dominum Ablegatum in cameras & cubicula ad commoditatem ſuam pertinentia deduxit; claves conſignavit inferior Stabuli Tzarei Præfectus. Sed omnia nimis anguſta, tot perſonarum, tot equorum minimè capacia, illico proteſtationem D. Ablegati, quâ majorem ſibi procurandam eſſe ædium accomodationem contendebat, elicuerunt. Neſcire enim ſe, quomodo in tam anguſta homines ſuos, & animalia ſervare poſſit. Quamvis omnia ſe exactè relaturũ Priſtavus promitteret, nihilominus etiam D. Pleyer non diſſimilem propoſitionem ad primum Miniſtrum Lewkirilowizium Nareſcin ferendam accepit; addito, Dominum Ablegatum antè Potwodas non expediturum, quàm dignior, capaciórque commoditas ei deſignaretur; rebus ſuis enim bene cuſtodiendis locum tam anguſtum non ſufficere. Etſi Nareskinius crudè reſpondiſſet: Moſcuæ non inveniri eam ædium commoditatem, quæ Viennæ foret, magni inſuper conſtitiſſe habitationem eam reperiſſe; ut Dominus Ablegatus eâ optimè contentus eſſe poſſit, maximè conſiderato nuperi Moſcowitici Ablegati Coſmæ Nikitz Nephimonoff exemplo, cui equos ſuos omnes ſecum Vieñam ducere non licuiſſet; nihilominus interpres D. Schwerenberg, ut Potwodarum dimiſſionem perſuaderet, capacioris domûs brevì conſequendæ ſpem fecit, cujus conſilium incidens aura pluvia multùm adjuvit, ut res noſtræ tanto itineris tempore omnibus cœli injuriis expoſitæ, tandem tempeſtati ſubducerentur.

30. Altero adventûs noſtri die rediit Priſtavus, de conſueta libera ſuſtentatione locuturus; multis illi noviter, & efficaciſſima methodo Dominus Ablegatus remonſtrat, hìc ſubſiſtendi notoriam impoſſibilitatem, decem perſonas in uno hærere cubiculo, equos ſtabulum non capere, nullibi cellam, nullibi culinam eſſe, pro tot ſuis hominibus quotidie ſub dio cibos parari, domum eſſe lateritiam, quam exigua non prævisa ſcintilla facilè poſſit accendere; ne ſomniarent, veniſſe ſe, ut eò loci cuderet fortunam ſuam, nullam aliam adventûs rationem eſſe, quàm ut Clementiſſima Auguſtiſſimi

Cæſaris mandata cum debito ac humillimo reſpectu adimpleret. Tam ſpectabilẽ verò comitatûs ſui decorem & numerum Auguſtiſſimi Imperatoris, ſicut & Tzareæ ſuæ Majeſtatis ſupremos honores reſpicere; vergere ſiquidem in non mediocrem Principis gloriam inſignem adventantis Legati apparatum; adductum à Nareskinio nuperi Moſcowitici Ablegati exemplum tractamenti ſui menſuram eſſe non poſſe, quòd enim equos ſuos Tarnomontii reliquerit Cæſaris ſumptibus pabulandos, ejus œconomiæ & immoderatæ habendi cupidini, non contrariæ alicui prohibitioni (de qua nec cogitatum quidem) imputandum fore; illum officialibus ſuis vix dimidium illius pro penſione exſolviſſe, quod D. Ablegatus curſoribus ſuis quotidie largiretur; cùm dies ſinguli ab ipſo Nephimonoff ſingulis ſex denariis fuerint æſtimati. Illi mille imperiales menſtruos ab Imperiali Camera exſolutos; ſe verò ad ſubſiſtentiam ſuam nihil unquam exacturum, modò erecto deſuper contractu conſentiant, ut & ipſorum Legati cujusvis ordinis, & dignitatis ab iſto die Viennæ impoſterum nihil prætendere valeant. Sperare non tantùm Clementiſſimam hujus ratificationem, ſed & refuſionem ſumptuum interea faciendorum. Verùm Nephimonoff ultimus Tzari ad Aulam Cæſaream Ablegatus obtentæ ab Imperiali Camera quotidianæ ſuſtentationis quantitatem Tzareo Miniſterio nunquam, ex fide aperuit, ſed multò minùs eo, quod acceperat, confeſſus, anſam Domino Ablegato dederat, tam ſua remonſtratione, quàm propriâ ipſiusmet domeſticorum, ad quam jure adigebantur, depoſitione aſſerendi veritatem; quibus magno ſui opprobrio convictus, non mediocri, quos avarè corraſerat, Kremnizenſium aureorum parte dedecoroſi mendacii pœnas dedit: facilè quoque fuit cognoſcere, uſitatum jam & familiare Moſcicis Ablegatis eſſe, poſt reditum ſuum divites ſuſtentationes, aliásque honorum teſtificationes, quibus apud exteros Principes affici ſolent, nunquam exacta fidelitate referre, veriti, ne aliorum invidiam, aut participandi ſecum cupiditatem ſuo damno concitent. Poſtulanti deinde Priſtavo paſsûs originalis extraditionem, reſponſum aliud datum non eſt; quàm illam uſui eſſe contrariam, longâ enim temporum obſervantiâ eam conſuetudinem invaluiſſe, ut Waywodæ Smolenſcienſi ejúsve delegato in primo finium ingreſſu paſsũ originalem monſtrari, & authenticã ejusdẽ copiam extradi oporteat.

porteat. Hoc jam factum, nec dubium supereſſe, quin eandem copiam dictus Waywoda jam Cancellariæ vi ſui officii transmiſerit. Dominum Ablegatum etiam, etſi ad id obligari nequeat, tamen paratum eſſe, in ſingularem civilitatis ſpeciem, aliam adhuc copiam extradere. Major interpretis latini Laureſco nominati, Poloni, & ex ordine S. Dominici Apoſtatæ Ruthenizati fuit temeritas; contendebat is paſsûs originalis extraditionem omnimode deberi, præſertim, cùm magni Legati Cæſarei Zierowski recens nuper exemplum in promptu ſit. Miratus Dominus Ablegatus viri impudentiam, ad oculum demonſtravit, ſe eundem ipſum fuiſſe, qui juſſu prætacti magni Legati ſolummodò copiam ipſimet Laureſco, quem adhuc optimè nôſſet, extradidiſſet. Accuratè inſuper annotatos ſe habere diſcurſus, quos ipſe de Principiſſa Sophia ſexta Junii 1684. non dubitâſſet ingerere; pallentem denique admonebat, ne deinceps tantæ falſitatis commenta ſibi proponere præſumeret; verùm potiùs ab ulteriori congreſſu, ex quo etiam in habitatione noſtra nunquam ampliùs viſus eſt, abſtineret. Quamquàm ſuffuſus ori rubor interioris animi confuſionem ad hanc improviſi reſponſi partem ſtatim proderet; externâ tamen oris pertinaciâ necquidquam vincebatur, ut Dominus Ablegatus importunæ exactioni finem daturus in extraditionem paſsûs ſui originalis ea lege conſentiret, ut primùm ſæpe nominati magni Legati originales paſsûs litteras, ex dictis eorum Cancellariæ extraditas, ſibi exhiberent. Licere enim Ablegato magni Legati veſtigiis inſiſtere ſi à majori ad minus ducatur argumentatio; habere ſe autem accuratam eorum omnium notitiam, quæ à quinquaginta annis hinc indè geſta eſſent; ſingula punctatim annotata, neque ullius ſe operâ indigere; ut immeritò perſonam aliam exinde ſuſpectam habeant. His auditis mitiora proponunt, ut ſaltem paſſum ſuum cancellariæ ad deſcribendam ab eo copiam concederet. Sed regerit Dominus Ablegatus: id à ſimpliciori ſe fortè obtinendùm eſſe. In extremæ nihilominus humanitatis ſuæ teſtimonium annuere, ut ſuis in ædibus deſcribi poſſit, & cum originali conferri. Eadem credentialium Miniſterio extradendarum difficultas fuit. Neque enim ſe Poloniæ, Daniæve Ablegatorum exemplis moveri, ſolam inſtructionem Cæſaream, & Clementiſſimi Mandati præſcriptum, veram, rectámque ſuam normam eſſe, quid agendum, omittendúmve ſit.

MAJUS.

1. Requirebat Dominus Ablegatus Dominum Dumnium Diacum Æmilianum Ignatowiczium Ukrainzow; ut necessaria interpretis D. Joañis Schwerenberg officia dignaretur concedere; nulli enim interpreti licet, sinè habita priùs licentia extraneis Principum Ministris suam operam accomodare. Idem translator paulò post ad Dominum Ablegatum missus, urget denuo extraditionem passûs originalis, sed frustraneo labore. Duas porro quæstiones à Ministerio sibi commissas Domino Ablegato proponit. Quando audientiam desideret? & an Missionarios apud se retenturus sit? ad primam responsum, ante Tzareæ Majestatis reditum nullam desiderare se posse audientiam. Interea verò conferentiam optare, ut inclytò Ministerio intentionem suam patefaciat. Quam si tamen audientiam vocare maluerit Ministerium; se id neutiquam impeditúrum; frustra enim lis moveretur de nomine; genuinâ tamen ejusdem conferentiæ nuncupatione se semper usurum. Ad 2dam. Quamprimùm priores expediti, abeundi veniam acceperint, se istos ad residentiam Missionariorum in Scobodam (Germanorum Suburbium) decenter, & cum Ministerii consensu missurum. Dominus Ablegatus Poloniæ hac die vas cerevisiæ dono submisit.

2. Post publicum & solennem ingressum, antequam Tzareæ Majestatis oculos subierint, id est ad Audientiam admissi fuerint, non statim licet advenis exterorum Principum Ministris, ad præsentes Legatos concedere, aut eos ad se admittere. Etsi post adventum nostrum Tzarea Majestas extra Moscoviam in inferioris Belgii partibus commoraretur; id tamen consuetudini datum, ut sinè speciali Ministerii permissu ante habitam conferentiam nullibi publicè comparere voluerimus. Propterea hodierna modò die, impetrato ad id Ministerii consensu per Secretarium apud Poloniæ, Daniæve Repræsentantes, notificati adventûs cœremoniæ peractæ sunt.

Poloniæ Ablegatus D. Joannes Bocky de Ministerii astutia & dolis multùm questus est, passum suum originalem, & credentiales litteras in Ministrorum manibus esse. Daniæ Ablegatum pariter sera stimulabat pœnitentia, quòd credentiales suas Ministerio extradidisset.

Hac

Hac etiam die Dominus Ablegatus ob literas à Domino Generali Scheremetow, ad primum Miniſtrum Leonem Kirilowiczium Nareskin ſibi concreditas, Secretarii ad præfatum Dominum Nareskinium mittendi occaſionem ſumpſit. Cui, præter conſueta humanitatis officia, ſequentia voluit ſignificari: literas præſentes ſemetipſum perlubenter conſignâſſe; niſi feſtorum Paſchalium ſolennitatem (quæ tunc celebrabantur) turbare timuiſſet; non intermiſſurum tamen quamprimùm licuerit, viſitationis officio apud Excellentiam ſuam defungi; ſummas agere gratias, pro exhibito honore in tam ſingulari ingreſsûs ſui ſolennitate; eum ſe pro merito in humillima ſua ad Auguſtiſſimum Imperatorem relatione exaggeraturum; dolere non mediocriter accepti in ingreſſu ſuo honoris magnitudini, tantâ aſſignatæ habitationis vilitate & anguſtiis multùm derogari. Maximè, quòd ab aliis intellexerat, duas capaciores ædes habitationi ſuæ fuiſſe determinatas, ubi nomen ſuum antea adſcriptum, ex cauſis ignotis denuo fuerit extinctum. Vergere id in diminutionem honoris ſui; hinc malluiſſe, ut nomen ſuum nunquã ibi viſum fuiſſet; odiſſe ſe moleſtas has, & faſtidioſas inſtantias, neque moturum quidquam fuiſſe, modò poſſibilis foret, licèt difficilis & anguſta ædium commoditas. Non enim alium in finem ſe Moſcuam Ablegatum eſſe, quàm ut fraternam amicitiam, inter Clementiſſimum Dominum ſuum, & Tzaream Majeſtatem huc uſque integrè conſervatam ſtudeat pro viribus colere, & propagare. Huc collimare Clementiſſimam Cæſaream Inſtructionem, eámque præcipuam adventûs ſui cauſam eſſe. Verumtamen defectus culinæ & ſtabuli, continua incendii pericula, & turbata exinde quietis tempora commodiorem habitationem ſummoperè exigere. Sperare ſe itaque hac in parte brevì adjuvandum; aliàs enim ſibi in aperto campo ſub tentoriis vivendum fore.

Reſponſum primi Miniſtri fuit: debitas ſe gratias habere pro tanta humanitate, & literis benevolè transmiſſis; tempus & occaſionem colloquii ſemetipſum ſuggeſturum. Fœderis initi conjunctionem, indéque intimioris amicitiæ momenta anſam præbere, Domino Ablegato plus honoris demonſtrandi, quàm ulli anteceſſorum ſuorum quacunque characteris dignitate fulgentium unquam contigiſſet. Novæ & commodioris habitationis eligendæ curam in ſe ſumpſiſſe.

 pſiſſe.

ſiſſe. Adſcripti, rurſúsque extincti nominis nullam culpam eſſe; ambas illas enim hâc poſtremâ minùs habere commoditatis; duabus præterea prioribus aſſignatis domibus ſuos heros eſſe, neque, niſi injuriâ indè expelli poſſe; cùm econtra hujus interea habitatæ Dominus remotioris cujusdam Provinciæ præfecturam juſſu Tzareo tanquam Waywoda adminiſtraret. Penes Dominum Ablegatum proinde, quod ipſi optimum viſum fuiſſet, plena liberáque facultas remaneret de ea ad arbitrium ſinè contradictione diſponendi. Placeret ipſimet Domino Ablegato palatium ſatìs amplum eligere, quodcunque monſtraret, ſinè contradictione evacuandum eſſe.

Diacus Cosma Nikitiz Nephimonoff Tzareæ Majeſtatis ultimus ad aulam Cæſaream Ablegatus paulò poſt nomine & mandato primi Miniſtri Domino Ablegato eadem ſed mutatis hinc indè terminis propoſuit. Eáque occaſione argumento à pari deſumpto paſsûs originalis extraditionem denuo ſollicitavit. Se ſcilicet in nupera ſua Ablegatione eodem modo obligatum fuiſſe, Tzareum Paſſum originalem Cancellariæ Imperiali extradere. Cui regeſſit Dominus Ablegatus, de facto alieno ſibi non conſtare, & ſuam cuivis aulæ relinquendam eſſe conſuetudinem ab antiquo introductam. Maximè quòd ex eorum relationibus, qui eodem repræſentationis charactere inſigniti, ſe ad aulam hanc anteceſſerint, id unquam uſuveniſſe non inveniat; ut tantò minùs primus peſſimæ ſequelæ exemplum ſua conſenſione præbere queat. Præterea Clementiſſima Cæſarea Mandata non pati deſideratam paſsûs extraditionem.

3. Dominus Ablegatus Poloniæ ſolenni viſitâ honoravit Dominum Ablegatum Cæſareum, quem Officialis in inferiori domûs atrio ſuſceptum, ad ſummitatem graduum; Dominus Ablegatus verò eundem cum ſuis Officialibus per duas anti-cameras ad tertiam introduxit. Eadem ſolennitas in reducendo ad currum ſuum obſervata.

Magnum inſecuta nocte incendium nos omnes ad ligneam, quam incolebamus, domum in magna ſollicitudine tenuit.

4. Feſtum Paſchatis Rutheni celebrârunt, & omnes Germani convenientiæ causâ cum illis. Ædium quas inhabitavimus procurator, per Tzareos milites cuſtodiæ noſtræ datos, quatuor pateras, primam farinâ, ſecundam butyro, tertiam ovis, quartam aſſato anſere plenam Domino Ablegato obtulit.

lit. Festivitatis Paschalis consuetudo allegabatur; neque omnium ratio dari poterat. Similiter etiam Poppus quidam mysterioso cantu multa confundens Domini Ablegati conclave insperatò subintrans, eidem & præsentibus domesticis osculandam crucem præbuit. Si cremati fortissimus odor, & pene intolerabilis raparum fœtor jejunas nares fallere non solent, profectò Rutheni moris jentaculo plenum ventrem circumferebat.

5. Dominus Ablegatus Poloniæ cum tota aula sua apud nos Missæ Sacrificio interfuit.

Mos talis inter Ruthenos obtinuit, à festo Paschatis usque ad diem Gloriosæ Ascensionis Domini obviantes invicem, quocunque in loco, in compitis etiam, viísque publicis, hac acclamatione se salutant: Christus surrexit. Sic salutatus, vel salutata continuò respondet, & accepto, quod salutans simul porrigere solet, ovo, pacis osculum dare tenetur, & recipere. Hunc nos morem primus docuit D. Menesius Colonellus & Vigiliarum Præfectus, defuncti Generalis Menesii Filius. Hæc salutandi osculandíq; consuetudo, nulla conditionis aut sortis discrimina, nullam discriminum admittit memoriam; modò ovum rubrum offerat, vilissimo de plebe nullus Magnatum petitum osculum recusabit; nulla nuptam modestia, nulla innuptam verecundia excusat; pro crimine foret, aut oblatum ovum respuere, aut osculum devitare; imis adempta est vilitas; nulla temeritatis formido. Festa Paschatis pariter, quæ austerum longinqui temporis jejunium antecedit, continuis debacchationibus celebrant. Nec mulieres viris abstinentiores sunt; plerumque primæ cremato immodicè hausto insaniunt, atque in omnibus pene plateis luridæ, seminudæ, & inverecundæ conspiciuntur.

6. Missus ad primum Ministrum Secretarius felicissima festa gratulatum, conferentiámque ea occasione sollicitatum. Prandentibus ex horto Tzarei Medici Domini Carbonari de Bisenegg prima vice recens lactuca dono missa est. Dominus Ablegatus deinde habitâ pro libitu exeundi facultate cum Missionariis Cæsareis & Tzareo Medico Domino Zoppot in Germanorum suburbium se conulit, illorum residentiam contemplaturus. Ibidem à Missionario Cæsareo Domino Paulo Josepho Jarosch cumulatâ pro viribus cœnâ exceptus est. Aliud incendium novi pavoris

cau-

causam dedit, effectus continuæ Plebejorum debacchationis; quò major enim diei est festivitas, eò potior etiam largioris potûs est ratio. Ridiculum sanè est immixtos pueris senes iisdem jocorum lusuúmque ludibriis delectari, atque continua trabis agitatione, cui modò insistunt, modò insident, otiosa corporis commotione præcipua sua festa celebrare. Tota dies pulsatis undequaque Ecclesiarum campanis resonat, etsi nulla in templis devotio; quasi sufficeret solennem dierum festivitatem solo inanimati æris pulsu indicari. Vix ullum anni celebrius festum est, quod nullum insequatur incendium; luctuosiora ea sunt, quia plerumque nocturno oriuntur tempore, & quandoque aliquot centenas domos ex integro ligneas in cineres redigunt. Germanorum aliquos, qui ad hoc ultimum sopiendum incendium (quô in citeriore fluminis Neglinæ parte sexcentæ domus absumptæ sunt) accurrerunt, furti crimine falsò objecto post atrocissima verbera projecerunt in flammas, suóque furori & incuriæ immolaverunt.

7. 8. Primus Minister misso ad se Domini Ablegati Secretario spem fecit cras ordinandæ postulatæ conferentiæ. Dominus Ablegatus Daniæ cum solenni suo comitatu Dominum Ablegatum invisit.

9. Postquam jam aliquot retro vicibus, Dominus Ablegatus per suum Secretarium conferentiam sollicitaverat, in eandem nonâ Maji primus Minister consensit. Tempus per aliquem ex Cancellaria intimatum, quem Pristavus subsecutus est, Dominum Ablegatum ad locum conferentiæ deducturus, Tzari absentiæ dabatur, ut proprio & bijugi tantùm curru illuc concesserit sex cursoribus, Officialium autem nullo (excepto Secretario) stipatus. Dominum Ablegatum aream palatii curru ingressum, cùm eo exiliisset, non nemo Diacorum (Cancellariorum) prævio verborum officio per interpretem suscepit, & per quatuor conclavia Cancellistis & Domesticis refertissima ad destinatam conferentiæ cameram deduxit. Quam apertam subeunti primus Minister spectatissimâ plurimorum Officialium coronâ stipatus, cum Dumniis, Diacis, Michitin Moyssiowitz, & Æmiliano Ignatowizio, Ukrainzow, aliquot obviam passibus occurrit, & consueta temporis Paschalis salutatione (Christus surrexit) humanissimè allocutus est, mutuo osculo, ne quid de consuetudine

tudine periret, ſubſecuto. Officialibus, qui conclave in majoris pompæ oſtentationem impleverant, dato ſigno, ſecedere juſſis, primus Miniſter tanquam conferentiæ præſes ad tabulam datâ operâ præparatam primum locum occupavit, Domino Ablegato ſecundum obtulit, prope quem ſupra nominati Dumnii conſidebant; Secretario & interprete non procul à menſa obſequii causâ ſiſtentibus.

Omnibus dicto modo ad conferentiã compoſitis, primus Miniſter ſubjecto alloquio ejus initium fecit. D. Ablegatus Cæſareus à ſua Sacra Cæſarea Majeſtate ad Tzaream Majeſtatem miſſus eſt, procul dubio, ut fraternam tantorum Principum amicitiam per nuperrimam defenſivi & offenſivi fœderis colligationem luculenter confirmatam ſeriis laboribus ſtudeat propagare? Cui reſpondit Dominus Ablegatus: in hoc ipſo maximam propoſitionis ſuæ partem ſitam eſſe; quam exinde exorſus eſt: eam autem hìc inſerere viſum non eſt, cùm illa non tantùm nimis prolixa ſit, ſed ipſum inſuper colloquium tres ferme horas abſumpſerit. Finitâ conferentiâ aqua cinnamomi promebatur, potus magno apud ipſos in pretio. Secunda propinatio facta eſt ex vino Florentino in ſanitatem Auguſtiſſimi Cæſaris & Tzareæ Majeſtatis, atque in felix incrementum concluſi nuper fœderis. Diſcedentem ad limen Cameræ primus Miniſter, ad alterius cubiculi oſtium duo Dumnii, ad ultimos gradus & currum usque dictus Diacus cum Priſtavo & interprete comitati ſunt. Poſtquam Dominus Ablegatus ad domum ſuam ſe receperat, multiplex vinum, & magnæ raritatis piſces, ſuperba primi Miniſtri donaria eidem oblata ſunt. Talis autem conſuetudo ambitiosâ aut avara ratione inſtituta eſt, ut quæ munera duo facillimè ferrent, per duodecim & plures ſæpe faciant apportari. Id tam ad vaniſſimæ gentis oſtentationem, quàm domeſticorum ſuorum lucellum eſſe, non ignorant. Quemadmodum innata Domini Ablegati generoſitas omnes Nareskinii famulos, habitâ officiorum, quibus præerant, proportione remunerata eſt, nemo indonatus diſceſſit. Dominus Ablegatus prandio confecto cum ſplendido ſuo comitatu, tribus curribus, quorum quilibet ſex equis trahebatur, ad Poloniæ Ablegatum conceſſit viſitationis conſuetæ ſolennia peracturus.

 10. He-

10. Hesterna primi Ministri liberalitas per alia submissa munera recompensabatur. Sicut & nupera curialis civilitatis Officia à Daniæ Ablegato exhibita non impari visitæ solennitate reciprocata sunt. Ostendebat quidem Daniæ Ablegatus aliqualem displicentiam, primos visitationis honores Ablegato Poloniarum exhibitos esse; verùm Domino Ablegato Cæsareo prudenter replicanti, id sinè prægnantibus caussis & æquissima obligatione factum non esse, nihil ultrà opposuit; præsertim cùm recenseret Dominus Ablegatus, Poloniarum Ablegatum adhuc ante solennem suum ingressum per aliquem suorum officialium sibi de felici adventu fuisse gratulatum, quod Danicus intermisisset; deinde ab eodem se prima visitatione honoratum; ad quæ suo pondere accederet mutui fœderis propinguitas specialem honorem jure antiquiori exposcens.

11. Domini Missionarii Cæsarei Franciscus Æmiliani, & Joannes Berula Clerici Sæculares, & in Diœcesi Olomucensi Parrochi, annuente Ministerio Tzareo possessionem suæ in Germanorum Slowoda Residentiæ occupârunt, & prioribus in patriam suam clementissimè revocatis succedentes Pastoris boni officium probè auspicati sunt. Ad Bojarinum & Tzareæ Majestatis tutorem Ticchon Mikitowiz Stresno missus Secretarius officiosæ ac solitæ humanitatis nuntia depositurus.

12. Princeps Borisius Alexiowiz Galizin antequam ex urbe in prædium suum discederet, Secretarium literas insinuantem civilissimè suscepit. Callet Princeps iste latinam linguam, & eâ uti amat.

Primus Minister pariter in villam suam abiit, ut à curis remotior aliqua quiete frui posset.

13. Post quædam munera Dumnio Diaco Ukrainzow transmissa, Dominus Ablegatus vacantia conclavia in palatio Legatorum cum aliquot suorum officialibus inspexit, ea inculturus, si capacia deprehenderentur.

14. Mandato Cancellariæ mundantur cubicula, cella, & culina cum stabulo D. Ablegati habitationi assignanda. Missus ad Poloniæ Ablegatum Secretarius, ut eidem de infirmitate ex Domino Colonello Grage intellecta condoleret.

Quidam ex cursoribus Domini Ablegati Danici ad templum Augustanæ Confessioni addictorum equo se contulit.

Hu-

Hujus equus urinam emittens Locumtenentis cujusdam uxorem illac transeuntem conspurcavit : quæ fœmineo furore multis in cursorem effusis convitiis continuò pari vehementia maritum ad vindictam excitat. Si maritus esset, è vestigio ulcisceretur injuriam, in se quoque redundantem. Motus tantâ querendi gemendíque atrocitate Locumtenens cursorem ex insidiis adoritur, & cum assumptis ad facinus sociis, baculis adeò onerat, ut nec pedes incedere, nec equo ire valuerit. Contra Locumtenentem Danicus Ablegatus multis questus séque in servo suo offensum esse magno cum sensu exaggeravit.

15. 16. Festum beatæ memoriæ Joannis Nepomuceni singulari devotione Domino Ablegato ita ordinante celebratum est. Pomeridiano verò tempore Dominus Ablegatus Dumnium Ukrainzow invisit, qui multa civilitatis officia exhibens devotissimos suos erga Sacram Cæsaream Majestatem respectus expressis affectibus contestatus, atque contra consuetum Ruthenis morem adeò humanus fuit, ut Dominum Ablegatum discedentem ad currum suum comitatus abire antè noluerit, quàm ipse Dominus Ablegatus prior abeundi initium fecisset.

17. 18. Primum nunc in Germanorum suburbio Catholicorum ex ligno ædificatum templum; cui hesterna die prodigiosæ Iconis Pötzensis B. V. Mariæ imaginem Dom. Ablegatus devotè donaverat, ibidem Divinis Officiis interfuimus. Diei solennitas diversis Musicorum nostrorum concentibus multùm aucta plurimos protestantium ad se traxerat. Dom. Paulus Jarosch D. Ablegatum templum subeuntem, in portæ vestibulo exceptum aquâ benedictâ aspersit, & ad locum muneris dignitati convenientem & rubro contectum holoserico deduxit. Finita devotione Dominus Ablegatus ex hesterno invitatus, convivio à Domino Cæsareo rei tormentariæ Colonello de Grage præparato interfuit. Lætus tormentorum mugitus assonabat, quoties Augustissimi Cæsaris, Augustæ Imperatricis, Serenissimi Romanorum Regis, & Tzareæ Suæ Majestatis humillima hospitum devotio ingerebat mentionem. Dominus Ablegatus Cæsareus inter pocula familiarior cum Officialium bellicorum præcipuo tracto discursu, ex eodem accepit, apprehendere Moscos suam præsentiam, nec satis capere, cur cum exercitu in campum ire prætenderet.

 19. Hoc

19. Hoc die festum Sancti Nicolai, quem pro Sanctorum omnium Antesignano venerantur, Mosci solent celebrare.

Danicus Minister Dominum Ablegatum invisit, & inter colloquendum in sinceritatis specimen aperuit; Ministerium Moscicum à Domino Ablegato valde sollicitum reddi; tertia jam ab eo consilia habita fuisse, ut factæ propositioni accuratè respondeat.

20. In Cancellariis, quas Mosci Pricas vocant, Scribarum Supremus Ali dicitur. Huic incumbit sedulò invigilare, ut reliqui suos labores strenuè prosequantur. Tantùm negotii una dies dederat, ut totæ post dies noctes viderentur impendendæ, cùm diurna tantum officia solverentur; Ali ergo domum ad quietem secessit; Hunc secuta est fæx reliqua scribarum. Altero post die Dumnii Cancellistarum contumaciam advertentes, ipsum Ali, quod pessimo exemplo cæteris contempti obsequii author fuisset, ad Batoccas (Species Baculorum est) damnârunt. Scribæ autem flagitiosorum instar, sua ad loca ferro & compedibus alligati sunt, ut scribendo noctem diei jungere addiscerent.

21. Ex mandato Domini Ablegati infirmum adhuc & in Germanorum Slowoda decumbentem Ablegatum Polonicum Secretarius invisens, ex eodem intellexit; Poloniarum Regem Varsaviæ esse; Comitia interim sublata, omnes cordatis pectoribus ituros; duos Legatos à Rege ad Sapieham missos, exceptis comitiis universalibus hunc in omnia consensisse. Timeri scilicet tempora Henrici Hungarici, ubi à Republica duodecim Regni Senatores inscio Rege occisi, & ante solium prostrati Regem docuissent Jura Poloniæ confirmare.

22. Discessit quidam affinis nuperi Ablegati Moscici ad aulam Cæsaream Cosmæ Nikitiz Nephimonoff, ex thesauro Tzareo diversa donaria in pretiosis pellibus consistentia Viennam pro ventura illuc magna legatione devecturus.

23. Etsi Tzarea Majestas hodiedum clementissimè regnans omnibus in Imperio nostro Romano Germanico toleratis religionibus publicum exercitium indulserit; nihilominus tamen Moscorum non pauci summam virtutem putant, advenas ad amplectendam fidem suam coëgisse. Contra quos hoc die duo catholici Domini Ablegati protectionem implorârunt.

Ac-

Accepta prius per Priſtavum ſecuritate dandi craſtina die ad omnia poſtulata reſponſi, Dominus Ablegatus in palatium Legatorum conceſſit, habitationis ibidem parandæ commoditatem adnotaturus.

24. Circa duodecimam advenit Diacus Boriſius Michalowiz, ante tres annos per quinquennium Reſidens Varſaviæ; hunc comitabatur interpres D. Schwerenberg cum quodam Cancelliſta. Poſt mutuæ ſalutationis obſequia, præmiſſam civiliſſimam de valetudinis ſtatu ſciſcitationem, datas Miniſterii reſolutiones ad ea, quæ Dominus Ablegatus nuper propoſuerat, ſchedæ inſcriptas recitare exorſus eſt in hunc ferme modum: etiam Tzaream Majeſtatem fraternam cum Romanis Imperatoribus amicitiam ab Anteceſſoribus ſuis ad ſe derivatam quibusvis officiis ſemper hactenus ſtudiosè coluiſſe, & impoſterum culturam eſſe, eam quidem nullo tempore interruptam; nunquam tamen antehac tam auctã, & indiſſolubilem, quàm pacto noviſſimè fœdere coaluiſſe; Tzaream Majeſtatem fraterni amoris ſui ſinceritatem jam abundè explicâſſe, reciprocámque Cæſaream amicitiam, quam Dominus Ablegatus in propoſitione ſua conteſtatus eſſet, jam indè à reditu ultimi Moſcowitici Ablegati Coſmæ Nephimonoff luculenter perſpectam, & confirmatam habere. Videri quidem Miniſterio, Domino Ablegato facultatem concedendam fore Tzareum ſequendi exercitum, ſed in abſentia Principis tantam authoritatem uſurpare non poſſe; ſi deſuper fortè ſcribi vellet ad Tzaream Majeſtatem, ante octo ſeptimanas nullius reſponſi ſpem eſſe. Expeditos autem duos exercitus; hunc ſub Belliduce Soltikow agere ad Azow; illum ſub Principe Dolgoruga, & Coſſaccorum Duce Maſeppa ad Boryſthenem prope Oczakow caſtrametatum.

Duos Miſſionarios Cæſareos, quos Dominus Ablegatus ſecum adduxiſſet, ad ſuam Reſidentiam in Slowodam ſinè ullo obſtaculo poſſe concedere. Alios duos autem, qui ultra quinquennium officio Miſſionariorum in Moſcovia functi ſunt, à Miniſterio abſolutè dimitti non poſſe, ſcriptum tamen jam ad Tzaream Majeſtatem, cujus mandata expectanda.

Tertium ad Venetos navium Magiſtros ſubmiſſum, datâ ad Cancellariam notitiâ pro itineris ſui ſecuritate, paſſum Veroniſcham obtenturum. De ſolito inſuper libero ſuſtentamento mentio facta, Domino Ablegato id recuſante; ju-

bere enim Clementissimi Domini sui mandatũ, ut propriis sumtibus Moscuæ viveret, prima hujus vestigia omnibus se subsequentibus Ministris Cæsareis suo exemplo relicturus; sibi propterea facultatem concessam esse, idem scriptura solenni stipulandi.

25. 26. 27. His diebus nostra mobilia in palatium Legatorum avecta sunt, & distributa in illo futuræ habitationis conclavia. Ultimo die, quo tota nostra habitatio in dictum palatium plenè traducta est, cuidam domesticorum gladius nescio quo casu in plateam excidit; quem Moscus quidam Plebejus inspectante nostrorum altero furtivè sustulit in domum suam asportandum; repetenti gladium restituere cunctatur, jurgii & secuti exinde tumultûs contumaci tergiversatione author; tota domus nunciato nostrorum periculo plena erat, Dominus Ablegatus, cui impediendæ omnis cum externa potissimum gente contentionis sollicitudo in primis semper curis fuerat; cultu tumultuariè composito equum, qui proximus aderat, conscendit, quid rei esset ipsemet exploraturus; res autem jam composita sinè alterutrius læsione abierat.

28. 29. Sex Mosci unius domûs domestici, quòd Domini sui vitæ perfidissimè insidiati conceptum mente homicidium patraverint, ad ultimum supplicium damnati, securi percussi sunt.

Quamvis Boris Michalowiz Diacus Domino Ablegato pollicitus fuerat, mittendo Veronischam Missionario expeditis in Cancellaria liberi passûs literis de securitate prospicere; attamen hodie recusabat; contra consuetudinem enim fore, alicui fines regni non exeunti liberi passûs literas elargiri.

30. Festum Sancti Alexii à Ruthenis celebratum est, quo die primus Minister Dumnium Ukrainzow secum in prandium suum abduxit, diversionis quærendæ gratiâ.

31. Præter Visitationis honorem à Danico Ministro Domino Ablegato exhibitum nihil memorabile accidit.

JUNIUS.

1. Unius circiter horæ spatio ab urbe Moscua ad fluminis Jausæ ripam nemus viret, ad quod verno, æstivóque tempore subsistentes, in Moscovia Germani in dies singulos confluunt.

fluunt. Cuivis Germanorum cœtui certus & aſſidua frequentatione, quaſi diuturna poſſeſſione proprius locus eſt; nulla enim iis alia eſt diverſio animorum, quàm inter dumetorum caliginem, & amœniſſimam arborum viriditatem conſuetis innocentibus luſibus animas exhilarare. Menſas etiam inſtruunt alternante inter ſe ſumptuum præbendorum viciſſitudine. Hoc die Cæſareum rei tormentariæ Colonellum de Grage ordo tetigit, à quo humaniter invitati gentilis recreationis gratiâ perfrui libenter annuimus.

2. Venetiis intra octo ſeptimanarum ſpatium Bojarini Szeremotow famulus cum diverſis litteris Moſcuam advenit.

Baro de Burchersdorff Architectus bellicus ab Auguſtiſſimo Imperatore Tzareæ Majeſtati ſubmiſſus, Kneſium Alexium Simonowiz Schahin militiæ Tzareæ Generaliſſimum convivio excepit. Rovel verò etiam Architectus bellicus Sponſalia cum quadam filia viduæ Monſianæ ſolenniter celebravit. Quibus Dominus Ablegatus interfuit, omnibus præſentibus per ejusdem tubicines ad inſolitam hilaritatem excitatis.

3. Architecto bellico Laval in vinculis conſtituto ſucceſſurus Baro de Burckersdorff, iter Azowium cum tribus Officialibus ex aula Ablegati Danici aggreſſus eſt. Eadem occaſione utebatur Miſſionarius Caſagrande Veroniſcham profecturus; cui D. Ablegatus de rebus ad iter neceſſariis liberaliter providerat. Hic D. Ablegato & Officialibus eò difficiliùs, tantóque majori doloris ſenſu valedicebat, quantò crebrioribus congrui honoris & benevolentiæ officiis ab omnibus fuerat honoratus. Illud quoque animi ægritudinem adauxerit, quòd jam tunc frequenti ominatione ſibi ultima fata inſtare præſagiebat, dolebátque morte prævento occaſionem ampliùs non fore, D. Ablegatū cæteróſq; itineris ſocios denuo videndi. Nec vanus augur erat, de ejus autem è vita diſceſſu inferiùs edocebo.

4. Jubente Tzareo Miniſterio Diacus Boriſius Michalowiz ad Dominum Ablegatum rediit, & prævia ſalutatione nomine primi Miniſtri depoſitâ Bojarinorum concluſum aperuit de Domino Ablegato, quod conſuetæ ſuſtentationis rationem attinet, Domino de Bottoni æquiparando. Addens etiam apprehendere Miniſterium, id tertia jam vice ab ipſo

fuiſſe

fuiſſe recuſatum; cur primus abolere moliretur, quod inter Auguſtiſſimum Imperatorem & Sereniſſimum Tzarum continuâ aliquot ſæculorum laudabili conſuetudine firmum, & ſanctum fuiſſet. Obtentui autem iſti aliæ rationes ſuberant; videbant eodem tempore magnam Tzari Legationem, & ex abundanti tertium Oratorem apud tractatus pacis ultronea liberalitate ab Imperiali Camera honorificentiſſimè ſuſtentatum; erigendi pacti inſuper mentionē ingerebat D. Ablegatꝰ quo ſolita ſuſtentationis ratio aut penitus aboleri, aut certa quantitate definiri poſſet, quid ablegandis deinceps utriusque gentis Miniſtris primi & ſecundi ordinis foret ſubminiſtrandum; ſed id ipſum Moſcos offendit, novis pactis veteri conſuetudini quidquam poſſe derogari.

5. 6. Liberæ ſuſtentationis locò exteris Miniſtris dari ſolitæ prima vice Domino Ablegato à Tzareo Miniſterio pecuniæ ſubmittuntur.

7. Dominus Miſſionarius Cæſareus Franciſcus Xaverius Löffler ex Veroniſcha ubi Italis Sacramenta adminiſtraverat, media nocte reverſus eſt, ejus locum replebit, quem tertiâ hujus cum Barone de Burchersdorff abiviſſe dixi.

Conſilium bellicum habitum à Bojarinis in loco uno milliari ab urbe Moſcua diſſito.

Commodiſſimus ad iter faciendum currus, cum pleno ſex equorum tractu & pulcherrimis ornamentis, phaleris & tegumentis pretioſa arte laboratis â Domino Ablegato ad primum Miniſtrum ita exigentem miſſus, non ignaro, eos ad ſtabulum ſuum nunquam redituros.

8. Abſoluto in Slowoda miſſæ Sacrificio Dominus Ablegatus à Domino Guasconi mercatore Florentino lautiſſimo prandio exceptus eſt. Quocum pariter invitati diſcubuerunt D. Colonellus Grage, ac Doctores Carbonari & Zoppot cum quatuor Miſſionariis Cæſareis.

9. Quemadmodum Dominus Ablegatus ſummam Clementiſſimi Domini Principalis ſui reputationem omnibus privatis commodis longè antetulit; ita ex eo die, quo Moſcuam publicè ingreſſus fuerat, liberam quotidie tabulam præbuit iis, quos Natalium ſplendor, aut officii dignitas, à cætera plebe diſtinctos ejusdem familiari converſatione dignos reddiderat. Tzareus Medicus D. Zoppot hodierno noſtro prandio intererat cum Colonello de Grage, & aliis pluribus. Huius famu-

famulum ad debita obſequia venientem milites cuſtodiæ noſtræ aſſignati falso prætextu ſuum ad conclave vi rapiunt, & verberibus in illum animadvertunt. Indignatus Dominus Ablegatus cuſtodes milites, qui in hoſpites ſuos aut eorum domeſticos id auderent, jubet militem, quem percuſſus famulus præcipuum notâſſet arreſtari, interea verò, quod accidiſſet, primo Miniſtro & Dumnio Ukrainzow per Secretarium ſignificat; ſatisfactionem ſe propria authoritate facilè quæſiturum, ubi Miniſterium rem inutili cunctatione differre cogitaret. Verùm conſiderata quærelæ noſtræ æquitate altero manè plena ſatisfactio ſubſecuta eſt; ad centum baculos (batoccas vocant) damnatus miles debitas temeritatis ſuæ pœnas dedit. In Germanorum ſuburbio non procul ab Eccleſia Catholica duæ domus incendio conflagrârunt. Hodie primus de rebellione Streliziorum incerto rumore terror.

10. Diebus rogationum (ſt. vet.) conſueverunt magni Moſcoviæ Duces Droizam, id eſt Monaſterium ſanctiſſimæ Trinitati dedicatum, ſolenni proceſſione inviſere, ea quidem devotione, ut dicto Monaſterio ad unum milliare accedentes, curribus exiliant, reliquum itineris pedites facturi. Quæ reverentia ſingularis ſepulto ibidem præcipuo Ruthenæ Eccleſiæ ſancto Sergio debetur. Ideo Tzariſſa, ne quidquam omitteret, quod priſca fides & pietas videbatur exigere, cum Tzareiwizio (hoc nomine Tzari maſculam ſobolem indigitant) nobilibus, multóque cuſtode milite ſtipata, pia peregrinatione hac voluit defungi.

Dominum Ablegatum Danicus viſitat, & familiarior factus, multùm conqueritur, quòd in curiali viſitationis ſolennitate Poloniæ Ablegato fuerit poſtpoſitus; ſibi enim præcedentiæ prærogativam meliùs competere; cùm Rex Daniæ Regio ſanguine oriundus, Jure hæreditario in ſceptrum avitum ſuccedat; Polonorum autem Rex electionis ſuffragiis modò ad illud faſtigium evehatur. Cujus argumenti eum citiùs non puduit, quàm à Domino Ablegato Cæſareo intellexiſſet eo nimium probari.

11. Kneſio Feudor Jurowiz Romadanowski electorum regiminum Generali actæ per Secretarium gratiæ, quòd militis anteheſternam audaciam caſtigare voluerit.

12. Degentes in Moſcovia Catholici majoris convenientiæ gratiâ (utì jam dixi) in obeundis anni feſtivitatibus cum Ruthenis aliíſque vetus Calendarium ſequuntur; ea de ratione cum iiſdem feſtum glorioſæ Aſcenſionis Domini hoc die celebratum.

Cæſareus rei tormentariæ Colonellus de Grage citabatur ad Pricaſſam (Cancellariam) cui mandabatur, ut naves mortariis inſtrueret.

13. Feſtum Divi Antonii de Padua ſolenniter celebratum, ortum inſequenti nocte funeſtum iterum incendium ſeptendecim domos exuſſit.

14. Alia iterum conferentia in domo Dumnii Ukrainzow inſtituta. Poſtulata denuò DD. Miſſionariorum dimiſſio, quos Sacra Cæſ. Majeſtas ad humillimas eorum preces poſt quinquennales labores in vinea Domini poſitos clementiſſimè revocaverat, ad primi Miniſtri ex prædio ſuo reditum dilata eſt.

Quòd etiam Aula Cæſarea pacis conditiones à Porta Ottomanica per Angliæ Ablegatum D. Paget propoſitas cum Cæſareis ad Reges Angliæ, & Poloniæ, ac Generales confœderatarum Belgii Provinciarum Status datis literis, quas Excellentiſſimus Comes de Kinsky ad Angliæ Ablegatum deſuper exaraverat; tam amicè communicaſſet, Suæ Tzareæ Majeſtatis Miniſterium præter debitas, quas idcirco ageret gratias, amanter interpretari. Cuilibet fœderatorum enim vigore tertii triennalis colligationis articuli licitum eſſe, oblatas honeſtæ pacis conditiones audire, & de iiſdem tractationem inſtituere, ea ſolummodo lege, ut de propoſitis conditionibus reliquos fœderatos ſinè mora edoceat, ſimúlque omnes eo tractatu comprehendat, & includat, nec non omnia quæ aguntur, communicet. Aliàs namque nulla aut parva pacis obtinendæ ſpes affulgeret.

Domino Ablegato deinde de expeditorum exercituum progreſſibus quærenti ſequentia manifeſtavit. Principem Dolgoruga & Coſſaccorum Campi-Ducem Maſeppam 25tâ. Maii Bialogrodio diſceſſiſſe, & contra hoſtem retro Oezakow jam omnia infeſtantem terrâ, maríque in occurſum properâſſe; Belli-Ducem Soltikow verò extra Azowium ad Ingulez ſua caſtra locâſſe; ut irruptiones omnes impediret, & data occaſione cum hoſte victoriosè confligeret. Verùm multùm

Castra Rebellium Strelizio:
:rum munita Carragine
Turma Equitum
Legiones Peditum Soldatorum
Castra munita
Carragine et:
Via a Moscovia

Monasterium Resurrectionis vel nova Hiero: solima
4
Ister fl:
Villa
Crux
1, Augustale cum Cancelar:
2, Tentoria D. Generassimi Sheinij
3, Tentoria D. Generalis Gordonij
4. Anachoresis condita à P. M. Patriarcha Nicon
5, hic legiones Peditum primo objecta Rebellibus impediuerunt aditum ad Monasterium
6, hic Rebelles Transierunt Flumen
7, hac via venerunt Rebelles
8, duæ Turmæ Equitum

tùm erraret, qui ſingula Moſcorum dicta ad rerum geſtarum veritatem exigeret. Hoſtium clades, ſuorum triumphos mentiri nôrunt. Tam felicis ingenii & Martis ſunt.

15. Dominus Generalis de Gordon omnes exterorum Principum Repræſentantes convivio excepit.

16. Circa ſeptimam & octavam matutinam exitiali incendio multæ ædes perierunt. Inventi etiam publicis in plateis duo Moſci, quibus capita nefando crimine erant abſciſſa. Noctis potiſſimùm tempore incredibilis latrocinantium multitudo graſſatur.

17. 18. 19. His diebus omnes anno evoluto quomodocunque juſtificati aut latronum inhumanitate occiſi, ſepulchro donantur; ſi excipias illos, quos læſæ Majeſtatis enormitas in perpetuam flagitii infamiam infamibus palis affixit.

20. Nocturna Bojarinorum concilia de ſedanda rebellione Streliziorum ſunt celebrata.

21.22. Poloniæ Ablegatus Cæſareum & Danicum Repræſentantes, Generalem de Gordon (quem tabulâ relictâ ſingulis valedicere, & in occurſum rebellium properare oportuit) Commiſſarium Daniæ, Colonellos Blumberg & Grage, præter plures alios habuit convivas.

23. Moſcoviæ Metropoli appropinquare dicebantur rebelles, idcirco Campi-Dux Schahinius & Generalis de Gordon cum ſex millibus equitum, & duobus millibus peditum adversùs illos expediti.

24. Duo Moſci, qui non ita pridem herum ſuum quendam Germanum Colonellum Locumtenentem ſpe expilandæ ejuſdem ſuppellectilis nequiſſimè interfecerant, non procul à Germanorum ſuburbio ad viam publicam ſuſpendio ſunt puniti.

25. 26. 27. Tzareiwizius ob proximiora indies rebellionis pericula iter ſuum paravit ad Droizam, Monaſterium duodecim milliaribus Germanicis à Metropoli Moſcua diſſitum, quod validiſſimi munimenti inſtar, regnanti moderno Tzaro in periculoſiſſimo Streliziorum tumultu ſecuritatis aſylum præbuit.

28. Primus Minister Tzareiwizium cum Matre sua Tzarissa aliquot diebus in bonis suis liberalissimè tractat, variis diversionibus sumptuosè institutis, quæ digna Regio Principe erant.

29. Lætum advenit nuncium rebelles esse victos ad Monasterium Sacro sanctæ Resurrectioni dedicatum vulgò Jerusalem dictum.

30. Dominus Ablegatus ad quoddam Monasterium Monialium in urbe situm, in quo de Bojarini Szeremotow familia Abbatissa est, invitatus secessit. Bellaria autem quæ pro consuetudine sua obtulerant, erant nuces & cucumeres. Aliquot tamen veterrimi vini species proponebantur, quibusdam monialibus reverenti cultu inservientibus, & Dominum Ablegatum, ut sæpius ad se rediret, civilissimè invitantibus.

JULIUS.

1. Apud primum Ministrum in Bebraschentsko sub tentoriis commorantem per Secretarium de dimittendis Missionariis Cæsareis instantia facta est. Cujus prandio interfuerat Dominus Ablegatus Poloniæ, monstraverátque acceptas à Serenissimo Rege suo litteras, quæ laudata Cæsarei Ablegati dexteritate, repræhendebant facilem ejusdem extraditionem Regiarum Credentialium. Templum Catholicum nimis angustum Dominus Ablegatus suis sumptibus fecit in formam ampliorem extrui.

2. 3. Festum Corporis Christi solennissimè celebratum. Instituta processione circumferebatur sanctissimum, quatuor Evangelia ad totidem altaria decantata D. D. Cæsareo, Polonóque Ablegatis cum splendidis suis comitatibus præsentibus, & primi Musicis suavi harmonia diei solennitatem concomitantibus.

4. 5. Primus Minister Secretario dimissionem D. D. Missionariorum Cæsareorum denuò ex mandato urgenti, respondebat, se capitis periculum incurrere, si sinè expresso Tzari mandato illos dimitteret. Scripsisse autem interea Tzaro, & post quatuordecim dierum decursum exspectare responsum. Objecta deinde pertinaci Credentialium retentione locò sollicitatæ expeditionis Secretarium cum tribus pomis citrinis domum

domum remittit. Eodem tempore quidam ex Curlandiæ Baronibus de Blumberg Bojarinum hunc ambabus manibus ad terram demiſſis more Rutheno venerabatur.

6. Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Frater Pater Petrus Paulus Palma de Artois, Archi-Epiſcopus Ancyranus, in Regnis magni Mogol, Golgonda, & Idalkan Vicarius Apoſtolicus, cum Presbyteris, Capitaneo Veneto D. Molinos, Medico, horologiario & aliis quibuſdam perſonis Moſcuæ advenit.

7.8. Quoniam Dominus Archi-Epiſcopus heſterna adhuc die adventûs ſui notitiam per Capitaneum D. Molinos dederat; non intermiſit etiam D. Ablegatus Cæſareus reciprocis civilitatis & de felici adventu gratulationis officiis per Secretarium defungi. Dominus Archi-Epiſcopus à Tzarea Majeſtate adhuc in Hollandia commorante, faciendi itineris ſui neceſſitate propoſita, id impetraverat, ut Kneſio Boriſio Alexiowizio Galizin Regnorum Caſani, & Aſtrachani Vice-Regenti litteris mandaretur; Dominum Archi-Epiſcopum, ubi Moſcuam attigiſſet, decenti non tantùm benevolentia ſuſcipere, ſed inſuper ad fines Perſiæ uſque ſecurè conducere, ſumptibus Tzareis liberaliter tractandum, quamdiu eundem in Tzareæ Majeſtatis Regnis & Provinciis transeundis verſari contingeret. Idcirco Galizin Tzareo mandato ſatisfacturus, eidem, curribus, & equis ſuis, cum omnibus, qui eundem in Moſcoviam ſecuti fuerant, in palatium ſuum introducto, aliquas cameras dedit, quoad Moſcuæ permaneret, incolendas.

9. Dominus Ablegatus Dominum Archi-Epiſcopum decenter viſitare conſtituerat, quia verò ambigebat, utrum ſolita viſitationis ſolemnitas loco, tempori, & habitationis anguſtiæ conveniret, expediebatur Secretarius, ut prævia humanitate intentionem Domini Ablegati exponeret, & ſciſcitaretur, quo potiſſimum modo viſitari vellet. Etſi verò Domini Ablegati arbitrio relinqueret Dominus Archi-Epiſcopus, in minus ſolennem tamen videbatur inclinare; quæ etiam locum invenit.

10. In hodiernum diem octava Corporis Chriſti incidit. Quamvis Dominus Archi-Epiſcopus à Domino Ablegato ad eandem feſtivitatem oretenus invitatus, primò difficultatem moverit; ubi tamen remonſtratum erat, publicum hunc

actum, quem in ſe ſuſciperet, vergere in ſolennitatis augmentum, Catholicæ Communitatis ſolatium, & non dubiam plurimorum ædificationem, præfatus Dominus Archi-Epiſcopus, ne quid de tanta diei feſtivitate periret, pontificali ornatu conſpicuus voluit intereſſe. Neque Dominus Ablegatus Cæſareus ex parte ſua quidquam omiſit, quo diei ſanctitatem aſſerere, & debitam infulis reverentiam ab invidioſo acatholicorum contemptu poſſet vindicare, tribus curribus, omnibus ſejugis cum toto ſplendidiſſimo ſuo comitatu ad Principis Galizini ædes conceſſit, exceptúmque ibidem Dominum Archi-Epiſcopum per urbem & ſuburbia ad Templum Catholicum inſigni magnificentia deduxit. Ante Templi fores, quidam Miſſionariorum cum aqua benedicta opperiebatur advenientem, quam relicto curru Archi-Epiſcopus ſumpſit, & Domino Ablegato, dein Officialibus, atque omnibus adſtantibus impertitus eſt. facienti ad aram duo Domini Ablegati Officiales inſervierunt, hoc pelvim, illo manutergium ſuſtinente; poſt Miſſæ Sacrificium proceſſio in Templo inſtituta, & ad quatuor aras totidem Evangelia recitata ſunt, Domino Archi-Epiſcopo ſub læto, utì compellant; tubarum, tympanorúmque concentu Sanctiſſimum circumferente.

Poſtquam his Sacris Deo decenter litatum eſſet, Dominus Ablegatus in totius Communitatis vices ſuccedens Dominum Archi-Epiſcopum cum Sacerdotibus ſuis, ſicut & Poloniarum Ablegatum cum Miſſionariis Cæſareis, aliísque dictæ communitatis præcipuis viris ad prandium, iis convivis dignum, officiosè rogavit.

11. 12. Necdum ſolenni acceſſu Daniæ Ablegatus Dominum Archi-Epiſcopum honoraverat, veritus, utì videbatur ſe Romanæ Eccleſiæ Authoritatem agnoſcere, ſi infulam coleret. Dominus Ablegatus Cæſareus ſagaci animo inveſtigans, ſtatum morbi, quo Danicus laborabat, facili negotio deprehendit; medelam ſuggeſſit ſolertia, quendam inſtruit, qui id Danico pro nota capacitate referret, Dominum Archi-Epiſcopum non ſola Eccleſiaſtica dignitate fulgere, ſed ſublimi inſuper alio Charactere inſignitum eſſe; honores debitos exigere ultimum, quos primo fortaſſe reſpectui, licèt bene merenti, exhibere dubitaret. Fructuoſus abiit iſte labor; Daniæ enim Ablegatus depoſito errore decentia viſitationis officia non diutius diſtulit.

13. Dominus Archi-Episcopus ad prandium Principis Alexandri Petrowiz, cui cura navium imposita erat, rogatus se contulit.

14. Visitabatur à Domino Ablegato Cæsareo Dominus Archi-Episcopus, & hic vicissim visitavit Danicum Ablegatum, ejusdem antehesterna officia reciprocaturus.

15. 16. Cùm animadverteretur, multos provectæ ætatis Catholicos Sacramento Confirmationis nondum esse initiatos, hominum solatio & animarum bono, ut in fide roborarentur, proficuum visum, Dominum Archi-Episcopum eam functionem obire. Sex Sacerdotes tunc commodè aderant, qui diversis Ecclesiæ ministeriis defungerentur. Confirmatorum quinquaginta numerati sunt. Excellentissimo Domino de Gordon Tzareæ Majestatis Generali Locum tenenti cum Uxore ad Sacramenti hujus perceptionem accedenti, Dominus Ablegatus Cæsareus adstitit, munus Patris Spiritualis sustinens, Dominus Ablegatus Poloniæ non impari promptitudine, cuivis roganti eadem exhibuit officia Christianæ charitatis.

17. 18. 19. Mortui nepotis Domini Generalis de Gordon ducebatur funus. Quod DD. Ablegati Cæsareus, & Polonus rogati comitabantur. Apud Germanos in Moscovia degentes mira consuetudo invaluit, funera nuptiarum instar conviviis celebrant, ex convivandi compotandíque lætitia fortè dolori solatium quæsituri.

20. 21. Decretæ atque institutæ sunt in Arce Tzarea publicæ supplicationes, ut Divina bonitas imminentia intestini belli mala averteret, & Patriæ tranquillitatem conservaret.

22. Ad Anniversarium Natalis diem Augustissimæ Imperatricis festiva solennitate celebrandum Dominus Ablegatus nullis sumptibus, nulli operæ parcebat. Omnes exterorum Principum Repræsentantes, Tzareæ Majestatis supremi bellici Officiales, quósque vel memoria Germanæ originis, vel munerum quæ sustinebant, dignitas supra plebem evexerat; utriusque sexûs gratissimi convivæ ad diei festivitatem confluxerunt; epularum magnificentia omnium animos admiratione suspendit, id multi satìs extollere non poterant, invidiosa collaudatione asserentes; solius Cæsarei Ministri esse tantos sumptus sinè æmulatione profundere. Hospites

ſpites 24.erant;conſuetudo illa communis non omittenda eſt, quâ officiales & ſervi omnes ſagninandi ſunt, qui Dominos ſuos ad locum convivii ſequuntur.

23. Quidam ex domeſticis Domini Ablegati cum Moſcis in rixas prolapſi, à multo milite ad cuſtodiam rapiebantur; Officiales Germani autem, qui ad excubias ſtabant, intellectâ perſonarum qualitate omnes dimittunt; uno retento quem magna vociferatione Moſci rixæ authorem deſignaverant. Quem tamen Generaliſſimus Kneſius Feudor Jurowiz Romadonowsky, nocturnas ſtationes luſtraturus arreſto liberavit, eúmque ad palatium Legatorum cum militibus ſecuritatis gratiâ adjunctis conduci juſſit.

24. Etſi in heſterno tumultu res necdum ad nudi ferri furorem devenerat, erant tamen, qui id conquererentur. Vulnera oſtendebat Moſcorum aliquis falsísque teſtibus levi pretio emendis contendebat, ab evaginato in ſe gladio remanſiſſe cicatrices, cujus falſitate veriori teſtimonio evidenter ante oculos poſita ſatìs mirari non poteramus, corruptos populi mores, impunémque eſſe abominabilem mentiendi, pejurandíque conſuetudinem. Inter Moſcos falſos teſtes ubique quæres, ubique invenies; paſſim enim in Moſcovia tam perverſam rationem fortuna inſtituit, ut propè ſit ad egregii animi indicium poſſe fallere.

Cujuſdam Diaci (Cancellarii puta) Uxor columnas infames ante Tzaream Arcē Kremelin in ultima rebellione erectas, caſu tranſiens, affixorum miſerata vices vocem in talia ſuſpiria ſimpliciter laxaverat. O quis hominum novit, utrum ſontes an inſontes fueritis. Verba hæc ad ſe allata confeſtim alius tanquam non dubiam majoris mali ſuſpicionem ad Bojarinos detulit. Periculoſa videbatur fœminæ pietas in damnatos & publicè reos. Quapropter ſinè mora cum marito ad inquiſitionem trahitur, ubi verò compertum, ſimplicem, fœminísque conſuetum, pronum in miſeros affectum, nulla autem cogitatæ malitiæ indicia adeſſe, pœnâ mortis quidem abſoluti, exilio tamen mulctati ſunt. Sic ſimplex & innocens oris libertas caſtigatur, ubi ſubditi ſolo timore cöercentur in obſequio. Colonellus Locumtenens Narbekoff nuperæ ſeditionis reus cum 25. ſervis ad carcerem rapitur & torturam.

25. 26. Tandem Dominus Diakus Ukrainzow, desideratum ad se accessum, continuæ octo dierum efflagitationi Domini Archi-Episcopi sed illubenter permisit. Proxima contemptui exceptio palam docuit, Dominum Archi-Episcopum haud oportunè venisse ad Dumnium; neque enim domum suam, neque cubicula subeunti, in occursum properavit, neque primam sedem obtulit, quam prior ipse, lassitudinem causatus, studiosè occupaverat. Nescio an in æmuli sui Galizini invidiam: ægerrimè enim tulerat, Dominum Archi-Episcopum Principi Galizino passum suum & litteras primùm extradidisse, neglectam querens Cancellariam Legatoriam, cui, terras Moscoviæ transituri, atque omnes peregrè advenientes, præcipuè aliquo dignitatis charactere insigniti, primæ requisitionis honorem deberent. Ex illa enim emanare mandata in Waywodas, & Vices-Gerentes, ut transeuntibus de viarum commodis, & securitate prospicerent. Princeps autem Galizin Casani, & Astrachani Vice-Rex nullam à Cancellaria Legatoria dependentiam agnoscebat. Quo sæpe fieri assolet, ut immerentis injuria duorum ambitiosæ æmulationi evadat victima.

Absoluto hodierno prandio Dominus Ablegatus cum maxima comitatûs sui parte ad Principem Galizinum se contulit, ut solenni visitatione, & familiariori Principis alloquio frui posset. Curiosa fuit humanitas, qua Musicis suis, natis Polonis, ut præsentes diverteret, varios concentus imperavit, præterea multùm obsecrans, ut Dominus Ablegatus ad prædium suum concederet, quo Dominum Archi-Episcopum ante plenam ejusdem in Persidem expeditionem perducere, & recreare cogitâsset; varia vini genera adferri jussit, ut opulentiæ suæ vires ostenderet. Duo Principis filii præsenti Domino Archi-Episcopo, & Domino Ablegato jubebantur inservire, verè in testimonium superbæ humanitatis. His socium addiderat juvenem quendam Principem Tzerkessium non ita pridem parentibus suis Tzereassiorum Tartarorum Principibus furtivo violentóque consilio ereptum, & baptizatum. Quem ditissima quædam familiæ Galizinæ vidua in solatium paternæ hæreditatis, quam furtivè Patri ereptus amiserat, hæredem nuncupavit. Juventutis hujus instructorem Polonum habet, linguæ latinæ addiscendæ modò operam navant; Galizinorum modesta apparebat

indoles; Tzerkeſſii econtra, generoſus, conſtánsque vultus, bellicoſi animi index videbatur, in quem erat genitus. Omnes nos demum attonitos tenuit Principis Galizini atrox in Pædagogum invectiva & comminatio: Tu mei, meorúmque proditor, cur domûs meæ ſecretum propalare, & juratam ſilentii fidem audes violare? Noſtine Galizinum, penes quem ſtat te ſuſpendere, & ſic (manus comprimebat) conterere, magnum ſcilicet eſt etiam domûs tyrannum eſſe.

27. Dominus Archi-Epiſcopus plenè expeditus, diſceſſum ab urbe in ſupradictum prædium auſpicatus eſt; præter navim omnibus neceſſariis inſtruendam centum Rublos & tria Zebollinarum paria donaverat Tzarus, his ipſe Galizin ex propria liberalitate centum aureos addidit.

28. Princeps Galizin Dominum Ablegatum ante biduum rogaverat, ut ſe in prædio ſuo non gravaretur inviſere; hanc ob cauſam, & ut oſtenderet, eam Principis propenſionem ſe magno in pretio habere, illuc iturus, cum diluculo itineri ſe dedit. Dobroviza prædio nomen eſt. 30. verſtis, aut ſex milliaribus Germanicis diſtat ab urbe. Camporum planities, magna ſui fœcunditate commendata, amœnam & facilem effecit profectionem; prandii tempore locum attigit, cùm ipſe Princeps adventum noſtrum opperiturus cum Domino Archi-Epiſcopo in ſummitate templi, ſuis ſumptibus magnificè conſtructi, omnia ſpeculabatur. Coronæ ſpeciem templum exhibet multis figuris lapideis, quas Itali efformant artifices, foris ornatum. Exacto, quod multis impenſis cumulaverat, prandio, colloquendi ſuavitas, in jucundiſſimi horti ad voluptatem extructo cubiculo ſermones ad veſperum uſque extraxerat, donec cœna famulorum officiis interea parata ad ſe vocaret convivas.

29. Domino Archi-Epiſcopo, & Principe Galizino poſt auroram ſalutatis, reditus noſter Moſcuam maturabatur; Dominus autem Archi-Epiſcopus iſto ex loco iter in Perſidem aggreſſurus, poſtquam ambo valedictione defuncti eſſent, perſiſtebat in prædio. Quotquot in Principis ſervitiis conſtituti erant, eos ſeorſim omnes conſueta liberalitate remuneratus eſt Dominus Ablegatus, cujus frequentiorem reditum omnibus fortè votis expetierunt.

30. 31.

30. 31. Natalis Domini Ablegati domesticis suis occasionem, & ansam præbuit festivæ aggratulationis. Ad grande convivium, quod Daniæ Ablegatus paraverat, Dominus Ablegatus noster rogatus, concessit, coquendis assandísque ferculis ita fervebat culina, ut caminus flagrare, & in flammas abire inceperit; incendium tamen domesticorum labore adhuc in nativitate sua sopitum. Primæ noctis tempore Musici nostri domestici tubis, tympanísque clangentibus, & amœnissimâ instrumentorum diversimode concertantium symphoniâ suam erga Dominum Ablegatum devotionem studiosè demonstrabant, totam latè viciniam ad insuetam tenebris alacritatem ex plumis suis evocantes.

AUGUSTUS.

1. Dominus Ablegatus Poloniæ quendam Tzareæ Majestatis translatorem vi ad ædes suas pertractum, obtentu dicti cujusdam injuriosi, per Tzareos milites custodiæ suæ datos horrendum in modum baculis cœdi jussit, quod Ministerium Tzareum acerbè ferens, cùm aliter ulcisci rem non posset, aut fortè nollet, pecuniam liberæ sustentationis locò dari solitam, ex eo tempore eidem subtraxit.

2. 3. 4. 5. Quidam ex stabulo nostro postquam omnibus Sacramentis ritè munitus esset, febris malignæ calore extinctus.

6. In Slowoda Germanorum suburbio unum cœmeterium omnibus advenis cujuscunque religionis commune est. Illuc hesterni defuncti famuli nostri ducebatur funus currui impositum; humandis autem mortuorum cadaveribus certi homines constituti non sunt, his succedit aliorum pietas, qui suo exemplo cæterorum advenarum quoque officia, fors in simili occasione reciprocanda, sibi devinciunt. Officiis divinis ipsemet Dominus Ablegatus in persona interfuit. Hoc die ad opulentum epulum à Vidua Monsciana instructum Dominus Ablegatus invitatus concesserat; filiæ precibus negari non poterat, quin tota nostra musica ex mandato Domini Ablegati se eo conferret, omnes convivas in multùm noctis exhilaratura.

7. Herì sepulto solennibus exequiis parentavimus. Post Officium Defunctorum Missæ sacrificium pro animæ æterna

requie Deo immolatum eſt. Multus imber, horrenda cum fulgure tonitrua, ſublata diei ſerenitate tempeſtatem conciverunt.

8. 9. Dominus Ablegatus contractæ cum Dumnio Ukrainzow familiaritatis jure eum inviſit. Sequens diſcurſûs materia erat, quòd Dolgoruga, & Maſeppa cum exercitibus ſuis in anteriori Boryſthenis ripa ad Aslan, & Precopp proficiſcantur. Hinc Turcæ cum ſexaginta navibus Oezacowium præternavigârunt, & in Boryſthenis oſtio ſubſtiterunt, ut vel Oezacowium defenderent, vel Tawan inſultu tentarent. Præterea in rapidis Boryſthenis vorticibus magnam annonæ jacturam feciſſe Moſcos, quidquid enim ex Kyowia, Ukraina, & Ruſſia in proviſionem Inſulæ Tawan, & ipſiusmet agentis exercitûs devexerant, naufragio periiſſe, Campi Ducem Soltikow, quamprimùm ad paludem Mœotidem venerant fortalitium Paolowsky ab architecto bellico D. Laval anno elapſo inchoatum, penitus deſtruxiſſe, locò hujus verò in ſecuritatem portûs aliud ædificari mandâſſe ubi flumen Myos in Mœotidem ſe exonerat.

10. 11. Moſcis vetus Calendarium ſequentibus primam Auguſti hodierna dedit dies. Præcipua diei hujus feſtivitas eſt fluvii Neglinæ Moſcuam interſecantis benedictio; ſolennis proceſſio ad aquam ducitur, in qua potiſſimam partem Poppi numeroſiſſimè confluentes obtinent. Semskoy (ſunt ſervi, quorum operâ in culinis uti ſolent) ſcopis inſtructi antecedunt, ſuccedunt milites, albos baculos manibus geſtantes; illi, ut plateam à ſordibus immunem faciant, iſti ut populum ſpectandi avidum, fortè importunè irruentem arceant à Clero. Ante Crucem ingens portabatur lucerna, tribus in ea accenſis luminibus; indecens enim credunt, Crucem ſinè lumine geſtari. Aliqua fluminis parte cancellis incluſa, in amœniſſimi fontis ſpeciem ſtructuram collocant, hanc Clerus ſubit, & omnes ejuſdem angulos implet, multis cereis accenſis, ad ſolitas preces deſcendunt; quibus finitis, fontem benedictione, incenſo, & ardenti cereo ter fonti immerſo luſtrant. Patriarcha deinde ramum luſtralibus undis rorantem manu prehendens, atque adſtantes omnes eodem aſpergens ſolennitati coronidem conſuevit imponere. Quo munere hodierna die Metropolita Krutizky, Patriarchâ adverſa valetu-

letudine impedito, functus est; hanc solennitatem Dominus Ablegatus cum officialibus suis ex Cancellaria Legatoria inspexit. Re sic peracta & Poppis ad templum suo ordine redeuntibus utriusque sexûs homines se catervatim præcipitârunt, in flumen, térq; capita undis benedictis immerserunt; credunt enim eas efficacis esse tutelæ, & toti corpori conciliare sanctitatem. Vulgi scilicet eam opinionem esse dico, quod in Moscovia sola regitur superstitione. Incipit Ruthenorum jejunium, quod vocant die Aepffel-Fasten / & durat usque ad Festum Assumptionis.

12. Ostendit Dominus Guasconi fasciculum litterarum, in quibus inepta multa & incondita, sinè lege, sinè modo, sinè ratione conscripta authorem laborantis ingenii, & non sanæ mentis indicârunt, conquestus insuper, eâ, quæ modò antecesserat, nocte hunc in ædes suas injectum; injicientes verò magno tumultu detonuisse ad ædium fores, jussisséque intromitti, se enim domesticos esse. Sed in Germanorum suburbio periculosa est similiter desipientium temeritas.

13. Domini Generalis de Gordon filius natu maximus Catholicus cum Uxore Catholica ex Scotia hìc advenit.

14. Dominus Ablegatus Daniæ considerato prægnantis Uxoris suæ utero quotidie magìs ingravescente, ne in casu enitendi fœtûs muliebre auxilium ex Slowoda eandem deficeret, requisivit Ministerium, ut ex singulari favore tempore tam necessario Urbis porta aperiretur; sed recusavit id Romadanowsky, à se amovit Dumnius Ukrainzow.

15. 16. Apud Ruthenos iterum solennitate speciali omnes terræ fructus benedicebantur.

17. 18. Funus cujusdam Bojarini è Regione Aulæ Legatoriæ mortui ante conspectum nostrum prætervehebatur; ubi Uxoris, aliarúmque conjunctarum dolorem multæ mulieres conductis violentísque lachrymis adjuverunt.

19. Domino Ablegato litteræ Viennenses afferebant, magnam Legationem Moscicam apud Aulam Cæsaream gloriosa deprædicatione promulgâsse eximiam de Tartaris obtentam victoriam; sub alio itaque prætextu conferentiam postulabat, Ministerio in eadem proponens; ambos Dominos Monarchas conclusi nuper fœderis tenorem ad omnia prospera, & adversa fideliter communicanda obligare; sibi idcirco materiam datam esse, de infelicitate sua conquerendi, quòd sibi

de prosperis Moscicarum expeditionum successibus nihil communicent; maximè cùm assertum fuerit, profligatis, cæsísque Tartaris, quadraginta equorum millia in prædam & spolium exercitibus cessisse. Insperata hæc propositio Ministros, & Cancellarium, quid responderent, diu dubios, & suspensos tenuit; tandem revocato animi consilio Dumnius ita exorsus est: ante Domini Ablegati adventum eam Moscis Victoriam à Deo datam esse. Quidquid sit, nemo militum, qui in castris fuerant, de ea victoria vel minimum scire, aut narrare poterat. Unde colligo, eam invisibilem & absolutè mysteriosam fuisse.

20. 21. 22. Chrysostomus Vögelein in officium translatoris acceptus in Cancellaria Legatoria Missionario Cæsareo D. Emiliani formulam prælegente juramentũ fidelitatis præstitit. Bis erectus ad imaginem Ruthenicam cereus, bis iterum delapsus est; placuit aliquibus id in venturorum omen accipere.

23. 24. 25. Quidam Germanus Vexillifer ejurato Lutheranismo, & fidei Catholicæ Professione publicè facta ad sacram synaxin accessit.

26. Magnum in urbe incendium ultra centum domos redegit in cineres.

27. Audito Tzari reditu Bojarini attoniti singulis diebus bis concilia frequentabant.

Mercatorum servi ex tabernis suis ad Pricassam vocabantur, ut Kopikas, parvam monetam, quæ Moscis una est, numerarent, segniores aut minùs accurati inventi batoccis puniebantur.

28. 29. His diebus aliquot scribæ ex Pricassa apud alterum quendam scribam cum uxoribus suis convivabantur; placuit pulcherrima hospiti, qui aliis convivium instruxerat; hinc ex fraude, quam corde meditabatur, omnes, maximè fœminas, vino inebriare laboravit. Adverterunt fallax consilium reliqui, & hospitis uxori, apud quem bacchabantur, pari dolo largis poculis propinabant. Omnibus vino marcidis, & ad terram procumbentibus, ut primùm hospes amore exæstuans, quo se pulcherrima reclinâsset, notaverat, tanquam sic meliùs quietem capere possent, lumen extinxit, & cæteros superstites mares ad aliud cubiculum, & nova poculorum certamina invitavit. Omnes vino ebrii redierunt ad conclave, ubi dixi fœminas procubuisse. Hospes ad locum digreditur,

in

in quo ſe pulcherrima poſuerat, quæ autem ex oculis amorem, & laſciviam prodentibus, cogitationes ejus facilè conjectaverat, & illo hoſpite nequior, aut ſi mavis, religioſior, locum priorem non tantùm non reliquerat, ſed propriam inſuper hoſpitis uxorem ſubſtituerat. Hoſpes ſinè lumine fraudem mulieris detegere non poterat, prioribus ergo cogitationibus plenus, uxorem ſuam inſcius omnibus blanditiis demulcet, ac amoris indicia replicantem ultimo affectu complectitur; expleta libidine adhuc uxorem ſuam eſſe ignarus plures alios ad eadem commercia invitabat. Qui vino inſanientes facilè conſenſerunt; proditione, aut alio indicio re & fraude divulgata, hoſpes poſt convivii ſumptus riſu exploſus eſt; quòd non ſolùm ad cibum & potum, ſed & propriæ uxoris amplexus ſocios invitâſſet. Tantùm eſt, adulterium commiſiſſe, ut, quæ deploranda, rideant.

30. Decem perduelles inter Coſſacos ad Tanaim ſuſcitandi tumultûs cogitationem ſuſceperant, ut eo faciliùs ad portum Archangelicum penetrare, & naves ibidem diripere poſſent. Verùm à Colonello Mejer intercepti, & loris vincti Moſcuam perducti, delictum confeſſi, duo in fruſta diſcerpti, unus gladio, ſeptem ſuſpendio vitam finierunt.

31. Dominus Ablegatus Poloniæ accepit ex Lithuania: Dominum Oginski tres Colonellos, Poplauky, Godewsky & Luezko peremiſſe in duello; ultimum in fruſta diſſecuiſſe. Provocaverat quidem D. Oginsky juniorẽ Principem Sapieha, cujus vices tres modò nominati Colonelli ſubiviſſent. Viſo autem infelici ſuorum ſucceſſu milites ſuos ad Regis ſervitia miſiſſe.

SEPTEMBER.

1. In exteriori quodam munimento fortalitii Azow Commendans tormentum bellicum locaverat, appoſito vigili. Venit illuc qui circa Azowium, cum campi Duce Soltikow commendabat exercitum; cùm autem vigilem indormiviſſe adverteret, applicuit ſe tormento, illúdque cum ſuis abduxit, excubitore poſt tantos tumultus ſomnum nondum excutiente. Quo intellecto Commendans ſeu Waywoda Azowii Moſcuam ſcripſit, & inſtitutâ vehementiſſimâ querelâ, eum, qui tormentum cum ſuis abduxerat, furti accuſavit; utì quidam fide dignus ex Cancellaria mihi retulit. Triumphavit Waywoda in multitudine Patronorum.

Dumnio Ukrainzow per Secretarium gratiæ actæ ſunt, propter conceſſum liberum paſſum apportandi vini ex Archangelo, item pro promiſſa maturiori expeditione DD. Miſſionariorum; quam tamen magìs percepto inſtantis Tzareæ Majeſtatis adventûs nuntio in acceptis habendam arbitror.

2. 3. 4. Quidam Capitaneus libidinoſi cum octenni puella commercii convictus, ultimo ſupplicio affectus eſt.

Dominus Ablegatus conferendi causâ Dumnium adivit. Gratiæ cumprimis repetitæ ſunt, pro conceſſo libero paſſu ad vinum, & res alias ad œconomiam neceſſarias ex Archangelo apportandas. Item pro expedita demum Miſſionariorum dimiſſione, quibus duodecim Potwodas, uſque ad Moſcoviæ, Lithuaniæve fines indulſerat. Ubi autem ad exercitum ſermo deflecteret, Dumnius ſic orſus eſt dicere. Dolgoruga, & Maſeppa ad Boryſthenem retro Oezakow ex parte inimica in Bialogrodenſes, & Crimenſes Tartaros cum Turcis ſub Seraskierio Baſſa conjunctos, ſe moverunt. Septimâ verò Julii conflixerunt cum illis ab ortu ſolis uſque ad meridiem. Vi tormentorum verò & munitionis gravioris Tartari cum auxiliaribus Turcis cedere compulſi ſunt. Cedente hoſtili exercitu Campi-Dux Dolgoruga filios ſuos Lucam & Boriſium cum duodecim millibus militum in hoſticum expedivit. Quo Tartari Patrii ſoli defendendi admoniti, ad ſua ſe receperunt; in latiſſima autem caſtrorum vicinia Principis Dolgorugæ, crebris Tartarorum incurſionibus omnia everſa, & exuſta ſunt. Rumor erat, adveniſſe quendam Moldaviæ Ablegatum, quod Dumnius acriter negat, tandem tamen fatetur: non Ablegatum, ſed Capitaneum huc veniſſe, nihil negotiari, tantùm rogare, ut Patriarchæ Moſcoviæ recommendetur. Moſcos inſuper Moldavo nunquam fidem adhibuiſſe. Moderno tempore quendam Moldaviæ Ablegatum ad Moſcica caſtra profectum, obtentu ferendæ ad Principem Dolgoruga officioſæ ſalutationis, ſed tanquam in arreſto detentum, ante præſentis expeditionis finem non dimiſſum iri. eodem prorſus modo Tzaream Majeſtatem edicto prohibuiſſe, omnem periculoſam cum Moldavis communicationem; vigore cujus Moldavis Sacerdotibus in Moſcoviam liberum ingreſſum ampliùs non eſſe, neque Moſcicis permiſſum in Moldaviam ſuo arbitrio eggredi, conſueta etiam Græcorum mercatorum commercia penitus fore ſublata.

Tzarea

Tzarea Majeſtas cum duobus ſuis Oratoribus Generali Lefort, & Feudor Alexiowiz Golowin, & aliquot aliis, quorum dignitas eminebat aut gratia, tempore veſpertino Moſcuam advenit. Sereniſſimus Poloniarum Rex conductorem dederat Generalem vigiliarum Præfectum Carlowitzium, qui cum quodam nobili Polono juvene, & apud Aulam Regiam gratioſo, Tzaream ſuam Majeſtatem ita benigniſſimè cupientem Stolizam uſque ſecutus & comitatus eſt. Non placuit tamen reduci ampliſſima Tzarorum Reſidentia Arx Kremelina, verùm poſtquam aliquas domos, quas multis Clementiæ ſuæ ſignis nobilitatas, præ cæteris habebat eximias, inſuetâ alìàs Majeſtati humanitate ſalutaverat, ad Bebraſchentsko digreſſus, inter milites ſuos in lateritia domo ſomno, & quieti indulſit.

5. Interea rumor urbem pervaſit, adveniſſe Tzarum; Bojarini, Moſcorúmque præcipui, tempore ſalutationibus maturo numeroſi eò confluunt, ubi Tzarum quieſcere conſtabat. Magna erat gratantium multitudo, ea obſequiorum promptitudine fidei intemeratæ conſtantiam ſuo Principi probatura. Etſi primus Orator Franciſcus Jacobeides Lefort eo die clientum ſuorum neminem ad ſe admitteret, obtentu laſſitudinis, quam tam longinqui, & aſſidui itineris mala cauſâſſent; nihilominus tamen Tzarea ſua Majeſtas, quoscunque venientium ea alacritate ſuſcepit, ut ſubditorum ſuorum ſtudia videretur fuiſſe præoccupatura; qui Majeſtatem de more ſuo veneraturi in terram ſe demitterent, eos benignè ſublatos, quáque potuit prona, oſculo preſſit, ſolis privatis amicitiis debito. Si forfex in præſentium barbas promiſcuè graſſata illatæ injuriæ invidiam à ſe amoliri queat; habent ſanè Moſci, quod inter felicitatis ſuæ momenta numerent, eum diem ſibi illuxiſſe. Kneſius Alexius Simonowiz Schahin Tzareæ militiæ Campi Dux primus fuit, qui prolixioris barbæ impedimenta forfici ſubjecit. Neque eſt, quod infamiæ imputent, cùm ejus rei Authorem habeant Principem, cujus arbitrio aut mandato vitam conſecrâſſe, ſanctum & religioſum autumant. Neque ullus reliquis ludibrio exponitur; omnibus in eandem ſortem natis. Sola muneris ſuperſtitioſa ſanctitas Patriarcham, provectæ ætatis veneratio Principem Lekugowiczium Tzerkasky, & adminiſtratæ Tzareæ tutelæ honor Tichonem Nikitowiczium

 Stres-

Stresnow excusavit. Cæteros omnes oportuit in exterarum gentium mores concedere, forfice veterem consuetudinem eliminante. Inter sermones de exteris, quos salutaverat Principibus, Regis Poloniarum mentionem cum honore intulit. Vos omnes & singuli (ita adstantibus Bojarinis & Magnatibus suis loquebatur) eo uno mihi viliores estis, non considerato, quo sortem vestram egreditur, Regiæ dignitatis fastigio, sed ejus solius amore; quod privatorum animos persæpe conciliat. Tantùm potuit tridui commercium, quo Regis familiaritate delectabatur. Ejusdem arma adhuc gloriosè gestabat, quibuscum sua permutaverat; ut palam fieret, pactæ suæ amicitiæ conjunctionem, nodo Gordio arctiorem coaluisse, nullo unquam ense dirimendam.

6. Militares regiminum suorum exercitationes inspexit Tzarus, primùm expertus, quantùm eæ turmæ distarent à milite; gestus motúsque corporis suo facto præivit, propria inclinatione docens, quam corporum habitudinem ineptæ moles conarentur efformare; captus demum inconditæ multitudinis tædio, cum Bojarinorum grege ad convivium abiit, quod ab Oratore suo Lefort parari voluerat. Festivas propinantium voces admugientium tormentorum læti tumultus auxere, convivii gaudio in serum usque vesperum protracto. Tenebrarum igitur silentio usus, cum fidissimorum paucissimis Arcem Kremelinam intravit, ubi, cum suavissima filii Principis impubertate Paternos affectus aliquantùm satiaverat, ter osculo, multísque aliis paternæ dilectionis indiciis relictis, ad lateritiam suam in Bebraschentsko habitationem se recepit, Tzarissæ conjugis suæ conspectum fugiens; quam jam adulto plurium annorum fastidio aversatur.

Tzareum Ministerium Domino Ablegato amicè insinuari fecit, abstineret paulisper à publicis conventibus, neque domesticis suis facultatem faceret nimiùm liberè domo exeundi; id consuetudini dandum, ne conservatâ hactenus magnâ, apud omnes sui æstimatione periclitaretur.

7. 8. Tzarea Majestas Serenissimam conjugem suam in peregrina domo, secreto quatuor horarum colloquio dignata fuisse dicebatur, sed rumore falsissimo, maximè cùm alii verisimilius referrent: fuisse Nataliam Tzari Sororem charissimam. A Domino Ablegato audientia postulabatur.

9. 10. Efflagitata iterum audientia promittitur brevì concedenda.

11. Pri-

11. Prima Septembris secundùm veteris Calendarii computationem Rutheni novi anni ſumunt auſpicia. à primis enim creati orbis incunabulis annorum ſuorum numerum ineunt. Moſcis aliàs dies hic celeberrimus extitit inveteratæ conſuetudinis ſolennitate. In Arcis Kremelinæ patentiſſima area Tzaro,& Patriarchæ duo ſolia ditiſſimè ornata extrui ſolebant; quæ hic Epiſcopali, ille regio cultu inſignis occupabat; ut veſtimentorum ſuperbus decor majorem venerationem conciliaret Majeſtati, quam absque hoc divinitatis inſtar populus ſuſpicit, cui raròcopiam ſui facere conſueverat. Poſt ceremonialem Patriarchæ Benedictionem Magnatum,cæterorúmque præcipuorum gratulantium vota ad Tzarum deferebantur,qui nutu,geſtúque gratias agens, quod ſibi bene precati fuerant, reciprocabat. Ceremonias haſce abſente Tzaro aliquot annis omiſſas tanquam exoletas jam & antiquatas non revocavit temporis noſtri ambitioſa novitas. Nimis religioſa viſa Proavorum devotio, quæ tot ſacris ritibus Majeſtatem permiſit alligari. Læta nihilominus anni inchoati auſpicia ſumpta ſunt, epulis apud Campi Ducem Schachin Regio luxu inſtructis. Bojarinorum,ſcribarum & bellicorum officialium incredibilis penè frequentia, ſervi etiam nautici magno numero coiverant; inter quos ſæpius immixtus Tzarus poma diviſit,& quemvis inſuper fratris compellatione honoravit. Viginti quinque tormentorum exploſio ſingulis feſtivis propinationibus ſignum dedit. Neque tamen tanta diei ſolennitas impedire potuit, importuni tonſoris officium, quo, ex conſtituto notus apud Aulam Tzaream morio fungebatur; reluctari admoventi forficem nefas fuit; continua colaphizatione caſtigandum. Ea ratione inter iocos & pocula ab inſano & ridiculo quamplurimi admonebantur veteris deponendæ conſuetudinis.

12. Primus Miniſter Nareskin vocato ad ſe Domino Ablegato aperit, determinâſſe ſuam Majeſtatem Tzaream craſtina die eundem admittere ad audientiam.

13. Horâ quartâ veſpertinâ ſplendidiſſimo comitatu ad Audientiam conceſſimus. Erat illa iis in ædibus, quas ſuis ſumptibus magnificè extructas, Generali & Admirali ſuo Lefort interim dederat habitandas. Tzaream Majeſtatē multi Magnates coronæ in modum cinxerant, quos inter omnes Tzarus eleganti corporis, animíque magnitudine, in teſtimonium la-

 tentis

tentis Majestatis decorè eminebat. Primum Ministrum Nareskin, & Dumnium Ukrainzow officii ratio suo Principi propiùs admoverat. Majestatem decenti obsequio reveritis, gratiosus annutus benignitatem pollicebatur. Duas omnino Credentiales litteras Tzareæ suæ Majestati exhibendas ante se portari jusserat Dominus Ablegatus. Primas Secretarius, secundas Missionarius D. Franciscus Emiliani, suam utpote causam concernentes gestabat. Has obsequiosa veneratione porrectas Tzarea manus dignanter excepit, ad cujus osculum post Dominum Ablegatum omnes Officiales & præsentes Missionarii admissi sunt; Curialibus deinde quæstionibus de Augustissimi Principalis, & sua etiam Domini Ablegati valetudine secutis, decentes reverentésque responsiones Audientiæ coronidem imposuerunt.

14. Hymnus: (Te Deum laudamus, &c.) in templo Catholico ob felicem Tzari reditum inter tympanorum, tubarúmque clangorem decantabatur.

Tzarea Majestas ad magnum convivium suis impensis à Generali Lefort paratum, omnes Repræsentantes, Bojarinos, aliósque munerum dignitate, aut sua dilectione conspicuos jussit invitari.

Daniæ Ablegatus, quòd credentiales suas exigenti Ministerio incautè extradiderat, frustra apud Tzaream Majestatem reducem audientiam sollicitabat; adeò tamen apud Generalem Lefort se insinuaverat, ut in ejusdem ædibus ad Tzareæ manûs osculum, antequam Tzareo convivio accumberet, fuerit admissus. Pari credentialium præmatura extraditione eidem sorti se subjecerat Ablegatus Poloniæ; omni igitur spe audientiæ evanescente, saltem ad manûs osculum admitti obsecrans, eo in parvo cubiculo voti sui compos factus est, ubi poculorum, scyphorúmque supellex custodiebatur. Daniæ Ablegatus multùm suæ gratulabatur victoriæ, potiorem loco se jactitans, quòd prior osculi gratiâ fuerat. Ambitiosæ ob præcedentiam contentioni, cùm uterque altero major esse vellet, indignatus Tzarus familiari Moscis verbo usus est, quo mentis vitium indicatur; Durackos compellans. Omnibus discumbentibus Tzarea Majestas Poloniæ calamitates similibus exaggerabat: Viennæ bonis cibis pinguescebam, sed omnia rursus abstulit inops Polonia: regerit Poloniæ Ablegatus: mirari se, id Tzareæ Ma-

jestati

jeſtati contigiſſe; ſe ibi natum, educatum, & huc tranſiviſſe; pinguedinem tamen contraxiſſe (pinguis enim erat) cui Tzarus: non ibi, ſed hìc Moſcuæ te ſaginâſti: alludens ad liberæ ſuſtentationis ſumptus, quibus à Tzaro ſuſtentabatur. Necdum convivium abſolutum erat, quando Tzarea Majeſtas à Campi Duce ſuo Schahinio, cum quo diſputando diſcurrebat fervidiùs, plena furore, nemine quid pararet conſcio, loco exivit: compertum deinde ad examinandos milites diſceſſiſſe, ut ſe informaret, quot Colonellos, alióſque regiminum officiales ſinè conſideratione meritorum pro ſolo pecuniæ pretio dictus Campi-Dux creâſſet. Paulò poſt reduci iracundia ita creverat, ut evaginatum gladium, ante Campi-Ducis oculos ea comminatione menſæ affligeret: Sic feriendo regimen perdam tuum. Juſto furore exæſtuans ad Principem Romadonowski digreditur, & ad Dumnium Mikitim Moſciwiz; advertens autem hos excuſare Campi-Ducem, ita excanduit; ut iteratis nudi ferri incertis ictibus omnes convivas redderet attonitos: Kneſius Romadonowski digitum, alius caput levi vulnere dolebat afflictum. Mikitim Moſciwiz à revertente ab ictu gladio manu læſus; ictus longè funeſtior parabatur in Campi-Ducem, qui procul dubio ſuo in ſanguine fuſus Tzareæ Dexteræ ſuccubuiſſet, niſi Generalis Lefort (cui penè ſoli id licebat) Tzarum amplexu ſtringens manum retraxiſſet à vulnere. Verùm acerbè ferens Tzarus, aliquem eſſe qui juſtiſſimæ ſuæ iracundiæ exitum auderet impedire, vertit ſe continuò, & importunè impedientis tergus duro verbere afflixit; ſolus quippe medicinã adferre noverat, quo nemo Moſcorum propiori dilectionis gradu Tzaro admotus eſt; dicunt ab ima hominum ſorte ad invidioſæ potentiæ faſtigium evectum; is ita mitigavit animum, ut ſolis minis indulgens, abſtineret à cœde. Diram hanc tempeſtatem jucunda ſerenitas excepit; Tzarea namque Majeſtas vultu lætitiam præſeferente choreis interfuit, & in majoris alacritatis teſtimonium, eos muſicis imperabat modulos, ad quos (ſic inquiebat) apud amantiſſimum Dominum fratrem ſuum ſaltaverat; quando nimirum Auguſtiſſimus Hoſpes Sereniſſimos tractabat convivas. Duæ domicellæ ſe furtivè ſubtrahentes, juſſu Tzari, per milites reductæ ſunt. Iterum 25. tormenta celebrabant propinationes, jucunditate convivii ad mediam ſextæ matutinæ protractâ.

 15. 16.

15.16. Dominus Ablegatus ad Dumnium Ukrainzow, cum eo certis de momentis collaturus, se contulit, quem pariter adiêre Missionarii Franciscus Xaverius Löffler, & Paulus Josephus Jarosch, de impetrata tandem dimissione gratias acturi.

17. Circa horam secundam venit Pristavus indutus pellicium viride ex Serico & Zobellinis, quale ex thesauro Tzareo tanquam ex recondita penu in obeundis similibus functionibus cum restituendi obligatione accipiunt. Hujus comites erant culinæ & cellæ Tzareæ Sub-Præfecti, quos aliquot ex Cancellaria Legatoria scribis stipatos duodecim Semsky (quorum opera in culina Tzarea uti solent) secuti sunt, vestibus serico exornatis induti, his lintea superinduerant, dein longo syrmate procedebant ducenti milites dapes Tzareas ferentes; apportabatur etiam potus, & variæ cremati, vini, Mulsíque species, cerevisia, & Guass. Hi sternebant mensam: mappa tenuissimæ texturæ labor erat; capsula pro sale aurea, apposita duo alia ejusdem metalli vasa, in quorum uno piper, in altero sal; è regione mensæ tabula adornabatur pro Tzarea credentia; scyphi ponebantur variæ magnitudinis, maximus mensuram ulnæ bene æquaverit. Erat autem ordo scyphorum; ut paribus magnis semper minora jungerentur, & tabula tot argenteis & inauratis crateribus instructa speciem organi repræsentaret. Circa tabulam credentiariam commodè scamna muro proximo innitebantur, quæ occupabant ingentia vasa, hæc ex stanno, illa ex argēto inaurata. Non procul jacebat dolium duarum amphorarum Guass. His ita compositis præscriptam verborum humanitatem, nomine suæ Tzareæ Majestatis Pristavus legere exorsus est: Tzarea Majestas Potentissimus noster Dominator magni facit suam cum Cæsarea Majestate integrè semper colendam fraternam amicitiam, téque ejusdem Ablegatum salutat, & ex singulari benignitate mensæ suæ participem reddit. Reposuit Dominus Ablegatus: profundissimas Tzareæ Majestati gratias habeo, pro clemente exhibita Tzareæ mensæ liberalitate, eam non tantùm inter summa beneficia numerabo, sed etiam apud Sacram Cæsaream Majestatem Dominum meum Clementissimum, in prima ad eandem humillima relatione eâ, quâ par est, submississima devotione exaggerabo. Post hæc vas ex Achate promebatur, pretiosissimo cremato repletum; dein concha ex Rubino, quam Pristavus Domino Ablegato propinavit. Discu-

Discubuerunt postea: prima sedes Domini Ablegati, altera ab illa Pristavi erat, præter hospites Dominum Carbonarium, D. Pleyerum, & DD. quatuor Missionarios assidebant omnes Domini Ablegati Officiales. His, postquam consederant, crematum distributum est. Postremò cibi apponebantur, inter assaturas etiam cygnus erat; centum & octo varii generis cibi numerabantur, sed paucissimos Germanus palatus approbavit. Prima propinatio Pristavi erat in sanitatem Sacræ Cæsareæ Majestatis, secunda in sanitatem suæ Tzareæ Majestatis, tertia denique in sanitatem Ministrorum fidelium Augustissimi Cæsaris, & Serenissimi Tzari. Tentaverat quidem subdolus Pristavus rei ordinem interturbare, monuerátque Dominum Ablegatum, ut biberet, ínque sanitatem alicujus propinaret; verùm nullo malè adhibitæ solertiæ fructu; regessit enim Dominus Ablegatus: se necdum sitire, neque sibi tanquam hospiti primam propinationem competere; ipse, cùm tractet nomine Tzareæ Majestatis, exequatur pro libitu officium suum. Adstabant frequentes Mosci, & cubiculum servitii, & obsequii causâ impleverant; quibus omnibus secundùm gradus conditionis suæ succedentibus, Dominus Ablegatus propria manu scyphum vini porrexit, talis utpote consuetudo invaluit, quâ mensa, & cerimoniarum solennitas absoluta est.

18. Opulentum convivium hoc die instruxerat Colonellus Cæsareus de Grage, id Tzarea Majestas suâ præsentiâ dignabatur; etsi dolore dentium genæ intumuerant. Dominus Generalis Gordon improvisi Tzarei adventûs tempore in prædio suo triginta circiter milliaribus ab urbe dissito commorabatur; quo intellecto, hodierna die redux Tzarum veneraturus, ad idem convivium venit, bis ad terram de more demissum, & seri nimis obsequii sui veniam precantem, quod temporis inconstantiæ, & tempestatibus imputabat; Tzarea Majestas osculo dato sublevabat, volentíque genua, dexteram porrigebat. Domino Ablegato non tantùm epulo, sed cœnæ etiam interesse licuit, quam sibi Tzarus parari jusserat. Neque ad eandem præter D. Ablegatum admissi sunt plures quàm tres Generales, Lefort, Gordon, & Carlowiz; liberiùs nunquam animi sui alacritatem Tzarus ostendit; fortè, quòd Bojarinorum, aliorúmque nemo aderat, qui inviso aspectu gaudii sensum turbaret.

19. 20. Poloniæ & Daniæ Repræsentantibus tractamentum

tum Tzareum datum eſt. Cibos viginti quinque Polonus, viginti duos tantùm Danicus, ſex autem amphoras varii potûs uterque accepit. Videtur Miniſterium voluiſſe dirimere controverſiam, quam de prærogativa Danicus Polono moverat; Polono namque & primus tractamenti honor, & ciborum pluralitas pro bona cauſa militabat. Acerba ea res Danico obtigit, quòd Polono inferior ſit habitus; diſcrimen ferre non poterat, quo per tractamentorum diverſitatem tanto intervallo ab aliis recederet.

Patriarcha Tzariſſæ, Monaſterio necdum incluſæ, indéque contempti Tzarei mandati culpam in alios rejicit, qui mandati Juſtitiam auſi fuiſſent diſputare, cujus indignatione Tzarea Majeſtas multùm accenſa, Archimandritam cum quatuor Poppis, quibus id Patriarcha imputaverat per milites ſuos parvis curribus (Sboseck) imponi, & ad Bebraſchensko nocturno tempore trahi juſſit.

Malo ſuo fato, quidam ex cuniculariis Cæſareis, Urban dictus, bene potus in Germanorum ſuburbium, ubi domicilium ſuum habebat, equo ſe contulit; hunc quidam audaculus Ruthenus probroſis primùm verbis, dein actu ipſo injuriosè aggreditur, is opprobria pertæſus, atque ignominiæ ab homuncione tam ſordido proficiſcentis impatiens vim vi repellere, & contra offendentis temeritatem naturali defenſionis æquitate utens, piſtoleto, quod furor in ebrio impotentior obtulerat, ſe tueri cœpit. Globus, quem in aggredientem furiosè extorſerat, capitis ſuperficiem modicè libavit. Nullum in vulnere vitæ apparebat periculum; ne tamen querela ſaucii apud Tzaream Majeſtatẽ multi ſtrepitûs negotium faceſſeret, amicè cum illo convenit, ut promitteret, rei, cujus ipſe potiſſimum author fuerat, ſilentium, pro quo quatuor Rublos exſolvit. Interim autem casûs hujus indicia deferuntur ad Tzarum, comprehenditur Urban, jam capitalis ſupplicii reus; violatæ legis vindictam eſſe publicam, cui privatorum conventiones præjudicio eſſe nequeant, legi enim ſubjacere, quicunque in alium dolo malo, gladium aut cultrum evaginaverit, jaculum extorſerit, aut inſtrumento ad mortem qualificato alium invaſerit, morte etiam non ſecuta, neque ebrietas excuſationi eſſe poteſt, ſi Moſcorum ratiociniis aſſentimur. Ipſa ſiquidem Tzarea Majeſtas, dum propoſita hominis ebrietate delictum minuere quidam æquiſſimè laborabant,

bant, hæc palam locuta eſt: Sauffen/ Rauffen / hoc fore excuſabile, Sauffen/Schieſſen/impune eſſe non debere; quo veriſimiliùs inſinuare voluit: excuſari poſſe ebrios, qui ſolis manibus, non qui armis inter ſe certarent; unde iterum infero, mediam ebrietatem apud Moſcos mereri veniam, ultimam verò coërcitionem.

21. 22. Miſerum hominem Urban ab ultimo ſupplicio abſolutum ad knuttas (horrendum flagellorum genus eſt) condemnant, quod denuo impedit Domini Ablegati pro eo interceſſio.

23. Ad ſumptuoſum Domini Ablegalti Cæſarei epulum præcipuè ſequentes invitati convivæ convenerunt. Daniæ Ablegatus, Generalis Lefort cum ſuo cognato, Generalis Gordon cum filio, Generalis Vigiliarum Præfectus Carlowiz, Colonelli de Grage, & de Blumberg, Commiſſarius Suecicus Knipper, Commiſſarius Danicus Baudenan, Colonellus Locumtenens Colon; & ad idem prætextu familiaritatis ſe contulit Bojarinus Feudor Madvæowiz Apraxin, aliquot ab hinc annis, in Magiſtratûs bene adminiſtrati prœmium confirmatus Waywoda in portu Archangelico.

Circa veſperum ſe intruſit quidam Moſcus convivis ignotus, & quantùm ex habitu, cultúque corporis adverti poterat, ignobilis; acceptum à primo Miniſtro mandatum mentitus, ut de præſentia aut brevi adventu Tzareæ Majeſtatis inquireret, altioris mali ſuſpicionem fecit; hominem proinde Generalis Lefort interrogat de cauſa, & authore miſſionis; cùm autem hæſitaret, ſéque mittentis nomen oblitum diceret, aliquot colaphis cœſus à militibus in Bebraſchentsko ducitur, accuratiori craſtino examini reſervandus.

24. Quidam Archimandrita ingentem triginta librarum panem de more ſuo benedictum Domino Ablegato dono miſit. Cui alius quidam magnæ authoritatis Monachus, crematum, poma, nuces, ceraſa, omnia cremato intincta addiderat. Generalis Szeremetow poſt diſpenſationem ſummi Pontificis, & Ordinis Equitum Melitenſium magni Magiſtri Eques creatus, & cruce donatus dicitur; hinc omnium invidia, & vociferatio plurimorum.

25. Per regimen Gordonianum reducti ſunt rebelles Strelizii ad reaſſumendam inquiſitionem, qui in variis munitis circumjacentibus locis hactenus cuſtodiebantur.

Conclusum deinde fuit in concilio secreto, ut Pharmacopæi singuli examinentur, inspiciantur eorum testimonia, habiles reperti serventur, reliqui verò in modò extructas naves distribuantur.

26. 27. 28. Feudor Alexiowiz Golowin secundus nuper ad Aulam Cæsaream Orator Tzaream Majestatem magnifico convivio excepit; in augmentum lætitiæ tormenta bellica majora adhibita.

29. Quendam Poppam rebellionis complicem ipsemet Tzarus examinavit; qui tamen etiam ad equulei comminationem adhuc nihil confessus est.

30. Tzareiwizius Tzarum in Bebraschentsko visitavit cum charissima Tzari Sorore Natalia.

OCTOBER.

1. Quindecim ex reductis nuper, convictísque rebellibus rotâ fracti, atque capite truncati sunt, quibus ea post tormenta vita duraverat.

2. Duodecim Potwodæ à Ministerio ad aulam nostram missi sunt, qui DD. Missionariorum Cæsareorum commoditati, & oneribus avehendis ad Moscoviæ fines usque inservirent.

3. Ad Monasterium Neo-Virginum discessit Tzarus, ut Sororem suam Sophiam, dicto Monasterio inclusam examinaret; publici enim nuperi tumultûs vulgò rea habebatur: primus autem utriusque intuitus uberrimas amborum lachrymas excivisse dicitur.

Quòd Poppa jam supra memoratus pertinaciter asseverabat, omnes, quòd sciret, Poppas Deum pro felici Tzareæ Majestatis reditu exorâsse, torturæ subjicitur, ejusdémque peracutis doloribus stimulatus fatetur, rebellium animâsse se pervicaciam, laudâsse intentionem, & cœptis benedixisse.

4. 5. Omnes Tzarissæ amici Moscuam citantur, dubio eventu; mali tamen præsagium creditur, cùm de Tzarissæ repudio non obscurus sermo urbem pervaserit.

Rebelles ob silentii pertinaciam trahuntur ad torturam, quæ inauditæ immanitatis fuit. Knuttis atrocissimè cœsos igni admovent assandos; assatos rursus cœdunt, & post repetita flagra denuo ignis approximatur. His vicibus alternat Moscicus equuleus. Tantam Tzarus in Bojarinos suos concepit animo diffidentiam, ut ab illis nihil rectè agi persuasus

ſus, vel minimam quæſtionis hujus partem iiſdem concredere vereatur: Quin potius interrogatoria ipſemet concipit, reos examinat, non confitentes urget, ſilentii autem pertinacioris repertos crudeli jubet ſubjici equuleo; in quem finem in Bebraſchentsko (acerrimæ hujus inquiſitionis loco) triginta & aliquot indies ignes collucere videntur.

6. 7. D.D. Miſſionarii Cæſarei, Franciſcus Xaverius Löffler, & Paulus Joſephus Jaroſch cum duodecim Potwodis, vulpinis pellibus donati, iter ſuum Viennam aggreſſi ſunt. Colonellum Locumtenentem Karpakow intolerabilis torturæ atrocitas loquendi facultate privavit; propterea Tzarei Medici ſollicitudini commendatur, ut reſtitutis virtute medicaminum ſenſibus, iterum equuleo ſubjici poſſit. Quos in abſentia Tzari Campi-Dux Schachinius ad varias militarium officiorum dignitates pretio venditas evexerat, Tzarus hodie decrevit exauthorandos. Tam horribilis & indies exercitæ torturæ crudelitas ad Patriarcham pervenerat, credebat is ſui officii eſſe, ut ad manſuetudinem hortaretur iratum; Beatiſſimæ Virginis iconem convenientiſſimam arbitrabatur, ut ejuſdem intuitu humanæ ſortis conditio, & ſolitæ commiſerationis affectus rediret animo, in feritatem pene degeneranti; ſed vera momenta juſtitiæ, quibus Tzarea Majeſtas tanti flagitii metiebatur magnitudinem, ſimulatæ pietatis oſtentatio pervertere non potuit; evenit enim, ut neceſſe eſſet, toti Moſcoviæ, crudelitate, non pietate conſuli; quæ tamen cöercitionis ſeveritas malè tyrannis vocatur; cùm ſua etiam interdum rigori conſtet æquitas; maximè quando membrorum morbus, aut contumax putredo ita invaluit, ut nulla ad publicam politici corporis ſanitatem remedia ſuperſint, quàm ferrum, & ignis, quibus illa ſeparantur à corpore. Non indigna igitur ſuo faſtigio Tzari invectiva in Patriarcham fuit: quid tibi cum icone? aut quæ muneris tui pars te vocat iſta in loca? abſcede ocyus, atque imaginem in locum repone cultui ſuo debitum. Scias me Deum colere, & Matrem ejus ſanctiſſimam te fortè impenſiùs venerari. Supremi mei officii, & debitæ in Deum pietatis eſt, tueri populum, & crimina in commune ejuſdem exitium vergentia publica ultione perſequi.

Eodem adhuc die Moſcicus quidam cantor arguitur, quatuor Strelizios læſæ Majeſtatis reos domo ſua ſecretò com-

communicaviſſe, quem, utpote jam alterius perduellionis accuſatum, ipſemet Tzarus ſtipatus Principe Romadonowski, & Generale Artemont ad quæſtionem traxit.

Duæ pariter Sereniſſimarum Sororum cubiculariæ, Schukowa Marphæ, Fiera Sophiæ, ab ipſomet Tzaro in Arce Kremelina comprehenſæ, poſt comminationem, & aliquot ictus torturæ faſſæ ſunt: odium, quo omnes Moſci Generalem Lefort, & ſingulos Germanos proſequuntur, potiſſimam flagitioſi conſilii cauſam fuiſſe. Adeò enim pleroſque Moſcorum barbaros natura fecit, ut ferre non poſſint, allatam ab exteris virtutem.

9. Tzarus Danici Ablegati primogenitum ex fonte baptiſmatis levavit, eíque Petri nomen dedit, collevantes fuerunt Generalis Lefort, Generalis Vigiliarum Præfectus Carlowizius, Danicus Commiſſarius Baudenan; fœminæ autem: defuncti Generalis Meneſii relicta vidua, Uxor Colonelli de Blumberg, Domicella Monſiana. Eo in actu Tzarea Majeſtas porrectiſſimæ ſemper frontis conſpiciebatur; lachrymanti, dum unda baptiſmali aſpergeretur, puerulo baſia dedit; tabaci pixidem à Danico Ablegato oblatam clementer accepit, ínque dantis amplexus ruere non eſt verita. Kneſium Boriſium Alexiowizium Galizin, illuc veſperi adventantem, in extremæ humanitatis ſpeciem oſculo benevenire juſſit. Alexaſcam verò favoritam ſuum, gladio accinctum, inter tripudia deprehendens, deponendi gladii morem inflicto colapho docuit; cujus impetum ſanguis ex naribus abundè defluus ſatìs teſtatus eſt. Idem cometes Colonellum de Blumberg tetigiſſet, maximè quòd neglecta Tzari admonitione inter choreas gladium cunctaretur deponere. Cui tamen ſollicitè deprecanti, quod peccaverat, ignovit. Per juniorem Lefort Domino Ablegato Tzarus intimari fecit, cras ſe in rebelles juſtitiam vindicativam exerciturum.

10. Ipſemet Tzarus in Bebraſchenstko militibus ſuis tectus, & exterorum nemine propiùs admiſſo quinque perduellium in ſe commiſſam perfidiam ſecuri ultus eſt. Ducenti & triginta alii ſuſpendio expiârunt ſcelus, Tzaro, Principum Miniſtris, Moſcicíſque Magnatibus, præter ingentem Germanorum multitudinem horrendæ hujus tragœdiæ ſpectatoribus.

Quidam Strelizius, quòd Generalem Lefort anſam rebellionis dediſſe aſſereret, eo præſente ab ipſo Tzaro interrogabatur:

tur : num dictum Generalem noviſſet? aut quo peccato omnium odium promeruiſſet? an objecta fortè crimina vera ſciret? qui hiſce reſpondit : Se nec noviſſe ipſum, nec tutò ſcire, an, quod de ipſo vulgò querebantur, revera ita ſe habuerit. Credidiſſe ſe ſcriptis, neque communi omnium querelæ reluctari ſibi uni licuiſſe. Cùm ampliùs quæreretur: quid facturus fuiſſet, ſi ſuis fortuna adſtitiſſet cœptis, & vel Tzarum, vel ipſum Lefort intercepiſſet? ſubitò regerebat: ad quid ſimilia ſciſcitaris? ipſe apud te meliùs cogitabis. Niſi nos deſeruiſſet felicitas, urbe Moſcua potiti, omiſſa ſimili ſciſcitatione tanquam fruſtraneâ, animadvertiſſemus in Bojarinos, eo modo, quem omnes probâſſent. Hunc Strelizium rotâ frangi mandavit Tzarus, potiſſimùm quòd Generalem Lefort Tzareæ profectionis authorem dicere auſus eſſet.

Tzarus peplum, publicum luctûs ſignum indutus, defuncti cujuſdam Germani Colonelli Locumtenentis funus comitatus eſt, quem quatuor juvenes ex nobilitate Moſcica ſecuti ſunt.

11. Lege Ruthena cautum eſt, ut inventa quæcunque ſtatim ad Pricaſſam deferenda ſint; ubi ferentis nomen, & dies inventæ, latæque rei, cum re ipſa annotatur; non viventia in Pricaſſa, animalia verò in ſtabulo Tzareo cuſtodiuntur. Qui itaque quamcunque rem perdidit, apud Pricaſſam ſe inſinuat; ſi verò animal fuerit, in ſtabulo Tzareo in illud inquirit, inventum, probatúmque ad ſe pertinere, levi & tolerabili lytro illud poteſt vindicare. Sic equus ante aliquot dies à noſtrorum uno amiſſus, per Pricaſſam reſtitutus eſt, tribus tamen rublis antea exſolutis.

12. Humus creberrima nive tecta, & rigidiſſimo frigore omnia conſtricta fuerunt.

13. Tandem annorum & juvenilis ætatis ratio, atque immaturi judicii imbecillitas quingentos Strelizios ab ultimo ſupplicio exemit; naribus tamen, auribúſque abſciſſis in remotiſſima finitima loca cum perpetua admiſſi ſceleris macula deportati ſunt.

Fiera Principiſſæ Sophiæ cubicularia omnium ſecretorum conſcia, inquirente Tzaro ad torturam rapta eſt, ubi autem detractis veſtibus nuda ſub Knuttarum ictibus ingemiſcebat, apparuit gravis uterus, quem, Tzaro urgente, libidinoſis cujuſdam cantoris commerciis imputabat, ſéque eâ, & plurium, quæ quærebantur, confeſſione à pluribus ictibus liberabat.

 14. Ma-

14. Magnificentiſſimo convivio nominis ſui, & diei anniverſarii feſtivitatem celebravit D. Franciſcus Jacobeides Lefort, quod Tzarus cum plurimorum Bojarinorum præſentia nobilitavit. Dumnius Æmilianus Ignatowiz Ukrainzow neſcio quâ ſuâ culpâ Tzaream indignationem meritus, pro dubia ſalute ſua anxius ad omnia infimæ demiſſionis officia delapſus eſt; omnes inſuper Bojarini, quaſi ex condicto ſingulis, alternísve interceſſionibus pro ipſo deprecati ſunt; averſum tamen ſemper à ſe Principem habuit; denique Lefort Tzaro ad feneſtræ ſolitudinem invitato, Dumnium pro mercede excuſavit; nulla tamen adhuc reconciliatæ Tzareæ gratiæ indicia apparuerunt.

15. 16. Rebellionis caput Batska Girin in ſilentii ſui pertinacia acutiſſimis torturæ doloribus quater repetitis vinci non potuit; ad confrontationem verò ſui vicennis pueri, quem in Moſcoviæ finibus interceptum, ad ſua famulitia cöegerat, totam delicti ſeriem narrare exorſus eſt. Eo veſpere ex portu Archangelico advenit Vice-Admiralis Tzareæ claſſis maritimæ natione Holandus.

17. Tzaream Majeſtatem hodierna iterum die vindictam publicam in quoſdam perduelles exercuiſſe multis vulgabatur. Continuata hactenus atrociſſima tortura Vice-Colonellum Karpakow ita excarnificaverat, ut loquendi, movendíque facultas unà deſierit. Ideo Tzarei Medici arti, & ſollicitudini impensè commendabatur. Medentis incuria cultrum reliquerat in carcere, quo fortè medicinam paraverat, indignatus Karpakow ſibi jam penè exanimato virtute medicaminum redire vitales ſpiritus, non alio fine, quàm ut novis, & crudelioribus cruciatibus denuo ſubjiceretur, cultrum gutturi admovet, ut ſic interruptâ vivendi viâ mortem inveniret, tantis doloribus finem & ſolatium impoſituram; ſed manui jam propè ſceleratæ non ſufficiebant vires; ab iſto enim vulnere convaluit, & hodie ad tormenta retractus eſt.

18. Tzarus apud Generalem Lefort prandium ſumpſit.

19. Colonellus Schambers multis ſumptibus convivium paravit, ad quod cum pluribus aliis Tzarum habuit convivam. Neſcio quis turbo gaudia infeſtaverit, comprehenſum Dominum Lefort, & in terram præcipitatum Tzarea Majeſtas pedibus conculcavit. Qui propior igni, propior incendio eſt.

20. 21. Ducenti iterum & triginta rei ad murum album

circa

circa civitatem ad ſingulas Urbis portas laqueo perempti ſunt.

Concluſit hodie Tzarus ex omnibus ſuis ſubditis, Bojarinis, Principibus, Officialibus Bellicis, Stolnicis, ſcribis, civibus & plebeis, & ſingulis Tribubus binos ſeligere, quibus jure Concilii collectis, mandatum, poteſtatémque concederet, Sophiam, ejuſdémq; pernitioſas molitiones examinandi, quámque pœnam illam promeruiſſe convenirent, dictandi, & palam pronuntiandi.

22. 23. Mittit Generalis Lefort, ut Dominus Ablegatus quendam ſuorum officialium ad ſe deleget; habere ſe, quod ex juſſu Tzareo notum faciat; expedito autem ad ſe Secretario aperit, Tzaream Majeſtatem proximo die Dominico apud Dominum Ablegatum prandium ſumere conſtituiſſe; ea tamen expreſſa conditione, ne Poloniæ Ablegatus, & Cæſareus rei tormentariæ Colonellus de Grage invitarentur. Aliquot iterum centeni rebelles ad album Moſcuæ murum ſuſpenſi ſunt.

24. 25. His diebus invitati Hoſpites, & omnia ſumptuosè parata ſunt, quæ ad venturi Sereniſſimi Convivæ dignam exceptionem videbantur neceſſaria.

26. Poſt horam decimam Tzarea Majeſtas ad epulum liberalibus impenſis inſtructum rhedâ venit; reliquos præcipuos Hoſpites adnexus cathalogus dabit. Bojarinus Leukirilowiz Nareſcin, Generalis Lefort, Princeps Galizin, Princeps Apraxin, Bojarinus Golowin, Ablegatus Daniæ, Generalis de Gordon, Generalis Carlowiz, Baro de Blumberg, Generalis Lefort cognatus, Colonellus Schambers, Colonellus de Gordon, filius Generalis de Gordon, Adamus Weyd, Suecicus Commiſſarius Knipper, Danicus Commiſſarius Baudenan, Locumtenens Colonellus Meneſius Erchel, Tzarei Medici, Carbonari, & Tzopot, Vice-Admiralis, Poppa Campeſtris, Tzari favorita Alexaſca, multi præterea nobiles Moſci. Fœminæ: Domina de Mons, Domicella de Mons, Generalis Meneſii vidua cum filia, Generaliſſa de Gordon, Colonelliſſa de Blumberg, & Gordon cum filia, Colonelliſſa de Schambers, & de Duitte, Domina de Knipper, Domina de Baudenan, Domina Palckin, Domina Colombin, Uxor Adami Weyd Domina Erchelin Baroniſſa de Borgsdorff, Guaſconiana cum filia, uxor Domini de Rouel duæ filiæ de Baltes, Filia Domini Kellerman, filia Domini de Hülſt. Convivium hoc commendabat ſumptuo-

ſus

ſus culinæ labor, & cellæ vario vino repletæ pretium; aderat namque Tokajanum, Budenſe rubrum, Hiſpanicum ſectum, Rhenanum, Gallicum rubrum, aliud cum illo quod vulgò Muſcatum vocant, multiplex mulſum, & diverſi generis cerevisia, nec non ultimum apud Moſcos complementum vinum aduſtum. Bojarinus Golowin congenitâ nauſeâ à lactuca, & aceti uſu abhorret; huic Tzarus ſuo mandato per Colonellum Schambers arctiſſimè detento lactucam, & acetum per os, & nares vi immiſit; donec violentam tuſſim promanans ex naribus ſanguis ſequeretur. Paulò poſt frigida quædam ſtomachi intemperies Tzarum corripuit, & omnes per artus ſubito rigore transcurrens latentis mali incuſſit formidinem. Generalis Lefort de Principis ſalute inter cæteros anxius jubet Medicum Carbonarium de Biſenegg indagare venam; is id linquentis animi frigus breve eſſe inquiens, in morbi remedium vinum Tokajanum, quod generoſiſſimum aderat, popoſcit. Gratiſſima fuit Principi hæc medendi ſolertia, nec pharmaco tam ſalutari diu diſtulit uti; ſciſcitabatur præterea ex Medico: cur Uxorem ſuam vendere deſtinâſſet? qui in levē riſum ſolutus audacter reſpondit: quia annuum ſalarium dare differs. Aliquot ſcilicet paulò ante diebus ſua explicata neceſſitate apud Principem Romadonowski ſalarium Carbonarius ſollicitaverat; replicanti Principi, ut pecuniam mutuam acciperet, continuò regeſſit: ſibi præter Uxorem nullum aliud pignus ſupereſſe; modò tamen Princeps pecuniam mutuò dare reſolveret, ſe paratum eam oppignorare, aut vendere; cæteroquin Tzarea Majeſtas porrectiſſima ſemper fronte interni gaudii indicium dedit.

27. Nominatæ ſuperiùs duæ cubiculariæ vivæ in terram defoſſæ ſunt, ſi fides habenda eſt ei, quod fama vulgaverat. Quotquot Bojarinorum & Magnatum concilio intererant, quo contra rebelles Strelizios certamen decretum eſt, hodiernus dies ad novum vocavit tribunal, ſingulis ſinguli rei propoſiti; quemvis oportebat ſententiam, quam dictaverat, ſecuri exequi. Princeps Romadonowski, antequam tumultuarentur, quatuor regiminum Dux quatuor Strelizios urgente Majeſtate eodē ferro ad terram proſtravit; crudelior Alexaſca de viginti decuſſis capitibus gloriabatur; infelix Gallizin, quòd malè feriendo dolores damnati multùm adauxerit. 330. unà ſimul educti ad feralem ſecuris ictum latè patentem planitiem civili quidem, ſed impio ſanguine purpurârunt.
Ad

Ad idem lictoris officium cum Barone de Blumberg Generalis Lefort invitabatur; sed excusantes, id domi suæ moris non esse, auditi sunt. Ipsemet Tzarus in sella sedens totam tragœdiam, támque horrendam tot hominum lanienam siccis oculis inspectabat, hoc unum indignatus, quòd Bojarinorum plurimi insueto huic muneri tremulas manus admovissent; cùm tamen nulla pinguior victima Deo mactari possit, quàm homo sceleratus.

28. Popparum hoc die cöercitio fuit, eorum videlicet, qui prælatione iconum B. Virg.& S.Nicolai plebejos ad seditiosorum partes pertracturi pro felici impiæ machinationis successu consuetis ad aram precibus Dei auxilium invocârunt; unus ante templum sacrosanctæ Trinitatis ex patibulo suspensus, alter capite truncatus, & in dedecoris perpetuitatem rotæ impositus. Duo fratres perfidiæ rei, membris exterioribus à lictore fractis, vivi rotæ alligabantur, & inter viginti alios securi percussos, atque sanguine suo conspurcatos, tertium suum fratrem invidiosè conspiciebant, calamitosa murmuratione indignati, celeriori mortis genere à se avelli, quem primùm natura, dein delictum flagitiosa charitate sibi conjunxerat. Non procul à Monasterio Neo-Virginum triginta erecta patibula, quadrati figuram referentia, ducentos & triginta Strelizios, digna crudeliori vindice capita laqueo exceperunt; tres autem periculosi tumultûs authores, qui Sophiam exhibitâ supplicâ ad Regni gubernaculum invitaverant, ad dicti Monasterii muros proximè fenestram cubiculi Sophiani suspensi sunt, qui inter illos medius pendet, chartam supplicæ in modum compositam, & mortuis manibus alligatam sustinet; fortè ut præteritorum conscientia perpetuo dolore mordeat Sophiam.

29. Architectus bellicus La Valle ab Augustissimo Imperatore ante aliquot annos in Moscoviam missus, atque à Tzarea Majestate ad dignitatem Generalis evectus, ab Azowiano Castro Moscuam usque in ferro, & compedibus advenit, ac in Pricassa novo carceri & custodiæ mancipatus est, utpote perfidiæ accusatus.

30. Tzareæ Majestatis duo Oratores, qui novissimè apud Aulam Cæsaream Legationem obierant, Generalis Lefort, & Bojarinus Golowin eo modo urbem Moscuam ingressi sunt, quo Viennæ fuerant introducti, multi sejuges currus, quotquot haberi poterant, comitatûs splendorem augmentabant;

tabant; nec infra dignitatem ſuam Tzarus credidit, numero comitantium immiſceri; ad Principis Feudor Jurowiz Romadonowski tunc Vices gerentis palatium urbanum tendebat proceſſio; neſcio cujus Credentiales litteras Junior Lefort tanquam Secretarius Legationis præferebat, quas dicto Principi ludicra & umbratili ſolennitate exhibebant; Utopiæ Regis fortaſſe fuerunt; oblata enim muneris locò ſimia totam comœdiam ludibrio finivit. Nemini de comitatu niſi in Germanicis veſtibus licebat comparere; maximè ut Princeps Romadonowski inviſo intuitu irritaretur. Cùm enim diceretur ipſi, Oratorem Golowinum Viennæ veſtes Germanicas induiſſe, indignabundè reſpondit: Tantæ imbecillitatis, & amentiæ Golowinum non credo, ut Patriæ gentis habitum contempſerit.

31. Duo rebelles potiſſima perfidorum capita fractis exterioribus ſolummodo membris, vivi rotis impoſiti ſunt, ut longiori morte pœnas darent, conſilii ſui crudelitate dignas.

NOVEMBER.

1. Non ignorabat quidam ex Septentrione Ablegatus, Tzarum nocte proximè antecedente in domo Danici Commiſſarii Baudenan ſomno indulſiſſe; ideo illuc concedebat, ratus, ea obſequii humilitate ſibi gratiam cæteris majorem conciliare. Nec aberravit; ei enim Tzarus ſecum ducto magnum Ivanum oſtendit, ſive campanam totius mundi maximam; ſed vix non momento perdidiſſet, quidquid favoris laborioſè collegerat. Præter cæteros Repræſentantes ad epulum vocatus cum Tzaro venerat, quod à primo Miniſtro Leone ſumptuoſè paratum erat; Tzaro proximus diſcubuerat, eundémque cum reliquis Repræſentantibus, & Tzareis Miniſtris diu reluctantem exoravit, ut heſternorum reorũ rotæ impoſitorum etiamnum viventium diuturnum ſuppliciũ globi trajectu abbreviaret; favorita Gabriel, cui ea executio demandata erat, redux nunciat: damnatorum unũ aliquo adhuc tempore poſt globũ vixiſſe; unde Tzarus occaſionem ſumpſit ſequentis enarrandæ hiſtoriæ: Aurigam quendam in Polonia à bombarda, quam ſecum geſtabat, caſu explosa, ita læſum, ut globus per labia intrans, in occipite denuo exiverit; eum nihilominus adhuc novẽ dies ſupervixiſſe. Ablegatus, quem ſupra dixi, diei hujus felicitatem à præmaturo obſequio auſpicatus, portenti, ac prodigii inſtar rem habet; Tzarus autem affirma-

affirmationẽ ſuam tantò magìs exaggerat, quantò majore ſtupore Ablegatũ cernebat attonitũ, qui deniq; allatis quibusdam rationibus phyſicis de veritate rei periculosa ambitione philoſophabatur, adjiciens ſibi id difficulter perſuaderi. Commotus Tzarus, verborum ſuorum fidem pertinaciùs impugnari, Generalem Carlowizium accerſit, ut narratæ rei ſeriem denuo ordiretur &c. Hoc idem ediſſerente, cum quadam indignatione Philoſophum ſibi publicè obloquentẽ, ita alloquitur: Credíſne jam? ſi fortè adhuc incredibile videbitur, Poloniarum Regi ſcribam, ut ejuſdem teſtimonio tibi fidem meam probem. Inter veſcendum etiam de diverſitate regionum ſermo fuit; peſſimè notabatur, quæ proximè Moſcoviam tangeret. Replicat ex illa miſſus Miniſter: ſe verò multa notâſſe in Moſcovia, quæ mererentur cenſorem; regerit Tzarus: ſi tu ex meis eſſes, meis jam ex patibulo pendentibus te adderem ſocium, ſcio enim bene, quò tua collimet oratio. Eidem ex compoſito Tzarus occaſionem fecit, cum morione & aulæ ſuæ ludibrio ſaltandi, omnium inſecuto riſu, non tamen comprehendit, quàm dedecoroſâ fabulâ ſibi illuderetur; niſi Dominus Ablegatus Cæſareus, qui magnum ſemper apud eum pondus habebat, per quendam ex ſuis familiaribus commodè admonuiſſet, ut Characteris ſui pro dignitate meminiſſet; alio joci commento inflictas à ſacra manu alapas, amoris teſſeram interpretatus eſt. Facta ſcilicet aliena modò noſtra interpretatione denominationem ſuam accipiunt, ut ſæpe videas eoſdem actus pro temporum, & geniorum ſorte nunc injurias eſſe, nunc gratias.

Edicto prohibebatur imperiales ſolidos in ſolutum accipere, eos verò ad locum monetarium portandos, ut, cum Kopikis (moneta Ruſſica) mutentur. Magnum exinde lucrum Tzarus capit, ex ſolido enim imperiali quem 55. Kopikis mutat, interdum 110. cuduntur, ſicuti noſtro tempore re ipſa experti ſumus.

2. Tzarea Majeſtas Veroniſcham diſceſſura per Generalem ſuum Lefort epulum parari, omnéſque Repræſentantes præter Bojarinorum præcipuos juſſit invitari. Tzarum ſolito tardiùs venientem non levis momenti negotia procul dubio occupaverant; etſi inter ipſam menſam non attentâ Repræſentantium præſentiâ adhuc quædam cum Bojarinis ſuis diſcuteret; ſed proxima altercationi conſultatio erat; non verbis, non manibus parcebatur, omnibus nimio, & in con-

ſpectu Majeſtatis periculoſo fervore ad obſtinatam opinionis ſuæ defenſionem incitatis; ita ſibi repugnabant, ut pene criminarentur. Duos humilioris officii ratio arduæ huic diſcuſſioni non immiſcuit, alia rusticitatis methodo lepidiſſimi joci gratiam quæſiverunt: pane, quem in menſa inveniebant, alterius caput tetigiſſe, egregii facinoris laudem promerebatur; laborabant quippe omnes genuina documenta dare veræ ſuæ originis. Inter ipſos Moſcos tamen convivas aliqui reperti ſunt, quos modeſtior cum Principe ſermo inſignis animi indicio commendabat; æquiſſima morum gravitas efloreſcebat in profecta ætate Principis Lehugowizii Tzerkaski; maturaconſiliis prudentia in Bojarino Golowin; idonea publicis rebus ſcientia in Artemonewizio; quæ eò auguſtiori ſpecie emicabant, quò cernebantur rariores. Indignatus, quem ultimò nominavi, ad Regias dapes tot, támque diverſas admitti delirantium ſpecies, Siberienſis Pricaſſæ Dumnio locuturus, latino (quod callet) idiomate utebatur, & alta voce exclamabat: Stultorum plena ſunt omnia, ut vox ad omnes idiomatis gnaros facilè perveniret. Sublatam menſam tripudia excipiebant, hæc Poloniarum Ablegati dimiſſio. Proximum in triclinium, ubi ſcyphi, pocula, & varia potûs genera cuſtodiebantur, ſe Tzarus ex cætera lætantium turba improviſa celeritate eripuit, Poloniarum Ablegato ſequi juſſo. Confluebat illuc pariter totus convivantium globus, avidus quid rei ageretur. Necdum omnes ſuamet ipſa maturatione impediti in cubiculum penetraverant, cum litteris recredentialibus Poloniarum Ablegato jam extraditis, exinde rediens Tzarea Majeſtas volentes adhuc, conantéſque intromitti, fecit erubeſcere. Intercedente Generale Lefort duo Capitanei nautici Hollandi notoriæ inobedientiæ rei, & à conſilio bellico ad ultimum ſupplicium damnati, ad Tzarum intromittebantur, ubi prævia deprecatione ante pedes provoluti, gladio per Tzaream manum ſibi reddito, vitæ, honori, & priſtinis officiis reſtituti ſunt; ingens ſanè ſummæ Tzareæ Clementiæ rudimentum. Oſculo deinde omnibus Bojarinis, & Repræſentantibus, ſpecialiter quidem D. Ablegato Cæſareo valedixit, Polono excepto, quem recredentialium receptio videbatur abſtrahere ab ulteriori ſalutatione Majeſtatis. Circa horam ſextam veſpertinam iter Veroniſcham aggrediens, præter alios officii vilitate ignotos comites habuit D. Vice-Admiralem Hollandum, Generalem Vigiliarum Præfectum de Carlowiz, & Adamum Weyd. Carlowizio

wizio idem honor & tractamentum decretum eſt, quo antea Poloniarum Ablegatus fruebatur: indè hic non vanè ſuſpiciari ſe poſſe, credebat, tam inopinam & celerem expeditionem ſuam ſecreta illius machinatione fuiſſe promotam.

3. Viginti quatuor cum Poppa noviter accuſati, nuperam rebellionem conſilio animâſſe ad audaciam, ad carcerem & inquiſitionem rapti ſunt.

4. Publico mandato omnibus injunctum eſt, ut, qui tabernas mercatorias in platea Arci Kremelinæ proxima haberent, eas ſinè ulla tergiverſatione quàm celerrimè deſtruerent ſub pœna amiſſionis bonorum, & corporali arbitraria. Majorem urbis ſplendorem & ornamentum edicti cauſam fuiſſe volunt.

Domino Ablegato Poloniæ epulum Tzareum datum eſt, quo abituros Repræſentantes excipi mos, & conſuetudo introduxit.

5. Vigore heſterni edicti jam tabernæ Arci Kremelinæ propinquæ deſtruuntur: hæc parendi neceſſitas.

Alio Tzari mandato omnes paulò adultiores robuſtæ ætatis pueri Veroniſcham mittuntur, ut navigiorum ſtructuram à laborantibus ibidem Magiſtris addiſcant, ducenti primi exinde in Hollandiam mittendi hodie iter ſuum auſpicati ſunt. Defuncti Generalis Meneſii binos filios ætatis excuſavit imbecillitas.

6. Architectus Bellicus La Valle à Generaliſſimo Schachinio examinatus, & cùm inficiaretur quædam à ſe ſcripta, propriæ manûs exhibitione confuſus dicitur.

Kneſius Feudor Jurowiz Romadonowski intellexerat Tzareum Medicum Zoppot ſuis in ſervitiis alere quendam Germanum, quo tanquam interprete uteretur, ratus eundem ſibi, & filio in multis utilem fore, invitum à non conſentiente violenter abduci curavit.

7. Incepit denuo, qui aliquot diebus remiſerat, intenſus auræ rigor.

8. Quòd Medicus Zoppot apud Generalem Lefort de interprete vi abducto conqueſtus fuerat, eum Romadonowski hodie coactus remiſit.

Eidem Medico aliquis ex Tzarea Cancellaria ſcriba ſimiam tulit cum mandato, ut eandem ex arte ſua curaret, qui linguæ Ruthenæ, quam neſciebat, obtentu ſe excuſavit, & collegam ſuum Carbonarium ſubſtituit, quòd ob linguæ peritiam medendi capacior eſſet.

 Nobilis

Nobilis ille Polonus, qui cum Generale Cárlowizio Tzaream Majestatem Moscuam usque conduxerat, gratiâ, & liberalitate Tzarea insignis reditum suum in Poloniam auspicabatur.

9. 10. 11. Germanis hìc viventibus nos accomodantes, & vetus Calendarium secuti solitæ in Romana Ecclesia devotioni, & vesperis pro animabus defunctis interfuimus.

12. Insinuatum Poloniarum Ablegato, ut trium septimanarum spatio cameras suas evacuaret, & extra Moscuam se conferret, eas enim adventuro Ablegato extraordinario Electorali Brandenburgico jam à Ministerio assignatas.

Principissa Marpha ad remotum quoddam ab urbe Monasterium tanquam ad carceris perpetui supplicium relegata est.

13. 14. 15. 16. 17. Generalis Lefort magnum convivium instruxit.

Idem omnibus barbitonsoribus, & chyrurgis gladios gestare prohibuit, quòd hactenus frequentia homicidia ab illis fuerint patrata.

18. 19. Suecicus Commissarius Knipper sumptuoso epulo multos excepit convivas.

20. Advenientes ex campo Germani Officiales palàm conquerebantur, tota anni hujus expeditione nihil milite dignum à Dolgoruga gestum esse; quamvis enim sufficienter informatus fuerat, ultra 10000. cujusvis sexûs & ætatis homines in tota Crimæa non vivere, cum sexaginta tamen millibus militum nihil ausus est moliri. Quam Ducis ignaviam ipsimet Crimææ Tartari turbinis instar in Moscorum fines irrumpentes, edita miseranda strage mulctaverunt. Valuikâ enim, finitima Moscorum civitate, incensâ, & direptâ, trans fluvium Oscue usque Bialogorodium ferales ignium suorum furias circumtulerunt. Vici, pagi, oppida, & coloniæ deploranda incendiorum depopulatione in busta, & cineres abierunt; sex hominum millia tanquam jumenta in durissimam servitutem abacta; oppidò paucis sylvæ, & ferarum latibula securitatis præstiterunt asyla. Adhæc Moscos in suismet castris funestior hostis afflixerat; Princeps Dolgoruga enim, nescio qua consilii infelicitate, exercitui de necessaria annona non providerat; nulli officialium exsoluta stipendia, & quindecim gregariorum millia fame enecta perierunt.

21. 22. 23. 24. 25. Augustissimi Imperatoris anniversaria nominis festivitas primùm in choro, dein apud Dominum Ablegatum Cæsareum sumptuoso convivio magnificè celebrata.

26. Quan-

26. Quanquam immanis nupera, & atrocissima rebellium executio aliquot hominum millia fune, ferro, & rotâ paucorum dierum tyrannide absumpserit; omni tamen perfidorum hominum fœce necdum purgata Moscovia est. Ex quo enim Tzarea Majestas Veronischam abiit, occultæ inquietorum quorundam coitiones bonis metum incutiunt, civilis belli contumaciam acerbiorem posse resurgere; adhuc quidem dissimulata suspicione, nisi quòd ejusdem notitia Tzareæ Majestati tacitè data sit, ut antequam invalescat, malo renascenti de fortiori remedio maturè prospiciatur. Cursor quidam cum litteris, & quibusdam magni pretii utensilibus Veronischam ad Tzaream Majestatem elapsa nocte expeditus, in lapideo urbis Moscuæ ponte violenter comprehensus, & spoliatus est; litteræ quidem disruptis sigillis in ponte dispersæ orta luce comperiebantur; sed quò utensilia, quò cursor ipse raptus sit, nullum indicabat vestigium. Facinus hoc conspirantium perfidiæ imputatum, cursorémque sub præterfluentis fluvii Neglinæ glaciem detrusum ominantur.

27. Quidam ex servis nauticis Hollandis à Tzareo milite in rixa lanceâ confossus est.

28. 29. 30. Ad Monasterium Neo-Virginum trahis concessimus, ingens illud quadratum patibulum, & tres pendentes ad Sophiani cubiculi fenestram inspecturi.

DECEMBER.

1. Naves Magnatum impensis ædificatæ jussu Tzari evehuntur in aquas, in rudimentum artis & spei futuræ. Illa Patriarchæ omnium maximè periclitabatur, in multa frusta infausto casu allisa & dissiliens.

2. Duo Hollandi à Moscis, ut suspicio erat, trucidati in plateis inventi sunt mortui. Septem alia rebellium millia trecentis ab urbe verstis se conglomerare dicebantur.

3. Cum Generali Carlowizio Adamus Weyd Veronischâ rediit.

4. Septuaginta ex nocturnis Moscuæ grassatoribus comprehensi, ex quibus duo lictores, antea Poppæ, primi equuleum subire coacti sunt.

5. Vina, & alia necessaria in portu Archangelico cöempta, & toto trecentorum milliarium itinere à Tzareis militibus conductoribus custodita, salva & securè advenerunt.

6. Ad

6. Ad Tzareum vivarium evagati, ubi album incredibilis magnitudinis ursum, leopardos, lynces, & plura alia animalia, quæ ibi ad solam videndi voluptatem asservantur, contemplati sumus. Poloniæ Ablegatus Veronischam ad Tzarum admitti flagitabat, sed ejus rei facultatem negavit Ministerium, cùm in plenè dimissum nulla ampliùs caderet negotiatio.

7. 8. 9. Recommendante Domino Ablegato Cæsareo Architectus bellicus La Valle, carcere, vinculísq; solutus à Campi Duce Schachinio libertatem obtinuerat in Germanorum suburbio cum trium militum custodia divertendi, & Ecclesiam Catholicam pro devotionis suæ exercitio frequentandi. Obtenta verò facultate abusus denuo ad Cancellariam raptus, ibidem personali arresto detentus est.

10. Volunt Tzaream Majestatem Veronischa discessisse Bialogorodium, ut gesta, factáque Belli Ducis Dolgoruga penitiùs indagaret.

11. 12. Trecenta Oxow diversi vini à mercatoribus ab Archangelico portu advecta, Generalis Lefort suam in cellam ferri jussit, Tzaro omnes ejusmodi impensas ad voluptatem facientes solvente. In rationem vectigalis ordinariè ea vina succedunt; pro quovis enim Oxow vini Hispanici 60; pro Oxow vini Rhenani autem 40. solidos imperiales vectigalis locò solvere oportet. Oxow autem continet quatuor urnas.

13. 14. 15. 16. In alicujus Bojarini domo unus ex Capitaneis maritimis cum Uxore divertens, & nocturno tempore cum Bojarino invitatus trahâ vectus animi recreandi gratiâ, redux Uxorem suam invenit capite truncatam, nec de sicario aliquid certi haberi potuit.

17. 18. Generalis Lefort Domino Ablegato Cæsareo apud se prandenti effigiem ostendit Ducis Sabaudiæ sibi submissam, gemmis, & pretiosis lapidibus ornatam, addens fratri suo Syndico Genevensi similem dono obtigisse.

19. 20. 21. Dominus Poloniarum Ablegatus aliquot Ruthenos Principes ad prandium suum invitavit. Post multam compotationem profusissimè liberalis omnia sua obtulit hospitibus; nec Rutheni oblata recusabant: hic currum cum sex equis, alter par pistoletorum pretiosissimum, tertius librum, quem reliquum videbat, petiit, quæ singula singulis Polonus donavit, addens: ut videant Mosci, me ex Russia nihil exportaturum, quod ab illis provenisset.

22. Magnum convivium à Generale Lefort instructum.

23.

23. 24. 25. Cum filia mater in mariti necem conspiraverat, & per duos sicarios, triginta cruciatis emptos, crudele facinus patratum est; ambæ vivæ ad collum usque in terram defossæ, digna admisso sceleri supplicia retulerunt. Intensissimum frigus ad tertium mater, ultra sextum verò diem sustinuit filia. Mortuorum cadavera foveis suis extracta, ad supradictos sicarios laqueo peremptos, capite deorsum verso è pedibus suspensa sunt. Hæc mariticidii pœna solam uxorum coërcet perfidiam; uxoricidas tantus rigor non persequitur; quin etiam solâ pecuniâ persæpe crimen redimitur.

26. Generalis Vigiliarum Præfectus de Carlowiz apud Ministerium Moscicum sollicitavit pro viginti millibus militum, ob timendos novos Lithuaniæ motus, ad confinia quam primùm submittendis. Contra negotiationem hanc protestabatur Ablegatus Polonus, monebátque Carlowizium: consideraret, pro Polonis, an Moscis negotiaretur; credibile enim non esse, Moscos re infecta sinè attentatis rapinis, & spoliis recessuros; quin potiùs optata occasione usuri, insanabilia Reipublicæ vulnera infligent: consultius videri, si Tzarea Majestas per Residentem suum apud Rempublicam de injuriosis ejusdem molitionibus conquereretur, utpote in sui contemptũ redundare, post electionem, & coronationẽ Regis ritè annunciatam, novi Regis eligendi cogitationem velle suscipere.

27. Sex rusticorum millia, & totidem militum turmæ Veronischam missæ sunt ad avertendam, quæ timebatur, Tartarorum irruptionem.

28. 29. 30. Tzarea Majestas Veronischâ redux filiam Baronis & Colonelli de Blumberg ex fonte Baptismatis levavit; collevantium septendecim, & ex omnibus ferme religionibus fuerunt. Inter quos præcipui: Dominus Ablegatus Cæsareus, Generales Lefort, & Carlowiz, D. Adamus Weyd. Inter alios discursus Dominus Ablegatus Cæsareus de pœna mariticidii, & vulgata circa eandem consuetudine post tertium diem superstites ex foveis ad laboriosam vitam, & in Monasterium quoddam evocandi, sermonem cæpit movere. Tzarus, ad cujus aures ea vox obscurè allapsa erat, quid quæstionis esset, sciscitabatur, & intellecta consuetudinis, lenitate, reponebat audiendi avidis: eam consuetudinem tam parùm vigere, ut ipsemet se scire diceret, quandam non ita pridem ad idem supplicium damnatam, post duodecim dierum inediam scelus promerita morte expiâsse. Donec enim ad foveam

damna-

damnata vitam trahit, custodes milites sub pœna corporali gravissima in mandatis habent, nihil ad eandem cibi, aut potûs admittere, quod ream reficere posset; ut ita cruciatus toleraret diuturniores. Ipsa nocte concubia eam Tzarus adiisse, & examinâsse dicitur; fortè ut clementem se ostenderet, si mereretur; sed obstitit facinoris magnitudo, & periculosa atrocissimi exempli condonatio; confirmârunt alii: voluisse Tzarum, ut ex militibus custodibus quispiam excusso globo liberaret mulierem ab ulterioribus lentæ mortis tormentis, sed obstrepuisse consilio huic Generalem Lefort: militis non esse mulierem, & mortis ream globo trajicere, quo, & alio quodam fastidioso verbo accedente Tzarum commotum jussisse miseram mortis eventum exspectare.

31. Lautissimo epulo præter Tzarum ducentos nobilissimos convivas Generalis Lefort excepit; sed Tzarus duorum turpissimis calumniis, quos prima post Tzarũ dignitas æmulos effecit, ita exacerbatur, ut palàm minitaretur, alterutrius capite, quisquis eorum maximè nocens reperieretur, se litem diremptturum. Principem Romadonowski discutiendis rebus Commissarium dedit, Generalem verò Lefort mitigandi furoris causâ accedentem violento pugni impulsu à se repulit.

JANUARIUS.

1. 2. Anni millesimi sexcentesimi nonagesimi noni apud Tzaream Majestatem in Bebraschentsko omnes Bojarini vocati comparuerunt; pacis & belli consilia agitabantur. In Germanorum Slowoda inventus colonus multis vulneribus exanimatus; cicatrices quidem necis instrumentum cultrum indicabant, sed nulla latronis fugientis reperta vestigia sceleri impunitatem concesserunt.

Rebelles Azowio huc pertracti perfidiæ pœnas dederunt; cujus flagitii complex Poppa à Tzarea dextera securi percussus occubuit. Item sex adulteratores monetæ ultimo supplicio affecti, monetâ adulterinâ liquefactâ, & in os infusâ.

3. Hodierna die in vigilia Nativitatis Domini (stil. vet.) quam antecessit Ruthenum sex septimanarum jejunium; omnia fora, & compita carnibus refertissima visa sunt; hìc incredibilis anserum multitudo, ibi tanta porcorum jam mactatorum copia, ut eandem integro anno crederes suffecturam; cæsorum boum non impar numerus; generis diversi volucres; ex tota Moscovia, & omnibus illius partibus in

unam

unam hanc Urbem convolâsse videbantur. Frustra differentes species nominavero, quidquid desiderari poterat, habebatur.

Quidam Bojarinorum in Bebraschentsko coram Tzaro nimia oris libertate abutebatur; sed in corpore castigatus est, & verberum dolor eidem satìs inculcavit, quàm reverentem esse oporteat cum Principe sermonem.

4. Generalem Gordonium, adversâ valetudine lecto affixum, Tzarea Majestas visitavit, eidémque aperuit: quàm firmi consilii sit, non obstante pacis lege, quæ fortè brevì concludenda omnes hostilitates prohiberet, cum navibus suis maria experiri. Gratulabatur Gordonius fortissimum consilium Tzaro, sed adjiciebat, securitatem portûs primas curas postulare, aliàs totam classem ventis ludibrium, hostibus verò prædam futuram. Sana mens licèt ægro in corpore à Tzaro quoque probata, si gloriæ aviditas moras pati posset. Ideo Gordonio magìs, quàm animi in Principe magnitudo perferre posset, de portu, & periculis sollicito, contemptis momentis prudentiæ, ambitioni suæ convenienter respondit: Naves meæ in mari portum invenient. Schachinio, quòd bellicorum munerum dignitates vendidisset, creandorum Officialium authoritas abrogata, & Gordonio tanquam custodi ejusdem religiosiori ad interim concredita est, quam confestim exercuit, Capitaneum Straus ad munus Colonelli Vigiliarum Præfecti promovendo.

5. Tzarea Majestas apud Generalem Artemonium Michalowizium Golowin prandium sumpsit.

6. Fœmina, quæ & maritum occidit & matrem, interrogata, quo impulsu ad tam inhumani flagitii impietatem adacta esset? an ignorâsset, quàm crudelis rigor ulcisceretur ejusmodi crimina? ad quærentis admirationem imperterrita fronte reposuit: vidi nuper duas mulieres mariticidii reas, suis in foveis lentam mortem exspectâsse; nec dubito, quin idem supplicium me maneat, nec quidquam deprecor, satìs est mihi, occiso marito, & matre, me tam forti lætari facinore. Huic addita adustione membrorum ordinaria foveæ pœna asperata est.

7. Advenit ex Media Ablegatus cum quinque tantùm personis.

8. 9. Tzarus apud Principem Galizinum prandebat, cùm subito tumultu nunciatur ortum incendium, & certi cujusdam Bojarini ædes jam conflagrâsse. Quo excitatus Tzarus

N 2 prope-

properè à menſa exilens, eóque curſum præcipitans, ubi incendium graſſari audiverat; non conſilium tantùm, ſed proprias etiam manus flammis reſtinguendis adhibuit, in ipſis domûs convulſæ ruinis viſus laborare.

10. 11. A Pricaſſa Legatoria quindecim Potwodæ Poloniæ Ablegato miſſi ſunt, ne diſceſſum ſuum diutius moraretur; quo eodem die publica Sacerdotis voce toti communitati Catholicæ abiturus valedixit.

12. Idem præmiſſis oneribus ſuis itineris initiũ ſumpſit. Quidã jocator (vulgò Taſchen-Spiller) non ita pridem Moſcuã attigerat, ingenti ſpe artis ſuæ in terras tam longè diſſitas profectus: ex Scotia Patria ſua veniens, ſtirpẽ eorum ambitiosè jactabat; quibus Generalis de Gordon rebus generosè geſtis illuſtrem Natalium ſplendorem apud Moſcos aſſeruerat; jam ex ea eſſe agnitus videri poterat, niſi artis jocatoriæ vilitas, quam unam profitebatur, eum degeneris ortûs præjudicio damnâſſet: neque enim imbellem feroces progenerant aquilæ columbam. Hunc miſerum, & ſuperba ſua cognatione dejectum fortuna ad ultimum tandem exitium continua calamitate deduxit; nam cum Capitaneo quodam (cui Schmid nomen) delapſus in jurgia ſummæ infelicitatis ſuæ faber extitit. Capitanei uxor cum filiabus adultis marito ſuo cum jocatore manibus colluctanti, & pene ſuccumbenti in auxilium ruens, jocatorem multitudine manuum ad ſæviora conſilia adegit; pugione enim, quem geſtabat, arrepto, Capitanei latus tam profundè hauſit, ut promanantẽ copiosè ſanguinem anima quoque fuerit ſecuta. Patrata cæde, ad Dominum Poloniarum Ablegatum, tanquam ad ſecuritatis aram confugit; ſed infelici conſilio; Ablegatus enim indies ex Moſcovia emigraturus, dubitârat, miſerum ſecurè avehi poſſe, indéque præcipiti, neque ſatis matura conſideratione hominem ex Aula Legatoria in Germanorum ſuburbium, ex loco aſyli, & tutis latebris in aperta carceris, vitæ, & ſupplicii diſcrimina ipſemet trahâ deduxit. Credebat utpote apud Colonellum de Gordon in ſervitiis Tzareis conſtitutum, & omnibus mandandi poteſtate præditum diutius poſſe latere, quàm apud eos, quos unanimis diſſitarum gentium conſenſus quadam legum ſanctitate munitos voluit, & inviolabiles. Ipſe Ablegatus veſpertino tempore, & turbulenta celeritate Slowodam petens, illius, quod veheret, fecit ſuſpicionem; ſtatim enim reducti indicio habito, citanti lictori jocator extraditus eſt, in quem

vulgi

vulgi ſententia pro more ſuo atrociora decernebat ſupplicia, quòd uxorem marito, & quatuor liberos patre privaverat. In quæſtione pœnali, cujus ternam crudelitatem in Moſcorum invidiam pertulit, neceſſitatem cœdis in ſui defenſionem obtendebat, ſe ad hoc facinus adactum fuiſſe, ad jugulationem, quæ ſibi ab altero imminebat, impediendam.

Servus quidam occiſo Domino perfidiæ impunitatem impetraverat, mortis pœnâ, ad quam damnatus erat, gratiosè abſolutus; hunc tamen Tzarus de novo hodierno homicidio certior redditus in vincula trahi, & ultimo ſupplicio affici juſſit.

13. Natalitiorum Salvatoris noſtri tempus ſumptuoſa comœdia celebrat. Moſcorum præcipui electione Tzari variis dignitatibus Eccleſiaſticis adſcititiis præfulgent. Hic Patriarcham exhibet, illi Metropolitas, Archimandritas, Poppas, Diaconos, Subdiaconos &c. Quod quivis ex his nominibus Tzari denominatione nactus fuerit; illius decentibus veſtimentis induatur, neceſſe eſt. Tzarea Majeſtas Diaconi perſonam ſuſtinebat. Scenicus Patriarcha cum fictitiis ſuis Metropolitis, aliiſq; in octoginta trahis, & ducentorũ hominum numero urbem Moſcuam, & Germanorum Slowodam pervadit pedo, mitrâ, & aliis aſſumptæ dignitatis inſignibus conſpicuus. Apud ditiores Moſcos, Germanos Officiales, mercatores divertunt omnes, & nati Dei laudes accinunt, muſicâ inquilinis domuum magno pretio redimendâ. Hos omnes poſt nati Dei encomia apud ſe decantata, Generalis Lefort jucundiori muſicâ, convivio, & choreis recreavit.

14. Mercator Moſcoviæ ditiſſimus, quem Filadilow nominant, quòd Tzaro cum Bojarinis ſuis apud ſe natum Deum laudanti duodecim tantùm rublos dederit, ita offendit, ut Tzarus quamprimùm 100. plebejos ad dicti mercatoris ædes cum mandato dimiſſerit, ne ſingulis ſingulos rublos cunctaretur exſolvere. Principem Tzerkaski verò, quem opulentiſſimi ruſtici nomine mactant, alienum periculum fecit cautiorem; ne Tzari indignationem mereretur, mille rublos obtulit cantantium turbæ; eandem promptitudinem Germanos oportet oſtendere. Stratas ubique, & ferculis frigidis refertas menſas paratas ſervant, ne imparati inveniantur.

15. 16. Feſtum trium Regum, ſive potiùs Epiphaniam Domini fluminis Neglinæ benedictio commendavit. Hanc præcipuam anni ſolennitatem contemplaturus Dominus Ablegatus Cæſareus ad Cancellariam Legatoriam conceſſit, ubi in præterfluentem fluvium feneſtræ patebant. Proceſſu-

ri ad flumen hyemali rigore constrictum hoc ordine ibant. Regimen Generalis de Gordon initium dedit; Colonellus Vigiliarum Præfectus Menesius agmen duxit, Colonello Gordonio debitum sibi in regimine locum occupante; splendori erat novarum vestium exquisitus rubor. Gordonianum excepit regimen alterum Bebraschentsko dictum, & vestimentorum recenti viriditate spectabile. Locum Capitanei occupaverat Tzarus, eminenti statura venerationem concilians Majestati. Secutum tertium regimen, quod Semonowski cognominant; Pygmæi tympanistæ tantùm decoris addebant regimini, quantum solitæ humanæ staturæ natura detraxerat; militum togis color cæruleus erat. In quovis regimine duo musicorum chori; quodlibet octodecim musicos numerat; regimen Bebraschentsko octo, reliqua sex tormenta bellica post se trahebant. Officiales regiminum pene omnes Germani nativitate sua sunt, aut origine; flumini glacie indurato theatrum superinstructum erat, Gordonianum superiorem, Semonowski inferiorem fluminis latitudinem, longitudinem verò è regione erecti theatri occupaverat regimen Bebraschentsko, suis ubique plantatis tormentis. Eâ septimanâ regimen Generalis Lefort excubiarum stationes obibat, ideo duæ ejusdem centuriæ clerum conducebant, duæ item baculis albis instructæ viam parabant, & confluentis populi violentiam arcebant. Ipsos Poppas duodecim Semskoi (servi culinæ Tzareæ) proximè anteibant, scopis, quas gestabant, platearum munditiem servaturi. Personæ quingentæ Ecclesiasticæ, Subdiaconi, Diaconi, Sacerdotes, Abbates, Episcopi, & Archi-Episcopi, indumentis dignitati, & muneri suo competentibus, atque auro, argento, gemmis, lapidibùsque pretiosè ornatis conspicui augustiorem speciem tribuebant devotioni. Cruci, quæ insignis, & ex auro erat, à duodecim clericis præferebatur laterna, in qua tres cerei ardebant; nefas enim, & indecens Moscis est, crucem sinè lumine apparere in publico. Hominum incredibilis multitudo se undequaque conglomerabat; plenæ plateæ, obsessa hominibus tecta, muri civitatis refertissimi spectantibus erant. Ubi clerus capax theatri spatium impleverat, suum initium sacræ ceremoniæ sumpserunt, multis accensis cereis Divinæ invocationes præmittebantur. Numinibus ritè postulatis, Metropolita incensando totum theatrum circumibat, in cujus medio fontis in speciem rupta ligone glacies aquæ

locum

locum fecit, ut promineret; hanc tertiò incensatam, trina ardentis cerei immissione, & solita benedictione lustrabat; è regione theatri columna muris altior erecta stabat, in qua vexillum Regni velitabat is, quem Tzari electio eo honore dignũ judicaverat; singularis utpote Tzarorum est gratia, huic officio destinari; cujus luculentiori indicio, vestibus à capite ad calcem novis, & aliquot insuper aureis pro lubitu Tzari solet donari. Vexillum istud candidum est, aquila bicipiti auro intexta præfulgens, id autem antè explicare non licet, quàm clerus theatri cancellos subierit; tunc attendendum vexillifero ad ceremonias, incensationem, & benedictionem, quarum singulas vexilli velitatione indicat; quem cætera regiminum vexilla accuratè observant, ut velitationibus suis correspondeant. Absoluta aquæ benedictione omnium regiminum vexilla eò appropinquant, theatrúmque cingunt, ut aquâ benedictâ debitè aspergantur; quam aspersionem deinde Patriarcha, aut eo absente Metropolita theatro, sive choro suo discedens, Tzareæ Majestati, & omnibus militibus consuevit impertiri. Ad ultimum festivæ solennitatis complementum mandato Tzari tormenta bellica omnium regiminum mugiebant; quæ sclopetorum excussorum lætus sonitus trinis vicibus excipiebat. Ante ceremoniæ hujus initium vas figurâ suâ sarcophago non impar rubro panno coopertum, in quo aqua benedicti fluminis ad Tzareæ Majestatis palatium advehenda, à sex candidis equis Tzareis trahebatur; portârunt itidem clerici vas quoddam pro Patriarcha, & plurima alia pro Bojarinis, & Magnatibus Moscoviæ.

17. Festum S. Joannis Baptistæ celebrabant Rutheni, qui herì baptizati Christi mysterium solenniter obiverunt. Ablegatus Poloniæ suum ex Moscovia discessum auspicatus est.

18. Ex servis nauticis, qui nuper in Hollandia conducti, novissimè Moscoviam subintraverant, multi ducebant uxores, qui suas legitimo matrimonio sibi junctas in Hollandia, donec redirent, reliquerant; quo comperto Generalis, & Admiralis Lefort omnium religionum & Ecclesiarum Pastoribus, Parochis, & Missionariis prohibuit, ne deinceps quemvis sinè suo præscitu, & speciali consensu, copulare, aut matrimonio jungere præsumerent. Nitebatur æquitate prohibitio, aliàs enim facilè futurum erat, ut homines levissimi, cœlo, religione, & bonis moribus conculcatis, in perniciosissimam Poligamiæ vesaniam prolaberentur.

19.

19. 20. Medicus Tzareus Gregorius Martinowiz Carbonari de Bisenegg nostro prandio præsens à pharmacopæo, Gosen ad ægrotum monachum citatus fuit. Fortè tunc luna dilucidum intervallum homini jam subtraxerat; contra consuetudinem enim, & reverentiam, omissâ præviæ insinuationis decentiâ, familiari publicis diversoriis rusticitate, cubiculum ingressus erat, ubi Dominus Ablegatus Cæsareus cum Hospitibus suis pro more vescebatur. Stupebant omnes hominis importunitatem, maximè non sat noti, & multis invisi; nihil publicè locutus, Medicum indicat, & fastidioso nutu ad se evocat; qui hoc ipsum indignatus, cum insano sibi rem fore, facilè ostendit, eam larvam sibi non placere. Neque Dominus Ablegatus Cæsareus acriùs delirantem, & Tzareæ Majestatis imperium, ut videbatur falsò ingerentem diutius tulit; sed per suos de habitatione sua jussit educi, & significari, eam temeritatem iteratò si tentaverit, impunem non abituram. Quis enim credidisset, hominem affectæ mentis vitio in notissimum furorem prolapsum, Principis ministeriis adhiberi; & dubia Medico mandati veritas fiebat ex eo, quòd modò ab ægroto venerat, quem Tzarus vellet visitari. Verùm amenti crevit vesania; pharmacopæus velocissimum cursum, qualis furiosis esse solet, præcipitavit ad Tzarum, de Tzarei mandati contemptu, sua injuria, & inexcusabili Medici inobedientia acerrimè vociferatus; cujus querelam adjuverunt, qui eum aut matrimonio affinem, aut religione socium habuerant. Horum criminationibus concitabatur Tzari indignatio in Medicum insontem; cui eandem periculosiorem efficere, alio, perversóque dolo conabantur; cùm enim Medicus post visitatum denuo ægrotum, obsequii causâ ad Tzarum intromitti peteret; vexillifer, qui tunc excubiarum stationes obibat, accessûs facultatem integro duarum horarum spatio inficiabatur ex composito, ut ex ipsa adventantis cunctatione, quam tunc Medico excusare non licebat, iniquissimæ querelæ suæ conciliarent fidem; quô factum est, ut Tzarus admissum tandem ad se Medicum non audierit; sed tanquam jam publicè reum in militum custodiam vel arrestum quamprimùm jusserit concedere.

Ad vesperum ducebatur funus occisi nuper Capitanei D. Schmid, quod Tzarus comitatus est. Non omittendum duxi, quàm stolidè, & quanto auditorum scandalo Prædicans, de more sermonem faciens palàm dicere non erubuerit: non dubium

bium esse, quin alieno scelere occisus immortali fruatur beatitudine; occisorem verò, etsi fortè pœnam temporalem effugeret, æterna tamen damnatione nunquam iri liberatum. Judicium certè se uno tantùm dignum.

21. Bojarino Feudor Alexiowiz Golowin tanquam Tzareæ apothecæ Præsidi hesternus casus, pharmacopæi insania, & Medici arrestati innocentia ex fide relata; ut ejusdem arrestum visâ sinistrè deferentis injuriâ eò citiùs relaxaretur.

22. Nulla adhuc pacis cogitatione suscepta, omnia consilia bello laborabant; quamvis subditorum animi continuis exactionibus depressi, tacita indignatione belli prosequerentur incommoda, desideratæ verò pacis tranquillitatem ardentissimis suspiriis quotidie ingemiscerent. Ut autem de firmo bellandi consilio omnibus constaret, Tzaro volente per Senatores Regni publicatum est, ut omnes Knesii ad infimum Stolonock usque (id est omnes Principes ad postremum nobilem) cum congruo facultatibus suis servorum numero ad maturam expeditionem se paratos servarent. Tam facilè est in Moscovia numerosos exercitus concire.

23. 24. Circa tertiam vespertinam Ablegatus extraordinarius Brandenburgicus de Prinz publica solennitate Moscuam sequenti ordine ingressus est. 1mò. militum desultoriorum recenter modò erecta, & septuaginta duobus capitibus constans centuria, à Capitaneo suo ensem gestante ducta; cujus viginti quatuor primi milites equis subnigris, medii albis, & ultimi viginti quatuor iterum subnigris insidebant. 2dò. hos exceperunt tres equi à servis equestribus ad manum ducti. 3tiò. octo officiales Domini Ablegati Brandenburgici, equos Tzareos phaleris, ephippiisque inauratis fulgidos superbè prementes. 4tò. interpres trahâ vectus. 5tò. Substabularius Tzareus pariter in traha. 6tò. traha Tzarea inaurata à duobus equis candidis ducta, hanc cum Pristavo Ablegatus occupaverat; præter duodecim servos Tzareos rubris vestibus indutos, quatuor Ablegati cursoribus, quos cærulei coloris vestimenta commendabant, eandem stipantibus. 7timò. currus ad commoditatem Ablegati factus, & à sex equis albis tractus. 8tavò. rheda quædam, quam quadraginta octo trahæ, quibus varia onera imposita erant, ponè sequebantur. Hæc solennis introductio erat; habitationi verò ejusdem in Aula Legatoria cameræ assignatæ, quas nuper Poloniarum Ablegatus incoluerat.

Mox poſt ingreſſum Generalis Vigiliarum Præfectus de Carlowiz nimiùm anxia civilitate prima ſalutatione Ablegati Brandenburgici favorem ſibi devincire cogitaverat, & fortè de ejuſdem valetudine certiora indagare voluerat; cui Ablegatus Brandenburgicus reciprocæ humanitatis locò paucis reponi juſſit: ſe non noviſſe Carlowizium, & meritò mirari, quòd de ignoti valetudine ſollicitetur: quod Carlowizium ægerrimè habuit. Ablegatus Brandenburgicus ſeptem pueros muſicos (hautboiſtas vocant) ſecum adduxit, quos à Magiſtro eorum tromp: Tzarus 1200. aureis emerat. Kneſius Feudor Jurowiz Romadonowski, & Feudor Madræowiz Apraxen ſimul erant; hunc Kneſius Romadonowski incultorum morum conſuetudine multis primùm convitiis impetitum, librato jam, quem manu tenebat, baculo ferire parabat; commotus autem Apraxen nobilioris animi vir, tam indecenti, craſsíque tractamenti injuriâ, evaginato gladio, niſi ſiſteret, lethale vulnus minitatur. Cohorruit ad ſubiti conſilii audaciam Romadonowski, & genua dicti Apraxen amplexus veniam rogavit: meminiſſet ſe fratrem, & amicum, non hoſtem eſſe: quàm crudelis in miſeros, tam pavidus in generoſos.

Colonelli Vigiliarum Præfecti Priſtavi, qui aulæ Præfecti munere in Ablegatione magna Moſcica nuper Viennæ functus erat, ducebatur funus; cui, & conſueto poſt ſolennitatem funeralem convivio à Generaliſſa de Meneſes inſtructo, Tzarus intereſſe dignatus eſt, & cùm vinum, quod circumferebatur, nimiæ acrimoniæ guſtando deprehenderet, palàm edixit, id bene convenire mortualibus exequiis.

25. Medicus Tzareus Carbonari de Biſenegg hodie arreſto ſuo liber, cùm ex Principe Romadonowski longioris detentionis ſuæ cauſam ſciſcitaretur, nihil aliud reſponſi tulit, quàm id vexandi duntaxat gratiâ factum eſſe. Lepidiſſimus certè & elegans hic jocus eſt, qui ſi non vitæ, ſaltem honoris periculum vexato adfert & jacturam. Similis vexatio certè non dat intellectum paſſo, ſed adimit inferenti.

26. Cujuſdam de plebe filiæ (Mons aurifaber pater dicebatur) natalis inclaruit, quia Tzarea Majeſtas eundem præſentiâ ſuâ nobilitavit.

27. Mercator Kannengieſſer elocavit filiam, in cujus ſolenni, magnificáque celebratione Tzarus illius fungebatur officio,

cio, cujus eſt, omnibus Hoſpitibus miniſtrare. Mareſchalli munus Generalis Lefort, D. Adamus Weyd cum Colonello Palck officialium obierunt.

28. Erneſtus Guilielmus de Seuff à Bojarino Pleſceow per iter in loco, Zuckermandl dicto, vi, & falſis perſuaſionibus in Moſcoviam deductus eſt. Peſſimè autem Moſcuæ habebatur: ipſi enim ſolo Guaſſ, & pane vivendum erat; ubi aliud petebat, ipſius caput Moſci ad parietem allidebant. Puero huic ſedecim ad ſummum annorum à Bojarino Pleſceow plures puellæ proponebantur; ex quibus pulcherrimam ſibi eligeret, ſi prius Ruthenam religionem amplecteretur; metus etiam ſuberat, ne alia quadam nefanda conſuetudine depravaretur. Is refugium ſuum cum lachrymis ad Dominum Ablegatum Cæſareum ſumpſit prima Natalitiorum die; Tzarus autem inſtante Bojarino, puerum tanquam ad famulitium & aulam ſuam adſciſcendum ſibi mitti, poſtulavit; nullam deinceps ſeveritatem, penuriam, aut vim ob religionem ſuam experturum. Hodie tamen pleniſſimè manumiſſus ad Dominum Ablegatum rediit.

Mercatori cuidam Anglo pœna ſolvendorum 1000. rublorum dictata eſt; quòd ejuſdem frater Moſcis ex Anglia in Cataloniam profecturis 2000. ducatorum cambium non ſolverit; non obſtante, quòd ipſis Moſcis, qui abituri tantùm 500. ducatos exegerant, omnis culpa æquiſſimo jure foret imputanda.

29. Quinquaginta monetæ adulteratores deprehenſi, habitâ ſufficienti criminis notitiâ, ad flagella (Knuttas vocant) condemnati ſunt. Succedit in pœnam fuſtigationis, noſtris in regionibus uſitatæ.

Moribus, & conſuetudini repugnat, exterorum Principum Ablegatos, antequam claros Tzari oculos viderint (id eſt audientiam habuerint) aliquem ad ſe admittere, aut accedere; nihilominus Danicus Ablegatus Brandenburgicum viſitavit: impatiens fortè ineundæ ſingularis cum illo familiaritatis.

30. Ablegatus extraordinarius Electoris Brandenburgici ad audientiam admiſſus, quem in inaurata Tzari traha, quam duodecim ſervi Tzarei, duo Ablegati Ephœbi, & quatuor curſores ſtipabant, cum Priſtavo vectum, anteceſſerunt Officiales ejus equis Tzareis ditiſſimè ornatis inſidentes; Credentialibus cæruleo ſerico involutis ab Ablegationis Mareſchallo immediatè ante traham prælatis. Audientia

data illis in ædibus, quas, ſumptibus Tzareis ad regium luxum extructas, interea Generalis Lefort inhabitabat, qui Tzaro poſt conſuetas ceremonias diſcedente, Dominum Ablegatum cum toto comitatu vino liberaliter honoravit: utpote quem paulò antè magnus Tzari Orator in terris Brandenburgicis Commiſſarium ſuum habuiſſe, adhuc noverat, & amabat.

Iterum decem adulteratores monetæ, uno ad ſuſpendium damnato Knuttis cœſi ſunt.

31. Maritum, multis vulneribus occiſum, in plateis inventum, & fuſo ſanguine fœdiſſimè deformatum, uxor in eodem carpento ante ſe poſitum lugubri & miſerabili ejulatu domum avexit.

Omnibus officialibus bellicis denuo ſeriò injunctum eſt, ut ad maturam expeditionem paratos ſe præſtarent.

FEBRUARIUS.

1. Dominus Ablegatus Cæſareus ſolenni comitatu Dominum Ablegatum Brandenburgicum viſitando curiali conſuetudini ſatisfecit.

Tractamentum Tzareum Brandenburgico datum. Major huic honor habebatur, quàm Polono, & Danico. Quinquaginta enim cibis, & viginti quatuor amphoris potûs inſtruebatur menſa; indicio reliquis dato, quantùm dilectione inferiores ſint.

2. Quam domum favoritæ ſuo Alexaſcæ Tzarus nuper donaverat, eam hodie ſolenni ritu Epicurea nimirum convivatione Bacchus initiavit. Elapsâ ſeptimanâ triginta Strelizii ex Azowiano caſtro huc pervenerunt, ſtatum Moſcuæ, & modum contemplaturi, quo perduelle propoſitum tantò faciliùs ad optatum exitum poſſent perducere. Sed delatis ad Tzarum impii conſilii indiciis, omnes comprehenſi, atrocitatem equulei quærente Tzaro primùm experti ſunt.

3. Ablegatus Brandenburgicus in mutuam ſolitæ officioſæ humanitatis viciſſitudinem Dominum Ablegatum Cæſareum viſitavit, toto ejuſdem ſplendidiſſimo comitatu augente ſolennitatem.

Dum triginta illi Strelizii hìc torquentur, iterum quingenti alii ſeditioſi Strelizii in Moſcuæ vicinia tumultuantur.

4. Novis rebellibus, novi parabantur equulei. Quot Bojarini, tot quæſitores; ſpectatæ fidei obſequium erat, torquere ſontes. Ablegati cujuſdam Officiales, quos avida videndi

dendi curiositas ad Bebraschentsko evocaverat, varia reorum ergastula inspexerunt, illuc contendentes, ubi atrocior ejulatus majoris luctûs tragœdiam indicabat. Jam tria cum horrore transierant, sed funestior ejulatus, & inaudita gemendi atrocitas, quartæ domûs crudelitatem rimari stimulabat; sed vix intromissi, abituriebant, Tzari, Bojarinorúmque conspectu attoniti: Nareskin, Romadonowski, Ticchon Nikitowiz è præcipuis erant; recessuros alloquitur Nareskin: qui sint? unde, & ad quid venissent? interrogans; ægrè ferebant, eo in officio se ab exteris deprehensos esse. Renunciari deinde per interpretem jussit, ut ad ædes Romadonowski concederent, habere enim Knesium, quod ipsis loqueretur. Cunctantibus Tzari mandatum adjectum est, ni parerent, contemptui impunitatem non fore. Illi tamen nihil comminatione deterriti, libertatis fiduciâ insolentiores reponebant jubentibus: se nullius audire mandata; si Knesius, quod loquatur, haberet, non ignorare, cujus Ablegati domestici essent, apud eum omnia melius fieri. Discedentes verò bellicorum officialium unus persecutus, ut invitos, quò Bojarini jusserant, vi pertraheret, non dubitaverat retardando equo in præcipitem cursum effuso manus injicere, sed numero, & animo officialium partes fortiores erant; obniti parantem potiori renisu destituentes ad tutius receptaculum evadebant. Fortè curiosæ temeritatis pœna fuisset, ad idem officium adactos à Bojarinis conspici, in quo primi ipsos deprehenderant.

5. Affixa in urbe placata, ut se sisterent, qui nomen militiæ dare resolvissent, exceptis Bojarinorum servis, & quos alia juris vincula suis Dominis fecissent obnoxios.

Quidam rebellionis complex quæstioni pœnali subjiciebatur; ejus lamenta, dum alligaretur patibulo, spem faciebant, posse per tormenta exprimi verum; sed eventu multùm contrario: quamprimùm enim corpus fune distendi cœpit, præter membrorum, quæ naturalibus suis juncturis evellebantur, horribilē fragorem, ipse ad subsecutos etiam triginta Knuttarum ictus, mutus persistebat, quasi doloris major moles esset, quàm ut sensus affligeret. Credebant omnes, in homine nimia calamitate contrito, gemendi, loquendíque facultatem periisse; patibulo ergo, & infami fune solutum, mox interrogant: num nosceret, qui adessent? singulorum nomina ad stuporem accuratè recitavit. Sed ad ingestam de-

 nuò

nuo de perfidia quæſtionem, altùm iterum obmutuit, nec ſilentium ſolvit, dum integro quadrante Tzari juſſu torreretur ad ignem. Quam ſceleratiſſimam perfidi obſtinationem Tzari indignatio diutius non ferens, baculum, quem tunc fortè gerebat, furiosè ſuſtulit, ut eo violenter intruſo obfirmatas pertinaci ſilentio fauces effringeret ad vocem & loquelam. Utì & verba hæc, quæ furenti exciderunt: fatere bestia, fatere: iracundiæ magnitudinem palàm eloquebantur.

Circa undecimam noctis Kneſius Galizinus Ablegatum Brandenburgicum ad ſe accerſit, cauſatus: habere ſe magni momenti negotia cum eo conferenda. Neſcio quibus moribus introductum fuerit, ut Moſci res ſuas velint nocturna trepidatione potiùs, quàm diurnis miniſteriis agi: fortè, quia Principi, quem abſoluta poteſtas timendum magìs, quàm verendum efficit, frequentes Magnatum cum exteris coitiones meruerunt eſſe ſuſpectæ.

6. Ablegati Brandenburgici prima conferentia cum Legatoriæ Cancellariæ Supremo Præſide Leone Kirilowiz Nareskin habita eſt.

7. Medicus Zoppot incepit exercere Anatomiam præſente Tzaro, multísque Bojarinis, quos Tzari mandatum etiam faſtidientes coëgerat.

Apud Kneſium Boriſium Alexiowizium Galizinum Tzarus prandere dignatus eſt, cujus in domo antecedente nocte, ſomno, curísque indulſerat.

Ex inquiſitis rebellibus unus pugionem aptaverat in jugulum, ſed perficiendo crimini non ſuffecerunt vires; vulnus tamen tale erat, ut neglectum pararet morti viam. Intererat Principis, ne præcipitato obitu quæſtioni, & tormentis ſubduceretur: proinde imperavit, omnem medendi ſolertiam ſanando vulneri impendere. Quin adeſſe etiam, & ſolari patientem criminalem ſuſtinuit, cùm pharmaca diluerentur, ut Medici ſuâ præſentiâ induſtrii magìs omnia ex fide meliùs curarent.

8. 9. Sumptuoſo convivio Tzarum, Bojarinos, Repræſentantes, & officiales alios quamplurimos D. Adamus Weyd, ſplendidè tractavit. Tzarus autem altis cogitationibus immerſus, triſtis magìs, quàm læti animi faciem præſeferebat.

10. Mandatis nuperis citata nobilitas aderat, quid è re mandati ſit, expectans. Illis, qui ad bellica ſervitia ſe obtulerant, intimabatur: in militum numerum aſſumi non poſſe.

Mon-

Monſtrum videtur, quòd allata pacis notitia publici luctûs ſit causa, iis etiam, qui hucuſque pacem tantopere ſuſpirârunt, exteriori ſaltem ſpecie, ne offendant, eandem averſantibus.

11. Tzarus biennali armiſtitio ſuo illubenter intellecto, cùm aliter non poſſet, edictis ad loca publica affixis, promulgari fecit, nullam expeditionẽ bellicam eo anno futuram; redirent ad notas domos, qui ejus causâ acciti conveniſſent. Ex octoginta Chiliarchis Germanis quadraginta conſtituerat dimittere, ut ſumptus ad tempora magìs neceſſaria ſervari poſſent, quinquagintaverò Colonellos Ruthenos ſuis in officiis ſinè ſtipendio poſſe relinqui.

Novo flagitio alii ſexcenti periculoſos in Sibiria motus excitârunt, qui omnes equites ſub nomine Hordæ Tartaricæ horrendis latrociniis, rapinis, & ſpoliis omnia infeſtârunt, & diripuerunt. Affigebantur ſcripta publica, quibus de plebe omnes evocabantur ad Bebraſchentsko, ut intuerentur, quæ pœna perſequeretur Streliziorum perfidiam. In diverſis locis reorum executio erat; multi capite, auribus & naribus centum alii truncati; quoſdam lictor inuſtione notabat, aquilam in facie ignominiosè præſeferentes.

12. Quidam externus ſancto gentibus nomine conſpicuus, oppoſiti Septentrionis commoda promovens, immodicum ex vino hauſto calorem frigidiſſimo aëre temperaturus, omnes urbis plateas carpento oberravit, nec antea domum ſuam reverſus eſt, quàm illud crebra offenſione, & alliſu laceratum, onus, & vectorem ampliùs ſuſtinere non poſſet. Felicitati ſuæ imputet, à noctambulonibus Moſcis ſe non deprehenſum, offenſum, aut omnino trucidatum eſſe; maximè cùm plebis Moſcicæ præcipuæ deliciæ ſint furere, & debacchari poſſe in Germanos. Clariſſimum ejuſdem documentum hodiernus aperuit dies. Ex noſtris curſoribus unus, idiomatis Moſcici gnarus, in Ruthenum incidit, multa in Germanos convitia furiosè evomentem. Vos canes Germani, inquiebat, ſatìs hucuſque liberè furati, & prædati eſtis, jam verò tempus adeſt coërcitionis, & ſupplicii. Curſor ut contumelioſæ vocis teſtem haberet, qui eadem audiret, militem vocat, homuncionem denique ad cuſtodiam trahi jubet, ſed mandato Domini Ablegati Cæſarei homo nauci militum arbitrio relictus eſt, qui omnibus ſpoliatum fuſtibus bene onerârunt.

13. Dies

13. Dies ducentorũ hominum ſupplicio funeſtus, & atro certè calculo notandus, omnium capita ſecuri abſtulit. In ſpatio ampliſſimo, & Arci Kremelinæ proximo trabes, quibus rei incumberent, diſpoſitæ erant; longitudinem paſſibus ipſe emenſus ſum, duas trabes æquabat latitudo. Tzarea Majeſtas cum quodam Alexandro, cujus conſuetudine plurimùm delectatur, illuc carpento venit, & funeralem aream tranſiens, intravit propinquum è regione locum, ubi triginta damnati nefariæ molitionis crimen morte expiârunt. Interea ſupra deſcriptum ſpatium calamitoſa reorum turba impleverat, redierátque Tzarus, ut ſe præſente punirentur, qui in abſentem tantum nefas ſacrilego conſilio fuiſſent meditati. Scriba apportatum à militibus ſcamnum conſcendens, conceptam in rebelles ſententiam, diverſis in locis promulgavit; ut delicti enormitas, & ſupplicii irrogandi juſtitia circumfuſæ multitudini eò meliùs innoteſceret. Eo ſilente, lictor tragœdiam exorſus eſt: ſuus miſerabilibus ordo erat, omnes ſibi invicem ſuccedebant, nullam vultu præſeferentes triſtitiam, aut inſtantis mortis horrorem. Neque tamen eum mortis contemptum ad animi magnitudinem referri velim; potiùs credo, atrocis flagitii infamiâ, & tormentorum, quibus indies excarnificabantur, crudeli memoria ad tantum ſui, vitæque contemptum fuiſſe deductos. Unum ad trabem uſque cum prolibus uxor, multo & horribili ejulatu ſecuta eſt. Is mox trabi incubiturus chirothecas ſuas, & linteum, quod reliquum ſibi fuerat, uxori, & dilectarum prolium lamentabili turbæ ultimi vale locò dedit. Alius, quem ordo ad funeſtæ trabis oſculum vocabat, querebatur de morte, quam innocens cogeretur oppetere, cui Tzarus non plus paſſu remotus: morere miſer; ſi fueris innocens, culpam ſanguinis tui ego habebo. Præter Tzarum & ſupra nominatum Alexandrum adſtabant quidam alii ex Moſcorum Primoribus. Uni Tzarus dixit, ut & ipſe ſecurim apprehenderet; qui excuſando, ſibi non ſatìs animi ad id officium eſſe, ſtoliditatis argui meruit. Peracta executione Tzareæ Majeſtati apud Generalem Gordonium cœnam ſumere placuit; læti autem animi indicium nullum dedit, reorum obſtinationem, & pertinaciam multis exaggerans; Generali Gordonio, præſentibúsque Moſcis Magnatibus indignante narratione expoſuit, aliquem ex damnatis tantæ pervicaciæ fuiſſe, ut trabi incubiturus, Tzarum propiùs fortè adſtantem his verbis aggredi

ausus fuerit: cede Domine, meum est hìc jacere. Inter 150. tres solummodo se criminis, & proditionis reos confessi, & Tzaream Majestatem præsentem deprecati sunt; idcirco Principis sui Clementiâ digni, pœnâ mortis liberati, delicti veniam obtinuerunt. In crastinum autem diem nova executio adornabatur, ad quam Generalem Gordonium Tzarus invitavit; velle enim se, novo, & insolito genti suæ more reos non securi sed ense justificari; ostendit adhuc eo vespere sæpe dictus Alexander, carpento per omnia Urbis compita vectus, creberrima nudi ensis ostentatione, quàm sanguinolentam crastini diei tragœdiam exspectaret.

Antequam dies penitus cœlo decesserat, Ruthenus quidam cum octodecim complicibus ob exercitas rapinas captus, & incarceratus est.

14. Apud Campi Ducem Schachinium habebatur delectus officialium in Bebraschentsko; ad Jausam verò 150. rebelles trahebantur ad pœnam: 84. seditiosa capita Tzarus ense demessuisse dicitur, Bojarino Plesceow singulos reos ita in altum crinibus trahente, ut certior ictus foret. Tres e usui parati enses erant, unus, dum librabatur, in frusta dissiliens destituit ictum. Qui Cossaci huic tumultui se immiscuerant, in quatuor partes dissecti, & infamibus palis affixi, terrori, & pœnæ exemplo sunt iis, quos inquietus animus fortè deinceps ad parem flagitiosam audaciam posset incitare. Quinque alii pervicacioris consilii rei manibus, pedibúsque antea decussis capite plexi sunt.

Tzareæ postæ Magister diem Mercurii litteris ad postam ferendis indici fecit; cùm antea fuisset dies Sabbathi.

15. Cùm peteretur conferentia apud Leonem Kirilowizium Nareskin; respondit is: se priùs Tzaro locuturum.

Advenerunt quatuor Franciscani Itali Missionarii Apostolici in Chinas cum quodam Polono Tertiario S. Francisci eorum Moscuam usque interprete; apportârunt secum litteras Cæsareas, Regis Polonorum, & Reipublicæ Venetæ ad Tzaream Majestatem; ut eò faciliùs transitus per Sibiriam obtineri, & illo viarum compendio uti possent.

Ablegatus Brandenburgicus cæteros Repræsentantes, & plurimos Officiales bellicos Germanos ad magnificè instructum prandium invitaverat.

Circa quintam vespertinam inter Dominum Ablegatum Cæsareum, & Bojarinum Leonem Kirilowizium Nareskin, ac Dumnium Æmilianum Ignatowizium Ukrainzow conferentia habita est. Potissima ejusdem puncta sequentibus continebantur. Primum erat Sac. Cæs. Majestatem 26. Novembris elapsi ad instantes humillimas preces civitatis Imperialis Bremensis, & remonstratam ingravescentem apud eos annonæ difficultatem, amicas, fraternásque ad Tzaream Majestatem litteras dedisse, requirentes eandem, ut dictæ civitati Imperiali necessariam in ditionibus suis annonam liberè coëmendi, atque tutò indè exportandi facultatem concederet; quo præstito beneficio Tzarea Majestas non tantùm dictam civitatem singularem in modum sibi devinciret, commercium stabiliret, sed & Augustissimum ad reciprocæ benevolentiæ officia obligaret. Secundum Monachos Franciscanos brevì per Sibiriam in Chinas expediendos concernebat. His aliísque quibusdam punctis propositis ad Tzarum referendis, conferentia finita est.

Tzarea Majestas cujusdam Colonelli, Mias dicti, nuptiis interfuit.

18. 19. Dominus Ablegatus Cæsareus omnes Repræsentantes, aliósque ex Germanorum Slowoda præcipuos opulento convivio excepit.

Magna prædonum in Moscovia est copia, major temeritas. In quorum pectoribus artis suæ crudelitas omnem humanitatem, & pudorem delevit, pleno etiam die grassari non timent; adhuc clara modò inchoati crepusculi luce famulum Tzarei Medici Zoppot, Dominum suum ponè sequentem, invasit ex prædonum grege aliquis, & spoliatum pro efferata sua consuetudine certò trucidâsset, nisi Medicus id advertens, cum aliquibus aliis commodè sibi occurrentibus veloci & improviso auxilio latronis consilia turbâsset.

Inclinante nocte Dominus Ablegatus Cæsareus cum reliquis Repræsentantibus à Colonello Barone de Blumberg nomine suæ Tzareæ Majestatis invitatus, ad ædes Principis Romadonowski suburbanas concessit, ut spectaculo artificiosorum ignium interesset, cujus prima repræsentatione ternæ exhibebantur coronæ cum inscriptione: vivant. Secundâ cor duplex cum inscriptione: vivat. Tertiâ itidem duplex cor sinè lemmate.

12. Quod

21. Quod palatium Tzareis impensis exstructum interea Lefortianum appellari placuit, fictitius Patriarcha cum tota ludicri cleri scena solenni festivitate Baccho inauguravit: ex ædibus Colonelli Lima in illud processus institutus. Patriarcham assumpto honore conspicuum reddiderunt indumenta Pontificem decentia: mitram ornabat Bacchus, tota sui nuditate oculos lasciviæ admonens. Cupido cum Venere insignia pedi erant; ne ignoraretur, cujus gregis Pastor esset. Hunc insecuta cætera Bacchantium turba; hi magnos crateras vino repletos, illi mulsum, isti cerevisiam, & crematum, ultimam accensi Bacchi gloriam manibus præseferebant. Cúmque redimiri tempora lauro hyemis rigore non possent, siccatam ad aëra tabaci herbam plenis pateris præferebant, quâ accensâ omnes palatii angulos pervagando, gratissimos odores, & amœnissimum Baccho suffitum ex caliginosis faucibus exhalabant. Duabus fistulis, per quas attrahendi fumi consuetudine inanissima quorundam delectatur imaginatio, in transversum positis, scenicus Antistes consecrationis auguria confirmabat, quis enim credet crucem formatam, & pretiosissimum redemptionis nostræ lytrum ludibrio habitum.

22. Ad Regiæ opulentiæ dapes, & sumptuosissimum duorum dierum convivium præter Moscoviæ Magnates cæteri Repræsentantes nomine Tzareæ Majestatis invitati, in novo, & hesternis ceremoniis Baccho dicato palatio comparuerunt. Princeps Szeremetow Equitem Melitensem se ferens, crucis insigni pectori appenso, Germanos mores, quorum vestes induerat, solertissima imitatione exprimebat, gratus indè Regi, & præcipuo in honore habitus, Bojarinorum meruit invidiam; verentium, eundem annitente Tzari Clementia ad majus potentiæ fastigium eluctaturum. Insitâ mortalibus naturâ, recentem aliorum felicitatem ægris oculis aspicere, modúmque fortunæ â nullis magis exigere, quàm quos in equo vident. Quos Tzarus ex officialibus suis bellicis novitatis avidos largiores vestes portare notaverat, iis propendentes profundiùs manicas abscidit, & hisce allocutus est: ecce impedimenta hæc sunt; nullibi securus agis; modò vitrum effundis, modò in jusculum incuriè intingis; cures exinde tibi caligas fieri.

Septimanam, quæ quadragesimale jejunium antecedit, Rutheni Maslanizam vocant; quia prohibito esu carnium

 iis

iis diebus butyro vesci licet. Veriùs Bacchanalia dixero, cùm continuis debacchationibus se, & tempus mancipent. Nullus tunc libidinis pudor, nulla Superum reverentia, nocentissima ubique licentia: quasi crimina eo tempore commissa, nullus judex, nulla æqua lex persequi posset; latrocinantium tanta securitas, ut ferme audire nihil sit, præter cædes, & funera. Vigiliæ quidem in certas stationes distributæ sunt, tantis malis præventuræ; sed temulentos, & communis vitii participes nulla cura, nullus metus coërcet. Hanc morum corruptelam penitus abrogare, multorum Patriarcharum laudabilis opera fuerat; plus tamen efficere non valuerunt, quàm ut exitiabili consuetudini, quæ aliàs quatuordecim dies sibi vindicaverat, octo dies adimeret, ut ex breviori infamia, cui in totum mederi inveteratus error non sineret, leviora saltem vulnera essent.

23. In hunc diem continuabatur convivium, neque facultas data, domos proprias ad capiendum somnum adeundi; Repræsentantibus certa cubicula, & dormiendi hora assignabantur; quibus elapsis mutabantur stationes, oportebàtque succedere in choreas, & cæterorum tripudiantium plausus.

Cùm Ministrorum quidam Alexandrum favoritam recommendaret, ut Tzarea Majestas eum ad Equestrem ordinem evectum Stolnock crearet, respondisse fertur: jam absque hoc indebitos sibi honores usurpat, ambitioni præstat demere, quàm addere.

24. 25. Ad proposita in nupera conferentia puncta sequens resolutio obtigit Domino Ablegato. 1ò. Monachos Franciscanos per Persidem in Chinas expediendos. 2dò. petito Bremensi in præsens deferri non posse; prohibere id propriam in Moscoviæ visceribus annonæ caritatem; in futurum autem nihil posse promitti; cùm futurorum eventus obscuri sint, & ignorentur. Quod sua æquitate nitebatur, cùm tanta frumenti in ipsa Moscovia difficultas fuerit, ut triplo, & quadruplo in loco messis, septuplo autem in remotioribus Azowium versùs coloniis vendi consueverit. In diversis urbis locis decem, varia crudelitate occisi, reperti sunt.

26. Ex mandato Tzari Generalis Lefort eos omnes magnificè tractavit, quorum præcipuâ operâ in Cancellariis utuntur. Novæ autem pecuniariæ exactionis modus hic erat: censebantur omnes pro officiorum, quibus præerant, diversitate; Dumnius mille, Diacus ducentis rublis æstimabatur;

batur, eadem proportio ad ſcribarum infimum uſque pari diligentia obſervabatur.

Neque Moſcorum biennalis profectio utilitate caruit; modum didicerunt, exhauſto Principis ærario conſulendi; authore enim Generale Lefort, cujus conſilio id imputabant, cautum eſt, certâ horâ urbis portas claudere, qui deinceps intromitticuperet, ſolutâ kopicâ, ſi ſolus, ingreſſum concedendum; ubi autem cum animalibus veniret, quot capita tot kopicas exigendos.

27. Lex hæc omnibus Repræſentantibus inſinuata per Principem Romadonowski; eos enim immunes eſſe non poſſe, cùm ipſa Tzarea Majeſtas eidem legi ſe ſubjecerit. Quòd ad Kabakam tres incertis latronibus occiſi jacuerant, Moſcus qui Kabakam incolebat, ad quæſtionem raptus eſt; ut indicaret, quos ſera in nocte habuiſſet potatores. Quo cœdis authorem faciliùs deprehendi poſſe ſperabant.

28. Ablegatus Brandenburgicus ad audientiam valedictoriam evocabatur, aderat Priſtavus cum curru Tzareo, & pro officialibus Tzari ſtabulum equos ſubmiſerat; comperto autem, inſcio Tzaro eam ſcenam paratam fuiſſe, in alium diem dilata ſolennitas.

Prope Kremelinam duobus in locis triginta ſex, in Bebraſchentsko autem 150. rebelles extremo ſupplicio affecti.

Jucundiores & Regii ſplendoris ludos adornaverat veſpera; meditatos ex ſulphure ignes ad videndì voluptatem factos exhibebat. Igitur ad palatium Lefortianum, unde liberrimus in artificioſi ignis ſimulacra proſpectus erat, præter Moſcicam nobilitatem Repræſentates rogati ſe contulerant. Tzareiwizius cum Sereniſſima Principe Natalia Sororum Tzari chariſſima eodem loci, ſed ſeparato in conclavi, inſpectabat ludentis ignis comœdiam. Repugnat enim mori patrio juvenes Principes frequentiorem ſui copiam facere, tanquam quibus major è longinquo reverentia: cui eatenus aſſentior, ubi populus Principem colit, non quem amat, ſed quem timet; poterit enim ſeceſſus ille magìs metuendum reddere Principem, magìs amabilem efficere nunquam poterit.

MARTIUS.

1. Ablegatus Brandenburgicus ad audientiam dimiſſoriam ſolenniter deductus eſt, in carpento Tzareo, ſex candidis equis

tracto, cum Pristavo vehebatur; equos conscendebant officiales; duodecim servi de stabulo Tzareo auxêre numerum comitantium; solennitas hæc autem in jam sæpe nominato Lefortiano palatio peracta est. Eodem tempore, & occasione Dominus de Zadora Kiesielski hactenus Ablegationis Mareschallus legitimatus, & acceptatus est tanquam Residens, in locum Domini Ablegati substitutus, quem Tzarus jusserat ad prandium remanere; ad quod splendidissimè paratum exterorum Principum Ablegati, & Bojarinorum primi convenerant. Peracto convivio Dumnius Moseiwiz, qui ad arbitrium Tzari Patriarcham mentiebatur, in salutem propinare cœpit; bibentem oportuit poplite per ludibrium curvato Ecclesiasticæ dignitatis larvam venerari, & benedictionis gratiam, quam duabus fistulis tabaci in crucis modum figuratis impertiebatur, implorare; solus ille Ablegatorum furtivo consilio se subduxerat, cui vetustissimæ Christianæ religionis sanctitas non probabat hos jocos. Tripudiorum quoque initia idem Præsul pastorali, & pedo conspicuus honestabat. Quod conclave cubiculo proximum erat, in quo hospites lætabantur, iterum Tzareiwizius cum Principissa Natalia occupaverat, ibi choreas, & totum gaudentium tumultum diductis paulisper aulæis, quibus locum superbè ornaverant, inspectârunt, non conspecti à convivis, nisi per transennam. Congenitam Tzareiwizii pulchritudinem, vestium Germanicarum humanitas & crinium assumptitiorum candidus decor mirè commendabant. Nataliam stipaverant selectæ Matronarum. Multùm quoque hic dies de morum Ruthenorum contumacia remisit, qui à publicis hominum conventibus, & conviviorum lætitia sexum muliebrem hactenus prohibuerant, aliquibus enim non epulis tantùm, sed subsecutis etiam tripudiis licuit interesse. Tzarus ea nocte iter Veronischam paraverat, hinc Carlowizio in Poloniam ad Regem suum remigraturo, post alias invidiosas verborum blanditias osculum dedit, ea lege, ut id deferret ad Regem velut evidentissimum pignus perpetui amoris, icone etiam sua multo Adamante pertiosissimè ornatâ, Carlowizium donavit, Regiæ benevolentiæ fructu, quam sibi conciliaverat.

Dominus Ablegatus Cæsareus intercessione sua pro Colonello de Duishe obtinuit facultatem abeundi Moscoviâ cum uxore & prole; etsi sinè exemplo fuerit, sic dimitti quem-

quempiam, cum non tantùm ipſe, ſed & ejuſdem filia per baptiſmum Ruthenæ religioni mancipati eſſent. Omnibus demum Tzarus valedixit, & intellecta pace confœderatorum aliquantùm turbatus, inter tubas, & ſymphoniam, atque aſſonantium tormentorum lætos fragores viam auſpicatus eſt.

2. Quantus præteritâ ſeptimanâ tumultus, & furor, tantum iſtâ ſilentium,& modeſtia,ſive pœnitentiâ tot ſumptuum, ſive ſcelerum conſcientiâ : niſi fortè feſtiva temporis ſanctitas homines modò ſolutos,& ad omnem libidinem & ſcelerum licentiam audaces ad tam compoſitam diſciplinam frœno adeò violento retraxerit; non tabernæ, non fora patebant; nullum tribunalium tempus, aut judicis officium, non oleo lini, non piſcibus veſci conceſſum; ſtrictiſſimum jejunium ſolo pane, & terræ fructibus corpora macerabant, inopinâ certè, & vix credenda metamorphoſi.

3. 4. Ad Aulam Legatoriam multi cogebantur Potwodæ, qui dolia pyrio pulvere referta, & multa alia ad belli proſecutionem requiſita, Veroniſcham ad naves aveherent.

Ablegati Danicus, & Brandenburgicus ex ædibus Generalis Lefort, cum quo ad ſalubrem veſperam uſque ſub aperto cœlo multùm perpotaverant, abierunt Veroniſcham, impetrato jam antea Tzari conſenſu.

5. Multi dimittuntur, quorum opera conducta erat, quadraginta chyrurgi licentiati; ex 900. ſervis nauticis ii ſervitiis expuncti ſunt, quorum Catholica religio Admirali non placebat. Generalis Lefort ſubito horrore atque æſtu febrium exardeſcere cæpit.

6. Ægroti vices ſupplet cognatus, & omnes Colonellos convivio excipit.

7. 8. 9. Generalis Vigiliarum Præfectus de Carlowiz itineri ſe dedit, quem comitati ſunt Tertiarius ille, qui nuper cum PP.Frãciſcanis advenit, junior Meneſius,&Monz.Crediderunt,quinquaginta milites Regios Saxones ejuſdem adventum opperiri Kadżinii, eum ad Regem uſque ſecurè conducturos.

A Regni Senatu decretum eſt, ut duobus proximis diebus omnes quomodocunque ſupplicio affecti ſepulchro donentur; ſive eos ſecuris, aut rota è vivis ſuſtulerit.

10. Generalem Lefort majus indies vitæ periculum urgebat, creſcente febris æſtu nullus quieti, aut ſomno locus, ipſe

quo-

quoque doloris impatiens turbata mentis rectitudine, in delirium rapiebatur. Jussu Medicorum vocati Musici, qui symphoniæ suavitate demum ægroto somnum conciliaverunt.

11. Initium factum in reorum extinctorum cadaveribus sepeliendis. Horrendum spectaculũ, & apud gentes politiores insolitum, aut pene abominandum: in carpentis enim sinè ordine plura cadavera, multa seminuda inconditè jacebant; sicut mactata pecora ad forum, trahebantur ad foveas sepulchrales.

Generalis Lefort usu rationis penitus amisso, continua fabula factus, modò musicos, modò vinum inclamabat; dum de Pastore accersendo mentio fieret, magìs insaniendo excandescens, nullum ad se admisit.

12. Generalis & Admiralis Lefort horâ tertiâ matutinâ extinctus est. Post ejus obitum multa & diversa spargebantur; dubium utrum sat certa. Cùm admissus ad eundem reformatorum Pastor Stumpfius, multa de conversione ad Deum moneret, nihil aliud respondisse dicunt, quàm: ne multa verba faceret. Uxori in ultimo mortis articulo præteritorum, si fortè culpam admisisset, veniam roganti, blandè reposuit: contra te nihil unquam habui; te semper honoravi, & dilexi. Quòd autem non plura locutus, frequentatis capitis nutibus aliud quoddam commercium credunt designâsse, Recommendàvit præ cæteris domesticos, & ministeria eorundem, ut omnium merces accuratè solveretur. Aliquot ante mortem suam diebus, cùm adhuc in aliena domo charioris consuetudinis gratiâ decumberet, horrendus tumultus in consueto ejusdem cubiculo excitabatur. Cohorruit uxor, & rata, maritum fortasse mutato consilio jam rediisse ad propria, & sic furere; missit, qui certiora explorarent; sed redeunt illi asseverantes: neminem omnino in eodem conclavi sibi visum. Continuabat nihilominus tumultus, & si uxori ita asserenti fides habenda est, manè facto omnes sellæ, mensæ, & scamna inversa, & hinc illinc dispersa cum horrore conspiciebantur, præter altissima suspiria, quæ tota nocte frequentiùs audita sunt.

Veronischam quamprimùm expediebatur nuncius, qui Tzaro indicaret, Generalem Lefort supremo fato functum.

Interea verò Bojarinus Golowin omnia sigillo munita custodivit; clavibus cognato defuncti traditis.

13. Adve-

13. Advenit ex Polonia Alexander Dareski, cujus commissionem sequentibus punctis describebant: 1mò. ne cogerentur Poloni mutata religione transire ad Ruthenos. 2dò. ut liberè dimitterentur, qui Poloniæ, quàm Moscoviæ servire mallent. 3tiò. ne se immiscerent Mosci causæ, & dissidio Elbingensi. Contra liberam Polonorum dimissionem obstrepuisse volunt Galizinum: eos dimitti haud posse, cùm omnia secreta, & intima statûs Moscoviæ fuerint perscrutati.

14. Mercatoris cujusdam taberna ditissima, nescio in cujus delicti pœnam, confiscabatur. Ille continuò noti Alexandri patrocinium 1000. rublis impigrè mercatur; hic tanti argenti avidus, ad suas partes illum trahere laborabat, cui tunc fisci cura erat concredita. Sed ubi fideliorem se, & contrarium persenserat, utpote qui nefas credebat, fraude, damnóque publici ærarii Principis, privati hominis saginare peculium; minari etiam ausus est, si diutius repugnare persisteret, sibi occasionem non defuturam, contemptum, & neglectum vindicandi.

Generalis Lefort (uti asseverârunt) tantùm non reliquit, quo gentis invidiam sibi, aut hæredibus concitaret. Quin potius ipsius cognatus coram Principe Galizino in terram projectus, supplex obtestatus est: non habere se, quo pullatam de more vestem sibi fieri curaret.

Publica lege sancitum est, nullam imposterum supplicam Tzaro debere exhiberi, nisi sigillo Cancellariæ signatam. Signaturæ autem istius pretium variat, prout diversa, & major, minórve quantitas in libello expressa est. Pro singulis quinquaginta rublis, qui petuntur, singulæ griffnæ solvendæ sunt; ubi autem petiti quantitas ad quinquaginta rublos non ascendit, kopika taxa est.

In præcipuo Moscoviæ templo exequiæ, & suffragia pro defunctis habebantur; primis cleri præsentibus, muniáque sua obeuntibus.

15. D. Ablegatus Brandenburgicus rediit Veronischâ à Tzaro sua icone donatus, quam pretiosi lapides fecerunt chariorem.

16. Generali Carlowizio in Poloniam redituro, submissus, qui moneret, aliam, quàm Smolenscienscm viam ingrederetur; ibidem enim structas esse insidias, nihil ea in regione tutum.

17. 18. Incendio combusta domus, sali asservando destinata; cujus ingens copia, præter plurima vasa vino adusto plena, quæ vires flammis addiderunt.

Veronischâ reversus est Tzarus ob intellectam mortem charissimi sui Generalis Lefort. Confirmabant, qui Tzaro adstiterant, dum obitûs nuntium accepisset, non secus, quàm si Parentis mors nunciata esset, crebris editis gemitibus, lachrimísque obortis in hæc verba erupisse: jam fidum hominem ampliùs non habeo; hic solus fidelis erat, cui me deinceps concredere potero?

19. Cùm cognatus defuncti Generalis Tzaream suam Majestatem debita humillima veneratione culturus adiret; nullus articulatæ voci erat locus, dolore, & fletu omnem loquendi conatum frustrante.

Apud Bojarinum Szeremetow Tzarus prandium sumpsit, inquietus semper, vero animi dolore nullam tranquillitatem patiente.

D. Ablegatus Brandenburgicus multis Tzareis donis, consueta erga Ablegatos liberalitate, eximiè decoratus est.

20. Domino Ablegato Cæsareo valedixit Vice-Admiralis, ad naves Veronischam eo adhuc die profecturus.

Pariter Bojarinus Golowin adulta jam nocte ad Dominum Ablegatum Cæsareum venit.

Tzarea Majestas instituit ordinem Equitum sancti Apostoli Andreæ, crucem deferre præscriptum, qualem sancti Andreæ solent depingere, aliàs Burgundicam compellatam: inscriptio primi lateris S. Andreas Apostolus. Alterius: Petrus Alexiowiz Possessor & Autocrator Russiæ. In transverso nomen Tzareiwizii: Alexius Petrowiz. Institutus hic ordo est, ut eo honorentur, qui, rebus feliciter gestis, in bello Turcico fortitudinis laudem meruerint. Primum ordinis hujus Equitem data cruce Bojarinum Golowin creavit, qui etiam Domino Ablegato Cæsareo eam hoc vespere coràm exhibuit, & totius instituti seriem enarravit.

21. Utì omnes Repræsentantes ad funus defuncti Generalis Lefort invitati erant, ita etiam singuli in pullatis vestibus comparuerunt; horâ octavâ matutinâ indictum tempus exportando funeri. Sed donec omnes in unum convenirent, & singula pararentur, sol altissimus in meridiem vergebat, tragœdiam inspecturus. Interim more apud Slowodenses usitato, mensæ tectæ, & cibariis oneratæ visebantur. Longus paterarum ordo explicabatur; Omnis generis vina coronabant crateres, calefactum propinabant volentibus. Rutheni (quosvis enim alicujus dignitatis, aut muneris jussu Tzareo adesse oportebat) ad mensam accumbentes avidè vorârunt

ex ci-

ex cibis, qui omnes frigidi erant. Multiplices ibi pisces, caseus, butyrum, ovaria, & similia.

Princeps Szeremetow multa peregrinatione politior, & Germanum indutus, appensámque ex pectore crucem Melitensem gestans, infra gravitatem suam credidit, vacare voracitati cum reliquis. Superveniens Tzarus multa doloris indicia, vultu ad mœstitiã composito, præseferebat. Repræsentantibus verò, Principem decenti cultu venerantibus, & in terram suo more demissis, exquisitissima comitate respondit.

Cùm Leokirilowiz sedem suam deserens in occursum Tzari properaret, salutationem illius quidem benignè suscepit, responso tamen aliquantùm temporis suspenso; donec animo collecto ad ejusdem osculum se inclinaret. Cùm exportandi funeris tempus adesset, Tzari, & quorundam aliorum miseratio, atque prior in defunctum affectus palàm patuit: quippe Tzarus uberrimas lachrimas profudit, & inspectante populo ob functionis solennitatem copiosissimè congregato, ultimum cadaveri osculum dedit.

Processionis funeralis hic ordo fuit. 1mò. Colonellus de Blumberg, equo intextis auro tegumentis fulgido vectus, totum agmen ducebat. 2dò. Hunc more suo regimen Bebraschentsko dictum, secutum est, musicis instrumentis ad actûs tristitiam accommodatis; cujus prima centuria ab ipso Tzaro pullato, & obfirmata in mœrorem facie ducebatur. 3tiò. Regimen Semonowski. 4tò. Regimen defuncti Generalis Lefort. 5tò. Cataphractus quidam Capitaneus in ornatissimo equo nudum ensem inverso cuspide præferens. 6tò. Tubicines, & Tympanistæ mœstùm aggemente clangore. 7timò. Duo tubicines defuncti Generalis pullata contecti veste. 8vò. Tria vexilla à pullatis pariter explicata. 9nò. Duo equi ditissimè adornati. 10mò. equus nigro tegmine instratus. 11mò. Quinq; pullati, in totidem sericeis pulvinaribus certa insignia manibus deferentes, nimirum: aurea calcaria, pistoleta, nudum ensem cum adjacente vagina, sceptrum, & galeam. 12mò. Funus in sarcophago, nigro holoserico contectum, quod aureæ fimbriæ distinquebant. 13tiò. Omnes domestici luctum induti. 14tò. Mareschallus Colonellus de Duithe lugubre agmen ducens. 15tò. Defuncti cognatus cum Repræsentantibus Cæsareo, & Brandenburgico, cui quartum se addidit Szeremetow; ex quo ansam ludibrii sumpserunt Rutheni, inter se animo calumniandi sciscitantes: num ille Ablegatus Ordinis Melitensis esset? hos secuti, quicunque defun-

ctum propiùs affinitate attingebant. 16tò. Omnes secundùm munerum dignitatem Bojarini, Dumnii, Diaci, & plura alia Ministeriorum nomina. 17timò. Extranei, qui eam defuncto charitatem exhibere volebant. 18vò. Uxoris, aliarúmque mulierum lamentabilis turba à Mareschallo ducta. Hoc modo corpus ad Ecclesiam reformatorum delatum est, ubi breviter sermocinabatur Pastor Stumpfius. Regressi ex templo Bojarini cum reliquis suæ gentis, ineptâ arrogantiâ ordinem turbârunt, ad funus usque perrumpentes. Ablegati verò violenti facti superbiam dissimulantes, omnes omnino Moscos præcedere passi sunt, etiam illos, quos sortis, & conditionis suæ humilitas removebat à lite, quam fortè de præcedentia alii molirentur. Processerunt autem eò Ablegati, ubi proximus defuncti Agnatus locum occupaverat; cujus latera stipare primus semper honos in conductibus funeralibus existimatus est. Venientibus ad cœmeterium, in quo defunctus sepeliendus erat, advertit Tzarus mutatum ordinem, præcedere suos, qui antea Ablegatos fuissent secuti; ergo vocatum ad se juniorem Lefort interrogat: Quis ordinem turbâsset; quare sequerentur, qui modò antecessissent? illum in terram demissum nihil causæ locò respondentem, jubet Tzarus, ut effaretur, quidquid esset; cúmque Ruthenos vi antevertisse ordinem diceret, Tzarus commotior, aliud tamen nihil locutus est, quàm: canes sunt, non Bojarini mei. Szeremetow econtra (quod ipsius prudentiæ tribuendum) iterum Ablegatos comitabatur, etsi omnes Rutheni præcederent. In ipso cœmeterio, & via publica quadraginta tormenta bellica disposita erant; ex his tertia vice fremitus datus, singulis etiam regiminibus, quovis seorsim, terna bombardarum suarum explosione attonantibus.

Cuidam ex iis, quorum munus est tormenta explodere, ante os tormenti mox explodendi stolidè subsistenti, globus caput abstulit. Tzarum deinde cum militibus in ædes Lefortianas reducem omnes funeris comites secuti sunt. Paratum jam convivium erat; cuivis pullato funeris comiti annulus ex auro datus, cui dies obitûs, & mortis imago incisa erat. Discedente tantisper Tzaro, omnes Bojarini anxia velocitate domum properabant; jam gradus aliquot descenderant, cùm contuiti redire Tzarum, in tabernaculum revertuntur. Maturior discessus Bojarinorum suspicionem dabat capti ex ea morte solatii; quo Tzarus ad iram accensus, indignabun-

dis

dis verbis hisce præcipuos adoritur: Nunquid ejus morte lætamini? multùm vicistis eo mortuo; cur non manetis invicem? fortè, quòd coactæ frontis scenam, & figuratos ad tristitiam vultus gaudii magnitudo ultrà sustinere non possit.

22. Cancellariæ Ablegatoriæ Dumnio Æmiliano Ignatowizio Ukrainzow omnis fermè muneris sui facultas adempta, & fictitio Patriarchæ Michitim Moseiwiz interim commissa est.

23. Tzaro deliberanti, cui se absente Moscuæ Præfecturam concrederet, suasit Bojarinorum nonnemo: Borisio Petrowizio Szeremetow id muneris imponi posse. Quem tanquam rebus suis contrarium, Tzarus colapho mulctavit; iracunda vociferatione percunctatus: ergo & tu amicitiam ejus affectas?

Hodierno pomeridiano tempore Tzarus in carpento per Slowodam vectus, omnibus, quos benevolentiâ suâ dignabatur, valedixit, & eo vespere adhuc Moscuâ Veronischam discessit.

Vulgaris sermo est: duodecim circiter Ruthenos sub quietem nocturnam cœmeterium, in quo Generalem Lefort sepultum sciebant, ingressos, spe opimæ prædæ ipsam sepulchri sanctitatē violaturos fuisse, nisi vicini mussitantium tumultu excitati, & ad facinoris inauditi spectaculum properantes deterruissent homines sceleratos à nefario facinore.

24. Bojarino Golowin cura Germanorū est tradita, quòd post obitum Generalis Lefort in illos omnium maximè videretur propendere, qui hodie Veronischam ad Tzarum iter suum instituit.

Nobilis quidam ex Curlandia Locumtenens missionem sollicitaverat; eam autem non modò non obtinuerat, sed à Galizino insuper vi mandati Tzarei jubebatur, ut ad expeditionem cum Tzaro se pararet: quo audito, latibulis se abdidit, ut nec inveniri, nec Tzarei ordines ei potuerint insinuari. Cùm verò duceretur funus defuncti Generalis Lefort; ille sui securior credebat inter reliquos hominum globos funeralem pompam impunè posse inspicere. Sed Galizin oculis non incuriosè circumlatis incidit in notos vultus Locumtenentis, quam primùm itaque Colonello cuidam mandat, ut comprehensum Pricassæ custodiendum traderet; hodie batoccis percussum Astracanum versùs expedivit.

25. Dominus Ablegatus extra Ordinarius Brandenburgicus Cæsareo valedixit.

 26. Discess-

26. Discessus Brandenburgici ejusdem solennitatis erat, quæ ingressum commendaverat; Tzareum inauratum carpentum, & pro Officialibus equi superbè ornati. Desultoriorum centuria aberat, cujus locum decem circiter scribæ equites impleverant. Potwodas autem habebat nonaginta; plures exspectabat remotioribus in locis, ubi eorum mutatio fieri consuevit.

27. Inter Tartaros non minima gens Calmuccorum est; quæ quidem tributaria Tzaro non est, ejus tamen supremam agnoscit potestatem, & servitia sociorum magis, quàm civium more præstat, annuis donativis empta; ex ea hodie advenit Ablegatus sex tantùm stipatus personis. Mercaturam exercebat sub Legati nomine utiliorem. Herba Thee, anisus stellatus, tabaca Chinensis, fulturæ subtiles, præter plurima alia, quibus Chinas abundare vulgatum est, pretiosissimæ ejusdem merces erant. Super palatii Legatorum stabulis exstructa multa adhuc cubicula sunt; quorum duo ejus habitationi assignabantur. Tametsi homini barbaro, morum & honorificæ consuetudinis, quæ Legatorum prærogativæ, amplitudine sua multum cæremoniarum cultum, & venerationem apud exteras gentes conciliant, nulla aut modica cognitio fuerit; antè tamen, quàm ea subiret cubicula, sciscitabatur: utrum alii etiam Ablegati jam ante se ibidem habitâssent? Commendandus ex eo, quòd saltem conabatur amovere præjudicium. Cui Mosci facili labore imposuerunt: præcipuorum Europæ Principum Legatos eas angustias jam incoluisse. Equinâ ut plurimùm vescebatur, in dies singulos triginta ad summum obtinebat kopikas pro solita libera sustentatione. Credidit tamen Moscorum persuasionibus deceptus, splendidissimè se haberi.

Advenit etiam Ablegatus Sibiriensis, qui apud Vinnium totius Sibiriæ Cancellarium divertit.

28. Comes Bergamini sub regimine Generalis de Beist, equitum desultoriorum Capitaneus, qui redeuntem in Moscoviam Tzarum ad fines usque conduxerat, advenit Moscuæ.

29. Septuaginta Itali, à Moscis Venetiis conducti, sinè impensarum refusione dimissi sunt; præter tantas tam longinqui itineris molestias ad relegendam viam, nulli ultra decem, rublos dati sunt, aliquibus novem, quibusdam tantùm octo. Qua iniquitate permoti libertatem usurpârunt diras dicendi toti genti Moscowiticæ.

30. Iterum integrum Streliziorum regimen exercitûs Bialogro-

logrodensis conspiravit contra salutem sui Principis. Duo indices & conscii, Poppa, & Strelizius ad Tzarum missi sunt. Fata crederes tot hominum greges inertissima perversitate in propriam perniciem excire, & cogi posse.

31. Omnes Bojarini pedetentim Veronischam abeunt. Tzarkaski provectæ ætatis Princeps remanet, concreditam sibi urbis præfecturam regens, licèt alii præterea fuerint, qui eandem dignitatem sibi arrogarent, tanquam à Tzaro collatam; pluribus enim Tzarus, cùm profecturus valediceret, res Moscuæ recommendaverat, diversis in hunc modum locutus: Rerum mearum summam interea fidei tuæ committo. Non contemnendam Tzari maximam fuisse arbitror, plures in spem magnam erigere; ut eam uni invideant, & perpetua inter se dissensione nulli facultas sit, absoluto abutendi imperio, aut pœnitenda potestatis concessione peccandi in Principem, ansam arripiendi.

APRILIS.

1. Ex Crimæa aliquot Tartarorum hordæ turbulento impetu ad castrum Azowium usque penetrârunt. Nemo resistere audebat insperato periculo; totam, latissimámque viciniam impleverat metus, sola sua formidine vim hostium augens, & audaciam. Depopulati agri, desolati campi, exusti vici, viduatæ incolis coloniæ, irreparabilis damni monumenta sunt, & exercitæ inauditæ crudelitatis vestigia: multos Officiales, plures gregarios, & pene incredibilem subditorum multitudinem prædatorius turbo in durissimam servitutem secum abegit.

2.3. Græca, Ruthenáque Ecclesia non impari Romanis pietate Sanctorum imagines veneratur, in quorum suffragiis multùm (ut in se est) ponunt spei & fiduciæ; non eam quidem, quam suprema Omnipotentis Dei Majestas sibi tanquam omnis entis creatori supremo latriæ cultu vindicat; verùm aliam longè, quámque amicis Dei, & suffragatoribus nostris æquissimè tribuimus. Ut reprobandus non sit singularis ille honor, quem Sanctis, eorundémque imaginibus Rutheni unanimes deferunt. Illud magìs in perplexo est, an superstitiosa sit devotio, quâ adeò in diversos Sanctos speciali cultu feruntur, ut ægroti, depositi, extráque humanæ artis medelam positi ad imagines refugiant, Sacerdotali ministerio capiti suo imponendas. Causam verò penitius indaganti: cur relictum Eliæ pallium Thaumaturgum fuerit; statim apparebit: divinæ dexteræ digitum, ad quem tanquam ultimum

scopum

ſcopum omnis noſtra pietas, omnis cultus, & veneratio collimat, mirabilem in operibus ſuis mirabili modo operari. Indè non omittendum duxi, Campi Ducem Schachinium ſolenni proceſſioni hodie interfuiſſe, quâ iconem ad decumbentis cujuſdam ægroti domum cum ſumma plurimorum ædificatione deportabatur.

4. Hodie Rutheni feſtum Annuntiationis B. V. MARIÆ, ſumma cum ſolennitate obeunt, audiuntur feſtivæ tormentorum, bombardarúmque exploſiones. Dignum enim eſſe cenſent, ut humanæ ſalutis initium ſpeciali gaudio celebretur.

5. Quodam Colonello Germano viam præeunte, Dominus Ablegatus Tzaream Arcem Kremelinam inſpexit. In aula, ubi magnis Principum Ablegatis audientia dari aſſolet, thronus ex argēto inauratus, & multis pretioſis lapidib9 diſtinctus, ſuprema Majeſtate dignus eminet, reliqui apparatus non viſi; cùm enim Tzarus eam Arcem hucuſque inhabitare renuat, ciſtis incluſi cuſtodiuntur. In ea Arcis parte, quâ in præterfluentem fluvium Neglinam ſe lætiſſimus proſpectus aperit, ſupra ſecundam contignationem jucundiſſima pomœria ductis muris ſuſtinentur: dolendum, quòd inculta jaceant, hominum pigritiâ deperitura. Illud quoque conclave contemplari placuit, ex quo per tranſennam Principiſſa Sophia tempore triumviratûs Moſcowitici ſub uſurpata Dominatione Primi Miniſtri Baſilii Galizin, omnes Legatorum propoſitiones, & Miniſtrorum reſponſa percipere potuit. Cui proximè adjacet ornatiſſima Aula magnorum Legatorum conferentiis deſtinata. Duo etiam nitidiſſima ſacella ſunt, æſtate unum, alterum hyeme frequentatur; in æſtivo Thaumaturgam Deiparæ imaginem colunt, Smolenſcio apportatam. In templo Annunciationis B. M. Virginis omnes Tzari ſepulchra ſua habent, & monumenta; eorum aſſervant imagines, quos vitæ anteactæ ſanctitas miraculis fecit inclareſcere; ea cauſa allegabatur ſciſcitanti: cur ſolius Joannis Baſilowizii magni Moſcoviæ tyranni abeſſet? Præter decollationem ſancti Joannis aliam Deiparæ imaginem oſtendebant, 17000. rublis emptam. Avus, Pater, & primus moderni regnantis Tzari frater ante unum altare ſimul conditi ſunt, ſarcophagis incluſi lapideis. Novem hoc templum turres habet, omnes inauratas, in quarum ſummitate totidem exaltatæ cruces cernuntur pari fulgore conſpicuæ; quæ in turrium eminentiſſima cæteris præfulget, tota ex auro puro conflata dicebatur. In proximo è regione templo Sabora dicto ſepulti jacent omnes Patriarchæ, & Metropolitæ inter ſanctos relati; cæteros inter

unum

unum colunt, quem Jona nominant. Aſſervatur in eo templo particula pallii noſtri Salvatoris, & brachiũ S. Andreæ adhuc illæſum oſculati ſummus. Tzari ſedes in iſta Eccleſia mirè elaborata, & antiquiſſima, Principum Kioviæ fuit, atque indè huc translata. E regione hujus Patriarchæ ſurgit ſolium innumeris picturis clariſſimum, Principiſſarum ſedilia alia templi parte aulæis ex rubro ſerico pretioſiſſimis tecta ſunt.

Septem Streliziorum regimina in ipſa Civitate Azowienſi denuo rebellia Tzarum ad ſe admittere inficiantur: notum enim ſibi eſſe Tzari in ſe odium plus quàm Vatinianum; certam fore omnibus Streliziis perniciem, ſi advenire paterentur; ſe verò, cùm vita amittenda ſit, non inultos morituros; deſperatis de ſalute ſolatio eſſe, meruiſſe pœnam. Advocato Crimenſium Tartarorum auxilio ultima tentanda eſſe; adeſſe plurimos alios in vicinia Azowii relegatos, hos vindictæ occaſio ad novam audaciam animabit, maximè cùm inflicta nuper vulnera nondum duxerint cicatricem, ruituros ſecum in novum exitium, ſola ulciſcendi dulcedine obcœcatos. Peſſimis rebus ſuffragio ſuo adfuturus dicebatur Waywoda multorum ſcelerum conſcientiâ, & irrogandi ſupplicii formidine, in fide, & obſequio nutans; ut rebellium partes amplexus, in manifeſto periculo differret pœnam, aut ſpontanea morte lictoris officium præoccuparet. Hinc contrahuntur ubique milites, cientur ex fortalitiis præſidia, & major cum cive, quàm cum hoſte de imperio dimicatio eſt.

In templo Annunciationis B.V. Mariæ quidam inungebatur in Metropolitam, Kioviam mittendus.

6. Bojarinus Leo Kirilowiz Nareskin Tzareo juſſu citabatur Veroniſcham, quem ideo vocatum opinabantur, quòd adverſæ valetudinis ſimulatione ſe ab iſto itinere liberare voluiſſe credebatur.

Omnes omnino Moſcuæ incolæ in cenſum redacti ſunt; ut quivis pro facultatibus ſuis, aut commercii viribus certam penſionem annuatim exſolveret. Ea de cauſa multi centeni, milleníque diebus ſingulis abeunt, repetituri ea loca, unde Moſcuam digreſſi, ſolitudinem fecerant.

Magna hoc tempore Moſcuæ avenæ, victualiúmque erat caritas, ejus cauſam adſtruebant; quòd, dum nuper juſtificatorum cadavera extra urbem ad præparatas foveas abducerẽtur, milites Tzareo mandato feroces coëgerint Sboſeckios (id eſt Villanos) curribus ſuis dejicere onera, & mortuorum cadavera imponere; aut iis relictis ad effodiendas ſcrobes diſcedere; frumentum verò, fœnum, avenam, & quæcunque alia Villani advexerant, ſibi

mili-

milites cum ſupercilio vindicâſſe, non impunè tantùm, ſed juſta etiam de causa. Hoc itaque damno deterriti nihil ampliùs villani afferunt, timentes; ne licentioſæ militum rapacitati denuo in ſpolium, & rapinam cedat, quod vendere meditarentur.

7. Dominus Ablegatus valedixit Principi Boriſſio Alexiowizio Galizin, adhuc hodie Caſanum, Aſtracanúmque diſceſſuro; quem Dominus Pleyer eum in locum ſecutus eſt.

8. 9. Circa horam nonam matutinam non procul ab Aula Legatoria retro palatium Campi-Ducis Schachinii magnum excitatum incendium. Bojarinus Soltikow, & Kneſius Michalowiz Tzerkaski magnam fecêre jacturam, palatiis propriis, & multis circumjacentibus ædibus ligneis quatuor horarum ſpatio incineratis. Igni extinquendo nulla affunditur aqua; in diruendis domibus una ſalus. Vexilla quidem ex plumbi laminis, cum ſignis regimina militum diſtinguentibus frequentia conſpiciuntur; ſed opera hominum rara; & qui tecta diruere tentabant, ipſis id minimè cogitantibus proxima corripiebat flamma, & ulteriores labores prohibebat. Cum miraculoſa Deiparæ imagine incendio obviàm itum, ut Superum auxilio ignium furia ſiſteretur. Eodem etiam die una domus in Germanorum Slowoda incendio deleta eſt.

10. 11. 12. Poſtâ advenerunt novæ credentiales, quibus Dominus Ablegatus ad annunciandum Sereniſſimi Romanorum Regis matrimonium charactere Ablegati Extraordinarii Clementiſſimè inſigniebatur.

13. Conferentia inſtituta cum Dumnio de novis credentialibus, & Regiæ deſponſationis annunciatione.

14. Primo Miniſtro per expreſſum notitia Veroniſcham transmiſſa eſt, novæ functionis ab Auguſtiſſimo Cæſare benigniſſimè commiſſæ.

15. Innumera hominum ſtrage periculoſa peſtifera lues Azowii graſſari incepit.

16. Paſchalem devotionem inchoavimus, diem Jovis ſanctum hodie celebrantes.

17. Diem Veneris ſanctum ſingulari pietate, & voluntario totius diei jejunio obivimus.

18. Dominus Ablegatus Extraordinarius cum toto comitatu ſuo ad viſitandum Chriſti ſepulchrum in Germanorum Slowodam, unâ horâ ab Aula Legatoria diſtantē, pedes abivit. Non abſimili cultu nocturno tempore illuc conceſſimus ad ſolennem feſtivitatem Reſurrectionis Salvatoris noſtri.

19. Sub feſtivo tubarum, tympanorúmque clangore Paſcha celebravimus.

Primâ

Primâ diei horâ Dumnius Æmilianus Ignatowiz Ukrainzow tanquam Ablegatus Plenipotentiarius Veronischâ Constantinopolim ad concludendam pacem discessurus; Dominum Ablegatum nostrum Extraordinarium invisit.

20. 21. Dominus Ablegatus Extraordinarius, ad Dumnium concessit, pro sua in eum propensione quædam com̃unicaturus, quæ apud Portam Ottomanicam magnæ utilitati, & usui esse possent.

Bojarinus Feudor Alexiowiz Golowin ad dignitatem Admiralis à Tzaro evectus est.

22. Ablegatus Electoralis Brandenburgicus in via Moscuam inter, & Novogrodium ob jurgium, quod comitatum suum inter, & ejusdem regionis incolas intercesserat, in præsentissimum vitæ periculum conjectus fuisse dicebatur.

23. Colonellum Gordoniũ in Arce Kremelina munus suum exercentem, cum amicorum quopiam visitavit D. Ablegatus; apud quem arresto detinebatur ex præcipua Moscorum nobilitate nonnemo Almazow dictus. Feudor Madveowiz Apraxen ejus sororẽ habet in conjugem, hujus ultimi soror autem Tzari ante septemdecim annos defuncti relicta vidua est. Prætacti Almazowii domestici ovis Paschalibus cum insolito fortè strepitu, licentiùs ludebant, nec, prohibiti ab excubiis, destiterunt, eóq; tempore (Paschatis scilicet) sibi consuetudinẽ id concedere contendebant. Verùm non acquievit excubitor, sed loco abirent, monuit, ni fustibus abigi mallent. Exacerbati cæteri jurgari ceperunt, & contentioni demum verbera addiderunt. Succursus submittitur excubantibus, domesticorum furore tamen minor & propulsatus. Re ad Principem Michaëlem Lehugowizium Tzerkaski delatâ, Cancellario mandatur, ut Almazowii reos domesticos ad custodiam pertrahi curet, & ad ejusdem ædes scribam mitteret, quindecim militibus armatum; scribâ aut errore suo, aut mandantis Cancellarii malevolentiâ, non servos, sed Dominum rerum omnium, quæ gestæ erant, inscium, & insontem ex ædibus suis rapiunt, in turpissimum carcerem tracturi, nisi Colonellus Gordon jam antè à cognata Almazowio Tzarissa vidua monitus, illum invitis militibus, & scribæ extorsisset, eidémque suam habitationem arresti locò assignâsset. Certè milites in Moscovia, captos ad suum arbitrium sinè personarum, aut facti respectu pugnis, bombardis, & fustibus horrendùm contundere, & in deterrimum angulum detrusos, modis omnibus vexare solent; præsertim opulentos, quibus sinè fronte indicant, antè nullum verberum finem fore, quàm certum pretium exsolvissent; lubens, aut il-

lubens in custodiam concedat, cæditur tamen. Almazow vir juvenis, & egregius me inspectante arresto liberatus ad Tzarissam concessit, gratias acturus.

24. Postæ Tzareæ Supremus Magister, & Dumnius Cancellariæ Sibiriensis Andreas Andreowiz Wignius ex Germana origine Ruthenus, cum Monacho quodam Basiliano Corion dicto, & pluribus aliis Germanis officialibus nostro prandio interfuêre. Funesto iterum incendio Bojarini Leonis Kirilowizii ædes conflagrârunt.

25. Quivis Bojarinorum mandato Tzari tenetur contribuere ad armamentum navale quingentos rublos; qui ultra centum villanos in potestate sua numerat, adhuc mille; ii verò, quorum rustici centenum numerum non constituunt, centum tantum rublos coguntur solvere.

26. 27. Postâ significatur Procopium Wosnizin Legatum Plenipotentiarium discessisse Viennâ; Hic biennalis armistitii errorem Plenipotentiariis Cæsareis perversa ratione imputaverat; sed in Ablegati Cæsarei diligenti remonstratione patuit oppositum, qui & infideliter referentem multis Tzareæ indignationis periculis reddidit obnoxium.

28. 29. Dies anniversarius solennis nostri ingressûs celebrabatur.

30. Rumor tulit Tzarum Veronischâ Azowium discessisse.

MAJUS.

1. Degustavimus primum hodie piscem, quo Samojedæ ad aëra siccato, panis locò vescuntur.

2. Nullæ litteræ Azowio, aut Veronischâ Moscuam deportari permittuntur. Obscurus proinde sermo est, quinquaginta rebelles Azowianos Veronischæ ultimo supplicio affectos fuisse.

3. 4. Monopolium vendendi cremati sibi soli Tzarus vindicat; ex plebeis nonnulli, quos Jemskios vocant, id in privatis suis ædibus contra expressam Tzari inhibitionem venale exponebant; Thesaurarius igitur Petrus Ivanowiz Prosorowski in illos animadversurus, petitos à Generale Gordonio quinquaginta milites statim ad nutum habuit. His scribam adjunxit cum mandato, ut omne crematum, in designatis locis inventum, tanquam fiscale vi extraherent, & ad cellam Tzaream deportarent; sed mandatum exequi volentibus, restiterunt multi coacervati Jemski vim vi repellentes, tres quamprimùm milites confossi ciciderunt, plures vulnerati sunt. Atrociora autem imposterum minitabantur Jemski, ubi denuo similis executio instituta

tuta fuerit. Tenet tanta facti audacia primores urbis multùm ſollicitos, an violentia præſtet diſſimulatæ poteſtati.

5. Quidam ex curſoribus Domini Ablegati Danici, dum in Sboſeck ſe confert, clamat Ruthenorum aliquis: frica; ille continuò curru ſuo deſilit, percuſſurus injuriantem; contumelioſum enim in Germanos verbum eſt. Sed fugit Ruthenus, & inclamat vigilias, ſibi enim à Germano inſtare mortem, illum latronem eſſe. Hoc rumore excitati concurrunt milites, comprehendunt curſorem, & tanquam latronem ducunt ad Pricaſſam, ubi manifeſtâ ſuâ innocentiâ, & unâ griffnâ exſolutâ abſolutus paulò poſt domum rediit.

In Moſcovia confuſa ſunt omnia: abiturus Tzarus Kneſio Tzerkaski commendavit tutelam, & præfecturam urbis. Gordonio dixit: tibi omnia interim credo, in tua manu, & fide omnia poſita ſint. Sed ſummam rei militaris ſibi ſcriba quidam arrogat, quem Kneſius Romadonowski tenuerat. Objicit ſcriba ſummam militiæ ad dictum Kneſium pertinuiſſe, eam autem à diſcedente in ſe translatam, hinc omnium cognitionem ſibi competere.

6. Comes Bergamini, qui ſalutandi Tzari cauſa in Moſcoviam magnis ſumptibus venerat, in via Veroniſcham conſtitutus, audiens Tzarum ibi ampliùs non commorari, re infecta redux hodie obtinuit paſſum revertendi in Poloniam.

7. 8. 9. 10. 11. Magno omnino gaudio clementiſſimæ avocatoriæ Cæſareæ poſtâ advenerunt.

Sub primam noctis horam maxima exorta tempeſtate, tonitrua, fulgura, imbres, & incredibilis ventorum vehementia tota nocte tumultuabantur.

12. Tractamento Tzareo honorabatur Calmuccus Tartarorum Legatus, ſatìs tenui, & ad recipientis mores accommodato.

Tandem quatuor Patribus Franciſcanis conceſſus tranſitus per Perſidem in Chinas. Juſſerat quidem Tzarus Patribus eodem modo de navi, & requiſitis alimentis ad mare Caſpium uſque providere; quo Archi-Epiſcopus Ancyranus pridem fuerat inſtructus. Sed Galizinus Regnorum Caſani, & Aſtracani Pro-Rex, cui ea ſollicitudo incumbebat, Tzaro Azowium profecto nihil eorum voluit elargiri. Unde faciendorum ſumptuum neceſſitas Domino Ablegato Extraordinario imponebatur; præter navigii, commoditatem ſufficientia victualia, vinum cereviſiam, crematum, carnem, panem, farinam, & quæcunque alia tam longinquæ viæ ſublevamenta inſigni Chriſtianæ charitatis documento liberaliter procuravit; quibus illi optimè inſtructi viam ſuam exorſi ſunt.

13. 14. Securo nuntio ſignificabatur, Dumnium Æmilianum Ignatowizium Ukrainzow denominatum à Tzarea Majeſtate Ablegatum Extraordinarium per mare nigrum Conſtantinopolim iturum; Tzaream Majeſtatem verò eundem uſque ad Boſphorum Cimmerium, aut anguſtias Caffæ comitaturum. De Ablegatione hac, quâ Dumnius mittitur, ad ſanciendam pacem, quam Procopius Woſnizin ſuperbè & imprudenter neglexiſſet, Moſcus quidam ſequentem gloſſam injecit: idem mihi videtur, inquiens, ac ſi ſtultus fregiſſet vitrum, quod ſapientior cogeretur reficere.

Dumnius Andreas Artemonowiz, cujus pater à rebellibus Streliziis ex feneſtra Arcis Kremelinæ præcipitatus, haſtis exceptus, & trucidatus fuerat, declarabatur Legatus Ordinarius ad præpotentes Status Hollandiæ; ubi cum uxore, & liberis juſſu Tzari triennio commorabitur. Hunc octo Bojarinorum filii ſubſequentur, ad comprehendendam interea peritiam maritimam, artémque navigandi.

15. Centum quinquaginta naves hordeo, & avenâ gravidæ ex fluvio Wolga hìc appulerunt; ſequentur trecentæ aliæ frumento refertæ.

Tzaro Veroniſchâ Azowium diſcedenti, jámque in navigio conſtituto, Tzareâ gratiâ in aula notiſſimus Alexander neſcio quid inſuſurrabat; quo Tzarus ſubitò commotus, importuno ſuo admonitori aliquot colaphos inflixit, ut moribundo ſimillimus procubuerit ante pedes iracundæ Majeſtatis.

Azowienſis præſidii contumacia vires ſumit à tempore. Sacramentum exigit ab eo, quem vitæ, necíſque ſuæ arbitrum oporteret venerari. Sed quid unquam illæſum, intactum, aut inauſum reliquit ſubditorum perfidia, excuſſo Dominantis imperio? Iis enim, quos ſic perditos ſua impietas voluit, ſolatio eſt, nihil omiſiſſe audaciæ, ad præveniendam ruinam à ſemetipſis concitam. Etſi Tzarus magno doloris ſenſu prodi dignitatem ſuam videret, latæ conditionis tamen, & exacti juramenti neceſſitatem non abnuit; ne obſtinata defenſione Majeſtatis, majoris mali periculum faceret. Ad leges deſcendit cum civibus, iíſque verba præeuntibus ſe ſub fide, & Regia dignitate ſua obſtrinxit: omnes in civitate Azowienſi Strelizios impunes forè; modò ſtabilitatem inveniat, quod coactus pepigit. Nam Principes, quod à ſe injuriâ extortum eſt, aliâ injuriâ ſæpe repetunt; neque injuriâ ſe jure adſtringi autumant.

16. 17. Continuatis aliquot dierum imbribus plateæ in Germanorum Slowoda imperviæ effectæ ſunt; diſperſi ubique jacebant

bant currus, quos luto profundissimè immersos equi extrahêre non valebant.

18. Generalis de Gordon cum filio suo Colonello, Colonellus Acchenton, Colonellus de Grage, duo Missionarii, Medicus Carbonari, & Dominus Guasconi de sustentatione Ecclesiæ, & Communitatis Catholicæ consultaturi, apud Dominum Ablegatum Extraordinarium convenerunt. Cura ærarii Ecclesiastici Colonello de Gordon, & Medico Carbonario concredita.

19. Festum S. Nicolai protectoris Moscoviæ, quod magnum Ruthenis Brasnick est, summa solennitate celebrârunt. Eo die vino, aut cremato non marcere indecens, & indignum judicant; quantò major enim festorum solennitas, tantò justiori sibi ratione in ebrietatem, & alia oblectamenta ferri licitum existimant. Hac nocte Veronischâ redux Daniæ Ablegatus, cùm urbis portam subiret, & à militibus pecunia exigeretur, (das Sperr-Geld/) contentio orta est; nolebat enim pro militibus solvere, quos Tzarus dederat conductores.

20. Inter cæteros sermones Daniæ Ablegatus recensebat; Veronischæ à quodam Mosco duos Colonellos Germanos perfidiæ accusatos; hos tamen post carcerem, & crudelissimas equulei pœnas, eò adigi non potuisse, ut crimen faterentur, cujus fuerant delati. Pœnituisse interea Ruthenum falsæ suæ insimulationis, eâdémque audaciâ, quâ innocentes antea accusaverat, Tzaro significâsse: Germanos injuriâ tortos, suæque imputandum invidiæ, quòd insontes tanti flagitii arguerit. Iniquissimi hominis malevolentiam proinde tanta indignatione Tzarum accendisse, ut ipsemet detestandum caput justissimo ense voluerit decutere.

Milites regiminis Bebraschentsko in naves divisi sunt. Unam, eámque pulcherrimam navim inter maritimam Tzari classem esse perhibent, cui præter Tzarum, & aliquos præcipuæ charitatis Bojarinos nemo manum admoverit.

21. 22. Ob jacturam palatii, quod nuperum incendium absumpserat, Leo Kirilowiz Nareskin à Tzaro dimissus, Veronischâ Moscuam reversus est.

23. Ad modò dictum Bojarinum Secretarius summo manè cum sequenti commissione expeditus est: gratulari Dominum Ablegatum Extraordinarium Bojarino de felici Veronischâ reditu, summéque gaudere quòd ipsius tanquam Ministrorum Moscicorum primi alloquio iterum frui posset; nec dubitare, quin litteræ à se exaratæ ad eundem securè pervenerint; quoniam verò adhuc nullum desuper responsum obtinuerit, ab Augustissimo Imperatore autem interea ulteriora mandata

sub-

ſubmiſſa fuerint, occaſionem ſe optare, ſuper iiſdem cum ipſo conferendi; placeret duntaxat Bojarino, commodum aſſignare tempus, eo ſe ad ipſum conferre velle. His repoſuit Bojarinus: agere ſe gratias pro gratulationis humanitate, & viciſſim Domino Ablegato ſalutē ſuam dicere, litteras accepiſſe, quæ matrimonium Romanorum Regis ſignificabant; de commodo conferentiæ tempore ſe curaturum. Sciſcitabatur præterea, cur Dominus Ablegatus Veroniſcham venire noluerit? miſſos enim Moſcuam fuiſſe Tzareos ordines, quibus accerſeretur. Tzarum inſuper ejuſdem adventum ſex diebus præſtolatum fuiſſe. Idem confirmavit Ablegatus Danicus; paradoxum tamen viſum eſt, quo enim litteræ? quo ordines veniſſent? quis nuntius attuliſſet? cur nulla quæſtio deſuper inſtitueretur? cùm ad Dominum Ablegatum nihil horum pervenerit. Aliud autem, & veroſimilius adſtruebatur ſubeſſe: ordines illos Dumnio Ukrainzow ad decentem eorundem inſinuationem fuiſſe incluſos; quoniam verò eæ litteræ Dumnium interea temporis Veroniſcham proficiſcentem Moſcuæ ampliùs non invenerant, illuc continuato errore fuiſſe remiſſas. Suaſit ipſa temporis ratio, omiſſa quæſtione veritatis, acceptare probæ credulitatis opinione allatæ rationem excuſationis.

24. Reſidens Brandenburgicus Timotheus de Zadora Kieſielski ad Bojarinum Leonem Kirilowizium Nareskin alloquii gratiâ conceſſerat. Poſt integræ horæ patientiam Bojarinus tandem in anticameram, ubi ſe exſpectari noverat, ſeceſſit. Ubi Reſidentem conſpexit, quaſi miraretur eum adeſſe, rudi interrogatione ita ambitiosè affatur: Quid tu vis? cui Reſidens: ſcias, me non veniſſe fruſtum panis à te emendicatum: ſi adventûs mei obſequia tibi honori non ducas; ſuperſedebo impoſterum hoc labore. Feriit inſperata reſponſi acerbitas Bojarinum, ut duriori voce, & contemptui proxima jam Reſidentem laceſſere inchoaret: quid tu, inquiens; aulicelle mihi dicere audes? cui proinde non impari fervore Reſidens regeſſit: me Sereniſſimi Principis mei Aulicum eſſe, ſingulari mihi verto honori, ſi minor fortè ambitione tua eſt dignitas, majorem conferre mihi poteſt, à quo miſſus ſum; ſed tantùm vix tribuere poterit, quàm elati animi tui impotentia tanquam longè inferiorem non deſpiceret.

25. Per D. Schwerenberg interpretem Nareskinius Domino Ablegato ſecuritatem fecit maturæ ad poſtulata reſolutionis.

26. Pro itineris Conſtantinopolitani ſumptibus Dumnio Ukrainzow 1600. rubli in parata pecunia, & 1600. in Zobellinis exſoluti ſunt.

Demum

Demum utiliores de firmanda pace cogitationes Bojarinorum consilio susceptæ sunt. Constitutum Tzarus habet, Augustissimi Imperatoris fraternā amicitiam, & interventionem requirere, ut mediantibus salutaribus ejusdem officiis æquas conditiones obtineat.

27. 28. 29. Cunicularius Urban tandem ex longinqui carceris squalore pristinæ vitæ libertati restituitur, & licèt expressum Tzari mandatum ejus liberationem, in gratiam intercedentis Domini Ablegati, sinè lytro imperaverat; quindecim tamen rublis libertas emenda fuit, pretio Diaco, & scribis persolvendo. Ab his Harpyis nihil in Moscovia tutum est.

30. 31. Centum quinquaginta Strelizii ex Castro Azowiensi huc captivi perducti sunt.

JUNIUS.

1. Residens Brandenburgicus tractavit Dominum Ablegatum Cæsareum, & Dumnium Pricassæ Sibiriensis Wignium. Danicus Ablegatus verò Andream Artemonowizium denominatum ad Status Hollandiæ Legatum prandio excepit.

2. Media pars domesticorum Domini Ablegati cum Missionario D. Joanne Berula se contulit ad Monasterium Jerusalem dictum, sex miliaribus Germanicis Moscuâ dissitum.

3. Dominus Joannes Casagrande pro Venetis navium architectis Missionarius, uno abhinc anno cum D. Barone de Burchersdorff Azowium proficiscente Veronischam expeditus, ibidem fato functus est; cujus cadaver, ipso Tzaro ita mandante, Moscuam remissum, eo mensis die advenit, quo antea urbe hac egressus est, sanctæ missionis officia, quibus laudabili, & piissima omnium ædificatione præfuit, decenter obiturus.

4. 5. Defuncti Missionarii cadaver in horto Cæsareorum Missionariorum proximè sepulturam Gordonianam sepultum. Funerali conductui, & exequiis Dominus Ablegatus Extraordinarius cum universo comitatu suo præter plurimos alios Catholicos adesse voluit.

6. Michaël Ludovicus de Buchan sub regimine Beistiano equitum Magister à Rege Poloniarum ad Tzaream Majestatem submissus, & cum magni momenti litteris proximè Azowium expediendus prandio nostro refectus est.

Dubiæ advenerunt litteræ, Legatum Tzareum Procopium nuper ab Aula Cæsarea honorificentissimè dimissum, aut in itinere mortuum, aut Regiomontii periculoso morbo decumbere: malæ herbæ pessimus fructus.

Hodierno die (festo Pentecostes à Ruthenorum Mystis bene-

dicebantur frutices, & arborum folia; hócque ſolo die genuflexa devotione Dei auxilium invocant, reliquis anni feſtis pedibus innixi, & erectis corporibus conſuetas preces ad Deum fundentes. Dicunt enim: Apoſtolos,& omnes Redemptoris noſtri diſcipulos advenientis Spiritûs Sancti tempore in terram procubuiſſe; unde etiam anſam arripiunt omnes fructus terræ benedicendi.

8. 9. Dominus Ablegatus Extraordinarius itineratus eſt ad Monaſterium ſanctiſſimæ Reſurrectioni dedicatum, ſex miliaribus Germanicis Moſcuâ diſſitum.

Laudabili ſollicitudine laborabant Monachi Baſiliani, ut Dominum Ablegatum honorificè exciperent ingentem vim piſcium ex vivario recenter extractorum, cereviſiam, crematum, & cibos Rutheno more accommodatos liberaliſſima civilitate adferebant; à Tzareo namque Miniſterio Monachis commendata erat tam officioſæ promptitudinis humanitas.

10. Ad Monaſterium, quod ingentes muri includunt, à quodam Monacho deducimur; monſtrantur univerſi cœtûs refectoria, & cellæ ſingulorum, ultimæ anguſto nimis pariete terminantur. Ampla & digniſſima moles eſt templum, à Patriarcha Nicone ſumptuosè exſtructum, & exacto labore in formam illius redactum, quod Hieroſolymis in monte Calvariæ omnem Paſſionis Chriſti memoriam diverſis ſacellis repræſentat. Nobis in templi contemplatione hærentibus, ſupervenit cum Reſidente Brandenburgico Wignius; quocum prandio hìc abſoluto, cui præter Polonum quendam Ruthenizatum, qui latinam callebat, duo alii jam provectioris gradûs Monachi interfuerunt, ad bonum ejus aliquot milliaribus remotiùs ſitum diſceſſimus. Cujus domum laterculo conditam in varias tamen commoditates erectam, allambentis rivi, & camporum latè patentium oblectabat ſpectaculum. Prima voluptas delicioſus erat navigii uſus, & fallacibus retibus decipiendorum piſcium amœnitas; maximè, cùm cœnæ fercula ſciremus, quibus eos inſidiari juvabat. Nihil Officii hoſpes omiſit, quod ſincerum affectum, aut propendentis animi candorem poterat ſignificare.

11. Poſt aucupii,& prandii officiosè cumulati, & monſtratæ mutuæ familiaritatis humanitatem,cum Domino Ablegato Cæſareo Reſidens Brandenburgicus Moſcuam reverti voluit. Ad pagum, quem Angelicum vocant, in villa prædicto Monaſterio ſubdita hac nocte commorati.

12. Poſt confecta quatuor milliaria Moſcuam, & Legatorum Aulam circa diei decimam attigimus. In ſylvula unâ horâ ab urbe

urbe remota (quam divertendi animo Germani frequentare assolent) inter Capitaneos Erchel & Prinz contentio in tantùm invaluit, ut ad enses delapsi, uterque vulnera retulerit.

13. Festum Sancti Antonii de Padua solenniter celebratum.

14. A Leone Khirilowizio Nareskin ad Dominum Ablegatum submissus adfuit Diacus Borisius Michalowiz quondam Residens Varsaviæ, ut de statu valetudinis insolita humanitate inquireret.

15. Iterum ad Dominum Ablegatum venit Borisius Michalowiz simillimæ hesternis officiis civilitatis obtentu.

Duo Rutheni cum omnimoda specificatione universæ classis maritimæ ex Banzina transfugerunt ad Tartaros; etsi nulla culpa defectionis hujus ViceCommendanti(quem Sotik vocant)imputari posse; videretur; suspendio tamen jussu Tzari punitus est; quòd sceleratorum diligentiam sua sollicitudine non occupaverit. Sed quis Argus sufficiet malitiosæ industriæ perfidorum.

16. Denuo redivit Borisius Michalowiz mandato Nareskinii, nuncians: tempus petitæ conferentiæ brevì indicatum iri.

Magna Suecorum Legatio Moscoviæ finibus proxima substitit, hinc expediti ad finitimarum urbium Waywodas ordines, ut 450. Potwodas interea cogerent.

17. Conferentia Domini Ablegati cum Nareskinio habita de notificatione matrimonii Serenissimi Romanorum Regis.

18. 19. Generalis de Gordon omnes mercatores Anglos, & Scotos convivio excepit.

20. Duæ ædes in Germanorum Slowoda, & centenæ aliquot domus in urbe funestissimo incendio conflagrârunt.

21. 22. 23. 24. Venetis navium architectis nullum tempus aut hora concedebatur, quâ Sacramentali confessione se ritè potuissent expiare, ad continua fabricandarum navium opera â Tzaro coactis, quorum sacerdos, ut supra memini, interea extremum suum diem obiit, ne autem annuæ hujus devotionis solatio destituerentur, eorum precibus promptissimè annuit Cæsareus Moscuæ Missionarius D. Franciscus Emiliani, magni & piissimi zeli vir. Cui proinde Veronischam profecturo, ad interventionem Domini Ablegati quatuor Potwodæ concessi sunt â Ministerio.

25. Nuptias Capitanei Rickmann Dominus Ablegatus præsentiâ suâ decoravit.

26. Supremus Vigiliarum Præfectus de Straus cum cognata Ablegati Danici nuptias celebravit.

 27. Qui-

27. Quidam puer in furto deprehensus metu irrogandæ pœnæ semetipsum interfecit.

28. Principem Steremetow Dominus Ablegatus visitavit. Advenisse Procopium vulgabatur, sed ægerrimè se habentem, ideo scribarum præcipuum ad Tzarum cum relatione Azowium expeditum.

29. 30. Dominus Schrader communitatis, Augustanæ confessioni addictæ, Pastor inter undecimam & duodecimam noctis vivere desiit.

JULIUS.

1. 2. Reliquum erat, ut mandato, & verbis Cæsareis Tzareæ Majestati Dominus Ablegatus annunciaret matrimonium inter Serenissimum Romanorum, ac Hungariæ Regem Iosephum Primum, & Serenissimam Principem Wilhelminam Amaliam Ducissam Brunswicensem, ac Luneburgensem, non ita pridem felicissimo auspicio contractum. Faxit Deus, ut quos, ejusdem inscrutabili bonitate, orbis Christiani bono, Augustissimæ Domûs Austriacæ fœcundo incremento, ineffabili subditarum gentium solatio, & bonorum civium ardentissimis votis, Augustus Amor junxit, post gloriosam neo - inchoati sæculi consumationem ad senium inviolatos deducat, continuâ & optatissimâ Serenissimarum prolium successione inter subsecuturam æternæ ætatis posteritatem immortali fama victuros.

Tzarea Majestas absens erat, eandem propior cura, occupandæ gloriæ aviditas, & novarum navium voluptas trecentis ferme miliaribus ad Mœotidos paludem non procul â Bosphori Cimmerii angustiis laudabili impetu evocaverat; solennitatem tamen exigebat functio, quam primus Minister Leo Kirilowiz Nareskin decenti studio præparavit. Tzareus sejugis currus Domino Ablegato, & ex Tzareo stabulo equi, soliti ornamenti fulgore conspicui admovebantur, D. Ablegatum in domûs area constitutum, ubi notificatorias Cæsareas litteras Tzari nomine Bojarinus acceptare decreverat, duo Diaci exceperunt, â quibus porro per multas anti-cameras deductum in ultimi & solenni huic officio destinati conclavis vestibulo Bojarinus præstolabatur. Domini Ablegati Officiales in majorem actûs amplitudinem in eodem conclavi cum numeroso Tzareorum scribarum grege perstiterant. Sed Bojarino Dominum Ablegatum, ut sederet, rogante, conferentia initium sumpsit, omnibus præter Diacum Bosnikow, Secretarium, & interpretem excedere jussis.

Mutuæ contestationes audiebantur, quibus Clementissimorum Dominorum Principalium sincerum fraternúmque amorem

perpe-

perpetuò cultum,conſervatúmque iri,ſibi invicem promittebant. Solennitatis,& humanitatis officiis peractis, Dominum Ablegatum à duobus Diacis ad currum, & per Priſtavum ad Aulam Legatoriam reductum, & Arcem Tzaream prætervectum excubitores milites conſueta armorum præſentatione, & vibratis vexillis honarârunt.

3. 4. Feſtum S. Joannis feſtivis Muſicorum concentibus in choro, & foro celebratum.

5. 6. Ruthenus Mercator exigebat â Germano quodam quatuor rublos pro coëmptis apud ſe mercibus debitos; cùm Germanus tantùm ſe debere inficiaretur, Ruthenus multa vociferatione Superis, inferíſq; ſæpius in teſtimonium ſceleratiſſimè vocatis debitum ſuum nitebatur probare. Germanus ergo Ruthenum oblato juramento Judicem conſtituit, qui proinde continuò Eccleſiam proximam ingreſſus, exactum juramentum perfidè præſtitit. Parvo enim poſt temporis intervallo ipſemet confitebatur, non quatuor, ſed duos tantùm rublos â Germano ſibi debitos fuiſſe; reliquos duos verò ab alio itidem Germano ſibi deberi, quos ipſe viciſſim poſſit repetere. hæc juramenti religio; hæc in Deum pietas; cujus nomen in vanum ſumere, nulla his populis conſcientia eſt.

7. Dominus Ablegatus ex caſtro Azowienſi à Domino Bojarino Feudor Alexiowiz Golowin litteras mandato Tzareæ Majeſtatis exaratas obtinuit. Imperâſſe eandem ſuis hic commorantibus Miniſtris, ut Dominum Ablegatum per omnia plenè contentum eo honore ſtuderent expedire, qui hactenus nulli ejusdem characteris Miniſtro contigiſſet.

8. SS. Apoſtolorum Petri & Pauli vigilia à Moſcis ſoleniſſima feſtivitate celebrabatur; publicas rogationes pro Tzari Sereniſſimi Patris ſui incolumnitate Tzareiwizius inſtituerat.

9. Feſtum SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, atque Tzari, qui in Baptiſmo Petrus cognominatus eſt, anniverſarium obeunt Moſci.

Ismalow arcem Tzaream ad amœniſſimæ æſtatis voluptatem conditam ſaltus cingit, raris quidem, ſed in ingentem altitudinem porrectis arboribus, umbroſáque ſurgentium fruticum caligine ardentis ſolis æſtum nativa frigiditate temperante commendabilem. Placuit Domino Ablegato jucundiſſimam laudatæ ſylvæ viciniam adire, ut celebratas loci delicias cum animi oblectatione poſſet contemplari. Muſici ſequebantur, qui venti, arboribus leniter illabentis, ſuavem ſuſurrum dulciori modulamine adjuvarent. Tzariſſæ, Tzareiwizius, & innuptæ Principes eam

tunc arcem, sic suadente placidissima anni tempestate incoluerant, amabántque frequentiori obambulatione inter dumetorum insidias ad jucundiora sylvæ spatia aberrare, animúmque laboriosæ quietis dulcedine captum, gratissimis oblectamentis defraudare. Tunc fortè in iisdem studiis erant, cùm tubicinum, arundinúmque concertantium symphonia suavissimo impetu ad aures allabens, jam domum,& arcem meditantes paulisper jussit subsistere. Crevit Musicis ambitio, audiri se; & probari videntibus adeò,ut longè elegantiori certamine inter se contenderent, quis Serenissimas aures artis suæ dulcedine occupatas altero diutiùs gratâ violentiâ posset remorari. Illæ quadrantis horæ spatio cunctantes omnium artem approbaverunt.

10. Puer Lithuanus Catholicus ad Ruthenum quendam Principem, Moscorum persuasionibus seductus, ex culina nostra aufugerat Ruthenizandus spe uxoris, quam ipsi ea conditione promiserant, obtinendæ. Knesius Reppenin Dimacharum Præfectus cum servis suis nescio quo mentis œstro ad vesaniam raptus, violento impetu urbis vigilias invasit; quem,vexillum directurum, signifer laudabili facinore hastâ excepit; pluribus aliis mutua conflictatione vulneratis.

11. Vespertino tempore non procul â Nareskinianis ædibus exortum incendium 130. domos nobiles & ignobiles in busta redegit.

12. Knesius Borisius Alexiowiz Galizin ex Casani, Astracani, Volgæque confinibus Moscuam reversus est.

13. A primo Ministro Domino Ablegato remissus puer, qui nuper se subduxerat.

Absente adhuc Tzaro penes primumMinistrum erat recredentiales Tzareas nomine, & mandato Suæ Tzareæ Majestatis reddere. Solennitatum autem, quæ aliàs exhiberi consueverant, ferme nulla omissa est;in Arcis Tzareæ his actibus destinata aula peractæ ceremoniæ. Aderat Pristavus, & cum interprete Tzarei stabuli vice Præfectus; sejugis Tzari currus, & equi argenteis, aureísque ornamentis de more superbi, Dimacharum cohors augebat processionem; excubitores ubique numeroso ordine extensi explicabant vexilla, arma præsentabant. Arcis atrium usque ad primi conclavis vestibulum impleverat custodia corporis, Domino Colonello Locumtenente de Colom, Dominis de Bach, & Erchel Capitaneis debitas vices obeuntibus: Bojarini filius Dominum Ablegatum cum Diaco Bosnikow excepit in limine,& ad Patrem deduxit, redditis recredentialibus, quid hic Cæsari, quid ille Tzaro nunciari vellet, exponebatur, & ultimam

timam coronidem impositurus Dominus Ablegatus se totúmq; comitatum suum, Missionarios Cæsareos, & totam communitatem Catholicam in Moscovia commorantem Tzareæ benignitati recommendavit. Tzari deinde gratiâ omnibus per Bojarinum promissâ, Diacus Bosnikow sic incepit: Tzarea Majestas omni sua gratia Dominum Ablegatum dignatur, cujus mandato, non consuetam tantùm tabulam, verùm Pristavum etiam, conductores milites, & Potwodas ad Moscoviæ, Lithuaniæve confinia usque, & quidquid demum ad plenam ejusdem satisfactionem desiderari potest, id omne liberaliter obtinebit. Hisce finitis, Tzareas recredentiales Dominus Ablegatus Secretario tradidit, & â primo Ministro, ipsiúsque filio ad atrium usque, ubi milites in ordines distributi stationem fixerant, exquisitissima humanitate deductus, cum Pristavo in Tzareum currum se contulit; cui Secretarius recredentiales rubro, & ornamentis aureis fimbriato serico involutas, equo ornatissimo insidens, ea ratione prætulit, ut possent ab omnibus conspici. Ingressum, exitúmque nostrum ex Arce Kremelina præter Tzareiwizium Tzarissæ Viduæ, & aliæ aulæ Tzareæ Principissæ curiosè suis ex fenestris speculabantur.

14. Venit Diacus Jacobus Niconow, auditis nostrorum querelis, quos excubitores nuper inurbanè offenderant, præmisso accusatorum Dimacharum examine, omnes octo Dimachas non obstante natalium splendore, nobiles enim erant, ad pœnam batoccarum condemnavit. Jussu Tzari in ipso Aulæ Legatoriæ atrio executio fiebat, quotque ictibus castigandi forent, eorum arbitrium erat, quos illi malo fato duriùs afflixerunt.

Tractamentum Tzareum primo quod accepimus, opulentiâ, & splendore non impar ad Dominum Ablegatum consueta solenníque ducentorum hominum pompa deportabatur; gustato, quod in pretiosi lapidis vase circumferebatur, cremato, prima propinatio in sanitatem Augustissimi Cæsaris. 2da. Serenissimi Tzari. 3tia. Serenissimi Romanorum Regis. 4. Tzareiwizii. 5ta. Domini Ablegati erat; mutua verborum officia Pristavi, & Domini Ablegati responsa in contestationibus sinceræ amicitiæ consistebant.

15. Quos hesternum Cæsareum tractamentum, conferentiarum, & dimissionis solennitas aliquâ curâ, aut labore tetigerat; omnes, & singuli, Domini Ablegati liberalitatem avidissima spe præstolantes, pro munerum diversitate congruis muneribus donati sunt.

16. 17.

16. 17. 18. Rutheni celebrârunt festum B. V. Casanensis: Mosci enim dicunt, hanc, quam tali nomine venerantur, iconem in nubibus semper hæsisse, & ab integro exercitu Moscico, Casanum oppugnante, totius obsidionis tempore visam; post expugnatam urbem verò ex nubibus in terram delapsam, ab ipsis deinde Moscis summa cum veneratione sublatam, perpetuo adhuc in cultu haberi.

Circa vesperum venit supremus Cancellariæ Legatoriæ Scriba, multis aliis ejusdem officii stipatus, atque munera Tzarea in Zobellinis pellibus consistentia Domino Ablegato, & toti ejusdem comitatui distribuit.

19. 20. Hesterna hodiernáque die valedicendi initium factum est, omnibus amicitiis familiari usu sancitis interea valere jussis. Imagines, quæ Cæsareas Majestates Imperatorem, & Imperatricem, Serenissimum Romanorum Regem, & Serenissimum Archi-Ducem Carolum justæ staturæ magnitudine repræsentabant, primo Ministro Leoni Kirilowiz Nareskin dono transmissæ sunt.

21. 22. Ultima in Germanorum Slowoda valedicendi civilitate defuncti, omnia paravimus ad crastinum discessum.

Frequentiùs jam Dominus Ablegatus â Primo Ministro ad bonum ejus, aliquot verstis Moscuâ dissitum, & Filli dictum, invitatus est.

Quatuor miliaribus Moscuâ mandatum urbem ingrediendi magna Suecorum Legatio expectabat. Ejusdem sufficienti habitationi quædam domus aliàs à Poppis inhabitata, & vulgò Das Pfaffen-Hauß dicta, assignata fuit.

REDITUS

Ablegationis Cæsareæ ex Moscovia Viennam

23. *Julii.*

QUamquam in nullis Europæ aulis praxis, aut consuetudo ea vigeat, quâ exterorum Principum Ministri cum solennitate publica, & singularis pompæ ostentatione discessum suum auspicari soleant; ita ut pertinaci multorum sæculorum observantiâ abitûs parandi honor, aut splendor in publici honoris dispendium videatur imputandus, nihilominus tamen meo tempore aula Russiæ à communi hoc sensu contrario usu discessit, atque Domino de Prinz Electoris Brandenburgici Ablegato Extraordinario singularem honorem amicitiæ suæ, & mutuo nuper Prin-

cipum

cipum respectu confirmati fraterni amoris luculentiùs testimonium exhibitura, eâ discedentem honoravit solennitate, quâ adventantem excipi, & sua in mœnia introduci dignum judicaverat.

Domino Ablegato pariter post redditarum recredentialium ceremonias idem insinuatum est. Restitit quidem novo huic, & inusitato amicitiæ demonstrandæ modo; sed labore frustraneo, multifariæ protestationi Tzareæ Majestatis mandata regerebantur, quæ eo honore Dominum Ablegatum dimitti vellent, qui ante ipsum Ministrorum nulli contigisset. Postquam igitur protestatione solenni satìs caverat, ne Mosci apud aulam Cæsaream contra morem hodiernum insolitas hasce ceremonias prætendere valerent, illorum arbitrio reliquit, quo honore suum discessum vellent condecorare. In nullo autem dissimilis fuit illi decori, quem ingressui nostro decreverant. Aderant nuperæ equitum centuriæ, desultoriorum militum ala, superbissimus Tzari currus, & equi nupero auri, argenti, gemmarúmque splendore insignes, Domini Ablegati Officiales exspectabant insessores. Cum Domino Ablegato præter interpretem ordinarius Pristavus currum occupaverat, eundem ad locum deducturus, ubi mandato Tzari ante quindecim mensium decursum susceptionis solennitate defunctus fuerat.

Per urbis compita, innumera hominum multitudine undequaque obsessa fluminis Moscuæ ripas attigimus. Hujus trajectus non omni vacabat discrimine. Pons ligneus enim medium fluminis solummodo tenens, ad nullius partis ripas extensus erat, ascensus proinde, descensúsque non contemnendæ difficultatis. Hujusmodi verò pontium malè fabricatorum pericula Moscis nulla, aut certè levia videntur, etsi non paucos quandoque absorbeant improvisa declivitate deceptos. Jemska Slowoda (suburbium aurigarum) anteriorem ripam occupat; Pristavi conductus suburbii hujus fine circumscribitur; hìc stitit currus, valedixit Pristavus, atque ultima civilitate usurpatis hactenus ceremoniis coronidem imposuit. Primi Ministri, & Bojarini Domini Leonis Kirilowizii Nareskin nobile prædium Filli dictum septem tantùm verstis Moscuâ distat; ad prandium, quod ibidem lautissimè instruxerat, discessurum Dominum Ablegatum jam aliquot ante diebus invitaverat. Vix solennitatum finis erat, cùm quidam ex dicti Bojarini Officialibus viam ad prædium jussu Domini sui monstraturus, se insinuat, officiosè obsecrans: ut D. Ablegatus sua præeuntis vestigia sequi dignaretur. Cum toto igitur suo comitatu, & oneribus, quæ nonaginta Potwodæ

 vehe-

vehebant, â via regia deflectere oportebat, exterorum Ministrorum Repræsentantibus, atque pluribus Tzareæ militiæ Officialibus stipatum. Tanta in prædii hujus ingressu, Germanorum præcipuis refertissimo hospitum videbatur humanitas, ut quemvis de palma contendere credidisses. Multum ubique amicitiæ studium, summa plurimorum æmulatio, in affectuum integritate veriùs exprimenda; donec instructæ opulento convivio mensæ convivas ad se converterent. Præter primũ Ministrum, ejusdémque cognatum, & consuetum nostrum interpretem D. Schwerenberg Ruthenorum nullus hospes aderat. Germanis frequenti numero in horum locum subrogatis. Post Dominum Ablegatum Cæsareum hic sedentium ordo fuit. Ablegatus Daniæ, Generalis de Gordon, Residens Brandenburgicus Adamus Weyd, Cæsareus rei tormentariæ Colonellus de Grage, Colonellus Jacobus Gordon, Colonellus Acchenton, Missionarius Cæsareus Joannes Berula, Medicus Tzareus Carbonari, Guasconi Mercator Catholicus; Wolff, Brand, & Lips Mercatores acatholici, quibus intermixti octo Cæsarei Ablegati Officiales pariter discubuerant. Regio luxui non impar prandium, nec Rutheno more coctum, sed Germano gustui bene accomodatum, rara ciborum multitudo, aurearum, argentearúmve paterarum pretiũ, & optimi potûs non una species, propinquitatem Tzarei sanguinis facilè prodiderunt. Peracto convivio sagittis certatum est, neminem excusante peregrino usu, aut rei inassuetæ imperitiâ. Chartæ folium terræ infixum metam sustinuerat. hanc primus Minister aliquoties cum omnium applausu mediam perforavit. Urgente pluvia ab exercitatione jucundissima impeditos, Bojarini conclavia denuo exceperunt. Ablegatum Cæsareum manu prehensum ad uxoris suæ cubiculum deducit Nareskin, ut reciprocis salutandi officiis ibidem defungeretur. Non alia major apud Ruthenos honorandi est ratio: Summè honoratus est, quem maritus ad uxoris suæ oscula, & accipiendi ab eadem vini adusti haustum extrema civilitate invitat. Non prætereunda Bojarini liberalitas, quam luculenter ostendit, cum pellicium ex Zobellinis pretiosè confectum Domino Ablegato Cæsareo munus daret. Neque tamen omni proprii commodi studio vacavit ista munificentia; Bojarinus enim occasionem laboriosè aucupabatur sermonem movendi, & in memoriam revocandi diei illius honores, quo Augustissimi Cæsaris clementia, Basilium Basilowizium Galizin, ante quatuordecim annos primum potentiæ locum in Moscovia tenentem, condecoraverat, curru per D. Kurzium transmisso: avidus procul dubio paris cum illo Cæsareæ dignatio-

gnationis, cujus locum,& officia hodiedum ambitiosè occupat. Quò tenderent aliàs atroces illæ minæ in Diacum Basilium Bosnikow palàm effusæ: non deficere baculos, quibus sua illi corrigeretur impudentia. Certè ut Ablegatum Cæsareum de Diaci hujus rusticis moribus querulum permulceret, atque ejusdem relatione favorabili suæ velificaret ambitioni. Oleum verò, & operam perdidit, quando, potiori sede per Generalem Gordonium jam occupata, Ablegatum Cæsareum ad currum suum invitavit, eum ad aliud duabus verstis remotius prædium suum deducturus, magìs tamen condonandus simplex viri animus, quàm reprehendenda calliditas; ideóque exhorruit ad hanc Cæsarei Ablegati vocem. Generali Gordonio Cæsaris Ablegatum postponitis. Eo verò remedium quærente, proprium suum currum ascendit Ablegatus Cæsareus, & in illo cum cæteris ad prædium accessit. In eodem hospitibus perhumaniter exceptis suam venandi commoditatem in adjacentis, parvis dumetis obsiti, & desinentis in vallem collis declivitate ostendit, canibúsque duobus venaticis, quos optimos prædicabat, donatis offensi Ablegati animum studuit reconciliare. Post modicam hoc in prædio commorationem gratiæ actæ, & valedictum est non Bojarino tantùm, sed omnibus præterea præsentibus supra nominatis convivis. Præcipuus Colonelli Gordonii labor fuit, ut excusaret Patrem de accepta â Bojarino in persona sua offensione. Colonellus de Grage, & Tzareus Medicus Carbonari nostra sequebantur tentoria tribus adhuc verstis. Sub dio (12) & tentoriis transigenda nox; quòd verò aquæ commoditas videbatur deficere, non injuriè Dominus Ablegatus in Tzareum Pristavum invectus est, cui incumbebat de similibus providere. Etsi nullum in propinquo diversorium, nos tamen nulla ciborum, aut potûs penuria affligebat. Neq; unquam tam steriles dies experti sumus, quorum octo continuos Wickart in Moscowitico suo itinerario fol. 126. recenset. sed sibi imputent, qui de necessariis de loco ad locum sibi non provident. Fortè tunc sub œconomiæ nomine principalis parsimonia jejunium introduxerat.

24. Post mutuæ valedictionis solennitatem Moscuam reversi sunt, quos supra dixi, nos in campum, & tentoria esse comitatos, quos pari alacritate secuti, & diversam ab illis viam ingressi prandii tempore ad Pirguscowa (25) devenimus, ad Knesium Joannem Basilowizium pagus pertinet. Post prandium Vesomka(10) pagum, Principi Borisio Alexiowizio subditum prætergressi, adhuc aliquot horis per fovearum, & plurimorum interjacentium ponticulorum aspera in sylva (10) pernoctaturi substitimus. in

 dicto

dicto pago avena coëmpta eſt, non enim ubique comparari poteſt. Eccleſia ex altera parte interfluentis aquæ à dictoPrincipe propriis ſumptibus magnificè conſtructa non mediocri loco huic eſt ornamento. Submiſerat antè memoratus Princeps ex Officialibus ſuis unum, qui Domino Ablegato,totíque comitatui neceſſaria ſubminiſtraret, nos autem non offendit, quòd ibidem non diverterimus.

25. Per Kuckliza, Lararega, ad Scoloma Brachentska (20) prandium ſumptum. Locus iſte ad Stolnok (id eſt nobilem) Janow pertinet: Hìc, quem nobiſcum duximus, magnâ artis jactantiâ chirurgus in jurgio cum ſervorum aliquo,ſe de oleo rotarum magìs, quàm roſarum ſollicitum oſtendit. In pomeridiano per ſylvas itinere multi albi lepores viſi ſunt;unum globo trajecit Dominus Ablegatus craſtini prandii ferculum. Non procul Moſaisko in prato ſylveſtri (27) cœna parata, & ſomnus captus eſt.

26. Ad civitatem Mosaisco (3) maturè pervenimus. S. Nicolaus illius urbis Patronus colitur.Solebant antehacMoſcoviæ Tzari exoneratum curis animum his in confiniis venatu alborum præſertim leporum, quorum magna hìc copia, recreare; modernus autem Ruſſiæ Autocrator venationi, in cujus varia genera Anteceſſores ſui annum diſtinxerant, nunquam,aut raró indulgere ſolet,arx,& oppidum ligneum diſtat àMoſcua octodecim miliaribus germanicis, ubi de prima mutatione Potwodarum eodem numero, quo Moſcuæ,proviſum fuerat. Poſt verſtas quindecim pernoctabamus in ſylva. (15)

27. Prandium pariter in ſylva juxta pagum Oſtroſchock (15) iter autem pomeridianum paludes, ſcrobes ac ponticuli penè infiniti multùm aſperabant. Hærebant currus omnes difficulter extrahendi, unde in medium noctis protracta profectio; quoniam qui leviter onerati, ad diſpiciendam nocturnæ manſionis commoditatem præmiſſi erant, neglectâ,quam non ſenſerant viarum difficultate nimium itineris emenſi fuerant. Similibus in occaſionibus judicii jam maturioris hominum opera præcipuè eſt neceſſaria. Duo equi, quos nonnulli, noſtrorum comitatum liberos ſequi, volebant, his in tenebris amiſſi ſunt: expeditus, qui in eosdem inquireret,ſola furti indicia retulit. In ſylva deniq; juxta aquam cœnatum eſt. (25)

28. Per Biala Kabaka,ubi optima cereviſia inventa,prope pagum Tzarea Waſſeiniz, quem Wichard Sumieschne Tzariwa appellat (20) alii Segmeſtia Tzariovoa pronunciant, prandium ſumpſimus. Hujus ædificii author fuit Joannes Baſilowiz,qui anno 1533. regnare cœpit, poſt unius autem & quinquaginta an-

norum

norum tyrannidem miserè periit an: 1584. Nunc Bojarino Bucchin ex Tzarea donatione subjacet pagus; ultimus novam ibidem exstruxit Ecclesiam. Septem eo in loco campanæ sunt organi adinstar concordantes, cùm transiret Dominus Ablegatus in illius honorem sonuerunt, post verstas quindecim cœna in sylva (15) secuta est.

29. Asperrimâ viâ ad Viasmam pertigimus, oppidum, & castellum ligneum satìs amplum. Waywoda tunc erat quispiam ex Bucchin, neminem ex nostris admittere in urbem volebat; insistens mandato Tzari Michaëlis Federowizii per modernum rerum statum antiquato, aut penitus sublato. Hìc secunda mutatio Potwodarum, & prima militum; qui quoniam Gordoniani erant, à D. Ablegato aliquot imperialibus donati sunt. Alluit civitatem hanc fluvius Hugra; post cujus trajectum transivimus nominatum pontem unius & dimidii miliaris, etsi tota fermè via post Vesonkam usq; ad fortalitium Smolenscium innumeris, longissimisq; pontibus difficilis inveniatur. In sylva (15) cœnavimus

30. Semblovam venimus prandii tempore. Festum S. Eliæ celebrârunt Rutheni, festivitatis hanc causam allegârunt: tribus annis, & sex mensibus continuis olim in ea Moscoviæ parte nullam cecidisse pluviam, quam Deus demum exoratus, hoc die indulsisset. Vesperì ad Tschowodoselo (20.) quod Wickart Schobodognia vocat, perventum est. Quam inhumanos, & intractabiles se interdum Mosci exhibeant, sequens eventus docebit: fractus nobis currus erat, ad hunc reparandum vocabatur colonus quidam; hic rem pessimam ominatus, in aquas desiliit, evaginatum minitans cultrum, quo in extrahentem se, defensionis causâ uteretur.

31. In hunc diem Natalis Domini Ablegati inciderat. Hinc gratulationibus decenter peractis post Basilianorum monasterium Bogdin dictum, extra pagum Madilowa ad Borysthenis ripam sub tentoriis prandio nos refecimus. Tres fratres nobiles pagi hujus sunt Domini. Pontem supra Borysthenem suis sumptibus reparare recusabant; donec Ablegatus accusationem apud Tzaream Majestatem, & insecuturas infallibiliter suspendii, aut Knuttarum pœnas minitaretur. Evanescebat fratrum ferocia, ad audita tam horrida supplicia, longéq; mitiores lac offerebant, & vires omnes possibiles adhibebant in ponte reficiendo. Cœnam extra civitatem Drogobusam (10) sumpsimus sitam ad Borysthenis ripam. Hugra amnis profundus non longè ab hoc oppido oritur in sylva quadam, & inter Collugam, & Verotiniam influit in Occam. hic fluvius quondam Lithuaniam â Russia divi-

 debat.

debat. Quidam ex Potwodis mutandis (hic enim eſt tertia Potwodarum mutatio) ſaccum avenæ cum ephippio alteri abſtulerat ; ſed in delicto deprehenſus, multis baculorum ictibus (batoccas appellant) furti crimen luit.

AUGUSTUS.

Priſtavus relictâ viâ ordinariâ nos per breviorem duxit. Prætereuntes monaſterium Weſukol (20) in edito monte ſitum in ſylva prandium paravimus ; cœnã verò apud fluvium Wob,(20) cujus trajectus in mediam usque noctem productus. A quodam nobili pagi adjacentis Staroſta Dominus Ablegatus piſcibus donatus eſt.

2. In latiſſimo prato ad pagum Moëſt (25) pranſuri ſubſtitimus, pomeridianum iter tempeſtas,& tonitrua infeſtârunt; hinc in edito ſylvæ colle (10) ejúsque pulcherrima planitie tentoria noſtra expandimus.

3. Tentata non leviter Domini Ablegati valetudo tardiùs locomovere monuit ; inter itinerandum medicamina paranda erant, morbo invaleſcente prandii tempore Smolenscium attigimus. Civitas hæc Ducatus Smolenſcienſis metropolis ad Boryſthenis ripam ſita, arcem habet è roboribus ædificatam, in medio arcis templum eſt ſcopulo ſuper inſtructum, Divæ Virgini ſacrum. Civitas ipſa in valle ſita eſt, collibus undique,& vaſtis ſylvis cincta. Ante cujus portam Dominus Ablegatus per novum Priſtavum, & duas militum centurias honorificentiſſimè excipiebatur ; quæ currum ejusdem ad ædes usque habitatione ſua dignas comitabantur. Poſtquam quivis ſuum in cubiculum ſe receperat ; mittebatur Secretarius ad Dominum Waywodam Petrum Samuelidem Soltikow, qui nunciaret adventum, & alia ſalutationis ſolennia exequeretur. Ille humaniſſimâ reciprocè ſalute nuntiatâ, acceſſurum aſſerebat ſe hodie fuiſſe Dominum Ablegatum, niſi moleſtum ſe crederet ei, quem aliqua ſiniſtra valetudine ægrè affectum intellexiſſet.

4. Ne tamen quid omitteret, quod à civiliſſimo exigi poteſt, inſequenti die proprium ſuum octennem filium de ſtatu ſalutis Domini Ablegati certiùs cognoſcendo ablegavit. Dominus Ablegatus autem jam viribus in meliùs recuperatis, ut tantam viri humanitatem, non impari promptitudine rependeret ; ad Waywodam cum ejus filio abiit, daturus, viciſsímque recepturus ſigna veræ inter ſe amicitiæ.

5. Hìc quarta Potwodarum mutatio. ordinariè alius quoq; Priſtavus ſolet aſſignari ; cùm autem Dominus Ablegatus Waywodæ

wodæ interroganti, novi an prioris Priſtavi officia mallet, reſpondiſſet: malle ſe officia prioris, tanquam jam noti, mutatus non fuit. Vocabatur Alexi Michita Lichoni. Omnibus itaque compoſitis Smolenſcio diſcedentes in prato (10) ea nocte permanſimus.

6. In campo ante pagum Dolstihi (20) prandii tempore advenimus, exinde præmiſſus officialium nonnemo ad Gubernatorem Kadzinii cum litteris, ut ad aurigas interea conſtituendos dicto officiali dignaretur aſſiſtere. Nocte juxta Tosuhoffiam (10) quievimus.

7. Ad ultimum Moſcoviæ pagum, quem alii Rischena, alii Gregorwski (20) appellant, devenimus. Extra pagum hunc propiùs Kadzinium iñominatus quidam rivulus limitem ponit Lithuaniã inter, & Moſcoviam. Cùm nuperrimè anno 1684. inter potentiſſimas has nationes pax tractaretur, domus huic rivulo ſuperinſtructa fuit, in qua cujusvis gentis Legatus proprio in territorio ſedem occupabat. Hìc cum Potwodis valedixit Priſtavus, in quorum vices conducti aurigæ, pro equis ſingulis ad onera noſtra Mohiloviam avehenda conſtitutis bini imperiales ſolvendi erant; viginti omnino erant, ſedecim ex Richena, & quatuor ex Kadzin. Dominus Ablegatus ad Gubernatorem oppidi hujus finitimi, cui jam antè donum aliquod ſubmiſerat, invitatus ſe contulit. Nobis extra Kadzinium in campo tentoria ponentibus, piſces à Gubernatore ſubmiſſi ſunt.

8. Pontes, & frequentia collium præcipitia curribus graviter oneratis multùm laboris, & negotii faceſſiverunt. Sub civitatem Hori (20) circa meridiem advenimus; prætereuntes deinde Grätschma, aut Krug Bern dictum (hoſpitia Krug vocant) in Kirojetscha (2) cœnavimus. Verùm continuus imber relictis tentoriis ad ruſticorum fuliginoſa antra nos coëgit.

9. Ad Schivanni (3) in ſylva ſub meridiem conquievimus; ubi ex prædio ſuo Scloviam rediturus Gubernator Scloviæ Dominus Joannes Modlok, natus Gedanenſis, Dominum Ablegatum ſalutavit, ultra Stanowiz (3) in campo dormitum.

10. Uno miliari Mohiloviâ Boryſthenes ſuperandus erat, hujus trajectus tres horas abſumpſit. Comes Bergamini, equitum deſultoriorum Magiſter, qui in Moſcoviam tempore noſtro venerat, ſed re infecta, & Tzaro non viſo ad milites ſuos redierat, Domino Ablegato primam ſalutationem tulit.

Colonellus Vigiliarum Præfectus mandato Generalis de Beiſt, cum quadam militum centuria ex altera fluminis parte Dominum Ablegatum condignè excepit, & ad Mohiloviam usque comita-

mitatus eſt; (4) Dominus Generalis de Beiſt, poſt adventum noſtrum debitè inſinuatū per regiminis ſui Auditorem gratulatus, ſe venturum indicabat. Verùm viſitatio civiliter excuſata; & conventus utriusque in craſtinum dilatus fuit. Interea tamen corporalis cum octo militibus pro cuſtodia ſubmiſſus eſt.

11. Mohiloviæ altero die novum Jeſuitarum templum, cum altero Carmelitarum inſpeximus. Bernardini quoque præter ingens Baſilianorum cœnobium ſuum habent monaſterium; commodè Bernardinorum aliquis eleemoſynam à nobis exigebat, de quo ſequentia narrata ſunt. Fuiſſe monachum hunc mendicantem acatholicum; diu apud ſe ſtatutum habuiſſe, orthodoxam noſtram fidem amplecti, quod evangelicis ibidem loci commorantibus occaſionem præbuit, boni viri intentionem traducendi; illum longioris vexæ impatientem tandem cuidam reſpondiſſe: nolo fieri Catholicus, ſed Bernardinus; quaſi hic ordo in religione catholica non comprehenderetur. Dominus Ablegatus convivio Generalis de Beiſt interfuit, cui duas oves Aſtracanenſes, rara his in regionibus animalia dono dedit. Octodecim equi conducti ſunt, pro ſingulis quinqueni imperiales dati; ut ad civitatem Minsko usque nos deducerent.

12. In oppido Knaschiz (2) prandium ſumptum ibi Dominicani ad formam Tscheſtocovienſis miraculosæ Deiparentis depictam venerantur imaginem; ad Halawzi (3) veſperì ſubſtitimus; pagus eſt, Campi Ducem Sluskium Dominum agnoſcens.

13. Per Ceerin (2) in Paulowiz (4) prandii tempore advenimus, locus hic Oginskio ſubditus eſt. Qui ex illius domeſticis cum magno canum numero nobiscum Varſaviam proficiſcebantur, quinquaginta urſos ſe eo in diſtrictu cepiſſe aſſeverabant. Veſpertino tempore, pluvio jove illam (3) intravimus.

14. Per oppidum Bober (2) à præterfluente flumine Bober ſic dictum in Krupke (2) prandio refecti ſumus. Tanta hoc die frigoris fuit vehementia, ut aliqui noſtrum ſe pelliciis veſtire non erubuerint; per Naſchot (2) in Loschniz (5) cœnatum eſt.

15. Ad Boriſſoviam (3) pons longus, aqua enim Berezina, incolis Breiſen dicta, ſinuoſis anfractibus jugera multoties interſecat, meridianam ſtationem fiximus. Dedicationem templi celebrabant oppidani; hinc Secretarius Procuratori Collegii Minscenſis tum præſenti locuturus, multos utriusque ſexûs nobiles hoſpites, & convivas apud Parochum invenit. Pagum Berewiz (2) eadem aqua humectat, quo relicto in Sodin, aut aliis Boguslau oppido ($\frac{1}{2}$) hac nocte permanſimus.

16. In

In Schmolowiz (3) prandium, per viam modò asperam, modò facilem in Gratschma Horodzisseze (3) cœnam paravimus.

17. Ad civitatem Minsko ($3\frac{1}{2}$) venimus, in qua Jesuitæ, Dominicani, Franciscani, Bernardini sua collegia habent, & monasteria. Fluvius Suislowiz intersecat urbem, & in mare apud Rigam se exonerat, bello, & frequentibus incendiis ita vastata, ut opulenta aliàs mercimoniis, nunc raras ostendat mercatorum tabernas.

18. Hìc commorati sumus, cùm currus illi, quos apud PP. Societatis in ingressu nostro ob viarum difficultatem relinquere coacti fuimus, reficiendi, & recenter onerandi fuerint. Jesuitarum Superior cum socio ad prandium invitatus adfuit; idem honor hospitæ fuit exhibitus, cujus senex Pater consulatum tenebat.

19. Pomeridiano tempore discedentes per Molschgabiz ad Viasen (3) pervenimus.

20. Per civitatem Goudanow (2) ad Palagniawiz (4) post prandium ad Gratschma Sasiullie ($1\frac{1}{2}$) progressi.

21. Apud Schokobora ($2\frac{1}{2}$) fluvium Niemann transivimus; fluvii hujus brachium ultra miliare in viam regiam se effuderat, & paludem effecerat limosa terra. Rhedariorum unus in foveam ex improviso incidens, currum inverterat, diu extrahi non potuit, hinc aqua in cistas, & custodita in iisdem pretiosa penetravit. Dein ad Miram ($1\frac{1}{2}$) Radzevilio subditam perreximus.

22. Ob hesternum, quod in aqua passi infortunium, hìc commorati sumus.

23. Post meridiem discessimus, & ad Gratschma sive hospitium Wolna dictum devenimus. (3)

24. In civitate Stolowiz prandio vires refecimus; præter templum parochiale Sacellum Lauretanum habet. Parochiæ Præpositus cum duobus Vicariis præest. Post Sancti Bartholomæi festum nundinas annuas celebrat. Per Neumosch ad Poloncka (3) ubi Dominicanorum monasterium, vesperì substitimus.

25. Per Grâtschma Jakimlowiz civitatem Slonim (4) attigimus; hìc Dominicani, & Jesuitæ manent. Absoluto prandio abituris obstabat examen apum, quod in viam publicam erumpens modò equum occiderat, & multos homines in facie, manibúsque læserat; igne arcebatur, & citatissimo quivis pede locum transcurrit. Crescente jam nocte ad Grâtschma Schmelnize venimus. (3) Diversorium hoc aqua, Ruida compellata, præterfluit.

26. Maturè Rosanam venimus, apud unitos Basilianos missa audita; Campi-Ducis Sapiehæ filius, tum temporis hic residebat, is non tantùm octo milites custodiæ misit, sed Dominum Ablegatum insuper liberali convivio tractavit. Hac in civitate Judæi aurigæ conducebantur, pro rebus Varsaviam avehendis in sex imperiales pro equis singulis conventum.

27. Post prandium discedentibus Liskowa (3) noctis hospitium præbuit.

28. In diversorio Stoteniki (3) prandium, cœna verò in pago Jalowka. (4)

29. Juxta fluvium Nareff (4) in ejusdem nominis oppido prandium, cœna in Klenick (2) sumpta.

30. Confecto medio miliari ad Dresdianka venimus, ibi aquæ profunditas ponte omnimodè diruto, transitum negavit. hinc relegendum iter per Lochniza: igitur in regia civitate Bilseck (2) pransi sumus. Bsanizki Generalis Sapiehæ loci Starosta est.

Præter monasterium Basilianorum unitorum Carmelitæ quoque ibidem fundationem habent quadraginta millium florenorum Polonicorum; florenus autem Polonicus valet sex denarios. Colonus quidam cubicularium cum aurigis Judæis præeuntem ad Gabellas solvendas obligare voluit; etsi id officii nullo modo ad ipsum pertineret, cujus temeritas eò progrediebatur, ut equum subducere, ephippióque pistoleta detrahere ostensâ violentiâ moliretur. Ubi autem appropinquare Legatum cum cætero comitatu suo advertit, fugâ sibi consuluit, quem insecutus faber ferrarius frameâ dejecit equo, hominéque ulterius profugo, equum coloni in criminis patrati probationem secum in civitatem perduxit. Canonici cujusdam subditus erat, is civilissimè deprecabatur tantam sceleris audaciam à subdito suo admissam. Dominus Ablegatus deinde, misso ad se in pœnam, & satisfactionem colono, flagitium condonat, motus humanitate intercedentis Canonici. Nocte ad civitatem Bodki, *(2)* alii Bodski scribunt, ventum est, oppidum hoc ejusdem nominis fluviolus flexuosè alluit.

31. Medio post Bodki miliari Massoviæ fines intravimus. Natio periculosa, alienis furtivè inhians, nocturnísque grassatoribus, & latrociniis nota. In Mironowski hospitio prandium, circa vesperum ad Buck venimus ingentis latitudinis fluvium (3) Granda civitas in citeriori, Kreminiz verò in anteriori ejusdem ripa sita, ea nocte post felicem fluvii trajectum nos excepit.

SEPTEM-

SEPTEMBER.

1. Ad Semkowa ($3\frac{1}{2}$) prandii tempore, Wenkonow ($1\frac{1}{2}$) postquam avena ibidem comparata, transeuntes per fluvium Liba, ad oppidum Liba ($\frac{1}{2}$) venimus.

2. Comitatus in Moscoviam denuo profecturi Generalis Carlowiz nobis in itinere obviam factus mineratores secum abduxit. In oppido Dobre (3) pransi. Per Stanislowa (2) in diversorio Michalowa (4) cœnavimus.

3. Horâ diei decimâ Pragam ad Vistulam (4) tenuimus. Fluminis latitudo difficilem fluvii transitum effecerat, tres horæ trajectui insumptæ sunt, ex altera fluminis parte Poloniarum Regum Residentia Varsavia conspicitur. Omnes Poloniæ Magnates, & Principum exterorum Legati sua palatia in suburbiis inhabitant; nos in platea, quam viam Cracoviensem compellant, divertimus. Visitavit D. Ablegatum Generalis Carlowitz.

4. Eminentissimo Cardinali Radziowski, & Illustrissimo Domino D. Avia Nuncio Apostolico per Secretarium adventûs nostri notitia data est; primo præterea intimabatur: D. Ablegatum Cæsareum adferre secum Regis Persarũ litteras, ad regiam suam Majestatem exaratas, easque in Regis absentia suæ Eminentiæ, tanquam Regni hujus Primati extraditurum. Dominus Ablegatus prima visitatione honoravit Nuncium Apostolicum; quam ipse horis pomeridianis non impari promptitudine reciprocavit. Invisebatur pariter Dominus Ablegatus à Domino Barone de Blumberg, quondam Domini Zierowski Magni Cæsarei Legati ad aulam Moscuam socio. Pater Conradus Carmelita in Persidem, unde aliquot abhinc annis redierat, rediturus, non omisit similia visitationis officia.

5. Invisit Dominum Baronem de Blumberg, & Generalem Carlowizium Dominus Ablegatus, evocatus abiit ad Eminentissimum Cardinalem Radziowsky Persicas litteras eidem insinuaturus. Diversionis gratiâ ad hortum Lubomirskianum balnei pulchritudine, & artificio commendatum concessimus; cujus eremitorium affabrè ædificatum, silentio transmittere non debui.

6. Apud Nuncium Apostolicum Dominus Ablegatus in prandio fuit. Advenerunt litteræ ex Moscovia post abitum nostrum, eo die magnum in urbe excitatum fuisse incendium, quo magna Suecorum Legatio in eam publica solennitate fuit inducta. Palatium Legatorum, Generalissimi Schachinii, Principis

Galizini, præter plura alia, cum quindecim domuum millibus igne absumpta. Daniæ Ablegatum ea in consternatione refugisse ad Dominum Adamum Weyd, Suecos in defuncti Generalis Lefort ligneum palatium ultra Jausam situm perductos, octo deprehensos incendiarios, inter quos duo Poppæ fatentur Strelizios incendii authores, neque citiùs fore quietos, quàm tota Moscua in cineres fuerit redacta. Redux hoc die ex Moscovia Varsaviæ advenit, missus nuper ad Tzarum Regiminis Beistiani equitum Magister Ludovicus de Buchan.

7. Ad Nuncium Apostolicum missus Secretarius, ut allata herì nova de magno in urbe Moscua incendio eidem exponeret. Regis defuncti cadaver balsamo conditum, apud Capucinos hodiedum servabatur tanquam in deposito, quod, sicut & consueta ejusdem à curis publicis paulisper secedentis conclavia in dictorum Patrum à se exstructo monasterio vidimus. Residens Moscicus Tzareas ad Cæsarem litteras Domino Ablegato tradidit. Añunciabant illæ expeditam Constantinopolim Ablegationem, atque Cæsarem requirebant, ut amica sua officia, in reassumendis pacis tractatibus fraternè interponere velit.

8. Non procul ab Ecclesia ad Sanctam Crucem dicta, capella est, dicta Moscowitica; quoniam à duobus Tzaris olim in bello captis, & ibidem sepultis ædificata est. Circa vesperum Nuncius Apostolicus ad Sanctam Crucem baptizavit filium Principis Seuterizki. Ad ripam Vistulæ orto levi de causa jurgio, Poloni sinè numero conglomerati, tres Saxonicos milites saxis, & fustibus miserandum in modum trucidârunt.

9. Ad S. Crucem Judæus baptizatus est, levantes erant Cardinalis Radziowski, & uxor magni Cancellarii Lithuaniæ, baptizatus nomen Michaëlis sortitus est.

Nuncius Apostolicus discessit, Lithuaniæ cœnobia visitaturus.

10. Residens Moscoviæ invisebat D. Ablegatum.

11. Decem equi conducti sunt pro singulis ad miliaria singula octo denarii promissi. Principalis auriga Rolant nominatur, qui supra conditionem elatus, in causa fuit tardioris discessûs. In Bulow ($\frac{1}{2}$) nocturnam stationem fiximus.

12. In Ussudar ($3\frac{1}{2}$) sub meridiem, vesperì verò in civitate Amscenow divertimus.

13. In pago Pabski (3) prandium, per oppidum Rawa in Kaminka ($2\frac{1}{2}$) cœna sumpta est.

14. In Laschiska ($3\frac{1}{2}$) prandium, in Velbor ($1\frac{1}{2}$) avena emppta est, cœna in Petrikow. (2) In Velbor ex famulis aliqui cum Po-

Polono in rixas lapſi ſunt, quas tamen Polonus vulnerata facie auſugiens non proſecutus eſt.

15. In Caminska (4) prandium, cœna verò in Radumski (2) inſtructa.

16. In Zaporowa (4) prandium, cœna autem in oppido Tſcheſtockovia. (2) Monaſterium fortiſſimo munimento incluſum, & à Polonis militibus perpetuò cuſtoditum. Monachi Ord. S. Pauli primi Eremitæ incolunt. Horum Provincialis jam provectæ ætatis D. Ablegatum humaniſſimè excepit, atque in Pharmacopœam Monaſterii inſtructiſſimam deducto vinum Hungaricum propinavit.

17. Ex ſingulari in Deiparam cultu devotionem noſtram peregimus; colitur enim hic Thaumaturga Beatiſſimæ Virginis Imago, cicatrices, & maculas in facie retinet flagelli à ruſtico inflictas multis miraculis clara à Ladislao Oppœnſium Duce dono data. Poſt inſpectus Eccleſiæ hujus theſaurus multis etiam reliquiis ditiſſimus: velum S. Philippi Nerei, S. Caroli Borromæi miraculosa, & contra obſeſſos validiſſima crux: nobis præſentibus obſeſſa quædam mulier inter miſſæ Sacrificium horrendum mugiebat. Poſt prandium denuo diſcedentes in Caminiza (2) cœnam ſumpſimus.

18. In Jurenberg prandio, (2) cœnæ Tarnomontii (1) aſſedimus.

19. Duo hìc ſunt Miſſionarii Jeſuitæ, prima pariter Cæſarea poſta, quâ uſus Dominus Ablegatus nos Viennam præceſſit, quem finito prandio ſecuti, ſerò eo veſpere ad Klauwiz (3) pertigimus.

20. In Rauda, (3) monaſterium Ciſtercienſium eſt; ibidem prandium ſumpſimus, cœnam verò in oppido Ratibor, (3) quod Odera alluit, & medio ante ipſum miliari paludibus longior pons ſuperſtructus eſt.

21. Ad Troppaviam Principi Liechtenſtein ſubditam prandii tempore, veſperì ad Dereschdorff $(2\frac{1}{2})$ ſubſtitimus.

22. Per oppidum Hoff in Berna (3) prandiũ, cœna Olomuzii. (2)

23. Propter eclypſim nos antè non movimus, quàm ea cœlum obſcurare deſierat, hinc pomeridiano tempore primò diſcedentes, ad Teiſchniza ſubſtitimus. $(2\frac{1}{2})$

24. Per civitatem Wiſchaw ulteriùs tendentes in pago Rauſniz prandium parari curavimus. Excellentiſſimo Domino Comiti de Kauniz ſubditus locus eſt; abſoluto prandio ad iter accingimur; ſed ortus inter comitatum, & commorantes eo in pago Ju-

dæos periculoſus tumultus, nos ultra horam detinuit, excuſſus à Judæo lapis uni cubiculariorum dexterum oculum abſtulit, multi ex utraque parte læſi ſunt.

25. Memoratum tumultum D. Ablegato Extraordinario ex integro relaturus, ea nocte diſceſſit Secretarius, & Nickolſburgi poſtâ uſus eſt, ad meliorem rei maturandæ celeritatem, reliquus comitatus autem ea in civitate prandium ſumpſit, (4) cœnam in Kezelsdorff. (2)

26. Prandium in Wolckersdorff (4) cœnam in Stamersdorff. (2)

27. Exinde demum Vienna (1) incolumes recepit.

COMPENDIOSA DESCRIPTIO
Periculoſæ Rebellionis Streliziorum in Moſcovia.

FAmiliari fortunæ ludibrio perſæpe ſolet contingere, ut vicinas ædes, voraci flamma correptas, amico auxilio exſtincturus, in idem adducatur diſcrimen; ac proinde non immeritò propriæ infelicitatis calamitas deploranda ſit, quoties proximus ardet Ucalegon.

Omnibus notum eſt, Polonos ad libera ſuffragia ituros, quibus Regem renunciarent, ad viduatæ Reipublicæ ſolium evehendum, in duos Candidatos ſua ſtudia diviſiſſe. Quæ procellæ ex Comitiorum freto exæſtuantes, apud vividas gentes, ſubtilíque, & exerto ambitu ferventes, funeſtam omnium diſcriminum minitabantur tempeſtatem. Excitatus propinquitate periculi Moſcoviæ Tzarus validam militum manum ſub Kneſio Michaële Gregoriwizio Romadonowski Belli-Duce ad Lithuaniæ fines vigilare juſſit, ut motus publici ex privatis fortè ſimultatibus orituri prompto remedio componi, turbatoréſque pacis publicæ, fortiori auxilio reprimi, & ad debitam jure electi Regis venerationem tantò efficaciùs poſſent compelli. Verùm quàm mirabilis fortunæ, rerúmque ipſarum viciſſitudo eſt: alienos fluctus crudeliſſima tempeſtate in ſe devolvit, quos timebat vicinæ gentis tranquillitatem implacida inundatione temeraturos. Quatuor Streliziorum regimina, quæ ad Lithuaniæ fines excubabant, dominatûs transferendi cogitationes flagitioſè ſuſceperant. Regimen Theodoſianum Viasman, Athanaſianum Piclam, Ivanno Tzernovienſe Volodomirienſe Oſthebam, Ticchonicum Dorogobuſam ſervitiis ſuis commendata loca jam reliquerant, pulſis, quos habebant, fidelibus officialibus inter ſe munera mi-

litaria diſtribuebant, promptiſſimus ad facinus, optimus ad imperandum habebatur. jam proximis extrema minitabantur, qui ad partes ſuas, vel ſpontè non concederent, vel intentioni ſuæ reſiſterent. Multa de periculo tam præſenti Moſcuæ ſpargebantur, ſed utrum ſat fida nemo intelligebat; donec frequentes Bojarinorum congreſſus, iterata dierum conſilia, nocturnæ coitiones, & conferentiæ aſſiduæ, rei magnitudinem omnibus aſſeruerint, maturitatem concluſi imminens promovit neceſſitas. Bojarinum, & Waywodam Alexium Simonowizium Schachin ante diſceſſum ſuum Militiæ Generaliſſimum elegerat Tzarus; non poterat itaque executio alteri demandari, quàm cui Tzarea Majeſtas bellicæ rei ſummam jam antea concrediderat, ſed nulla ſatìs certa mandata erant, volebant omnes ex re conſilium capiendum, ubi pertinaciùs reſiſterent, nullâ culpæ admiſſæ rogatâ veniâ, tum demum rigore in flagitium animadvertendum. Conſenſit in commiſſam ſibi poteſtatem Schachinius, ea tamen conditione, ut decretum hoc omnium conſenſu approbatum, omnium etiam ſubſcriptione, & ſigillis corroboraretur. Quamvis ſua poſtulato fuerit æquitas, nemo tamen ex omnibus fuit, qui propriæ manûs appoſitionem non recuſaret. Incertum an metu, an invidiâ: moram tamen non tulit diſcriminis propinquitas, & timor ex eo, ſi Streliziorum ſeditioſæ cohortes Moſcuam penetrarent. Nec vana formido fuit multitudinis rebellibus immiſcendæ, conſultiùs viſum occurrere, quàm invaſionem eorundem periculoſiſſimam expectare. Prætorianis cohortibus inſinuatum, ut paratos ſe in omnem horam exhibeant: eundum contra ſacrilegos violatores Majeſtatis: qui operam ſuam detrectarent, ejusdem criminis reos, & participes exiſtimandos. Nulla ſanguinis, aut affinitatis vincula ligare, ubi de ſalute Principis, & Imperii ageretur, quin potius filio licere Patrem occidere, venientem in excidium Patriæ. Strenuè ſpartam hanc executus eſt Generalis Gordonius, & concreditas ſibi militum turmas ad egregium facinus animavit: nulla enim magìs glorioſa ſtipendia, quàm incolumnitati Principis, & Reipublicæ præſtita. Neque ſinè proſperi eventûs præſagio in ipſam Pentecoſtes ſolennitatem incidit hæc in refractarios expeditio, ut Spiritus Veritatis, & Juſtitiæ confunderet iniquitatis conſilia, ſicuti ſucceſſus clarè docuit. Tria enim potiora rebellionis capita diſcordia diviſit, quæ in tertium diem promotionem itineris morata, fideli exercitui ad monaſterium Sanctiſſimæ Reſurrectioni dedicatum, & ab aliis Hieruſalem cognominatum obvios dedit perduelles Strelizios. Facinoris nempe magnitudo metum, protelationẽ, & diverſa inter-

dum

dum consilia adfert, & jurata scelere concordia nunquam solet esse diuturna. Si vel horâ citiùs monasterium occupâssent rebelles, illis munimentis tuti fidæ militiæ labores diu frustra fatigatos fortè enervâssent, infestâ piis victoriâ, perfidiæ crimen coronaturi. Sed violentis consiliis optatum exitum fortuna negavit. Pinguioris terræ viciniam tenuis rivus non procul alluit, in hujus anteriori ripa Tzarei milites, in citeriori rebelles jam apparebant: tentabant transitum, quem, si voluissent, Tzareus miles difficulter prohibuisset; diurna enim profectione fatigatis, nec robur satìs collectum erat. Consilium viribus substituit Gordonius, & solus ad ripam Streliziis collocuturus digreditur. Invenit jam trajectum meditantes, eorúmque conatum ulteriorem similibus dissuadet: quid animi ipsis esset? quonam tenderent? si Moscuam cogitarent, noctem proximam longius iter non sinere, neque angustias loci anterioris ripæ omnes capere, manerent potiùs in altera fluminis parte, & noctis tempora adhiberent consultationi saniori, quid in crastinum statuere vellent. Non restitit tam amica consulenti seditiosa turba; corporum enim lassitudo etiam animos ab inopina certaminis occasione deterrebat. Interea Gordonius, omnem loci commoditatem bene speculatus, in propinquo proficuum collē, consentiente Schachinio cum suis occupat, stationes distribuit, & firmat, non omisso, quod sibi defensioni, & præsidio, adversariis verò offensioni, & detrimento esse posset. Pari fide, & animi fortitudine muneris sui partes strenuè gessit Cæsareus rei tormentariæ Colonellus de Grage; collem supra dictum insedit, tormenta commodè locavit, & omnia eo ordine disposuit, ut pene tota boni succesſûs gloria penes rem tormentariam remaneret. Orta quamprimùm luce ex mandato Campi-Ducis Schachinii iterum Generalis Gordonius ad colloquium cum Streliziis redit, reprehensâ paulisper regiminum inobedientiâ, de Tzarea clementia multùm disserit. Si stipendia quærerent, non per seditionem, & turbas desideria militum ad Tzarum ferenda. Cur contra morem obsequii, contra fas disciplinæ commendata fidei suæ loca deseruissent? Cur ejectis Officialibus, ipsi vim meditentur? in pace potiùs postulata sua proponerent, redirént que fidei debitæ memores ad designata loca; flexos ad pietatem, si videat, si supplices audiat, se & precibus satisfactionem, & admissi flagitii veniam impetraturum. Sed perfidorum jam induratam contumaciam non commovit Gordonii oratio, solúmque hoc responsi locò pervicacia reposuit: ante se Moscuam ad uxorum charissimarum amplexus, & non solutorum stipendiorum receptionem admittendos, quàm ad de-

signata

ſignata loca inopes redituros. Retulit Schahinio ſceleratiſſimam hanc Streliziorum pertinaciam Gordonius; Cùm is autem de flagitioſorum pœnitentia necdum omnino deſperaret; non abnuit Gordonius, propoſitâ delicti veniâ, & promiſsâ ſtipendiorum exſolutione efferatos rebellium animos tertia vice tentare. Verùm infructuoſa omnis admonitio non ſperato duntaxat fine fruſtrata, ſed ab exacerbatis etiam ad iracundiam animis, vix non malè mulctata: increpant jam, & reprehendunt virum authoritate gravem, ſuum olim Belli-Ducem: cederet confeſtim loco, nec plura inani fructu differeret, ni tantam ſuam audaciam emiſſo globo velit caſtigari: ſe nullius recognoſcere imperia, non audire mandata, nec ſic redituros ad loca ſua; Moſcuam ſe admittendos; ſi prohiberentur, viam ſibi vi, & ferro aperturos. Pupugit inſperata ferocia animum Gordonii, & quid è re ſit, cum Schachinio, & aliis præſentibus bellicis officialibus deliberat: facilis autem fuit concluſio in illos, qui armorum ſuorum vim experiri jam antea decreverant. Omnia igitur ad congreſſum, & pugnam parantur; cogente ſic perduellium concertandi pertinaciâ. Non minora Streliziis ſtudia, aciem ordinant, tormenta dirigunt, diſponunt ordines, preces conſuetas, & Dei invocationem præmittunt, quaſi cum hoſtibus pro bona causa dimicaturi. Non audet ſcilicet malitia, niſi ſub virtutis, juſtitiæque coloribus in publico comparere. Innumeris utrinque formatis crucibus eminus congrediuntur legiones. Prima tormentorum, bombardarúmque exploſio ex Campi-Ducis Schachinii caſtris tantùm audiebatur; cujus juſſu nullis globis arma onerata erant: quia ſpes ſuberat, fore, ut actuali reſiſtentia perterriti, ad ſubmiſſionem obſequii redirent. At animos ſceleri addidit, primam ſclopetorum tempeſtatem ſinè vulnere, & ſtrage tranſiiſſe: alacriores multò arma exonerant, quosdam exanimes, plures vulneribus ſaucios proſternunt. Poſtquam mors, & vulnera ſatìs docuerunt, fortioribus remediis agendum eſſe, facultas Colonello de Grage data eſt, non ampliùs diſſimulata virtute è tormentis majoribus ferrum, & plumbum detorquendi. Exſpectatiſſimum Colonello de Grage mandatum fuit, qui nihil cunctatus, ea dexteritate in rebellia capita detonuit; ut impeditis reſiſtentium furiis certamen, & velitatio in miſerandam ſeditioſorum ſtragem tranſierit. Dum alii exanimati procumbunt, palantes terrore ſtrelizios animus cum ferocia deſtituit; quibus ſanius in diſcrimine judicium remanſerat, tormentorum Tzareorum vim ſuis contra directis tormentis impedire, & propellere fruſtrà moliebantur; hæc enim Streliziorum conſilia Colonellus de Grage jam anteverterat,

 dire-

directis tormentis suis ad tormenta perfidæ turbæ, quibus ad ea accedentes continuo quasi turbine adeò profligavit, ut multi caderent, plures aufugerent, & nemo ampliùs superesset, qui ad eorundē usum redire attentaret. Interea non cessat Generalis Grage in ordines jam diffugientium ex colle suo fulminare, nusquā tuti Strelizii, nulla in armis salus, nihil magìs abhorrebant, quàm assidua tormentorum fulmina, à Germana dextera in se emissa; deditionem ergo sui offerunt, qui ante horam efferatissimi oblatam gratiam respuebant: tam brevi spatio victi à victoribus distinguebantur. Supplices procumbunt, & rogant, tormentorum utcesset crudelitas, se quodcunque imperaretur, promptè executuros. Responsum supplicibus, ut arma deponerent, extra ordines se conferrent, nihil recusarent eorum, quæ injungerentur. Licèt confestim armis abiectis ad jussa loca victi concederent, continuata tamen adhuc paulisper tormentorum explosio; ne sublatâ pavoris causâ temeritati rediret animus, & belli contumacia resurgeret. Ubi tamen verè pertimuerant, impunè contemnebantur. Millia hominum se dederunt vinculis, qui si robur suum experiri maluissent, vincientium victores procul dubio evasissent. Sed Deus est, qui dissipavit cogitationes malignorum, ne possent adimplere, quod cœperant.

Postquam efferata rebellium superbia enarratomodo plenè detumuit, omnésq; seditionis participes conjecti in vincula Campi-Dux Schachinius in periculosæ, & impiæ machinationis causas, finem, authores, Duces, & complices viâ torturæ inquisivit; non vana enim erat suspicio, de majoribus ejusdem capitibus, se mortis reum quivis spontaneè confitebatur, ipsius autem delicti seriem ordiri, manifestare consilia, prodere conscios, nemini quisquam persuasisset: equuleus igitur veritatis eliciendæ ultimum instrumentum à lictore adornatur. Inaudita fuit adhibitæ torturæ immanitas: flagris sævissimè cæsi, si pertinaciam silentii nondum rumperent, saucia reorum tergora sanie, & tabo fluentia, igni admovebantur, ut per lentam cutis, & carnis morbosæ adustionem acuti dolores, ad ima ossium, & extrema sensuum cum atrocissimis cruciatibus descenderent. Hæc tormentorum vicissitudo una & altera vice repetebatur. Horrenda visu, & auditu tragœdia. Ultra triginta, in aperti campi planitie funestissimi collucebant ignes, ubi miserrimi inquisiti cum ejulatu terribili torrebantur; parte ex alia resonabant crudelissimi flagrorum ictus, ut ex jucundissima terræ vicinia sævissima hominum carnificina facta sit. Post exercitam plurimorum torturam, quorundam pertinacia demum victa, sequentem perversissimi instituti sui

seriem

ſenem inchoavit: Non ignorare ſe, quantùm deliquerint; capitis pœnam omnes promeritos, neque ullum fortaſſe mortem recuſaturum. Si ſuis fortuna adfuiſſet cœptis, ſe in Bojarinos eadem fuiſſe ſtatuturos, quæ nunc victi exſpectent ſupplicia; propoſitum enim ſibi fuiſſe, totum Germanorum ſuburbium accendere, diripere, & evertere, Germaníſq; ad unum omnibus internecione deletis, Moſcuam violentos invadere, qui reſtitiſſent milites jugulare, cæteris in ſocietatem flagitii aſſumptis; Bojarinorum alios morte, alios exilio mulctare, omnibus ex officiis, & dignitatibus ſuis dejectis, ut eò faciliùs commune vulgus partes ſuas amplecteretur. Poppæ quidam B. V. iconem, & Sancti Nicolai imaginem prætuliſſent, ut appareret, arma pietatem, Dei honorem, fideíque defendendæ neceſſitatem ſuaſiſſe, non malitiam. Rerum potitos, ſe ſchedas in publicum ſparſuros fuiſſe, quibus populo confirmâſſent, Tzaream Majeſtatem perniciosis Germanorum conſiliis peregrè profectam, ultra mare vitâ functum eſſe. Ne verò ſinè gubernatore Reipublicæ navis ſui incerta fluctuaret in pelago, apud quemvis ſcopulum facili naufragio interitura, Principiſſam Sophiam Alexiadem interea ad thronum evehendam, donec Tzareiwizius majorennitatem, & adultioris ætatis robur nanciſceretur. Baſilium Galizin ab exilio revocandum, ut conſiliorum prudentiâ aſſiſteret Sophiæ. Utì verò ſingula confeſſionis iſtius puncta tanti momenti ſunt, ut quodvis etiam ſeorſim ſpectatum, capitalem pœnam irroget, ita Campi-Dux Schachinius conceptam in eoſdem ſententiam promulgari fecit, & exequi. Multos ad laqueum, & ſuſpendii pœnam damnatos, plures infauſtæ trabi incumbentes ſecuris è medio ſuſtulit; plurimi ſecuriori vindictæ reſervati, ad locorum circumjacentium cuſtodiam relegabantur. Contra Generalis Gordonii, & Principis Maſattkii conſilia ad hanc rebellium executionem Campi-Dux proceſſit, cùm ſeditionis capita ſinè ſufficienti inquiſitione præmatura morte ulteriori examini eximerentur, hinc non immeritò juſtioris vindicis furorem in ſe concitavit, quo inter Regii convivii lætitiam neci datus eſſet, niſi fortior Generalis Lefort retrahendo, manum impediviſſet à vulnere. Verùm tunc aliter ſapiebat Schachinius; maturam nempe ſeveritatem in multorum animis reverentiam in Principem, timorémque ſupplicii utiliſſima mutatione ſequi. Ideóque publicæ ultionis exemplo terrorem reliquis incuſſurus, uno die ſeptuaginta, altero nonaginta meritiſſima cruce fregit. Doloris acerbitatem, & indignationis magnitudinem, ad quam Tzaream Ma-

jeſtatem intellecta Streliziorum rebellio multùm commoverat, ſpirans vindictam animus facilè prodidit. Viennæ adhuc commorabatur Italicæ profectionis deſiderio pleniſſimus; hanc tamen peregrinandi curioſitatem, etſi fervidiſſimam allata nihilominus nova, de orto in viſceribus regni ſui tumultu, facilè extinxerunt, ad Oratorem ſuum Lefort (quem penè ſolum intima familiaritate dignabatur) continuò accedens hiſce indignabundè alloquebatur: Franciſce Jacoweides, modum ſuggere, quo brevi temporis ſpatio per viarum compendia Moſcuam attingere, & tantam meorum perfidiam condignis flagitio ſuppliciis ulciſci queam. Nemo abibit impunis. Circa Regiam urbem meam, quam impiis conatibus ſuis diripere meditabantur, in mœnibus, & muris infames cruces, & patibula erigi, omnéſque & ſingulos dira morte exanimari faciam. Nec juſtiſſimi furoris ſui conſilia diu diſtulit; ſed poſtæ celeritate, ab Oratore ſuo propoſitâ, uſus, quatuor ſeptimanarum decurſu, ad trecenta miliaria feliciſſimè confecit, ſéque quartâ Septembris bonis Principem malis reddidit, ultorem. Prima poſt adventum ſollicitudo de rebellione fuit; quomodo compoſita? quid animi tumultuantibus fuiſſet? quibus authoribus tantum nefas auſi? cùm autem nemo eſſet, qui ad omnia puncta accuratè reſpondere poſſet, his ſuam ignorantiam, illis Streliziorum pertinaciam obtendentibus, omnium fidem ſuſpectam habere, & novæ inquiſitioni cogitationes ſuas admovere cœpit. Qui in vicinis variis locis cuſtoditi aſſervabantur rebelles, ii omnes per quatuor militum prætorianorum regimina ad quæſtionem novam, & torturam retrahebantur. Bebraſchentsko reductis carcer, tribunal fuit, & equuleus. Nulla dies quæſitoribus vacua faſta aut nefaſta, omnes ad torquendum idonei licitíque viſi. Quot rei, tot knuttæ, quot quæſitores, tot carnifices. Princeps Feudor Jurowiz Romadonowski, quantùm cæteris ſeverior, tantùm præſtabat inquirendi aptitudine. Ipſemet Magnus Dux ob conceptam in ſuos diffidentiam, inquiſitoris officio functus eſt. Ipſe interrogatoria ponebat, examinabat reos, non confitentes urgebat, pertinacioris etiam ſilentii Strelizios crudeli jubebat ſubjici torturæ, jam multa faſſi, de pluribus quærebantur, quos tormentorum exceſſus viribus, mente, & ipſis vix non ſenſibus deſtituit, Medicorum induſtria priſtinis ſuis viribus per novos cruciatus denuo enervandis cogebatur reſtituere. Totus menſis October reorum tergoribus per knuttas, & ignes excarnificandis inſumebatur: nulla die à flagris, aut flammis fuêre immunes, quàm quâ vel rotâ fractos, ad furcam actos, vel ſecuri interemptos vita ipſa reliquerat. Ad-

hæc

hæc etenim ſupplicia condemnabantur, cùm ex eorum confeſſionibus de ſeditionis capitibus ſatìs conſtaret.

Rebellionis Capita.

Vice Colonellus Locum tenens Karpakow, utì rebelles cæteros officii dignitate, ita & perfidiâ ſuperare dicebatur: adeò enim poſt knuttas, igne tergori admoto aduſtus eſt, ut loqui ſimul, & ſentire deſiêrit, quoniam verò timebatur, ne præmatura mors eum inquiſitioni intempeſtivè ſubtraheret, Medici Tzarei D. Carbonari ſollicitudini recommendatus eſt, ut vitales ſpiritus penè extinctos vi medicaminum revocaret, reſtitutus aliquantùm priſtino vigori, novæ quæſtioni ſubjectus, & acutioribus doloribus exanimatus eſt.

Batska Girin potiſſimus turbator poſt exantlatas quarta jam vice exquiſitiſſimas torturæ pœnas nihil faſſus, ad ſuſpendium damnatus erat, ipſo autem executiônis deſtinatæ die cum rebellibus Streliziis ex carceribus ſuis ad quæſtionem perductis, vicennis quidam puer ad tribunal rapiebatur, ad cujus confrontationem ſilentii pertinaciam ſponte ſolvit, & proditionis conſilia cum omnibus circumſtantiis detexit.

Puer verò iſte vicennis caſu in hos rebelles ad confinia Smolenſcii incidit; coactus præcipuis ſeditionis authoribus ſua præſtare ſervitia, negligebatur ipſius attentio, nec prohibebatur adeſſe, cum de nefariæ proditionis ſuæ ſucceſſu deliberabant. quando cum rebellibus rapiebatur ad tribunal, ut innocentiam ſuam faciliùs probaret, ad Judicis pedes provolutus ardentiſſimis ſupplicabat ſuſpiriis, ne tormentis ſubjiceretur: Omnia ſe, quæ ſciret, exactiſſima fidelitate confeſſurum. Damnatus autem ad laqueum Batska Girin, ne antea ſuſpenderetur, quàm ipſe confeſſionem ſuam judicialem abſolviſſet; eundem enim ex primariis rebellibus unum, & optimum veriſſimæ aſſertionis ſuæ teſtem eſſe.

Boriska Broskurad in caſtris adhuc mandato Campi-Ducis Schachinii juſtificatus.

Jakuska electus ſupremus Vigiliarum Præfectus albi regiminis, & duo alii ſubofficiales, quos inter diſſidium ortum erat, cùm Moſcuæ appropinquarent, quod, cauſata quadriduana cunctatione illis perniciem, bonis autem omnibus ſalutem attulit.

Diaconum Ivanum Gabrielowiczium aliquot jam annis Principiſſa Marpha aluerat, ut libidini ſuæ illius commercio ſatisfaceret. Hunc volebant rebelles Marphæ Matrimonio jungendum, Streliziorúmque protectorem; ſeu ſupremum Cancellari-

 um

um esse, sed ob sinistrum cœpti scelerati eventum funus,& exequias non nuptias celebravit.

Poppæ quidam Streliziis immixti ejusdem perfidiæ se participes reddiderunt; nam preces suas eo fine fundebant ad Deum, ut perduellium conatus secundaret, iidémque erant, qui B. V. & S. Nicolai imagines inter arma circumferre, populúmque justissimæ causæ,& veræ pietatis obtentu ad refractariorum partes pertrahere promiserant. Hinc alter prope summum templum Sacrosanctæ Trinitati dedicatum per Tzareum morionem ex infami cruce suspensus, alter autem capite priùs securi amputato, in ejusdem loci vicinia rotæ impositus est, istius ultimi autem carnificem Dumnius Diacus Ticchon Moseiwiz (quem Tzarus Patriarcham suum nuncupat) agere cogebatur.

Sophia.

Ambitio dum in possessione est, justitiæ locus non est; semper enim rationes in promptu habet, quibus se tueatur; quem non moveat discrimen,quod inter imperandum & obediendum interest. Principissa Sophia à quatuordecim annis vitæ fratris fertur insidiata, multorum jam causa tumultuum. Principis denique fratrísq; animum apertis suis dolis, & factionibus impulit, ut majorem securitatis propriæ haberet rationem; præsertim cùm recentia pericula satìs testarentur, eâ liberâ, nihil in Moscovia firmum fore. monasterio Neo-Virginum igitur inclusa indies à Tzareis militibus arctissimè custodiebatur, attamen ambitiosissimæ Principissæ artes tot custodum oculis omnino caveri non poterant: novæ Streliziorum conspirationis se caput adfuturam spondet, & sua cum iisdem consilia communicat; modos & fraudes suggerit, quibus Strelizii iniquissimas suas cogitationes effectui dare possent. Super attentatis hisce ab ipso Tzaro interrogata quid responderit, necdum constat. Hoc verò certum est, Tzaream Majestatem eodem actu suis, & Sophiæ vicibus illachrymatam. Volunt aliqui, Tzarum eandem morte puniturum hoc argumento usum: Maria Scotiæ jussu Sororis suæ Elisabethæ Angliæ Reginæ ex carcere ad carnificis ferrum educta me potestatis in Sophiam exercendæ admonet. Nihilominus & ista vice scelus sorori frater condonavit; hæc solummodo pœnæ locò injungens, ut remotius quoddam monasterium eidem exilium esset.

Principissam Marpham magìs libidinis explendæ, quàm Dominatûs transferendi cupiditas iisdem rebellionis machinationibus intricavit: ut scilicet Diaconi Joannis Gabrielowiczii impuris

ris commerciis liberiùs frui poſſet, quem ad id aliquot jam annis ſuis ſumptibus ſuſtentaverat, hæc abſciſſis capillis in monaſterium detruſa præteritorum pœnitentiam aget.

Fiera Sophiæ, Schukowa Marphæ intimiores cubiculariæ ex Tzarea arce raptæ, & ad Bebraſchentsko (locum inquiſitionis) ductæ,& utraq; torturæ ſubjecta:cùm Fiera ſolis pudendis tectis, cæterùm toto corpore nuda flagris (Knuttas vocant) cæderetur; advertit Tzarus eam gravidum uterum ferre : interrogata,num ſe ingravidatam ſciret?non negavit;ſed inſuper cantorem fœtûs patrem indicavit; quo ſe quidem ulterioribus Knuttarum ictibus, ſed non pœnâ mortis liberavit; poſtquam enim cum Schukowa pluribus flagris onerata, operæ ſuæ perfidis Principiſſis adhibitæ confeſſionem peregerat, morte facinus utraq; expiavit. De ſupplicii genere adhuc nihil certum: volunt aliqui, vivas ad collum usque in terram defoſſas fuiſſe, alii verò in profluentem Jauſam abjectas.

Sophiæ Correſpondentia cum rebellibus.

Nullum præſidium ſatìs firmum eſt, ubi malitia, & proditio arcis evertendæ cogitationem ſemel ſuſcepit; nullo tempore otioſa eſt, omnes minutiſſimos rimatur angulos, ubi peſſimæ intentionis ſuæ emiſſarios tutò poſſit ablegare. Non alio ſanè fine tanta militum cuſtodia ad fores monaſterii Neo-Virginum quotidie excubavit, quàm ut Sophiam periculoſæ ambitionis Principem accuratiſſimè obſervaret, ne quid inimicum adversùs Regni, & Principis commoda moliretur. Attamen à tot Argis ſatìs prohiberi non potuit, quin ipſa viliſſimi, ad ipſas militum excubias aſſidentis mendicabuli operâ uſa, magnum pene & periculoſiſſimum inteſtini belli incendium excitâſſet. Vetula erat, quæ indies ſtipem ſolebat emendicare. Hujus affectus profuſa liberalitate expugnatos, pinguioribus promiſſis ad prohibitas operas ſollicitavit; cúmque anus ſpei tam amplæ plena ſe omnia Dominæ juſſa accuratiſſimè executuram polliceretur, quid carere oporteret, aut exequi, Sophia edocet, panem ſe ſimulatione conſuetæ eleemoſynæ daturam; hunc ad Strelizios fideliter deferret, exſpectarétque, ſi ejusdem fidei quid reſponſi crederent. Pani incluſæ litteræ erant, quibus ſecuritatem rebellibus faciebat, ſe laudabilibus eorum cœptis ſtrenuam operam allaturam; venirent modò ad monaſterium, excubitoribus, qui reſiſterent, omnibus trucidatis, rem eò recidiſſe, ut non aliter, quàm fuſo ſanguine eandem bene auſpicari poſſent. Rebelles eodem modo ſua Sophiæ per panem transmiſerunt reſponſa. Aliquoties id

pra-

practicatum, ſemper felici ſucceſſu; militibus nihil tale ſuſpicantibus. Adeò ingenioſa in excogitandis fraudibus perverſitas. Nihilominus ſemet fefellit; & panis iſte, quo abuſi, tot bonis necem paraverant; ipſis calamitoſiſſimum, meritum tamen exitium progeneravit; ut ex ſubjecta ſententia facilè intelligitur.

Sententia in rebelles lata anno 1698. 10. *Octobris.*

Fures, prædones, traditores, & crucis transgreſſores, & rebelles regiminis Theodoſii Kolpokow, Athanaſii Tzabanow, regiminis Joannis Zornoi, regiminis Ticchonis Hundertmark, jaculatores Strelizii.

Magnus Dominator Rex, & Magnus Dux Petrus Alexiowiz, magnæ albæ, & parvæ Ruſſiæ Autocrator juſſit illis dici.

Elapſo 27. Octob. anno (id eſt 1698.) juxta ejus Magni Dominatoris & litteras Roſerati (Cancellariæ ordinatoriæ) juſſi ſunt è Storopzo, cum exercitu Senatoris, & Belli-Ducis Principis Michaëlis Gregoriwizii Romadonowski, cum ſociis, cum colonellis ſuis, & vice Colonellis eſſe uſque ad ejus Magni Dominatoris mandatum in civitatibus, & locis deſignatis.

Theodoſii regiminis Viaſmæ, Athanaſii regiminis Pielle, Joannis regiminis Oſthebæ, Volodomirowæ, Ticchonis Regiminis Dorogobuskii.

Et ipſi, illi Magni Dominatoris mandato contrariati, in illas deſignatas civitates, cum illis ſuis Colonellis, & vice Colonellis non iverunt, atque eos, ac vice Colonellos, & Capitaneos è regiminibus ſuis amandârunt foras; ipſorum autem locò elegerunt ſibi in illa officia ejusmodi rebellatores, fratres ſuos jaculatores, cum regiminum tormentis, armíſque Storopzo perrexerunt Moſcuam; atque dum ſub Reſurrectionis monaſterio, cum iisdem jaculatoribus convenit Alexius Simonowicz Schachin cum ſociis, unacum electa cohorte: ut ipſe à ſuo exercitu miſit ad eos, ter, ut ipſi hujus ſuæ oppoſitionis, ei Dominatori culpam ſuam deferrent, & irent ſecundùm prius, ejus Dominatoris mandatum, in illa deſignata loca; ipſi verò eidem Dominatoris mandato ſe opponentes, in illa deſignata loca pariter non iverunt, ac ad conflictum parati, ex illo ſuo exercitu, contra ejus Dominatoris militarem populum ex tormentis, & armis jaculati ſunt, & multos vulnerârunt, & aliquot ex illis vulneribus mortui ſunt; venturis autem Moſcuam, ſtandum erat in campo dicto virgineo (ante monaſterium) ad tradendam ſupplicationem Principiſſæ Sophiæ Alexiadi, eámque vocandam, quatenus ea conformiter prioribus inſiſteret in directionem, excubantes autem mili-

milites, qui ad illud ſunt monaſterium, mactandos, mactatis verò illis, eundum Moſcuam, & diſpergendas Moſcuæ in omnia nigra ſuburbia ſeditioſæ ſuæ compoſitæ ſupplicationis copias, ac ſeducendos nigros, ac ſi Magnus Dominator trans mare defunctus eſſet; cum iisdem faciendam ſeditionem, Bojarinos interficiendos, Germanorum autem ſuburbium diſperdendum; extraneos omnes occidendos, & magnum Dominatorem Moſcuam non admittendum. Quòd ſi verò eos Moſcuam militaria regimina non admitterent, ſcripturos enim ſe pariter ad jaculatorum regimina, quæ modò ſunt in ejus magni Dominatoris actuali ſervitio, & accepturos ad ſe contra illos milites: quando autem illi jaculatores Moſcuam venirent, ſe cum illis jaculatoribus eandem Principiſſam in directionem vocaturos, & illos milites occiſuros, Bojarinos interfecturos, ac eodem modo Germanicum ſuburbium perverſuros, & extraneos mactaturos, magnúmque Dominatorem Moſcuam non admiſſuros. Itaque in inquiſitionibus, & torturis ii horum omnium ſe reos confeſſi ſunt.

Et magnus Dominator juſſit pro hoc eorum patrocinio, eos prædones, traditores, & transgreſſores, rebelléſque morte puniri, quatenus eorum intuitu alii deinceps ſic patrocinari non aſſueſcerent.

Quemadmodum iſta ſententia in omnes Strelizios generaliter concepta eſt; ita nulli ſera facinoris pœnitentia impunitatem obtinuit. Antequam enim Tzarea Majeſtas peregrinationem ſuam extra Moſcoviam aggrederetur, iidem tumultuabantur Strelizii, ſedatis ea lege condonatum eſt ſcelus, ne denuo quid ſimile auderent. Referebatur conditio hæc in publicam ſcripturam, quâ ſi etiam nulla lex Majeſtatis perfidos perſequeretur, ſemet obligabant ad omnes excogitabiles cruciatus, crudeliſſimas pœnas, & ipſa mortis ſupplicia, caſu quo renovatâ contumaciâ contra ſalutem Principis, ſuam juratam fidem, & debita humillima obſequia ſecius aliquid admitterent. Omnes propria ſubſcriptione hanc Tzari ſanctionem, & præmeditatam ſententiam confirmârunt; qui litterarum formandarum imperiti erant, ſubſignata cruce eandem approbârunt. Hæc fuit circumſtantia aggravans, quæ, viâ miſericordiæ præcluſâ, rigorem juſtitiæ perduellionis vindicem conſtituit.

Executio prima 10. *Octobris anno* 1698.

Ad hoc Juſtitiæ vindicativæ exercitium tanquam diſputatam â rebellibus ſupremam vitæ, necíſque poteſtatem, ſibi denuo quaſi poſtliminio aſſertura. Tzarea Majeſtas omnes exte-

 rorum

rorum Principum Legatos invitavit. Militares in Bebraſchentsko domos aprica terminat campi area, ſurgente in collem vertice, altior. Hic locus executionibus deſtinatus eſt, ubi erectis infamibus palis infixa juſtificatorum deformia capita poſt mortem durant admiſſi ſceleris ignominiæ. Ibi prima tragœdiæ ſcena pandebatur; quotquot ad ſpectandum venerant exteri, â viciniore acceſſu arcebantur, totum prætorianorum militum regimen in ſuis ſtabat ordinibus, & armis: paulò remotiùs, ubi ipſa loci area in erectiorem quendam tumulum deſinebat, multi in globum, & circulum collecti Moſci ſemet urgebant. Quidam Germanus ſupremus Vigiliarum Præfectus mihi tunc comes erat; Moſcica veſtimenta mentiebantur nationem, acceſſit muneris fiducia, & major ex eo libertas, quòd in ſervitiis ſuæ Majeſtatis conſtitutus Moſcorum privilegia participet. Is conglomeratis Moſcorum agminibus ſe immiſcuit, indéque redux nunciavit: quinque ibidem rebellium capita à nobiliſſima Moſcoviæ dextera ſecuri eſſe amputata. Militum in Bebraſchentsko domicilia præterlabens fluvius Jauſa interſecat: ex hujus altera parte minoribus Moſcowiticis curribus (quos Moſci Sboſek vocant) impoſiti centum rei, tempus ſubeundæ mortis exſpectabant. Quot rei, tot currus erant, tot cuſtodes milites; nulla ſacerdotis videntur officia, quaſi damnati ea pietate forent indigni; ſinguli tamen ardentes cereos manibus geſtabant, ne ſinè luce moriantur, & cruce. His imminentis mortis metum auxit uxorum miſerabilis lamentatio, undique gemitus, & ejulatus morientium miſeram turbam aſſonabat. Suum Mater plangebat filium, Parentis fatum deplorabat nata, uxor miſerata vices ſui mariti ingemiſcebat cum aliis, quas diverſa ſanguinis, & affinitatis vincula ad ultimas lachrymas propellebant. Cùm verò ad ipſum ſupplicii locum præcipitatis equis raperentur, altioribus ſingultibus, & ſuſpiriis fœminarum ploratus ſumebat vires; inſequi conantibus (quantùm aliorum interpretatione intellexi) varia, & ferme ſimilia lamenta dolor exprimebat: cur tam ſubitò avelleris? cur me deſeris? ultimum ergo oſculum negatur? cur valedicere prohibeor? hujusmodi querelis, quos curſu non poterant amicos ſuos aſſequi conabantur. Ex prædio Campi-Ducis Schachinii alii centũ triginta prodibant ad mortem Strelizii. Ad utramq; partem cujusvis portæ urbanæ duplex erectum ſtabat patibulum, quodvis ſex eo die rebellibus onerandũ. Omnibus ad loca executionis perductis, & ſingulis ſexenis ad ſingula ſua patibula duplicia diſtributis Tzarea Majeſtas viridem Polonicam togam induta, multísque Moſcis nobilibus ſtipata ad portam advenit,

venit, ubi suæ Tzareæ Majestatis jussu cum Poloniæ, & Daniæ Repræsentantibus Dominus Ablegatus Cæsareus proprio in curru substiterat. His proximus erat Generalis Lefort cum Generale Vigiliarum Præfecto de Carlowiz Tzareæ Majestatis ex Polonia conductore, multis aliis externis, quibus Mosci immixti erant, ad portam circumfusis. Tuncsententiæ publicatio initium sumpsit; ad cujus tenorem bene percipiendũ omnes hortatus est Tzarus. Non suffecit tot reis lictor, Officiales quidam bellici jussu Tzareo compulsi in carnificis subsidium venerant; non loris,non compedibus vincti rei; calceamentis tabulata appensa erant, quæ mutuo allisu pedum celeritatem impedientia non auferebant solita ministeria. Spontaneo labore per scalas ad trabem enixi sunt, formatis versùs quatuor mundi partes crucibus, sibimet ipsis linteo oculos, & faciem (mos est gentis) obvelabant. Plurimi collum laqueo inserentes semetipsos ex furca egerunt præcipites, finem pendendo acceleraturi ducenti & triginta numeratisunt,qui fune, & suspendio flagitium expiârunt.

Executio secunda 13. *Octobris. anno* 1698.

Etsi omnes rebellionis complices ad mortis supplicia damnati essent, attamen severi processûs modum Tzarea Majestas noluit excedere; præsertim cùm multis ætatis, & judicii imbecillitas suffragaretur, quos errâsse magìs, quàm peccâsse diceres: his pœna mortis in aliam corporalem mutabatur; ut auribus nimirum, naribúsque abscissis, vitam ducerent ignominiosam; non ut antea in regni visceribus, sed in diversis, barbarísque Moscoviæ confinibus, ad quæ hoc die præscripto modo castigati quingenti deportati sunt.

Executio tertia 17. *Octobris. anno* 1698.

Sex tantùm hodie securi percussi sunt, feliciores cæteris, si executorum dignitas in gloriam cedit.

Executio quarta 21. *Octobris. an.* 1698.

Ut muros urbis, quos Strelizii violento transcensu temerare meditabantur,sanctos,& inviolabiles omnibus comprobaret, ex omnibus muri foraminibus,quæ portas proximè attingunt,emissæ trabes sunt, ex quibus singulis bini suspendebantur rebelles. ultra ducentos hodiernus dies ea morte vidit extingui. Nulla ferme Urbs tot palisadis erit præmunita, quot furca Moscuæ dedit excubitores Strelizios.

Executio quinta 23. *Octobris. anno* 1698.

Priori non dissimilis fuit, aliquot iterum centeni ad civitatis

 mu-

murum (quem album dicunt) ſuſpendebantur,ad ſingula duplicia primæ executionis patibula quatuor Streliziis annexis.

Executio ſexta 27. Octobris. anno 1698.

Hæc à ſuperioribus differt plurimùm,modus longè diverſus,& vix credibilis trecenti & triginta una vice ſimul educti ad feralem ſecuris ictũ totã planitiẽ civili, ſed impio ſanguine purpurârunt, quotquot enim ex Bojarinis, regni Senatoribus, Dumniis,& Diacis concilio interfuerunt, contra rebelles Strelizios inſtituto, omnes Tzareo mandato ad Bebraſchentsko accerſiti carnificis officium ſubire jubebantur. Quivis in certum librabat ictum,novo, & inſolito muneri tremulas manus admovens, infeliciſſimè omnium feriebat Bojarinorum ille, qui aberrantem à collo gladium in tergus miſerat, & Strelizio ſic in medium ferme diſſecto, dolores ad deſperationem auxiſſet, niſi Alexaſca ſecuri meliùs infelicis rei collum tetigiſſet.

Princeps Romadonowski, cujus imperio quatuor iſta regimina ante tumultum ſubjecta erant, ut turbas Polonicas in confinibus obſervaret; ex quolibet regimine unum juſſus decollavit. Cæterùm ad Bojarinos ſingulos ſinguli ducebantur Strelizii, quos capite plecterent; ipſe Tzarus in ſella ſedens totam tragœdiam inſpectabat.

Executio ſeptima 27. Octobris. an. 1698.

Popparum hæc coërcitio fuit, eorum videlicet, qui prælatione iconum plebejos ad partes Streliziorum pertracturi, pro felici impiæ machinationis ſucceſſu conſuetis ad aram ſacris Dei auxilium invocârunt. Ante SS. Trinitatis templum (quod Moſcuæ ſummum eſt) patentem aream in locum ſupplicii delegit Judex. Poppas pro formatis tot millenis crucibus, & impertitis refractariæ cohorti benedictionibus mercedis condignæ locò crux exſpectabat infamis. Aulæ morioPoppam veſtimento mentitus miſero funem parat, & injicit, nefas enim foret, Poppam carnificis ſubdi manibus. Poppæ ſecundo Dumnius quidam caput ſecuri amputavit,& ignominioſæ rotæ cadaver impoſuit: adhuc rota, & furca ad ſacras has ædes proximæ, omnibus easdem ſubeuntibus ſcelerata onera exhibent, & criminis enormitatem palàm eloquuntur.

Tzarea Majeſtas in curru ſpectator, dum Poppæ ad ſupplicia rapiebantur; ad populum magno numero circumſtantem paucis de Popparum perfidia diſſeruit, addita comminatione: ne deinceps ſimili intentione ad Deum orare Popparum quisquam præſumeret. Paulò ante Popparum executionem duo rebelles

fratres,

fratres, ante Arcem Kremelinam cruribus, & membris exterioribus fractis, vivi rotæ imponebantur; viginti alii autem ſecuri percuſſi circa rotas jacebant exanimes. Hos inter tertium ſuum fratrem alligati rotæ duo reliqui conſpiciebant. Lamentabiles eorum voces, & ejulatus nemo facilè crediderit, niſi qui priùs cruciatuum, & dolorum magnitudinem bene animo perpenderit. Vidi ego fracta crura arctiſſimis nodis ad rotam conſtricta, ut in tanto dolorum concurſu acutiſſimum exiſtimarem, quòd movere ſe nullo modo potuerint. Horum miſerabiles clamores prætervehentis Tzari animum aliquantùm perſtrinxerunt: ipſe rotas adit, reis maturiorem mortem, dein etiam impunitatem pollicetur, ſi ſincerè confiterentur; dum autem adhuc in rota pertinaciores aliud nihil reſponſi darent, quàm ſe nihil confeſſuros, & pœnam jam ferme exſolviſſe, relinquebat illos Tzarus mortis luctæ, & ad monaſterium Neo-Virginum properabat. Ante dictum hoc monaſteriũ triginta erecta patibula quadrati figuram formabant, ex quibus ducenti & triginta Strelizii ſuſpenſi; principaliores verò tres, qui ſuam Sophiæ ſupplicam pro regni adminiſtratione porrecturi erant, tam prope ad ipſas Sophiani cubiculi feneſtras, inſertas manibus ſuis ſupplicas offerentes, ſuſpenſi ſunt, ut Sophia eosdem manu facilè poſſet attingere: fortè ut Sophiæ conſcientia ex omni parte oneraretur, quod eandem impuliſſe credo; ut aſſumpto religioſo habitu tranſierit in ſtatum vitæ meliorem.

Executio ultima 31. Octobris. anno 1698.

Ad Arcem Kremelinam denuo duo cruribus, exterioribúsque membris fractis vivi ad rotas alligabantur, toto veſpere, & inſecuta nocte in acutiſſimis doloribus, cum horrendis lamentationibus miſerrimum ſpiritum ſumma ægritudine traxerunt, alter, & annis minor ad alterius diei meridiem longioribus cruciatibus ſupervixit. Commodè apud Bojarinum Leonem Kirilowizium Nareskin Tzarus prandebat, omnibus Repræſentantibus, & Tzareis Miniſtris præſentibus. Diu reluctantem Principem omnium preces de induſtria alternatæ, demum expugnârunt, ut noto in aula ſua Gabrieli in mandatis daret, & globo exploſo viventi adhuc reo, cum vita ſenſum eripi permitteret.

Reſiduis in circumjacentibus locis adhuc cuſtoditis rebellibus idem locus ſupplicii erat, qui carceris fuit; ne omnibus huc pertractis, & uno in loco excarnificatis, tanta hominum laniena tyrannidem redoleret; præſertim cum civium animi tot triſtibus ſociorum intereuntium ſpectaculis perterriti jam omnem Principis ſeveritatem formident.

 Con-

Consideratis verò quotidianis periculis, quibus Tzarea Majestas exposita hactenus nunquam secura, & multas vix evadens insidias extremam Streliziorum perfidiam semper pertimescere debuerit, nullum omnino Strelizium in Imperio suo tolerandum æquissimè conclusit; omnes ad ultima Moscoviæ confinia relegandos, extincto penitus Strelizii nomine. Libertas data est, si qui militiæ perpetuò renunciaturi in Provinciis, Waywodis volentibus, domestica servitia exhibere mallent. Nec omnino insontes erant; relatum enim ab officialibus, qui prope castrum Azowiense hoc anno ad impediendas hostium incursiones vigilaverant: se à Streliziis nunquam satìs tutos erumpentis perfidiæ atrocitatem in horas singulas exspectâsse. Nec aliter creditum, quàm eosdem mente ambigua fortunam seditionis alienæ speculatos. Omnes Streliziorum mulieres Moscuæ viciniis excedere jussæ maritalis flagitii pœnam sentiunt; edicto enim sub pœna capitali prohibitum est, nullam earundem retinere, aut occulta suppeditare latibula; nisi qui easdem extra Moscuam ad bona sua mittere, illarúmque servitiis uti vellent.

Russos à Roxolanis oriundos inflexo paulisper nomine sic compellatos, jam alii docuerunt. Recentiori vocabulo Mosqua fluvius Moscoviæ Metropolim allambens Moscos indigitavit. Quomodo autem gens ista, quorundam opinione transmarina prima Regni sede Novogrodiam, Kioviam, Volodomiriam, & denique Moscuam translata ex parvis initiis ingens robur cœperit; illis temporibus scribendis non defuerunt decora ingenia. Joannis Basilidis tyrannide, qua tot amplissimas vicinas Provincias Casani, Astrachaníque regna Principum morte, aut captivitate sibi subjugaverat, in eam, quæ nunc est, amplissimi Dominatûs magnitudinem adolevit, quam hucusque sua moles sæpe afflixit, cujus insanabilia vulnera inquietæ subditorum mentes periculosissima sui avulsione nec dum passa sunt ducere cicatricem. Anno 1682. divisa civium studia fæmineo ambitu fulcita, rapinis, cæde, latrociniis miserandam in semetipsos exercuêre lanienam. Principissæ Sophiæ dolosis artibus tantas suas clades referunt in acceptis. Cùm enim ultimus magnus Dux Feudor Alexiowicz aucta indies infirmitate mortem proximam instare præsentiret, Moscici Regni Statibus recommendavit fratrem suum Ivanum Alexiowiczium natu majorem, & mitissimum Principem, sed visûs imbecillis, & multis aliis notabilibus corporis defectibus ad Regni curas, & sollicitudines minùs idoneum. Defuncto autem Magno Duce Tzarissa Natalia Kirilofna eximiæ prudentiæ Princeps Bojarinis, & Regni Magnatibus

tibus operosa sagacitate persuadere studuit, ut filium suum Petrum Alexiowiczium modernum Serenissimum Tzarum Ivano præterito melioribus auspiciis coronarent, ejusdémque pueritiæ, donec in maturiora consilia crevisset, cognatum Nareskinium præficerent; generosi enim pectoris indolem, vividam ingenii vim, & emicantem teneris in annis laborum patientiam, latentem animi magnitudinem, & virtutes Regias satìs ostendere. Interea Principissa Sophia non impari arte, & calliditate instructa compertum Tzarissæ Nataliæ consilium contraria machinatione evertere laboravit. Nec ullum fatalius fulmen videbatur, quàm militem edocere Magnum Ducem Feudorum Alexiowiczium germanum fratrem suum Bojarinorum perfidiâ, & allato per eosdem veneno morti succubuisse. Fidem suis verbis adstructura periculosiorem fraudem commenta est. Prætorianis militibus, quos defuncti Tzari funerali conductui, & exequiis frequentes interesse oportebat, immemorialis consuetudo vinum adustum in Rutheni moris jentaculum solebat distribuere, quem ipsa potum nocentissimo veneno miscuit, novóque facinore maleficii à se patrati invidiam in Bojarinos inclinare connisa est. Militem monuit, ne quod distribueretur, crematum biberet, lethalibus succis illitum, gustantibus mortem allaturum; eadem militibus fata instare, quæ Tzarum ursissent, Bojarinos omnes veneficos esse, coràm insidiis milites peti; neque ad salutem quempiam eluctaturum, nisi Principis sui cædem, structas sibi insidias fortioribus ausis ulcisceretur. Vera, & ex fide monere Sophiam unius Strelizii docuit exitus, qui epoto intoxicato cremato ad mortem usque intumuit. Indè in Bojarinos diras dicere, defuncti sui Tzari manes invocare, veneficis licentiùs irasci, totámque plebem periculi magnitudine implere, & concitare in Magnates. Sexaginta tumultuantium millia primo furore duos Tzareæ personæ Medicos Doctores Danielem, & Guthbier corripiunt, & tormentis, quorum crudelitas satìs describi non potest, ad confessionem eorundem adigunt, quæ ipsi Sophiæ fraudibus decepti tanquam jam vera exprobrabant potiùs, quàm interrogabant. Medicorum alter caput tempestati subducturus in Germanorum suburbio, donec tumultus desæviisset, latere cogitabat, sed non erraverat furiosorum conjectura, etsi ex temerariis indiciis Germanos Medici receptatores esse, suspicio fuerit. Ferrum, ignem, & ultimam cladem toti Germano sanguini comminabantur, si læsæ Majestatis reum diutius auderet incolumem servare. Crevit Germanis metus, unius salute omnium interritu luituris; quos ne unà secum perderet, Medicus mendicum indutus recessit in agros,

agros, fortunæ ſuæ contagione inſontes liberaturus. Verùm proditus in manus furentium incidit, paulò poſt ab inſanientium gladiis in minutiſſima fruſta diſſectus. Medicis horribilem in modum trucidatis, imperiosè poſcebant, ſibi Bojarinos ſceleris, & Tzareæ necis conſcios dedi ad pœnam; ſolvíque reſtantia ſalaria, ſummam 500000. ducatorum. Maximæ campanæ ſonus vim experturis ſignum dabat; tormentis bellicis arcem arrietant, portas effringunt, armati irruunt, & quoſcunque ex optimatibus invenêre, per feneſtras excuſſos, ſubjectísque haſtis per ludibrium exceptos funeſtiſſimâ carnificinâ dilaniant. Nulla religio, nulla Majeſtatis reverentia defuncti Principis, cujus manibus ea crudelitate parentare decreverant, ſpoliata conclavia, expilatum ærarium, ſacra omnia violata; peremptorum bona plus offerenti vendita, ipſa cœnobia multorum millium iniquiſſima exactione vexata, & exhauſta. Infamem quoque columnam, quam ipſa meruerat, erigi fecit rebellio, huic occiſi Bojarini tanquam patriæ proditores ignominioſo calamo inſcripti ſunt, omnibus imperii juribus uſurpatis. Jam in Germanos pari furore deſævire conſtituerant, cùm inter Strelizios unus, cui provectæ ætatis canities authoritatem conciliaverat, reliquos ſimilibus dehortatus eſt: quid in Germanos, quid in inſontes paratis? hos nefas eſt violari, nihil enim illi in nos peccârunt, cavete vobis, magni deinde conſtabit ſera facti pœnitentia. Suecia illos protegit, illorúmque injurias tanquam proprias ultore ferro vindicabit. his illi ad ſaniora converſi cogitata cæde abſtinuerunt. Multa hominum millia, nullâ ſontis, aut inſontis diſtinctione habitâ, ea peſtis hauſit; in ea ſola urbis parte, quam Kitaigorod vocant, quinque hominum millia, quos ad tuendam vitam mortis metus illuc compulerat, vario caſu interierunt. Donec duobus Principibus Ivano, & Petro ad ſupremæ potentiæ faſtigium evectis, uno duorum imperio, reliquorum diſcordiæ amoverentur. Tunc in rebelles promulgata edicta, decretæ pœnæ, facta executio, & columna per injuſtitiam erecta legitimo imperio denuo evertebatur. Verùm diuturna non fuit Regni tranquilitas; anno 1688. novi fluctus ſæviori tempeſtate devolvebantur in Moſcos, Bojarinorum plurimis neci datis. Tzarorum vitæ inhiabant, qui ad Monaſterium Troycza dictum, velut ad ſecurius receptaculum confugerant, eo tempore Dominus Lefort cum pauculis militibus fide majori, quàm robore primus ad Troyczam properavit, Tzari favorem omnibus majorem conſecutus, cujus propitio ſemper adminiculo invidioſam, & exterorum nulli hactenus concreditam Supremi Generalis, & Admiralis dignitatem facilè conſequebatur.

tur, præcipuus nuper apud diverſos Europæ Principes Tzari Orator. Plurimis adhuc periculis ſuorum perfidiâ jactatus Sereniſſimus Tzarus Petrus Alexiowicz omnes inſidias, proditiones, & fraudes prodigioſa felicitate ſuperavit. Aliquot tantùm diebus ante ſuum ex Moſcovia egreſſum detegebantur quorundam optimatum conſilia, contra ſalutem Principis flagitioſo odio pene ad exitum perducta, quibus punitis ſuccedebant alii, qui in abſentem liberiùs peccarent.

Genealogia Tzari.

Ex antiquiſſima, nobiliſſimáque Principum Romanovicziorum proſapia deſcendit, quæ proxima affinitate magnorum Ducum ſtirpem attingebat, quam in Feudoro Ivanowiczio magni tyranni Joannis Baſilowiczii filio novimus extinctam. Abavus fuit Kneſius Feudor Nikitiz, bellum à juventute ſecutus, rebus feliciter geſtis, famam, & eximiam apud omnes exiſtimationem meruerat; annis autem gravis Patriarcha factus militaris gloriæ galeam cum ſummi Sacerdotis infula mutavit, ſéque Filaretum Nikitiz voluit compellari; anno 1633 diem ſuum obiit.

Abavia fuit Iconomaſia tyranni Joannis Baſilowiczii filia. Horum filius moderni Tzari Avus fuit Michaël Fedorowiz, qui expulsâ Demetriorum impoſturâ 1613 ſuffragantibus Moſcoviæ Statibus Regni gubernaculo ſucceſſit, & exacta viginti trium annorum felicitate, quibus egregia laude Moſcis imperaverat, duodecimâ Julii 1645 è vita diſceſſit. Reliquit autem ex Iconomaſia prima Conjuge duos Principes Alexium Michaëlowiczium, natum 17 Martii 1630, qui dein etiam in ſceptrum ſucceſſit; & Joannem Michaëlowiczium, natum primâ Junii 1631, & 8. Januarii 1639 denuo extinctum. Ex Eudoxia Lucanowna verò octo poſt ipſum diebus defuncta reliquit filiam unicam Irenen, quæ Comiti Woldemaro Chriſtiani IV Regis Daniæ filio naturali deſponſata, ante nuptias extincta eſt. Alexius Michaëlowicz altero ſtatim die poſt D. Parentis ſui obitum ſextũ decimũ agens añum ad ſupremum Magni Ducis faſtigiũ ſolenni inauguratione evehebatur, nec multo pòſt tempore ex nobili familia Miloslawski ſibi conjugẽ elegit Illiã Danielowam. Quatuor ex ea Principes, & tres Principiſſas genuit. Primus 1653 natus, & in baptiſmo Alexius Alexiowicz compellatus eſt. Hic 1667, cùm coronâ depoſitâ Rex Caſimirus Regno renuntiaret, inter Candidatos Poloniæ Statibus proponebatur, adjectis ingentibus ditiſſimiſq; promiſſis; verùm 1670 ante Parentẽ vitâ functus eſt. Secundus Feudor Alexiowicz 1657 natus, Parenti ſucceſſit in ſceptrum 1676. Prima ejuſdem conjux Euphemia Rutetzki, 1681 in puerperio cum

infante

infante extincta est. Secundam conjugem duxit Mariam Euphrosinam Marveonam ex nobilissima Poloniæ familia Lupropriniorũ, quo inviso suæ genti matrimonio primò Bojarinorum odiũ, dein sibi, conjugíq; venenum, & mortẽ 1682, 27 April. conciliaverat. Tertius Michaël 1669 mortuus est. Quartus Ivan Alexiowicz 1663 natus, 1682. cum fratre ad solium evectus, mortuus 1696 in Januar. Prima Principissa Irene 1679 mortua. Secunda Principissa Sophia fax, & tuba tot periculosorum hactenus in Moscovia tumultuum. Tertia Principissa Marina, quæ duæ adhuc superstites sunt, 1688 ob concitatam rebellionem in Monasteriũ intrusæ. Hæ primi matrimonii soboles sunt; ex secundo autẽ, cum conjuge sua Natalia Korilofna familiæ Nareskinianæ binas proles habuit: Petrum Alexiowicziũ modernũ felicissimè regnantẽ Moscoviæ Tzarũ, natum 11. Junii 1672, & Nataliam, charissimam Tzari Sororem, nullius hactenus flagitiosi consilii consciam. Petrus cum fratre Ivano Alexiowiczio mortuo Parente, 1682 Moscoviæ sceptrũ nactus; verùm orta 1688 nova rebellione, Ivanus Alexowiczius quietis amantior illud sponte suâ Fratri ex integro cessit.

Tzarea Majestas.

Tam præclaræ naturæ, animíq; dotes, quibus nomen suum in totius propemodum orbis regna felicissimâ rerum famâ diffudit, eidem regnum, & supremum hunc conditionis humanæ verticem cum cunis destinaverant. Concinna corporis altitudo, apta membrorum compositione spectabilis, vivida ætas, & quantã vix poterat ætas ejus capere solertia interioris virtutis exspectatione, studia, & voluntates gentis suæ ita occupaverat, ut contentiosis multorum suffragiis Fratri suo Ivano Alexiowiczio palàm præferretur, quem primogenituræ præeminentia ad aviti solii fastigium sancta gentibus lege vocabat. Mortẽ, & vitæ pericula, quorũ metus cæteros exanimat, perpetuâ sui fiduciâ contemnit. Proditores, & in salutẽ suã conjuratos sæpe solus adiit, & aut sceleris cogitati magnitudine, aut divulgatæ proditionis metu, & conscientiâ, ad Majest. suæ conspectũ trepidantes unus coërcuit, & ne pestis periculosa sui propagatione longiùs serperet, vinculis, & custodiæ dedit. An. 1694 ex portu Archangelico oceanũ Septentrionalẽ ingressus, extra Colam navigavit. Orta tempestas in exitiosas rupium angustias naves compulerat. Jam nautæ sibi artem ereptã querebantur; Bojarini, qui comitati erant, tam funesto haud dubii naufragii spectaculo conterriti, ad preces confugiebant, & millies formandæ crucis religionem; solus ad irati maris insaniam impavidus Tzarus lætissimo animo succedens ad clavum, desperatis animum reddidit, atque ea in petra, donec fluctus detumuissent,

tumuissent, vitæ, salutísque invenit asylum, quæ inquieto mari multas jam naves suis haustas vorticibus sepeliverat. Cui Sanctorum autem post divinæ dexteræ auxilium superatæ tempestatis felicitatem adscriberet, ipsemet paucis abhinc annis ante biennalem suam profectionem apud Szeremetowium, cujus tunc prandio intererat, optimatibus suis exposuit. Ego inquiebat: dum in Sclowiczi monastir ex Archangelo navigarem, cum multis ex vobis, ut scitis in naufragii periculo eram, quantus tunc mortis horror, & certissimi quasi exitii metus vestros animos obsederit, omitto memorare. Nunc discrimen evasimus, nunc periculo defuncti sumus, æquum tamen, ut spero, mecum existimabitis, jurata facere, & vota Superis facta adimplere. Ego tunc Deo, & sancto Patrono meo Petro Apostolo emisso voto promisi, eundem Romæ apud sepulchrum suum venerari, non tam de mea, quàm de vestra omnium salute sollicitus. Dic Boris Petrowiz (sic Szeremetowium alloquebatur) quis Provinciæ, quis urbium status? cùm iis in partibus fueris, eam omnium optimè noveris describere. Laudata à Szeremetowio regionis amœnitate, & pulchritudine, subjunxit Tzarus: mihi vestrûm aliqui hujus viæ comites erunt, humiliato Turca votum meum solvam, defuncta Serenissima Mater eum ab hoc proposito conabatur dehortari; per quam multa figmenta contra Sedem Apostolicam Rutheni suggerebant. Cui ille: nisi Mater mea esses, impetum tenere vix possem, hujus nominis veneratio excusat, quod ausa es. Scias tamen morte mulctandum, qui intentioni meæ obloqui, aut resistere deinceps præsumpserit. Et Romam sanè voto satisfacturus petiisset, nisi propiora pericula orto in Regnis tumultu eum Moscuam revocâssent. Quo cæteroquin animo politiorum artium humanitatem multorum sæculorum pertinaciâ ex Moscovia proscriptam denuo reducere laboraverit, facilè ex eo colligi potest, quòd in diversas Europæ regiones, in Germaniam, Italiam, Angliam, & Hollandiam capaciores primatum filios emiserit, ut cultissimarum gentium commercio sapientiam, artésque compararent, possentque ipsi reduces ornamenta esse Moscoviæ, adderéque junioribus ad eandem virtutem incitamenta. Quam consilii sui rationem, cùm Bojarinis ante quosdam annos proposita utilitate aperiret; commendabant omnes Principis prudentiam, sed tantum bonum optari quidem, obtineri autem vix posse insinuabant. Moscorum ingenia iis studiis inepta esse; impendendos sumptus frustra profundi, & labore non profuturo se, suósque fatigandos. Indignabatur Tzarus ad has voces, sola proferentium superba ignoratione dignas. Noctuas scilicet suas

 tene-

tenebras amare, & caliginem, nec in lucem protrahi posse, nisi cum ignominia propriæ deformitatis. Ergóne infeliciores cæteris gentibus nati sumus? pergebat interrogare Tzarus: quòd Numen ineptas mentes nostris infuderit corporibus, num manus, num oculi, num eadem habitudo corporis nobis obtigit, quæ exteris Nationibus ad interiorem animi culturam sufficiunt; cur soli degeneres rudes animos habemus? cur soli humanæ sapientiæ gloriâ indigni excidimus? Herculè idem animus nobis, eadem possumus, modò velimus. Omnibus etenim natura fundamenta dedit, seménque virtutum, omnes ad ista omnia nati sumus, cùm irritator accedit, tunc illa animi bona velut sopita excitantur. Summa profectò omnia à tali Principe expectanda. Habent, quod gratulentur sibi Mosci, modò satìs felices. Erit, ut agnoscant bonum, quod in multorum invidiam ipsis Deus indulsit. Ex familia Lubochiniana conjugem, & ex ista filium suscepit Alexium Petrowiczium egregia indole, virtutibúsque ingenuis dignum, in quem spes Patris, & fortuna Moscoviæ optatâ, quietáq; devolutione recumbat.

Tzarorum Desponsatio.

Alia ætas alios mores postulat. Potuit sanè ea in Moscovia olim viguisse consuetudo, quâ Tzaro nuptias cogitante omnes Moscoviæ Virgines fuerint convocatæ, quas formæ decor, & insignis pulchritudinis species commendabat; ut ex iisdem aliquam, quæ maximè placeret, deligeret; exoletus tamen hodie ille mos est, & plurimùm hactenus ex eorum consiliis Tzarorum pendebant matrimonia, quos aut muneris dignitas, aut propinquioris dilectionis familiaritas ad secundum potentiæ gradum subvexerat. Exulat pariter Polygamia, & nefas esse ducunt, pluribus ad eundem thorum adlectis concubinis maritalem amorem dilatare; si tamen sterilis, nullius hæredis spem fecerit, eâ in monasterium detrusâ Tzaris est liberum de fæcundiori matrimonio cogitare; præter sterilitatem tamen adhuc aliæ repudii causæ sunt. Credendum enim est, Principes nil temerè facere, licet nos, quæ sæpe contingunt, rationem reddere non possimus. Moderni namque Tzari conjugem, quòd Principem pepererit, sterilem nemo dixerit, nihilominus repudiata est, quæ matrimonii dissolutio causis procul dubio gravissimis innixa est. Quarum momenta ex eo fortè suspicari possumus; quòd extra Azowium constitutus ante redire recusaverit, quàm certus foret de conjuge sua abscissis capillis in monasterium detrusa, quod triginta circiter miliaribus Moscuâ distat, Sustalski cognominatum.

natum. Apud exteros Principes conſortes quæſiviſſe, huc uſque Tzaris periculoſum fuit; Bojarinis, & Regni primoribus inani metu obtendentibus: externis matrimoniis peregrinos, novóſq; mores pernicioſiſſima mutatione induci in patriam, corrumpi veteres conſuetudines, & avitam Religionem ſua puritate periclitari, totam denique Moſcoviam ultimo diſcrimini exponi. Neque aliam rationem adſtruunt, Tzari Feudoris Alexiowiczii veneno ſublati, quàm quod ſibi Sponſam ex Polonica familia Luproriniorum elegerit. Spes tamen aliqua affulget, fore, ut ſæculo recenter inchoando in mitiores mores Moſcoviæ genius tranſeat, ad quorum plenam introductionem novis quibusdam rebus à Tzaro ſapientiſſimè inſtitutis utiliſſimæ diſpoſitiones factæ ſunt, quo fiet, ut adjacentium nationum frequentiori commercio mitigati Moſci, id ipſum amaturi ſint, quod hactenus tanto faſtidio perſecuti ſunt. Expetent externarum gentium matrimonia, quando addiſcent: non alia ſanctiora vincula eſſe, quæ inter populos amicitiam conciliant, bella componunt, imò ipſis ſæpe victoribus leges dicunt. Credunt multi Tzarum abdicato conjugis in monaſterium detruſæ matrimonio de ſponſa alienigena cogitare.

Potentia militaris.

Tzarorum arma ſoli Tartari formidant. Quod in Poloniam, aut Sueciam valuerunt, non virtuti, ſed panico cuidam timori, & victarum gentium infelicitati tribuendum exiſtimem. Multa millia hominum facili negotio contra hoſtem poſſunt educere; ſed inconditam multitudinem, quæ ſua mole obruta vix partæ jam victoriæ ſuffectura ſit; ſi enim tantùm robore, animi fortitudine, & militari ſcientia valerent, quantùm numero, corporis viribus, & laborum tolerantiâ; haberent finitimi, quod metuerent. Etiamnum autem ingenii tarditate, & ſerviendi conſuetudine nec magna appetunt, nec aſſequuntur. Comes Jacobus de la Garde Suecicæ militiæ Generalis anno 1611. cum octo millibus ducenta Moſcorum millia profligavit. Dum Azowium Tartarorum Precopenſium caſtellum ad confluentem Tanais prope Mœotim paludem ſitum prima obſidione cinxerant, cattus ex urbe in Tzarea caſtra proſiliens, multa Moſcorum millia panico terrore in pudendam fugam conjecit, captus deinde, & Moſcuam finita expeditione pertractus, mandato Tzari adhucdum in Bebraſchentsko ſedulè ſervatur. Utut in oppidis ſtrenuè defendendis adversùs validas obſidentium vires aliquando laudem meruerint; in acie tamen adversùs Polonos, & Suecos, ut plurimùm victi, magnas ſæpe clades perpeſſi ſunt. Quod in Darii caſtris deſide-

ravit Charidemus, nec inter Moſcos hodiedum invenitur: ſtabile ſcilicet agmen veterani, & exercitati militis, ubi vir viro, armis arma ſignis ſigna inſerta ſunt, ad nutum monentis intenti, & ordines ſervare docti; ubi, quod imperatur, omnes exaudiunt, obſiſtere, circuire, occurrere in cornu, mutare pugnam, non Duces magìs quàm milites callent.

Peditatus.

Strelizii omnes ſclopetarii milites ſunt, jaculatores dicti, idem præſtabant Moſcis, quod Janizari Turcis. modò 12. modò 24000. ſtipendia merebantur. Dexterrimi Moſcorum erant, ideóque Tzari ex illis cuſtodiam corporis, & Reſidentiæ ſuæ legere amabant, inſignibus privilegiis, præcipuísque immunitatibus donati; ad veteris Romani militis prærogativam proximè accedebant. Annuum ſtipendium erant ſeptem rubli, & ſecalis, atque avenæ modii duodecim, verùm ex mercimoniis, quæ exercere licebat, magnas ſæpe, & invidioſas opes acquiſiverant. Moſcuæ in ipſa Tzarorum reſidentia domibus ſuis ingens ſpatium occupaverant, poſt ultimam verò rebellionem tot Streliziorum millibus ad capitis ſupplicium damnatis, ipſæ etiam domus, ne impiæ factionis monumenta remanerent, mandato Tzari funditus deſtructæ, dirutæ, & everſæ ſunt. Streliziis omnibus morte, aut exilio punitis, quatuor regimina ſubſtituit ad modum Germanæ militiæ ſuos in officiales, & ordines diſtributa. Hos milites Strelizios compellari fas non eſt: quaſi qui in nomina ſuccederent, exercitæ ab illis nominibus perfidiæ hæredes fierent. Quatuor tantùm erant hæc militum regimina, ſed quæ millia octo continebant. 1mum Gordonianum, 2dum Le Fortianum, 3tium Bebraſchentsko, 4tum Simonowski. Illud Bebraſchentsko dictum nuper ſublatum eſt, cùm omnes, qui illud conſtituebant milites à Tzaro ad opera nautica in naves diſtribuebantur. Proceſſuris in campum tot exercitus erunt, quot modò regimina recenſui. Indè etiam fit, ut regiminis caput non Colonellus ſit, ſed Generalis; cuivis namque dictorum regiminum Generali certus terrarum diſtrictus aſſignatus eſt, ex quo efflagitante belli neceſſitate ſuis ex antris villanos ad agmina cogere oportet; donec imperatum numerum adimpleverit, quódque domi regimen erat, forìs in totius exercitûs magnitudinem excreverit. Tunc milleni tanquam pars à reliquo corpore reciſi, regiminis nomen adipiſcuntur, & Colonellis Germanis, ut plurimùm ſubjici ſolent. Plurimi enim Germani Colonelli ſinè regimine Moſcuæ vivunt, dimidiato ſtipendio, niſi actualiter ſerviant, contenti, hi dum expeditio

peditio decreta eſt, & contra hoſtem caſtra moventur, conglomeratis viliſſimæ ruſticitatis homuncionibus Chiliarchæ præficiuntur, finita expeditione cingulum ſolvitur, nullum ampliùs Chiliarchæ in gregarios imperium, ad aratrum redeunt ſucceſſionis viciſſitudine, nunc coloni, nunc milites, nunc arma tractantes, nunc aratrum. Parvi quidem conſtat, hac tumultuaria villanorum convocatione incredibilem penè hominum multitudinem contra hoſtem educere. Maximè cùm de alimentis iidem providere ſibi debeant, quos ordo vocat, ut militent. Hinc Commiſſarii annonæ ignota, & inutilia Moſcis vocabula videntur; cùm Tzari non ſit, de privatorum alimentis ſollicitari, ſed ſingulos ea cura tangat. Plus tamen damni, quàm emolumenti indè in Rempublicam redundare certum eſt. Quot enim fame pereunt, quot urbes, quot pagi, quot villæ ſuis viduatæ colonis, in vaſtitatem, & ſolitudinem degenerant. Præterea, quod annua illa mutatio, quâ ad ſervitia militaria ſibi invicem miſerrimæ plebeculæ cives ſolent ſuccedere, diſciplinæ, & arti bellandi maximè pernicioſa ſit. Cùm enim, qui hoc anno militârunt, ſequenti liberentur ab onere, ſemper novos, ſemper rudes, ſemper ineptos habet milites. Neque tam exacta eorum erit fidelitas, quibus legendi militis data authoritas; ſuo ſanè iſti ſtudebunt peculio, nec peritiores cogent, ſed pauperes, & magìs tenaces, qui libertatem emere, aut nolunt, aut non poſſunt. Umbratilis certè miles, & hoſtis ludibrium, niſi parem invenerit. Deprehendit ineptæ hujus militiæ diſpendium Tzarus, & prudentiſſimo conſilio inveteratum gentis ſuæ errorem corrigere ſtatuit. Bielogradienſem exercitum viginti quatuor ruricolarum millia conſtituebant, hos militari Sacramento ſoluit, & ad agrorum ſuorum culturam majoris utilitatis exſpectatione dimiſit, hoc uno interea onere adjecto, ut tributi jure ſinguli ſingulos rublos annuos Tzaro penderent. Princeps Repnin Dimacharum Colonellus ad Caſanum, & Aſtrachanum diſceſſit, decem millia Germano & inſolito Moſcis more conſcripturus, aliis eodem fine ad alias Regni plagas, & loca à Tzaro miſſis. Sexaginta peditum millia perpetuò ſtipendiis ſuis alere conſtituit, ſagaciſſimè perpendens ſolum veteranum militem multorum annorum diſciplinâ vexatum veræ militiæ gloriam promereri.

Equitatus.

Moſcorum equites nobiles ſunt, & illi, quos præcipua dignitate conſpicui mittere coguntur, horúmque ſervi plerumq; domeſtici ſunt. Magnus enim Dux aut hujus nomine Tzareorum exerci-

exercituum Campi-Dux in hoſticum moturus publica præconis voce tempus expeditionis indicari, nobilibúsque intimari facit, ut cum congruo ſervorum numero ad opera bellica ſe paratos ſiſtant; quo facto, omnes ad bellum accinguntur, cum variorum eventuum formidine ad deſtinatum locum feſtinantes. Duplex enim metus eos occupat, indignationis Tzareæ, ſi ſegniter imperata facerent, & triſtis exitus imminens cum hoſte conflicturis. Neque indecorum putant licentiâ magno pretio emptâ inter domeſticos parietes otiosè vivere, & belli pericula deprecari. Quin imò inſaniæ arguunt quoſdam generoſioris virtutis Germanos, cùm laborioſis precibus facultatem impetrare conantur, caſtra, & evidentiſſima militaris obſequii ſequendi diſcrimina. Germanos ejuſmodi exiſtimant, aut non ſatìs ſapere, aut fraudulenta inRempublicam meditari conſilia: quo enim animo? qua ſana mente ſe præſentaneìs periculis ultrò offerrent? neſciunt ſiquidem divinius quiddam latere in homine, quem per ipſam mortem, & vulnera ambitione laudabili virtus ducat ad gloriæ palmam. Arma verò quibus equites utuntur, ſunt arcus, & ſagittæ, & paucis gladius, breves ſunt haſtæ aut ſpicula, omnia ad Turcarum modum inſtructa. Dimachas præteritis ultimis duobus annis ſclopetis munivit, & piſtoletis, quos ſi ex facinorum temeraria audacia æſtimare licet, latrociniis, quàm juſto bello aptiores ſunt. Eſt adhuc alius peditum uſus, qui armis utuntur in mediæ lunæ ſpeciem curvatis, & ab ipſis Bardiſch compellatis. Hos, dum acies ordinatur, tanquam robora, & munimenta exercitûs, primos hoſti objiciunt, tam diu feroces, quamdiu adverſa tela mortem per vulnera non intentant, magno impetu auſpicantur, vel impreſſionem, vel fugam. Dum enim ſocios ſuos Marte non ſatìs propitio dimicare, premi, cædíque vident, reliquorum intereuntium ſpectaculo vincuntur omnes, adeóque animos deſpondent; ut ipſo timore velut exanimes arma abjiciant, & ſibi invicem dicto vale, damnatis reſiſtendi conſiliis, hoſtilibus gladiis ad ſecuriorem ictum capita porrigant, & inimicis victoriam ſua ignavia concedant. Si ex prælio fugientes aſſequatur hoſtis, ita ſe victoribus dedunt, ut nec mortem deprecentur. Quia nulla adhuc Moſcis cum Turca ſolidæ pacis firmitudo eſt, errore Legati, qui non ſatìs conſideratis futurarum rerum eventibus ſolas biennalis armiſtitii inducias pactus eſt, Tzarus ingenti ſollicitudine militem, & neceſſaria parat, quibus vim hoſtilem ſufficienti fortitudine pellat, vincátque. Decimum quemque levant ſubditum in tota Moſcovia, & ſuſtentationem ſimul ſuppeditare coguntur illi, pro decimo quoque ſubdito, qui eundem

dem è bonis ſuis ſubmiſerunt in militiam, Kneſii, Bojarini, & Mercatores.

Res tormentaria.

Rem tormentariam iisdem machinis inſtruunt, quibus reliqui Europæ Principes mœnia quaſſant, muros dejiciunt, & munitionum obſtacula enervant. Cùm autem genuinum tormentorum uſum ad exactam operis peritiam Moſci non calleant, peregrinos alunt magnis ſumptibus, ex diverſis regionibus in amicitiæ ſpecimen ſibi ſubmiſſos.

Muſica Campeſtris.

Familiare Moſcis modulamen injucundâ auribus ſymphoniâ magìs dejiciendis in triſtitiam animis, quàm in militaris virtutis audaciam erigendis accomodatius eſt. Leſſum mortualem intonant, non Martem nobilioribus ſtimulis noverunt accendere. Inſtrumenta verò hujus Muſicæ plerúmque ſunt Jatumeæ, & tympana.

Redditus Tzari.

Præter tributum, & cenſum annuum, quem omnes provinciæ habita proportione accuratè pendere coguntur, multa adhuc ſunt commoda, quæ publicum Principis ærarium augmentare ſolent. Primum emolumentum vectigal eſt portûs Aſtracanenſis, & Archangelici, ex quibus decem milliones imperialium Tzarum annuatim trahere volunt.

Secundum Cabacæ, ſeu publica diverſoria important; ſolus enim Tzarus per omnes Moſcoviæ urbes, & provincias cereviſiam, vinum aduſtum, & mulſum ſolet vendere, ex quibus ultra ducenta imperialium millia Principis ærario accedunt. Qui privatorum aut etiam Magnatum ſinè ſpeciali Tzareo indulto mulſum, cereviſiam, aut vinum aduſtum venale exponit, privatur merce ſua; pœnâ pecuniariâ arbitrariâ inſuper punitur, nec exempla deſunt pœnæ ſeverioris ſtatutæ in eos, qui contra Principis regale deliquerant. Knuttis cæſi in Sibiriam deportantur, ubi perpetuas inſidias Zobellinis ſtruere coguntur. Germani verò braxandæ, vendendæque inter ſe ſolos cereviſiæ privilegio gaudent, aliàs ſuperiùs enarratis pœnis obnoxii, ſi eam Moſcis venderent. Nunc verò idem privilegium illis ademptum eſt. Ticchon Nikitowiz Stresnow, cujus officium ad Supremi Aulæ Præfecti dignitatem accedit, conſultiùs judicavit, ſi braxandi libertas non auferretur Germanis; cùm capiendi, quod indè ſperatur, emolumenti compendioſior modus ſuppetat: ſi nimirum ſchedæ, quibus braxandi licentia fit, & quas ex Cancellariis braxaturi

 obli-

obligantur accipere, majori taxa onerarentur; quam procul dubio Germani malint exſolvere, quàm braxatam à Moſcis cereviſiam comparare.

3. Magnas divitias ex Zobellinis colligunt, quas in Sibiria nobiliſſimas capiunt.

4. Sturiones incredibili multitudine Volgam fluvium implent, qui verno, æſtivóque tempore frequentes capiuntur; eorum autem ova opulento commercio in terras tranſmarinas avehuntur; ſale enim condita vaſis magnis includunt, Caviari nominant, celeberrimas Italis cupedias. quidam mercator Hollandus pro jure exportandi Caviari octuaginta millia imperialium annuatim Tzaro pendit.

5. Rhabarbarum, quod Moſci pretioſiſſimum habent, itidem Germanus quidam mercator jure empti à Tzarea Majeſtate monopolii ſolus vendit.

Angli Tzareæ Majeſtati in Anglia ſubſiſtenti duodecim millia pondo ſterling, & alia octo millia in Hollandia ſolverunt, pro monopolio vendendi tabaci in Moſcovia: non obſtante, quòd Moſcici Cleri ſuperſtitio fumandi, herbæque illius potandæ conſuetudinem tanquam impiam, & diabolicam omnibus execrationibus hactenus fuerit deteſtata; quin etiam noſtro tempore Moſcicus Patriarcha Ruthenum illum mercatorem, cui jus vendendi tabaci Tzarus adhuc ante diſceſſum ſuum pro quindecim rublorum millibus añuè ſolvendis impertitus fuerat, cum uxore, liberis, atque nepotibus excommunicaverit, iisdémque in infinitum maledixerit.

De moneta Ruſsica.

Auri, argentíve fodina Tzaris nulla eſt: credunt tamen in finibus Sibiriæ ad locum Kameni dictum divites venas inveniri. Peritos metalli fodiendi homines Generalis de Carlowiz nuper in Moſcoviam deduxit, unde brevì certiora reſciri poterunt, an auri fortè, argentíque eruendi ſpem opulenta gleba faciat. Moneta tamen Moſcowitica ex puro, & bono argento ſemper cuſa fuit, hodie tamen, & aliquantum adulterata eſt, & antiquo ſuo pondere multò minor: ſolidum imperialem quinquaginta, aut quinquaginta quinque kopicis mutant, & ex uno imperiali centũ, interdum etiam centum & viginti kopicas cudunt, quod appenſo ad kopicas imperiali, noſtro tempore ibidem experti ſumus. Kopica autem, ſive nummus Moſcowiticus non rotundâ ſed oblongâ, & ovali forma, una parte Sanctum Georgium haſtâ inſignem, aliâ Tzari nomen, & tempus exhibet, quo cuſa eſt. Moſcis

ſcis etiam adhuc alia minor moneta eſt, quam denga vocant, quarum duæ uni kopicæ æquivalent. Majorem non habent, utuntur tamen diſtinctis vocabulis plures kopicas innuentibus. v. g. duæ kopicæ faciunt denarium, tres altinum, decem griſnam, quinquaginta poltinum, & centum rublum. Noſtro tempore de moneta cuprea ſermo erat, quâ, cùm argentum non ſufficeret, militem ſolvere, & belli ſumptus ſuſtinere voluerant; ſed allatâ pacis concluſæ notitiâ, quidquid fortè interea cuſum eſt, ærario illatum in alias neceſſitates aſſervandum. Nemini permiſſum eſt numeratam pecuniam ſecum ex Moſcovia exportare, qui deprehenſus fuerit, bona ſua omnia amittit; cambio autem uti, aut coëmendis mercibus eam impendere cuivis licet. Ferri fodinam quidam Marſelius mercator Hollandus primus invenit; quam ejus poſteritas aliquo tempore jure Vaſalagii poſſedit, donec ſtirpe ejuſdem extincta Tzaro ceſſit, & Nareskinio in feudum data eſt. Anno 1700. pecunia imperante Tzaro cuſa eſt noſtro more, & prima militum ſolutio ex illa fieri cœpit.

Apotheca Tzarea.

Duæ apothecæ ſunt, una in ipſa Arce Kremelina, in urbe altera: Germanorum conſiliis à Tzaris inſtructæ, & ingentibus impenſis conſervatæ. Antea notis, inemptíſque remediis ſecuri ad multorum annorum canitiem pervenerunt: nunc pretioſiùs, & (utì plurimi conqueruntur) naturâ medicaminum uſu debilitatâ citiùs moriuntur. Quod tamen inordinatis ſuis debacchationibus, & pernicioſo medicinarum abuſui imputare deberent potiùs, quàm herbis, & ſuccis ſaluberrima arte paratis. Pixides, Cryſtallina vaſa, & artis inſtrumenta extrinſeco quidem fulgore oculos rapiunt; ſed ſæpè parùm, aut nihil in iis ſalubritatis; cùm pleraq; vaſa inania ſint, nec ſatìs diligenti ſollicitudine nova medicamina coëmantur ab iis, quos Tzarus inſpectores, aut præſides conſtituit. Si ipſiſmet Pharmacopeis credendum eſt, nunquam meliùs inſtructæ fuerant Tzareæ apothecæ, quàm eo tempore, quo Dominus Vinnius iiſdem præerat. Is enim tanquam Germano ſanguine oriundus prudentiorem ubique ſolertiam adhibuit; & Medicis Apothecariíſque, quid deſideraretur monentibus, totus in eo fuit, ne neceſſariarum rerum defectus eſſet. Jam verò qui huic muneri ſucceſſerunt, ſuperba rerum ignoratione moroſi, nec Medicos audiunt, nec medicamenta nova debita fidelitate comparant; quorum errore, & negligentiâ eò res delapſa eſt, ut quoties ſanandi ægroti urget occaſio, Medicus eam medicinam præſcribere haud poſſit, quam pellendo

morbo utilissimam judicat, sed aliam fortè æquivalentem, & quam in apotheca novit esse reperibilem. Netimus verò Præses Feudor Alexiowicz Golowin industriæ majoris specimen dedit; missus enim in Hollandiam quidam Ruthenus, cujus biennales labores ad plurimorum invidiamDoctorali laurea Italia coronaverat, ut, quæ deficerent medicamina, solerti studio conquireret. Præter quem tamen omnes ferme Medici extranei, & Germani sunt. Dominus Carbonari de Bisenegg, & Doctor Zoppot cæteris exactiùs artem medendi callent, quorum operâ potissimi utuntur. Chirurgum Dermond autem instar Æsculapii venerantur, eúmq; alii invidioso nomine Doctorem Empyreum vocant. Doctor Blumentrost, & Doctor Kellerman sua etiam laude potiuntur. Multi sunt Apothecarii omnes Germani; tyrones autem habent Moscos suis Magistris longè seniores. Ducentorum rublorum annuo salario gaudent; nec multo labore fatigantur. Eorum operæ alternant: ante octavam, aut nonam matutinam apothecam frequentare non solent, & secundâ pomeridianâ ad domos suas in Germanorum suburbium redeunt. Hæ horæ sunt utiles, reliquo diei tempore nulla medicina venalis; neque etiam Apothecarii tam facilè vocari possunt; Slowoda enim, aut Germanorum suburbium unius horæ spatio abest ab urbe.

Divitiæ.

Consistunt eæ in Regni insignibus, corona, pretiosissimis gemmis, & lapidibus opulenta. 2dò. In ingenti vi cumulatæ pecuniæ numeratæ, quam tamen hoc tempore ob armaturam navalem numerosissimam, & ipso nomine terribilem, multis impensis erectam, plurimi credunt exhaustam. Nunquam tamen Tzarus carebit, quamdiu apud subditos suos aliquid auri, argentíve residuum sciverit; præter horum enim opes, & privata marsupia nullas auri, & argenti mineras habet. Omnium namque rerum absolutus Dominus utitur operâ subditorum pro libitu, & parte bonorum, quæ placuerit; arrogat sibi ex ferarum exuviis portionem, quæ lubet; pellicia vendit, aut dat dono, pro ut libet. Pisces vento siccati servantur munitionibus; in foro nemo vendere potest, nisi ea, quæ sunt Principis, primùm vendita fuerint. Ut rerum suarum pretium veriùs imperet, quàm mercetur, sibi metit, capítque, quidquid in sua ditione aut boni, aut pretiosi est. Magnus Dux Joannes spoliavit calicibus, reliquiis, crucibus, & argento totam ferè Livoniam, nec unquam conceditur aurum, & argentum, Moscoviâ efferri, nisi in redemptionem bello captivorum, aliorúmque, qui in captivitatem Tartarorum quotidianis excur-

excursionibus abducti sunt. Vasorum autem divitias ostentare Mosci solent, quoties exterorum Principum Legati usitato gentium more Principali, Regióq; convivio sumptuosè excipiuntur. quantum cæteroquin momentum Tzarorum opibus diversarum pellium vix satìs æstimanda pretia conferant, non opus est pluribus repetere.

Tzari Aula.

Anteriores Magni Duces utebantur apparatu inæstimabili in vestitu, ornatúq; Pontificio Regiæ Majestati addito; ferebant capite mitram margaritis,& gemmis pretiosissimis nitentem,manum sinistram pastorale ornabat ditissimum, digiti annulis aureis referti erant, imagine Christi ad dexteram, & Sanctissimæ Matris Virginis super solio,in quo sedebant,constitutâ. Regia,& Pro-Regia plena viris, vestibus auro, alióque pretio insignibus usque ad talos indutis. Modernus verò Tzarus quoad personam suam omnis pompæ, & ostentationis contemptor, raro utitur superflua illa famulantium multitudine. NequeBojarini,Aulicíque nobiles pristino vestimentorum decore superbiunt, Magni Ducis exemplo docti, vanum esse vestium luxum, nec sapientiam habitare in formosis ædibus. Ipsemet Tzarus, cùm Regiam urbem suam pertransit, sæpe tantùm duobus, ad summum tribus, aut quatuor familiarium officiorum ministris stipatur; periculoso etiam tumultuantis militiæ tempore, sola veneratione Majestatis securus. Mosci enim non tam subditorum, quàm mancipiorum instar olim suo Principi obediebant, eum pro Deo potiùs, quàm pro Principe habentes, unde apud Moscos sæpiùs audire fuerat (quod passim adhuc hodie vulgares usurpant) Deus solus, & Magnus Dominus scit hoc; omne quidquid habemus sanitatis, & commodi, procedit à Magno Domino. Hæc suorum reverentia ad avitum solium revocavit Ivanum Basilidem, qui post immanitates inauditas, justæ ultionis timore, utpote præteritorum scelerum conscientiâ jam spontè reus ad monasterii latebras se receperat, sive Regii nominis respectus, quod gentes, quæ sub Regibus vivunt, inter Deos colunt, sive ingenita in Principem veneratio, sive fiducia antea exerciti imperii homines ad serviendum natos in fide obsequii coërcuerit. Rara, aut nulla olim fuerit in Moscovia seditio, jam verò concatenatos tumultus crederes: non tot capitibus repullulavit Hydra, quot ex ipsis perfidorum funeribus novæ oriuntur rebelliones. Hydram igne perdomuit Hercules, sed Moscorum inquieta audacia Salamandræ instar flammâ alitur: an fortè ferrei sæculi genius priscam

 fidem,

fidem, pietatem, & in Principes reverentiam apud infimam etiam plebeculam ſuſtulit: Necdum tamen conſuetudo oblitterata eſt, quâ humi procumbentes Tzarum venerantur, par Deorum potentiæ faſtigium æmulantem. Frequens aliàs nobilium numerus, quos Sin-Bojaren (id eſt Bojarinorum filios vocant) miniſteria quotidiana obeunt; ſed nullus ſerviendi decor, nulla famulantium munditie s; ut vel morum impolita cruditas, & ſordida eorum obſequia hanc à cæteris Europæ aulis facilè diſtinguant. Dum menſa Tzaro paratur, nulla tubarum officia aulicos vocant ad miniſteria; verùm unus illorum ſtentoria voce clamat: Goſudar Cuſchinum, Goſudar Cuſchinũ, id eſt: Magnus Dominus vult comedere. Pateræ, in quibus cibi Tzareæ Majeſtati inferri ſolent, ex auro quidem, & argento elaboratæ ſunt, ſed tanta obductæ fuligine, ut vix dignoſci poſſit, cujus pretii metallum ſub ſordibus lateat. Nullus ciborum ordo eſt, promiſcuè poſiti lacerari ſolent, non dividi. Religioſior prioribus Tzaris Majeſtatis erat defenſio, nemine ad menſam admiſſo, ſoli prandebant, ſingulari autem gratia Bojarinorum aliquos honoraturi, iiſdem ex menſa ſua cibos quoſdam mittere conſueverant. Modernus è contra Tzarus inſignem in Reges injuriam putat, velle eos arcere à privata conſortii ſuavitate. Cur enim ſolis Regibus lex barbaræ inhumanitatis dicetur, ne quem habeant, cujus familiaritate delectentur. Ideo ſuperba convivii ſolitudine neglecta ſæpe cum conſiliariis ſuis, cum Germanis Officialibus, cum mercatoribus, & ipſis etiam exterorum Principum Legatis amat colloqui, & prandere. Etſi id Moſcis omnino diſpliceat, impoſita tamen parendi neceſſitate, eoſdem mores, & frontis perſæpe coactæ affabilitatem oportet exprimere.

Tzari Reſidentia.

Kręmelina appellatur, lapideo muro circumdata bis mille nongentos paſſus ambitu complectitur, & plurima pulcherrima nobilium ædificia intra murorum ſuorum ambitum concludit; diverſa fora rerum venalium, plurimáque templa, utì eſt templum Archangeli Michaëlis, in quo Principum ſepulturæ. Blagaveſine, ſive templum Añuntiationis Mariæ novem turribus inſigne, quarum tecta, utì & totius templi, ære deaurato cooperta ſunt, & Crux altiſſimæ turris ex auro puriſſimo facta ingens pretium oſtentat. Ivan Veliskoy Divi Joannis templum, cujus turris tectum deauratũ, abundátq; campanis, quarum una omnium in orbe terrarum maxima, ponderat bis mille ducentas poëdas, ſeu ponderis noſtratis ſexaginta ſex mille libras. Eadem in Regia præter alias Cancellarias cæteris illa eminet, quam Poſolski pri-

Campana Max
Moscuae in Turri
pendet, Diameter es
et supra. Circumfer
gyae: Densitas 3 et ½ Sp
66000 libras nostratis pond
est densa 1 et ½ Orgyae; huius ext
sunt funes, quibus à 40, quand
ut Campanae allisa sonum edat;

ximæ, quæ
ni Templi Aulici
st triuum Orgyaru
rcentia 10 et ½ Or=
pitamæ ponderat e
eris. Campanæ lingua
remitati plurimi alligati
oq; etiã 50 Viris agitatur;
Campana enĩ ob magnitu
q; firmata trabib9 moveri nequi

pricas, five Cancellariam Legatoriam vocant, in ea expediuntur omnia negotia ſtatum Reipublicæ, & externorum Principum negotiationes concernentia. Peregrini itidem omnes ab eadem dependent. Cameræ, & conclavia Principis habitationi deſtinata aulæis, & periſtromatibus pretioſiſſimis, tam ſumptuoſo faſtu contecta ſunt, ut præcipuis Europæ Regiis ea amplitudine, ſplendoréque nihil concedat. Alia Arcis parte diverſæ generoſitatis equis tanquam in Sybaritano exercitu inſtructum equile ſe oſtentat. Equos autem,qui apud Moſcos in pretio ſunt, altos & proceros eſſe oportet. Arabicos amant,& Altenburgicos; generat etiam Moſcovia equos pernicitate ſua maximè commendatos, eos pachmaten compellant. Diverſi generis venationes in diverſis ſuarum ditionum diſtrictibus Tzari prædeceſſores inſtituebant; aucupium tamen principem ſibi voluptatis locum vendicabat. Modernum è contra aliud ſtudium trahit, bellicas artes,ignium luſus, tormentorum boatus, navium fabricam, maris pericula, & ardua gloriæ ſtudia decurrere omnibus diverſionum jucunditatibus anteponit. Militiæ munera ab infimo gradu obiit, non antè avitum ſolium, & ſupremæ poteſtatis culmen conſcenſurus, quàm priùs per omnia militum officia laudabili induſtria ad ultimum Campi-Ducis gradum eveheretur. Adeò glorioſum eſſe ducit, priùs dignitatem mereri, quàm occupare.

Quæ Moſci imprimis caveant.

1mum. Ne avita religio im̃utetur; tria enim ſigna Moſcoviæ interitum prognoſticatura credunt prædicta à Sanctorum ſuorum nonnemine, cui Superi permiſiſſent oculos in futurarum rerum caliginem procul mittere. 2dò. Mutationem habitûs. 3tiò. monetæ. Veſtitum cum Tartaris olim habebant com̃unem, dein more Polonorum elegantiùs veſtiebantur, nunc Hungaros habitûs ſimilitudine ſequuntur. Ut plurimùm principalia Schiſmatis ſui puncta, quibus ab Eccleſiæ totius corpore ſe ſeparârunt, adhuc tenaci ſuperſtitione obſervant. Verùm formandæ crucis modus, in quo fidei ſuæ ſummam penè ſolùm collocant, Græcorum Patriarcharum magnis ſumptibus Moſcuam evocatorum concilio immutatus eſt; olim enim nullâ Cleri, aut laici diſtinctione ad Crucem formandam cognitâ, omnes Rutheni tribus digitis, in memoriam Sanctiſſimæ Trinitatis Crucis ſignum formare inſtruebantur. Poſt dictum concilium autem ſolis Presbyteris apud veterem morem relictis, laicis omnibus publica lege injunctum, omiſſa antiquiſſima conſuetudine, duobus tantùm digitis elevatis crucem formare. Quæ mutatio quantùm innocentis,nobilis,illuſtriſque ſanguinis inMoſcovia profuderit,nondum

dum obducta cicatrice multa vulnera lamentantur. Monetæ usus vetus adhuc nostro tempore viguit; nisi quòd valor intrinsecus in publici commercii dispendium quandoque diminutus fuerit. Nec negari potest monetam cupream ob nimios belli sumptus cusam in thesauro asservari, docéntq; ultimæ litteræ huc ex Moscovia allatæ: monetam ibidem alteratam esse. Neq; sua Clero authoritas mansit illibata; olim enim in omnibus publicis conventionibus primi honoris subsellia sinè contradictione occupabant; jam verò eorum dignitas tantùm eviluit, ut vix, aut saltem non aliter admittantur, quàm laici ad mensam famulaturi. Credo hæc vaticinia quandam anum Popparum instinctu somniâsse: qui non vanè timent; ne suæ demum axe fortunæ excutiantur, non diutius regnaturi, nisi quam diu plebem, & populum superstitioso doctrinæ, sapientiæve contemptu in ignorantia,& erroris sui caligine retinuerint. Cùm tamen semper virtutis enitentis ad gloriam indoles fuerit,ad magìs ardua,& meliora eluctari.

Alterum, quod studiosè curant,est:ut loca,& fortalitia finitima forti milite semper custodiant. Ut utrumque tempus, & pacis, & belli rectè gubernari possit; néve fortunæ casibus,hostium viciniorum insidiis, & intestinæ civium perfidiæ in absentem, & sui securum omnia liceant.

3tium. Ne magnatum quispiam ad invidiosas opes,& periculosam Principi potentiam emergat. Qui vires suas jactat, aut opulentiam ostentat, bonorum, & vitæ discrimen adiit; ii enim quorum divitiæ timendæ sunt, ad carceres enormis flagitii obtentu rapi, bonísque fisco addictis, exilio aut capitali supplicio mulctari solent.

4tum. Provinciarum munia nulla perpetua, sed paucorum annorum præfecturæ sunt, & triennii, ut plurimùm potestas est. Magno Regnis compendio angusti temporis honores esse volunt; neque enim Rectores, qui se post annum privatos fore noverint, facilè Magistratu suo abutentur, neq; cives præter fas amabunt, aut timebunt præsidem brevissimo defuncturum imperio. Feudoro Maduæwiczio Apraxen portûs Archangelici Waywodæ ad alterum triennium fasces â Tzaro prorogati sunt; quòd eo tempore, quo ipsemet Tzarus eodem loci mare album ingressurus commorabatur, præter perspectam, quâ munus suum obiverat, fidelitatem, multos sumptus liberaliter fecerit, ad Majestatem dignis honoribus excipiendam.

5tum. Antehac Moscis non licebat Principum suorum ditione excedere, ne alieni felicitatem Imperii contemplantes ad cupidæ

cupidæ novitatis audaciam accenderentur; ſub moderno autem regimine juſſi à Tzaro exteras terras ſpecie quærendæ ſapientiæ obire, ab impoſita peregrinandi neceſſitate pecuniâ, & viribus enervantur. Sinè ſpeciali tamen Tzari permiſſione, atque juſſu nemo impunis Moſcoviâ pedem efferre audet.

6tum. Quos commercii ratio cogit ad tempus Moſcoviâ excedere, bonorum amiſſio, knuttæ, & exilium perſequuntur; niſi præſcripto tempore domum revertantur.

7mum. Magnum viribus Tzareis momentum addunt Coſſaci; hos annuis donativis ſibi Moſci conciliant, pinguiſſimíſque promiſſionibus in fide ſtudent retinere; ne ad Polonos mediten-tur tranſitum, totum Moſcicæ militiæ nervum ſuo diſceſſu ſecum ablaturi; valida enim gens, & arte bellandi, & animi fortitudine Moſcis præſtat.

8vum. Eadem ratione, comitate, promiſſis, largitionibus, & multiplici arte adjacentes Tartaros Tzercaſſios, Nagajos, Samojedas, & Tingoëſos in ditione ſua retinent. Tributo enim illos vix ullo ſolent onerare; ſed donativum illi potiùs añuum exſpectant: quod, quia noſtro tempore emanſerat, Ajuka Calmuccorum Princeps cum viginti millibus defecit ad Turcas.

9um. Inter ipſos ſuos Magnates Tzari ſeminare, & alere diſcordias conſueverunt. Quos mutuis odiis diviſos, in ſemet invicem ſævis conſiliis certantes, omnes & ſingulos ſecuriùs, & ſub majori æquitatis larva premere poſſunt, ſecuti vetus illud: divide, & impera.

10mum. Diſceſſurus Moſcuâ, ſummæ rerum plures præficit, iíſque, quos naturali antipathiâ inter ſe diſcordes novit; ne unus concredita poteſtate abutatur, aut eandem armet in Principem.

De Regia Tzarorum Urbe.

Moſcoviæ Metropolis Moſcua eſt, ab interfluente flumine Moſqua nomen trahit. Forma penè Urbi rotunda eſt; dividitur in quatuor partes, quæ ſingulæ ſuis muris, aut vallo cinctæ ſunt. Intima pars, & veluti meditullium urbis appellatur Kytaygorod; huic proximè adjacet caſtellum, aut Regia muris ab hac diviſa, appellatúrque Kremelina gorod; quæ duæ partes muro circumdatæ ſunt lapideo. Pars quæ ab Oriente, Septentrione, & Occidente has cingit, Tzargorod dicitur, id eſt civitas Regia muro cincta ex candido ſaxo terrâ aggeſtâ. Pars quæ has afforis circumcingit, Skorodum nominata, ſepibus ſolis circumcingitur. Pars meridionalis alio nomine Streliza Slowoda dicta, quòd à militibus fuerit inhabitata, ſive prætorianis magni Ducis. Quoniam

 verò

verò post nuperam rebellionem omnes Streliziorum domus funditùs dirutæ & eversæ sunt, noménque Strelizii Tzarus perpetua oblivione sepultum cupiat, hanc partem brevì aliud nomen, & usum credo sortituram. Cæterùm ædes privatorum ut plurimùm sunt ligneæ, paucæ admodum lateritiæ; soli Proceres, & opulenti mercatores lapide structas domos incolunt. Indè tam frequentia incendia, ut sæpe millenas domos evertant. Urbs hæc tria milliaria Germanica ambitu suo complectitur, cui plura ducentis templa speciosâ, variâque turrium multitudine (cuivis enim templo quinque turres sunt annexæ) magno decori, & ornamento sunt. Templorum principale est SS. Trinitatis, ad quod palmarum festo Patriarcha asino insidens à magno Duce olim introducebatur; similes verò ceremoniæ à moderno Tzaro, aut omissæ, aut neglectæ in desuetudinem abeunt. Mercatores pro diversitate mercimoniorum separata & diversa loca, fora, & spatia occupant, in quibus, & non alibi, suas merces venum licet exponere.

1mum. Ante Arcem Kremelinam velut diversa ambulatoria fora tergis suis imposita circumferunt; veris enim tabernis hìc nullus locus, nec permissum ibidem eas erigere.

2dum. Ubi sericum, & quidquid ex eo textum est, venditur.

3tium. Ubi omnis generis pannum venalem exponunt.

4tum. Pro aurifabris.

5tum. Pro pelliciariis.

6tum. pro sutoribus.

7mum. Ubi linea supellex venalis proponitur.

8vum. Ubi picturæ prostant empturis.

9num. Forum, quod pediculorum vocant; quia plurimi barbitonsores suas in eo officinas erexerunt, & singulis diebus Moscis capillos ibidem decurtare solent, crinésque in publicam plateam ejicere.

10mum. Ubi cujuslibet formæ vestimenta pro pretio proponuntur.

11mum. Forum venalium fructuum.

12mum. Forum piscium.

13tium. Forum avium.

Præterea publica domus prope palatium Legatorum est; eam vulgò den Gast-Hoff vocant, in qua Persæ, Armeni, aliæque gentes ut plurimùm suas merces exponunt. Multa præterea alia fora distincta sunt, prout mercimoniorum diversitas exigit; singula eo ordine separatim collocata, ut ex uno in aliud facili via detur accessus, & recessus. Neque cellaria desiderantur, quæ vina propinant per mare ex portu Archangelico Moscuam perducta.

In

In parte urbis, quam Tzargorod diximus, plateas aliquas Pogganabrut vocant, in iis frumentum, farina, carnes, & jumenta, cerevisia, mulsum, & vinum adustum venduntur. Urbs hæc variarum rerum commercio florentissima incolis abundat; portis quidem clauditur; sed adversùs vim ingruentis hostis non satìs est custodita. Quæ autem & indigenis serviunt, & commerciis apta sunt, hæc ferè numerantur.

1mum. Pelles variorum animalium, quibus & incolæ contra frigoris violentiam corpora sua muniunt, & ingentem earundem copiam advenis mercatoribus vendunt: inter pelles hasce primum locum sibi vendicant Zobellinæ, sive Sabellinæ, quas Pecora provincia subministrat præstantissimas, quibus hodie fæminarum luxus ingens interdum pretium in Europa ponit. Cæteræ sunt vulpes nigræ, & rubræ, quibus Siberia abundat, atque etiam albæ martes, castores, hermelinorum pelliculæ pulcherrimæ, luporum, lyncum &c.

2dum. Ceræ tanta copia, ut nonnullis annis duæ librarum myriades evectæ fuisse dicantur. Maxima autem vis Plescoviâ venire solet, licèt aliæ quoque provinciæ copiâ ceræ abundent.

3tium. Mellis item tanta, ut licèt magna illius pars ab indigenis in potu absumatur, non minima tamen copia quotannis in vicinas provincias exportetur.

4tum. Sevum Jeroslavia, & Vologda mittit.

5tum. Taurorum, & bubalorum tergora tota regio subministrat.

6tum. Oleum ex phocarum corporibus coctum.

7mum. Caveari, cujus magna copia ad Volgæ ripam conficitur, ex ovis piscium, bello-uginæ puta, sturionis, severigæ, & aliorum, atque in alias regiones præsertim in Italiam vehitur opulento satìs commercio.

8vum. Habent linum, & canabum; illud quidem Volsko provincia cum vicinis regionibus, hoc Smolensko, Dorogobusa, & Viasma, magnâ copiâ, & singulari bonitate producunt.

9num. Est sal, cujus magna vis Starræ Russæ, & alibi à salsis scaturiginibus cogitur; juxta Astracan autem à maximis fluctibus ejicitur in littus.

10mum. Est pix, cujus immensa copia in provincia Carelia, & ad ripam Dwinæ oceanum Arctoum versùs ex rupe exciditur. Stude compellant, quæ vitri usum præstat, & in laternis vulgò usurpatur vitri Russici nomine; item Marien-Glaß.

11mum. Datur ferrum; nam cæterorum metallorum ferè infœcunda est Russia. Credunt tamen in Sibiria alterius metalli fodinam se inventuros.

De Religione Rußica.

De mutatæ Crucis formandæ modo ſuperiùs dixi. Quis crederet tantùm intereſſe ad veræ fidei cultum, ſi uno, duobus, aut tribus digitis, aut tota manu elevata Crucem formes. Nihilominus Ruthenici Patriarchæ dubium circa formam Crucis ortum, tanti momenti Moſcis viſum eſt; ut ad ejusdem deciſionem Patriarcham Conſtantinopolitanum cum duobus aliis Alexandriâ ingentibus impenſis Moſcuam invitarent. Verum quidem eſt, Moſcos Religionis ſuæ ſummam, & unicum ſalutis obtinendæ remedium in ſola Crucis forma ponere; cùm rariſſimi inter eos inveniantur, qui vulgares etiam precatiunculas Pater noſter: aut Ave Maria: calleant, neque ſcholæ iis ſint, in quibus ea edoceantur, quæ hominem adultum, & decet, & oportet ſcire, tanquam ad ſalutem neceſſaria: mihi tamen in mentem venire non poteſt, neque Moſci interrogati deſuper reſpondere volunt, aut poſſunt, qua potiſſimum ratione moti fuerint ſupra nominati rerum ſacrarum Antiſtites, ut veterem, & multis ſæculis uſitatum, & liberum crucis tribus digitis formandæ modum contradicente plebe abrogaverint, ejúsque prohibitionem tam crudeli lege ſanciverint. Exiſtimavit enim vulgus ſibi cælùm, & æternam gloriam ea prohibitione eripi; ſolos Poppas cæleſtibus deliciis fruituros, quibus ſolis permitteretur tribus digitis crucem formare. Multi renitebantur Patriarcharum ſanctioni tanquam impiæ, & minùs in Deum reverenti, & multi lictoris ſecuri ſuccumbere, quàm ab antiqua Crucis formandæ conſuetudine recedere maluerunt. Labor longè utilior magísque ſalutaris fuiſſet, ſcholas ordinare, Præceptores inſtituere, qui juventutem inſtruerent, ignaros docerent, qui perditos homines ad veram ſalutis viam ab errore retraherent. Verùm, quia ipſi divinarum rerum ſummè imperiti ſunt, omnémque ab exteris doctrinam ſuperbè deſpiciunt, lucem poſteris ſuis invident, ad quam ipſi ſuis ex tenebris verecundantur emergere.

Baptiſmus.

Rutheni verè baptizatos, & Chriſtianos eſſe negant, qui Romano ritu ſola aquæ aſperſione in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis Chriſto regenerantur; ſed obſtinata ſuperſtitione contendunt, per immerſionem Baptiſmum fieri debere; oportere enim veterem hominem ſuffocari in aqua, quod immergendo, non aſpergendo fieret. Cui errori pertinaciter inſiſtentes reiterationem Baptiſmi admittunt, eósque cujuscunque antea Chriſtianæ Religionis fuerint, qui Ruthenum Schiſma aut ſpontè, aut (quod ordinari-

dinarium eſt) coacti amplectuntur, denuo baptizant, vel immergendo, vel (utì hodiernus obtinet uſus) aquam toti corpori à capite ad calcem affundendo. Quòd autem tres in Deitate perſonæ ſint, trinam etiam immerſionem requirunt.

Sacrificium.

Ritu Græco celebrare ſolent, pane azymo, & vino rubro utuntur, cochleari ex calice panem, vinúmque conſecratum ſimul & ſemel diſtribuunt. Quamvis ordinariè vinum rubrum Sacrificio adhibeant, eo tamen deficiente aliud conſecrari poſſe non negant.

Exteros, & quos ſuæ Religionis non eſſe nôrunt, vix, aut difficulter ſua templa ingredi ſinunt. Catholicis tamen, quos Romanos vocant, major quàm Lutheranis, & Calviniſtis libertas eſt. Ideò fortè, quòd in fidei rebus viciniores ſibi eſſe perſpiciant, nec ignorent Sanctorum à nobis imagines, & reliquias coli, quas cæteri aſpernantur.

De Imaginibus.

Pictas tantùm, non ſculptas, aut alia arte fabricatas venerantur imagines; volunt enim Decalogi præcepto Deum prohibuiſſe, ne ſculptile adoremus. Quod præceptum tamen eo modo, quo intelligi adoratio debet, tam pictum, quàm ſculptile pari prohibitione perſequitur.

Conciones.

Concionatorum munus Rutheni hucusque ſemper damnârunt, quòd ii, quorum officium eſt, ex cathedra dicere, inutilem verborum elegantiam affectent magìs, quàm verbum Dei prædicare intendant. Hunc tamen Evangelii manifeſtandi morem etiam noſtra tempora Ruthenis probare videntur. Nam & inter ipſos inveniuntur, qui ſuâ confiſi ſcientiâ publicè in Eccleſia non Evangelium, aut Sacram Scripturam (quod quondam moris fuit) prælegant, ſed eloquentiam in dicendo præſeferant, arte, & propriâ induſtriâ concinnatam.

Cultus Deiparæ.

Deiparam devotiſſima pietate colunt, & Sanctos Dei venerari æquum ducunt, & utile. Sanctum Nicolaum præcipua in veneratione, & honore habent. Indè bis in anno Sancti hujus feſtivitatem ſolenniter celebrant.

Purgatorium.

Locum tertium credunt, in quo usque ad extremi judicii diem omnes detineantur. Neminem ad cælum admitti, niſi ſententiâ in publico illo, & noviſſimo tribunali latâ; quâ dignus pro-

nuntiabitur quilibet, qui cælesti præmio potiatur. His ajunt suffragia prodesse: indè pro fidelibus defunctis orare, aut bona opera exercere proficuum, & valde meritorium existimant.

Patriarcha.

Visibile caput Ruthenæ Ecclesiæ est. Metropolitas, Archi-Episcopos, Episcopos, & Archimandritas sub se habet. His quocunque incedant, pedum pastorale cum Cruce præferri solet. Nemo ex illis matrimonii capax est; omnes enim ex monasteriis deliguntur.

Monasteria.

Monachos habent, & Moniales, quorum vitæ austeritas, jejunii frequentia, rigor, paupertas Religiosorum nostrorum disciplinam crudelitate excedit, non pietate. Ubi enim tempus jejunii est, corpus adeò macerant, ut etiam nefas habeatur, ægrotis adhibere medicinam; elapso autem jejunii tempore omnem licentiam usurpant, ganeonibúsque, quàm Monachis similiores ebrii bacchantur in plateis, & omni pudore exuto, sæpe inveniuntur publicis in plateis lascivientes. Longâ nigrâque togâ, appenso ad collum cucullo induuntur. Vilis omnibus amictus; qui verò officiis in monasterio conspicui sunt, pretiosiùs vestiuntur. Tria quoque vota emittunt; castitatis, paupertatis, & obedientiæ. Litteris imbuti non sunt, aliquando Poloni ad eorum Schisma deficientes, iis cætibus immiscentur, qualem inveni in monasterio sex miliaribus à Moscua dissito, & vulgò Hierusalem nominato.

Poppæ seu Sacerdotes.

Per impositionem manuum ordines conferuntur, novitérque ordinandi capiti vittam imponunt, quam Skuffiam vocant, à Patriarcha benedictam, exactissimâ diligentiâ custodiendam; qui etenim casu etiam ejus jacturã faceret, indignus Sacerdotali Officio censeretur. Si fortè laicorum aliquis in jurgiũ cum Poppa incidat, admodum cavere debet, ne vittam coinquinet: Poppam percussurus, debito cum respectu eam capiti demat, & interim decenti in loco collocet necesse est; tum impunè, & ad libitum Sacerdotem percutit; nulla lex, nulla pæna, aut excommunicatio eum persequetur, dummodo post verbera, & ictus vittam antea detractam debita cum veneratione denuo capiti imponat. Sic honoratâ vittâ character salvus est; neque suadente diabolo percutit, qui eo modo dignitatem Presbyteralem veneratur, & solam hominis personam ulciscitur. Poppas omnes uxores habere oportet, neque Sacerdotis munus exercere potest; nisi matrimoniali vinculo ligatus sit; Virginem autem, vel mortui cujusdam

jusdam Poppæ viduam ducat, necesse est. Si alterius viduæ matrimonio jungeretur, irregularis eo ipso, & inhabilis redderetur. Mortua autem uxore ad secunda vota Poppæ transire non licet, neque sinè uxore adcelebrandum, aut sacerdotale beneficium idoneus est; vesperas quidem cantare, & alios minores Ecclesiæ actus exequi, ad aram verò facere non potest. Ita ut uxor sit requisitum substantiale, quæ modò qualificat in Ruthena Ecclesia ad exercitium Presbyteratûs; exceptis Monachis, quorum ex instituto est in solitudine, & sinè consortio vivere. Quibus Patriarcham, Metropolitas, Archi-Episcopos, Episcopos, Archimandritas, aliósque adjicias, qui omnes ex Monachis eliguntur. Licet tamen Poppis, modò Presbyteratui renuntient, secundam uxorem ducere. Unde sæpiùs solet contingere, ut quos veneratus es hoc anno Poppas, altero videas sutores, sartores, & carnifices. Vulgus, dum Poppis in plateis occurrit, crucem, & benedictionem reverenter efflagitat, quam illi sua sanctitate ambitiosi petentibus publicè impertiuntur. Plebe tamen vix modestiores sunt; ebrii enim frequenter urbis compita obambulant deteriores iis, quos suo exemplo ad virtutem, & pietatem ratione statûs tenerentur accendere. Crucem, quocunque pedem moverint, secum ferre consueverunt. Dolendum, quòd pretiosissimum Redemptoris nostri signum, quod vilissimi homunciones gestant, cum marcidis, & nimio epoto cremato titubantibus in cœno, & luto sæpe volutari debeat. Nullam gentem credo tot signis exterioribus, & ad veram pietatem compositis, támq; speciosis probi animi larvis inclarescere, quàm nationem hanc, quæ proinde simulatione, fraude, fallaciis, & efferatissimâ ad omnia scelera audaciâ facilè omnes universi orbis populos longè exsuperat. Neque hæc odio dicta sint, sed vera genuináque indicia, quivis infallibiliter deprehendet, si occasionem frequentioris cum iisdem commercii nactus fuerit. Popparum in Moscoviæ Metropoli numerantur quatuor millia, qui singuli suis redditibus honestè possunt subsistere.

Dies festi.

Quot per annum dies, totidem ferme in Russia festa numerant, quæ tamen alterna festivitate ab urbis partibus celebrantur, ut una feriante, laboret altera; festa verò majora, Nativitatis Resurrectionis, Ascensionis &c. simultanea devotione obeunt, quæ perpetua, & inamœna campanarum pulsatione indicant. Si campanarum sonitus, & formatæ Crucis externa pietas ad veram pietatem Christianam sufficit, multos hodie Christianissimos

mos nobis daret Moſcovia. Diebus feſtis matutino tantùm tempore à laboribus abſtinent,ſumo mane, & plerumque ante diem in tenebris ſua ſacra peragunt, ipſum diem, ſi non operis, ſaltem debacchationibus conſecrant, ut ſemper incendii periculum timendum ſit, quoties Rutheni feſtum celebrant, aut (ut ipſi vocant) braſnick.

Sepultura.

In mortuis ſuis ſepeliendis multas ceremonias adhibent: ſuperſtitioſas juxta, atque profanas fæminas conducunt, quæ emptis gemitibus funus proſequantur. Intra ſarcophagum abdunt litteras commendatitias ad S. Nicolaum, quem cæli janitorem opinantur; in illis litteris autem aſſeverat Patriarcha: mortuum Chriſtianè vixiſſe, & in fide vera Ruthena laudabili conſtantia extremum ſuum diem obiiſſe. Dum terræ infertur cadaver, Poppa de moriendi neceſſitate brevi ſermone præmiſſo primus terrâ ſepeliendum donat, præter orationes pro defunctis, poſtquam jam cadavera terræ ſunt mandata, ante ſepulturam adhibent fæminas, quæ magno ululatu planctum faciunt, & mortuos ingentibus vociferationibus interrogant ethnicorum more: cur ipſis moriendum fuerit? cur tam citò ſuaviſſimas conjuges, dilectiſſimas proles deſeruerint? quid defuerit? an cibus? an potus? diverſos denique cibos apponunt ſepulchro, inter pauperes, qui frequentes circumſtare ſolent, dividendos, quod pro dilectione, & charitate in defunctos ſæpius per annum repetunt.

Maslaniza.

Carnevale Itali, Bacchanalia latini, noſtri in Moſcovia Germani die Butter-Wochen appellant; quia eâ ſeptimanâ eſu carnium prohibito adhuc butyro veſci licet; reliquo enim quadrageſimalis jejunii tempore ſolo oleo lini utuntur.

Abſtinentia, & Jejunium.

Diebus Mercurii, & Veneris ab eſu carnium abſtinent; quatuor autem præterea illis per añum jejunia ſunt, 1mum. A Dominica Quadrageſimæ usq; ad Paſcha. 2dum. A Dominica poſt Pentecoſten usque ad feſtum Sanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. 3tium. A prima Auguſti uſque ad feſtum Aſſumptionis Beatæ Virginis. 4tum. A decima Novembris usque ad Nativitatem Chriſti. Primum omnium ſtrictiſſimum eſt, quod, quia cæteris in longius protrahitur, longum jejunium nominant. Jejunii tempore non ovis, non butyro, non caſeo uti licet. Nullâ ætatis, nullâ valetudinis curâ ſanctius ipſis videtur mortem jejunando oppetere, quàm ovorum, aut carnis refectione vitam ſervare.

vare. Quin ipsi etiam Medici, antequam ad medendi munus admittantur, juramento se obstringere debent, tempore jejunii Moscis ægrotantibus nunquam medicinam aliquam adhibituros, ad quam diluendam ova, caro, lac, butyrum forent necessaria; non obstante, quòd evidenter prævideant, ægrotum sinè talis pharmaci fruitione, & usu propediem moriturum. Ex qua austeritate, & indiscreta præcepti jejunii observatione meritò ansam arripio, Ecclesiam Ruthenam non veram & genuinam Matrem, sed novercam, & adulteram pronunciandi.

Regimen publicum.

Urbium Magistratus non consules, aut optimi civium obtinent, sed Juri dicundo Diack à Tzaro præficitur. Is cum adjunctis sibi scribis Pricassam (id est Cancellariam) constituit; ad hanc omnes causæ devolvuntur. Præter indiculum, in quo præscripta sunt temporum momenta, judiciorum formulæ, & quædam hactenus practicata jura nullam habent legem scriptam; sed voluntas Principis, & Senatûs Judicium suprema lex est. Spargunt quidẽ ab uno Diacorum in librum redacta esse, quæ jura, statuta, decreta, sententias, leges latas, & consuetudines in Moscovia longissimo tempore observatas invenerat. Verùm ea legum congeries vim, & authoritatem legis necdum adepta est, neque secundùm eandem Judices oportet pronunciare. Anno 1647. Magnus Dux Alexius Michalowicz per consiliarios suos leges colligi, & in ordinem redigi fecit, quem librum Soborna Ulasienia vocant. Sed novus Rex novam legem condit, cùm sola Principum placita in Regno jure despotico legis habeant vigorem. Actiones suas in hunc ferè modum instituunt: Actor per libellum supplicem explicat, à quo, quantùm læsus sit; & impetratâ veniâ per *wepis* id est indultum judicis, per apparitorem (pristafillis) in judicium reum vocari curat, qui cogitur fide jubere, se dicta die Judici stiturum; alioquin licet apparitori eundem, quibuscunque modis potest, detinere. Uterque autem tam actor, quàm reus propriam causam agit, nullo Procuratorum, aut Advocatorum subsidio. Si causa testibus declarari non possit; Sacramento terminatur. Nam cum Judici non satìs liquet, utra pars jure nitatur, solet alterutrum rogare, an Crucem osculando firmare velit, se verum dicere. Quòd si annuat, statim ad templum ducitur, & Cruci osculum figens causam suam obtinet. Hanc Crucis osculationem Chrenstinam Chelovaniam vocant, & tanti æstimant, quanti jusjurandum. Hinc perduelles, perjuros, & fœdifragos vocant Crucis transgressores. Quòd si ambo ad id parati sint, sorte causam dirimunt; qui causâ cadit, nisi statim

 cre-

creditori suo satisfaciat, ad locum publicum ducitur; ubi ejusmodi condemnati singulis diebus manè ab hora octava ad undecimam miserum in modum fustigantur. Si verò per annum integrum ita fustibus subacti, solvendo non sint, uxores, & liberi veneant necesse est, donec creditori suo reddant ultimum quadrantem.

Qui primâ querelâ Judicis aures occupat, plerumque in iniqua etiam causa triumphat; nullæ enim rei partes favorabiles sunt. Nec accusatio à condemnatione multùm distinguitur: quidquid ad defensionem sui reus proferat, vix fidem, aut vacuas aures inveniet.

Intentionem autem suam probare testibus solent, quos levi pretio emunt; ille quoque meliòrem causam habere censetur, qui numero testium adversario suo potior est. Munera etiam, dona, largitiones multùm causæ patrocinantur, nihil in Pricassis expeditur, nisi prius Diacis, & scribis auro, argentóve placatis. Harpyis longè rapaciores sunt, & corruptissimi moris consuetudine nemo salarium annuum extorquere potest, qui non antè omnes in Pricassa officiales à Diaco ad scribarum vilissimum usq; è salarii quantitate nummis sibi propitiaverit. Qui testes emere, aut Diacos, & scribas sibi auro conciliare nequit, pessimo fato litigat; opprimetur causæ Justitia, & corrupti judicii iniquitas ex albo nigrum, & ex nigro album facilè efficiet.

Debitum non testes, sed chyrographum, subscriptio, & sigillum probant. Si debitor morosus mutuò acceptum restituere differat, apud Pricassam, cujus jurisdictioni debitor subjectus est, tanquam apud judicium competens creditor se insinuat, & ope supplicæ Præsidi Pricassæ exhibendæ, petit debitorem citari; si citatus compareat, ad debitum, quod creditor legitimè probaverit, quamprimùm exsolvendum efficaci juris remedio adigitur. Si autem citatus non compareat, ubicunque inventus capitur, & vi rapitur ad tribunal. Potior jure est, qui liberalior ad munera, æquum, & iniquum venale est, nullo tamen certo pretio; plus offerendo comparari solet. Miseram debitoris sortem, si defensionis suæ momenta multis nummis non sint deaurata; argentum probat, non argumentum: illo deficiente ad ultimam penè calamitatem condemnatur; tenuibus baculis acutissimo dolore pulsantur poplites in turri, quæ morosis debitoribus carcer est, singulis sæpè diebus repetitur fustigatio donec solvat, aut de solvendo caveat. Ubi verò neutrum præstare posset, multis verberibus subactus pro quantitate debiti, frequenter cum uxore, & liberis creditori adjudicatur. Servitutis enim jura apud Moscos necdum sublata sunt.

Civi-

Civiles caſtigationes, & mulctæ ſunt mulcta pecuniaria, batoccæ, & knuttæ: pœna pecuniaria, niſi conſuetudine, aut edicto definita ſit, arbitrio Judicis variat, & ſæpe major minórve eſt. Batoccæ duo tenues baculi ſunt, quibus reus aliquando ad mortem cæditur; detractâ enim tunicâ ſolo interiori induſio tectus in terram projicitur, unus capiti, alter pedibus inſidet, ut corpus movere nequeat, quem deinde ſic in terram extenſum eò usque fuſtigant, donec adſtans Cancellarius verbo, aut nutu verberum finem faciat. Knutta flagellum eſt adeò ſævum, ut primum ictum, quô nuda cutis affligitur, ſanguis ſequatur, & vulnus relinquat, unius digiti latitudinem ſua profunditate adæquans. Hanc pœnam, quatenus civiliter accuſatum perſequitur, Tzaream gratiam vocant, & eâ caſtigatus *per ſpaſſivo* grates agere tenetur, neque ullâ infamiâ laborat, adeò, ut huic pœnæ ſe ſubjiciat, quisquis eandem caſtigato quacunque occaſione audet exprobrare. Pœnalis verò, & criminalis vindicta eſt, ſi fuſtigatus deportetur in Sibiriam. Idem flagellum etiam torturæ locò ad eliciendam veritatem adhiberi ſolet.

Injuriarum accuſatus ad ſolvendam Bizeſtiam tenetur, id eſt mulctâ pecuniariâ læſi honoris culpam redimere. Singulis ordinibus ſua taxata *reclade* eſt, videlicet determinata pecuniæ quantitas, quam ſolvere oportet, qui injuriam inferre præſumpſerit. Qui Bojarinum, Chiliarcham, Medicum perſonæ contumelioſè inſectatus fuerit, in pœnam incidit duorũ millium imperialium; horum enim honorem eadem *occlade* omnimoda paritate tuetur; licèt nec Medicis, nec militum Chiliarchis ſemper illibata conſtet authoritas. Injurioſus in uxorem Bojarini condemnatur ad duplum ſupra appoſitæ pœnæ ordinariæ. Probroſus in liberos ad dimidium mulctæ, quâ Parentis exiſtimationem jura ſanxerunt intemeratam.

De Moribus Moſcorum.

Gentis omnis Moſcowiticæ major ſervitus eſt, quàm libertas; omnes enim cujuscunque conditionis ſint, nullo reſpectu perſonarum habito, duriſſima ſervitute premuntur. Qui ad ſecreti conſilii dignitatem admiſſi, glorioſo Magnatum nomine primos poſt Principè titulos non temerè ſibi arrogant, iis ſplendidior ſerviendi neceſſitas, impoſita aurea ſunt vincula, tantò acerbiora obnoxiis, quantò inſolentiùs oculos feriunt, & ipſo ſuo fulgore ſortis ſuæ vilitatem exprobrant, in quam producti ſunt. Qui in ſupplica, aut exarandis ad Tzarum litteris in gradu poſitivo nominis ſubſcriptione uteretur, eum læſæ Majeſtatis publica ultio perſequeretur. Diminutivis utendum eſt, v. g. qui Jacobus vocaretur,

ſe Jacobulum non Jacobum ſcribere debebit. Credunt namque Majeſtatis ſupremo culmini multùm derogari, niſi ſupplicaturi nominis imminuti humilitate Principem decenter revereantur. id Architecti bellici Laval peccatum fuit, quo odium Tzari meruiſſe Miniſtri contendebant. Se Cholop, ſeu Magni Ducis abjectiſſimum, viliſſimúmque ſervum ſcribere oportet, compellaréq;, & bona ſua omnia mobilia, & immobilia, quæ poſſidet, non ſua, ſed Principis eſſe agnoſcere. Cujus rei egregium executorem Principem habent, qui ſic Patriâ, civibúſque utitur, ut abſoluta, nullis terminis, nulla lege circumſcripta poteſtas pateat ea libertate de rebus privatorum diſponendi, quaſi ſui unius causâ natura hæc omnia produxiſſet. Premat igitur ingenia ad ſervitutem nata, ferántque Moſci illam ſortem, quam Numina dederunt.

Populum litterarum rudem virtutum diſciplina deficit, quâ animum excolant; paucis morum politiorum ſtudium, aut imitatio eſt. Joannes Barclajus in icone animorum gentis mores fuſiùs deſcribit: ſervituti gens nata, ad omne libertatis veſtigium ferox eſt; placida, ſi prematur, neque abnuunt jugum; ultrò fatentur Principi ſe ſervire. Illi in ſuas opes, in corpora, vitámque jus eſſe. Sordidioris reverentiæ humilitas Turcis non eſt in ſuorum Ottomanorum ſceptrum. Cæteras quoque gentes ex ſuo genio æſtimant, hoſpites ſive ſorte, ſive conſilio in Moſcoviam advectos ad idem jugum damnant, & ſervire ſuo Principi volunt. Si quos furtim abeuntes retraxerint, ut fugitivos plectunt. Magnatibus, licèt ipſi ſerviant, in minores ſuos, & plebejos, quos per contemptum nigros homines, & Chriſtianos communiter appellant, intolerabilis faſtus eſt, & vulgus horum maximè ſupercilium timet.

Nullis bonis artibus imbuti ſummam ſapientiæ gloriam in fallaciis ponunt. Mendaciorum nulla verecundia, nullus fraudis detectæ pudor; adeò ea ex Regione veræ virtutis ſementa proſcripta ſunt, ut ipſum vitium famam virtutis obtineat. Neque tamen velim intelligas, omnes omninò Regni hujus incolas pari rerum ignorantiâ, & ſuperbiâ eandem virtutis habere rationem; inter tot lolia creſcunt ſalubres herbæ, & ſuaviori odore purpurantur roſæ inter fœtidam ceparum luxuriam, in majorem virtutem magìs anxia ſollicitudine effloreſcentes. Sed pauci ſunt, quos æquus amavit Jupiter, aut fulgens evexit ad æthera virtus. Qui proinde adeò eminent, ut non niſi imperitos, & vitiorum mole obrutos lateant raræ hæ faces. Cæteri inculti, tardi, hebetíſque ingenii ſunt, toti quandoque in advenarum contemplatione

tione hærent, ut diductis rictibus, oculísque ſuorummet oblivi-ſcantur. Ii tamen in horum numero recenſendi non ſunt, qui uſu rerum, negotiísve lævigantur, aut nupera profectione docti ſunt, ſolem non unius Moſcoviæ anguſtiis incluſum eſſe.

In ſcholis ſiquidem ſolus Præceptorum labor eſt, ut tyrones addiſcant litteras formare, & componere. Summus doctrinæ apex eſt, aliquos fidei ſuæ articulos memoriæ imprimere.

Artes liberales tanquam ſupervacanea Juventutis tormenta contemnunt, Philoſophiam prohibent, Aſtronomiam magiæ nomine mactatam ſæpe publicè ulti ſunt. Nefas eſt inferri in Moſcoviam Calendarium Aſtronomi Vogtii, ex quo generali hac propoſitione: Moſcau wird ſeinem Unglück auch nicht entgehen / Moſcis rebellionem præſagiit. Dicunt impiæ arti acceſſiſſe nefandorum geniorum commercia, his ſuggerentibus, & monſtrantibus, ea interdum Aſtronomos de futuro conjicere, quæ ſupra mortalium ingenium eſſent. Meliorem Regni formam variis artibus, & ſcientiis effingere laborat Tzarus; ſi conſilii prudentiam boni ſuccesſûs felicitas adjuverit, mirabuntur brevì pulcherrimam molem, mapalia quondam; niſi fortè fatorum iniquitas, populorum defectio, aut ipſa ingeniorum barbaries ferre felicitatem ſuam nequeat, aut tantam fortunam invideat poſteris, nolítque modò labores ſecuturæ ætati profuturos. Necdum longi temporis ætas eſt, ex quo Poloni cujusdam induſtriâ typographiam habent, præter Ruthenicum idioma verò nullius alterius linguæ characteres typis dantur; Rutheni autem characteres à Græcis non multùm diſcrepant, à quibus legere, & ſcribere docti ſunt. Cum iisdem non impari grammatica, & verborum conſtructione utuntur. In eadem domo, in qua typographia erecta eſt, aliquot Græci Sacerdotes Tzareis ſumptibus aluntur, qui linguam Italicam volentes docent.

Numeros ſuos diverſa ab aliis gentibus ratione ineunt, & diſtinguunt, tabulam habent multis granorum ordinibus diſtinctam, quorum uſu, mirabili celeritate ad ſummum, certúmque numerum deveniunt. Nihil is modus à nummis differt, quos aliæ quoque gentes adhibere ſolent, dum varia eorundem collocatione diverſos numeros exhibent.

Quamquam muſicam ipſi non calleant, ejus tamen harmoniam amant. Ludendi periti externi adſunt, quos fovent, dum canunt, concentu enim ſatìs delectatis, parſimonia in memoriam redit, & diſplicet paucarum horarum gaudium annuis ſumptibus emere. Neque uſitata apud Europæas Aulas Nobilium exercitia Moſcuæ vigent. Frænandis nullus equis, nullus pugi-

 latu

latu eſt nobilis, nulla artis ſaltatoriæ gloria, et ſi quæ ars alia hodierni ſæculi genio valet apud gentes, glorioſo impetu ad laudem incitatas.

Judæos in Moſcovia non tolerant, niſi baptizatos, rationem ipſimet adſtruunt: abſonum ſcilicet Moſcis videri, Religione eos à ſe differre, quorum mores, aſtutiam, & callidiſſimas decipiendi artes non diſſimili laude exercent, & exprimunt.

Plurimùm utuntur thermis, & Caldariis; cum Turcis enim contractam ex concubitu maculam balneo abſtergere conſueverunt. Hæc hyemi inſerviunt; æſtivis menſibus fæminis immixti mares fluminibus innatant toto corpore nudi, nulla ſexûs verecundiâ, nullâ ſenii, aut innocentis ætatis diſtinctione habitâ. Eadem impudentiâ, nullâ ſubuculâ tecti, ex aquis in gramina proſiliunt, neminis aſpectum veriti: quin ipſæ etiam puellæ nudi corporis ſpeciem ſinè fronte prætereuntibus objectant, non mediocre libidinis incitamentum. Meritò porrò ambigitur, utrum major ſit eorum ſævitia, an luxuria, & improbitas: nam ſcortationes, adulteria, & ejusmodi facinora omnem ſuperant modũ; cùm vix pœna ulla legibus conſtituta ſit in ejuſmodi delinquentes. Indè Capitaneum quendam ob nefarium cum filia ſua octenni cõmercium ad capitis pœnam damnatũ, hiſce Campi-Dux objurgavit: cur libidinem tuam non in alias exercuiſti? cùm tot ſcorta, & meretrices habere potuiſſes, quot kopicas, aut altinos exſolviſſes.

Jura ſervitutis apud Moſcos in uſu ſunt, hos captivitas, alios nativitas, multos Patris, aut ſui ipſius venditio ſervos facit, qui à Dominis morituris manumiſſi, ſervituti aſſueti aliis Dominis in ſervitutem ſe dedunt, aut pecuniâ acceptâ ſe mancipant. Homines etiam liberi, qui Dominis certa mercede ſerviunt, non poſſunt quando lubet à Dominis ſe abdicare; ſi enim quispiam abſque Domini voluntate abierit, ab alio in famulatum non aſſumitur, niſi fuerit à priori Domino, vel ab illius amicis, qui pro fidelitate ſervi ſpondeant, commendatus. Patria quoque poteſtas ſatìs ampla eſt, & nimis dura in filium, quem quarta etiam vice rectè vendit: Ita ut ſemel venditum, quocunque tandem modo liberatum, vel manumiſſum à Domino, iterum atq; iterum jure Paterno Pater poſſit vendere; poſt quartam autem venditionem nihil ampliùs juris in illum Patri permittitur. Hodierno verò rerum ſtatu, cùm Moſcua Principem nacta ſit, qui animum præcipuis naturæ dotibus imbutum ad magna ſemper, & eximia impellit ſtimulis gloriæ; futurum fore autumant, ut Parentibus tam cruda in filios poteſtas mitiori lege abrogetur. Licèt gens ipſa libertatis impatiens reclamare videatur fortunæ, in quam

quam non eſt genita, & ſervili conditioni aſſueta vix paſſura ſit, prudentem,& piam Principis, pro Regnis, & ſubditis ſuis ſollicitudinem ad effectum abſoluta felicitate traduci. Fidem vix non ſuperat, quod de gentis pertinacia ad exquiſitiſſimos cruciatus invicta memorant. Ante peregrinationem Tzari, complex quidam rebellionis anno 1696. quater acutiſſimæ torturæ tormenta pertinaciter ſinè ulla ſceleris confeſſione ſuſtinuerat. Advertens Tzarus tormenta nihil proficere,ad blanditias converſus eſt, & oſculo inquiſito dato, ſic eum allocutus eſt: Me non latet, te tentatæ contra me perfidiæ conſcium eſſe. Satìs pænarum dediſti, fatere modò ultroneè ex amore,quem Principi tuo debes; per eundem Deum, cujus ſingulari gratia Tzarus, & Princeps tuus ſum, juro,non ſolùm omnem culpam tibi remittere, ſed inſuper in ſpecialis clementiæ meæ teſtimonium te Colonellum facere. Flexit duriſſimi hominis ferociam inaſſueta auribus ſuis tanti Principis comitas, libertatéque capta Tzaro ſuo oſculum reddidit; ſic palam loqui orſus: hoc ſummum mihi tormenti genus. Nullo alio pertinaciam meam ſuperâſſes, longóque conſequenter ordine totam proditionis ſeriem confeſſoria narratione expoſuit. Raptus in admirationem Tzarus mutum ad tam terribilem torturæ immanitatem hominem una comitate demulceri potuiſſe; percontatur ex eo: quomodo tot knuttarum ictus, & tam inhumanam ignis tergo vulnerato admoti crudelitatem pertuliſſet? aliam,magíſque ſtupendam enarrationem inchoavit: ſe aliósque complices ſuos ſocietatem quandam inſtituiſſe; nemo ad eandem admiſſus, niſi prius tortus; qui majores potuit ſufferre dolores, ipſi deinde à cæteris majores etiam decretos fuiſſe honores. Semel excarnificatus, ſimpliciter tantùm ſocius fuit, & communium bonorum particeps, qui honorum gradus, quos diſtinctos habuiſſent, appetiiſſet, antè eos adipiſci non poterat; niſi novis ſuperatis cruciatibus, iíſque ſecundùm dignitatum gradus majoribus, ſe pati poſſe docuiſſet. Se ſexies ab iis tortum, ſummæ rerum præfectum ab omnibus. Nihil eſſe knuttas, nihil illam poſt knuttas aſſationem, multò crudeliores dolores ſibi apud ſocios fuiſſe perferendos. Nempe pergebat:acutiſſimus dolor eſt,quando ignitus carbo auribus imponitur; nec minor,quando in raſum caput, ad duas ulnas elevato loco frigidiſſima aqua guttàtim,lentóque lapſu præcipitatur. His omnibus ſe ſuperiorem, & ſociis ſuis fuiſſe;qui autem ad ſocietatem ſuam aſpirantes prima ſtatim tormenta perferre nequiviſſent, hos ne ipſi proderentur, veneno, vel alio quocunque cōmodo modo è vivis ſublatos.Quantùm recordaretur, ad minimum quadringentos ſimiles ineptos ſocietatis

tis candidatos à ſe, & ſociis ſuis occiſos fuiſſe. Sic iſte decies inauditos cruciatus ſuſtinuit, ſexies à ſociis, quater in inquiſitione à Tzareo Judice, adhuc vivit, & (utì ſuperiùs appoſui) ex Tzari clementia in officio Colonelli conſtitutus in Sibiria degit. non diſſimilis pertinaciæ caſus contigit, cùm Tzarea Majeſtas Viennâ Moſcuam reverteretur. Jam ſuperata Urbe Smolenſcio, Reſidentiæ ſuæ appropinquaverat, cùm ex familia Tzarea unus, neſcio cujus flagitii metu ſibi fugâ conſuluit, inquirentes nullum fugæ, nullum arreptæ viæ indicium deprehendunt. Ultimo è proxima villa colonus affert: ſe quidem de fugitivo nihil certi ſcire; equum autem in vicina domo conſpexiſſe. Detinet delatorem Tzarus, & Dominum Adamum Weyd qui certiora referret, ad ſignificatam domum expedit. Ille equo viſo redux Tzaro delationis veritatem confirmat. accerſitur igitur ruſticanæ ædis herus, quem Tzarus comibus verbis de homine, & equo interrogat. Sed negat villanus, ſibi, quantùm ſciret, domi equum eſſe; ſeriò quæſtionem Tzarus repetit, at iſte pernegat; urget Tzarus: meminiſſet ſe Principem, membrorum Dominum, vitæ, necíſque poteſtatem habere; ſed dura cervix tanta comminatione nihil movetur; projectum ergo humi terribili nodoſo trunco à calce ad caput horrendum percuti Tzarus imperat. Cùm interrogatus adhuc nihil fateretur, fortiſſimi ictus à capite ad calces repetuntur. Aſt non frangitur hominis contumacia; verſum ergo denuo verberibus delumbant; verùm ad omnia trunci nodoſi horrenda interrogatoria cum pertinacia inficiandi truncus jacuit ruſticus. Tam obſtinatâ pertinaciâ Moſcorum animi indureſcunt, ut nullis tormentis, nullâ præſentis Principis authoritate flecti valeant ad evidentiſſimæ veritatis confeſſionem; compertum enim paulò poſt veris indubitatíſque indiciis: Hunc eundem ruſticum retento equo, fugitivum cum fratre ſuo tanquam viarum monſtratore per ſemitas occultas ultra Smolenſcium expediviſſe.

De Luxu fæmineo.

Fæminis in Moſcovia forma elegans, & ſpecioſus oris decor eſt; nativam autem pulchritudinem fucus corrumpit inutilis. Corporis, cui nullis veſtimentorum anguſtiis incluſo libertas manet utcunque excreſcendi, non ea ſemper apta, & concinna proportio eſt, quæ cæteras Europæas commendat. Subuculas geſtant omni ex parte auro intextas, harum manicæ mirabili conſuetudine complicatæ octo & decem ſæpè ulnas longitudine ſua ſuperant, earum cincinnos concatenata criſpatione ad manum extremam provolutos armillarum venuſtas, & pretium ornat.

Ex-

Exterior amictus vestitui fæminarum orientalium convenit, tunicæ pallium superaddunt; serico, & pellibus sæpe decorum; inaurium, & annuli creber, usitatúsque luxus est. Nuptæ aut viduæ pretiosis pellibus caput tegunt, puellæ sola fronte divite ligamine obfirmatâ nuda capita circumferunt, capillis ad humeros defluis, & in artificiosos nodos superbâ elegantiâ compositis. Quibus aliqua dignitas, aut honesta conditio est; conviviis interesse non solent, imò nec ordinariæ mensæ cum maritis accumbunt. Videri tamen possunt, cùm ad templa, aut ad amicos suis in curribus progrediuntur; contumaci enim usui multùm derogatum est, quo currus, quibus fæminæ inclusæ erant, ita tegebantur, ut uni mancipatæ, oculorum quoque libertatem amiserint. In præcipuis pariter honoribus habent, si maritus ad hospitis conspectum uxorem suam, aut filias admittat; quæ concham vino adusto repletam offerentes, hospitis ita culti osculum exspectant, eóque satìs pro more gentis propitiatæ cum silentio recedunt, quæ mutæ advenerunt. Nihil authoritatis in ædibus usurpant, domi servis hero absente rerum domesticarum curam, sinè uxoris consensu, aut præscitu, ad fidem, vel arbitrium suum plenè administrantibus. Multos autem puellarum greges nutriunt, quibus pinguior supellex est; nullas penè ad operas conductæ, nisi quas uxor levissimas exigit; cæterùm domi conclusæ interdum fila ducunt, & telam texunt. Otiosa omnibus vita est, ut consuetudo reprehendenda non sit, quæ misellas ad tam frequentem balnei reiterationem condemnavit, ut ipsius saltem otii alternatione pigritia interrumperetur. Si nobilioris viri uxor fœtum enixa fuerit, id quamprimùm officialibus, & mercatoribus, sat quæstuosa civilitate significant. Qui viri potentiam formidant, aut patrocinium ambiunt, acceptâ novæ generationis notitiâ in reciprocæ humanitatis specimen gratulatum veniunt; datóque puerperæ osculo donum aliquod in natæ sobolis memoriam afferunt. Verùm caveant, ne minùs aureo donent, id enim in vilipendium vergeret. Ad majora autem munera penes cujusvis liberalitatem plena libertas est. Amicorum optimus censebitur, qui inventus fuerit omnium maximè liberalis, quod poëta jam olim de vulgo cecinit, Moscis æquiùs accomodo: Moscus amicitias utilitate probat. Virorum in se benevolentiam ex verberum numero æstimare fabula est; & sæva ingenia à mitibus distinguere, dicto meliùs noverunt: eluctarentur sanè illâ, quam viris suis debent, vilissima captivitate, modò veteris abdicandæ consuetudinis gravis author foret. Moscis quartam conjugem ducere piaculum est, hinc tertia, quàm optimè haberi solet, duæ

 verò,

verò, quæ præcesserant, mancipiorum instar tractantur, cùm novi matrimonii spes, & inordinata cupiditas votum captandæ mortis inducat, & fastidiosas efficiat primæ illecebras, ad unius fortè anni duntaxat spatium amatæ. Saltem in authoritatem adagii invaluit, primam Poppæ, & tertiam laici veras uxores esse. Quia his decedentibus ad ulteriora vota progredi non licet, & Mosci easdem vero maritali affectu fovent, quibus mortuis nulla præterea sponsalia exspectare possunt. Aliqui tamen potentiores dispensationem Patriarchæ sibi quartam jungendi extorquent; qui si non negat, improbat tamen sacrilegas nuptias, legis prohibitivæ immutabili authoritate nullas. Alia Cossacorum Tanajensium consuetudo est: mulieres repudiare possunt ad libitum, modò in circulo totius communitatis (quem conventum Krug nominant) coram Ottomanno, & tota communitate uxorem suam in medium circuli adducat, sibíque eam non ampliùs placere palàm edicat, quo dicto uxorem suam vertit in gyrum, & è manu sua dimissam maritali potestate liberam pronuntiat, qui sic dimissam ex adstantibus rapit; eam uxoris locò habere, tueri, & sustentare cogitur, donec novi conventûs dies adveniat. Siquidem barbarorum etiam leges repudiis modum dixerunt, ut valida non sint, nisi in circulo, & tota communitate inspectante facta sint. Haud dispares penè mores sunt, quibus liberi homines in Turcia coram Waywoda sibi servas matrimonio jungunt. Concubinatui proxima tamen hæc viri, & mulieris societas est. Ad viri enim libitum vinculum dissolvi potest, mancipium autem hoc modo in uxorem ducturus Waywodam adit, & quid intendat, edocet. Is personas conjuncturus à mari cingulum, strophiolum verò à fæmina exigit, réque fæminæ proposita, & dote certa promissa v. g. quinquaginta imperialium, dat cingulum fæminæ, & strophiolum, dein diem, & quid actum sit, annotat, quibusdam etiam in utraque persona notis consideratis nomina scribit. Si jam uxor ampliùs non placeat, denuò Waywoda adeundus est, eidémque res noviter proponenda, qui pro mercede duorum, aut trium imperialium (exacta priùs pro uxore promissa dote) à mare receptum nuper strophiolum, à fæmina cingulum repetit, maríque cingulo, & fæminæ strophiolo redditis matrimonium dissolvit, & utrósque liberos dicit.

De Nuptiis.

Matrimoniorum ratio multorum sæculorum more sancita à cæteris nationibus non parùm abludit; maribus enim puellas, quas ambiunt, videre aut alloqui ipsis insuetum, matrum aut alterius anûs officio procantur, ubi inter parentes (sinè quorum consen-

consensu illegitima matrimonia judicantur) convenerit, de dote deliberant; quæ pro parentum opulentia interdum grandior est. Nam ipsorum moribus insolens est, sponsum quidquam repromittere; neque donatio propter nuptias notum apud ipsos vocabulum est, verùm marito decedente nullis liberis è conjugio natis, vidua tantùm recipit, quantùm attulerit, si modò maritus tantùm in bonis relinquat. Si verò liberos ex illo susceperit, tertiam partem bonorum capit, aut ampliùs è voluntate decedentis, dotales dein tabulas, ut ita dicam, conficiunt, in quibus puellæ parentes, aut consanguinei fide jubent puellam esse incorruptam; unde plurimæ lites enasci solent, si vel modica futurum maritum suspicio ceperit, illam ante fuisse vitiatam. Hisce confectis sponsa primum munus sponso mittit; quod hic reciprocat. Neq; tamen adhuc mutuus conspectus, aut alloquium permittitur. Facta de futuro matrimonio promissione, filiam velo lineo tectam ad se pater evocat, interrogatámque num adhuc consultum habeat, nubere, novo quod ex composito arripit, flagello una alteráve vice filiam leviter percutit, inquiens: Ecce charissima filiarum, hic ultimus ictus te admonet patriæ potestatis, sub cujus hactenus disciplina vixisti, ex mea manu nunc mitteris; memento te non tam potestatem exivisse, quàm transiisse in aliam; si conjugi tuo debitum morem non gesseris, is mei locò, hoc flagello in te animadvertet, quibus Pater sermonem suum finiens, simul flagellum sponso porrigit, qui se pro more suo breviter excusans: non credere se, eo flagello opus fore; illud tamen acceptare, & divitis doni instar cingulo suo inserere tenetur. Sub vesperam autẽ, quæ nuptiarum soleñia præcedit, sponsa à matre, & aliis matronis essedo, aut rheda, si hyems fuerit, ad sponsi ædes perducitur cum nuptialibus indumentis, & thoro conjugali eleganter parato, ibidémque noctu custoditur, ut à sponso videri non possit, ubi dies nuptiarum solenniis destinatus illuxit, sponsa velo lineo tecta à vertice capitis ad lumbos usque à parentibus, & amicis suis ad templum deducitur; sponsus item à suis (vehuntur autem equis, licet templum proximum sit, ipsi etiam tenuioris fortunæ homines) ceremoniæ, & verba, quæ sacerdos usurpat, à cæterorum Christianorum consuetudine nihil penè differunt: annulo quoque fides firmatur, manúsque sponsæ in sponsi manum traditur, quibus absolutis sponsa accidit ad pedes sponsi, & caput calceis illius allidit in signum subjectionis, & sponsus vicissim tunica sua illam operit, ut testetur se tutelam illius suscipere, tum cognati, & amici utrimque sponso, sponsæq; sese inclinant, ut mutuum in futurum obsequium, & amicitiam

 so-

foveant. Denique à ſponſi patre panis ſacerdoti traditur, qui eundem quantociuś tradit in manum patris ſponſæ, obteſtans illum, ut die conſtituto dotem promiſſam ſponſo annumeret, & deinceps amicitiam cum ipſo, & amicis illius inviolatam conſervet: pariter autem ſponſæ panem in plures partes frangit, & ſingulas partes diſtribuit inter præſentes conſanguineos, & affines, ut deinceps in unum veluti panem coaleſcant. Finitis hiſce ceremoniis ſponſus ſponſam manuducit ad templi veſtibulum, & cyathum plenum mulſo illi propinat. Illa cyathum acceptum ſub velo libat, atque ita cum ſuis ambo amicis ad parentum ædes reducuntur. Ubi ſub ingreſſum farre aſperguntur in ſignum fœcunditatis, & opulentiæ. Hoſpitibus convivantibus, neonuptos matrimonium conſummare oportet: poſtquam duabus, aut tribus circiter horis ſoli in lecto acquieverint, ex convivarum numero aliqui ad eos delegantur, ut ſciſcitentur ex ſponſo, num ſponſam adhuc incorruptam invenerit, ſi ſponſus affirmat exuberanti hoſpitum gaudio, multiſque tripudiis neonupti ad caldarium deducuntur, diverſis floribus, herbiſque odoriferis exornatum. Ex quo ad ſufficientem amœnitatem loti reducuntur ad templum continuandæ benedictionis uberiorem cumulum percepturi. Si verò ante vitiatam fuiſſe ſponſus conqueratur, ad parentes ſponſæ remittitur repudiata. Quo indicio illis probetur virginitas, addere non patitur temporis noſtri caſtitas.

Soli, cœlique, qualitates, fæcunditas & flumina.

Solum hujus regionis, ut plurimùm eſt leve, & arenoſum, in diverſis tamen provinciis major quandoque minorve arena eſt. Regio ad Aquilonem Sibiriam, & Samojedas versùs ſita ferè infœcunda eſt, frequentia nemorum, & frigoris extremus rigor ad ſterilitatem agros damnat. Ad ripam Volgæ læta fertilitas ſolum commendat, ſed quia Crimenſium Tartarorum continuis excurſionibus obnoxia tellus eſt, jugera inculta jacent, & Regio penè omnis incolis vacua. Meridiem verſus regiones omnes amœnæ ſunt, & fertiles, paſcuis juxta, atque arvis divites, & pluribus amnibus irriguæ. Eadem telluris eſt facies à Reſonia ad Novogrodam magnam, nec multùm diſſimilis quæ inter Moſcuam, & Smolensko interjacet, licèt crebris denſiſſimíſque ſylvis diſtincta. Cæterùm omnium harum provinciarum faciem plurimùm immutant anni tempeſtates, nam hibernis menſibus altiſſima nive teguntur, maximè tamen Aretum versùs, flumina omnia (etiam rapidiſſima) denſiſſima glacie conſtringuntur, ídque continuis, ut plurimùm quinque menſibus; ab ingreſſu nimirum Novembris ad exitum Martii, & ſæpe Aprilis; tum enim

primùm

primùm nives liquescere, & gelu ſolvi. Aër hisce menſibus ſupra modum eſt frigidus, ita ut guttæ aquæ in ſublime jactatæ congelentur, antequam decidant; frigus autem adeò penetrabile memorant, ut multi in ipſo foro, & alii alibi in campis iter agentes, aut penitus deficiant, aut ægrè membris exterioribus mutilati evadant: quam immodici frigoris ſævitiam noſtro tempore experti non ſumus; ideóque eam aliter non affirmo, quàm ab aliis relatam, quibus temporis mora, quam in Moſcovia perpeſſi ſunt, tantillam fidem, ut credo, authoritatémq; conciliabit. Atque hæc quidẽ hyeme regionũ harũ conditio eſt. Vere novo ineunte tanta repentè fit mutatio, ut ſylvæ ſubitò revireſcant, gramina emergant, flores emicent, ſata pulluſcent, aves, & præſertim luſciniæ tam ſuaviter ubiq; concinant, ut nihil ad amœnitatem addi poſſe videatur. Id autem beneficii regiones hasce à nivibus conſequi opinantur, quòd, cùm hyeme altiſſimæ ſint, & terram ubique operiant, & ſolum veluti veſte quadam contegant, & ne à frigore aduratur, foveant, vere autem ineunte, eædem breviſſimò tempore diſſolvantur, & liqueſcant, & terra, quam levem & arenoſam eſſe diximus, humorem largè & quàm ocyſſimè imbibat, & à ſolis radiis perculſa, fotáque herbas omnes quàm celerrimè protrudat. Porrò, ut frigus hybernis menſibus intenſum, ita & æſtus æſtivis menſibus Junio, Julio, & Auguſto modum excedit, quo fit, ut fruges citiùs ad maturitatem excoquantur. Præterea potiſſima Ruſſiæ pars multis fontibus ſcatet, rivulis, lacubus, amnibúsque rigatur. Denique maximorum, & altiſſimorum fluminum, quæ regionem permeant, beneficio accidit, ut Ruſſia remotiſſimarum provinciarum commercio apta reddatur. Horum præcipua ſunt. 1mum. Volga (olim Rha) Tartaris Edel quadraginta milliaribus Germanicis ſupra Jaroslaviam è lacu Volgo oritur, & plurimis amnibus undequaque acceptis ad Jaroslaviam in unius milliaris latitudinem extenditur, & porrò Occa flumine apud Niſinovogorod admiſſo in mare Caſpium pluribus, & ingentibus oſtiis ſe evolvit.

2dum. Boryſthenes hodie Neper, ſive Dneper haud longè à Moſcoviæ Metropoli juxta pagum Dnepersko oriens Ruſſiam dividit prope Oczakow tartarorum Precopenſium Oppidum à Lithuania, & ſeſe in Pontum Euxinum exonerat.

3tium. Tanais vulgò Don (antiquis limes inter Aſiam, & Europam) in Rezan Ozera oriens, recta primùm curſu per Tartarorum Precopenſium agros versùs ortum labitur, & haud longo à flumine Volga intervallo aliquot aliis amnibus auctus in Mæotidem paludem prope Azoph deſcendit. Per hoc flumen ab

urbe

urbe Moſcua Conſtantinopolim navigatur, per amnem Moſquam in Occam deſcendendo, navi per anguſtum Iſthmum traducta, & in hunc rursùs deductâ.

4tum. Dwina in Wologda provincia ſcaturiens magno flexu circumacta, rectè deſcendit Aretum versùs, & per ſex oſtia ſe condit in ſinum S. Nicolai: coäleſcit è duobus amnibus, Jug, & Suehana unde illi nomen, nam Dwina Ruſſis binos denotat.

5tum. Duna in Novogrodenſi provincia naſcens per Livoniam labitur, & ſecundùm Rigam deſcendit in mare Balticum.

6tum. Onega. 7mum. Suchana. 8vum. Ocka. 9num. Moſcua. 10mum. Wichida præter minora plura multis, & ingentibus ſæpe alveis Moſcoviæ provincias diſcriminant.

Ex his fluminibus optimi, & aliis partibus rariſſimi piſces Moſcuam ingenti copia delati viliſſimo pretio vendi ſolent, quorum nomina & ſpeciès jam ſupra recenſui. Perdices, anates, aliæque feræ volucres, quas multarum gentium voluptas cariſſimas ſæpe efficit parvo pretio veneunt, hic quoq; duobus aut tribus kopicis (facit autem una kopica duos cruciferos) perdix comparabilis eſt, nec cæteræ avium ſpecies pluribus nummis comparantur. Lepores Moſci im̄undos opinantur, iis proinde veſci non poſſunt, ſed Germanis pro tribus, aut quatuor kopicis relinquunt; neq; bubula caro pluris eſt. Taurus pro quatuor aut quinque imperialibus, vitulus verò pro decem vel duodecim kopicis interdum venalis eſt, lactucam, caules, & plures alios hortorum fructus germanis docentibus, ſeminare, colere, & propagare didicerunt. Melones producit Aſtracan, nuces, & uvas Kiovia, pulcherrima verò poma & pellucida, ad multarum calidiſſimarum Regionum invidiam Moſcovia protuberat, quæ Nolivas compellant. Etſi etiam noſtro tempore remotiores Moſcoviæ Provincias aliqua panis penuria afflixerit, tanta tamen ordinaria anni tempeſtate frumenti eſt copia, ut id abundet magìs, quàm ſufficiat. Terra natura ſua ſatìs fertilis eſt, niſi gentis pigritiâ inculta ſterileſceret.

De Germanis Officialibus Mercatoribus, & Artificibus Moſcuæ degentibus.

Illuſtriſſimus Dominus Franciſcus Jacobeides Lefort, primæ electæ religionis Moſcoviæ Generalis, & claſſis maritimæ Admiralis. Patriâ Genevenſis, hic ante annos viginti per mare album fortunæ quærendæ causâ cum duobus aliis ſociis in Moſcoviam devenit, & quod quæſivit, invenit. Nam anno octuageſimo octavo revolutione ſuborta Tzareæ Majeſtates ſe in monaſterium, Droyza dictum, tanquam ad ſecuritatis aſylum receperant, ob ſagittariorum militum, quos aliàs Strelizios

zios cognominant, publicam cruentámque veſaniam, quæ non modò in Bojarinos nulla perſonarum virtute, rationéque habita cæcâ, promiſcuâque crudelitate ſæviebat, ſed Tzareo inſuper juvenum Principum ſanguini inhiabat. Tam periculoſo tempore, cùm plurimorum nutaret fides, cui parti accedendum foret deliberatura; incertos enim exitus comminabatur tempeſtas; tanquam dubitante fortuna, cui tam vaſti Dominatûs amplitudo deberetur, in funeſti temporis diſcrimine cum pauculis ſuis militibus ad Droyzam properavit dictus Dominus Lefort fortunæ judicium ſua determinatione antegreſſus, non ſecutus. Ob quod fidei obſequium præſentiſſimis periculis neutiquam impeditum, eum Tzareæ dilectionis gradum conſcendit, quem vel ipſa æmulorum iniquitas judicabit meruiſſe. Plures Regiis amicitiis diu florentes à ſuo denique axe fortuna excuſſit. Huic quoque interdum fluctus ingerebat, & procellas; nihilominus tamen Tzari erga ipſum benevolentiam etiam poſt fata intactam ad livorem omnium gentilium vidimus perennare. Quadriennio ante mortem ſuam filium, quem unicum habebat, Genevam miſit, ut politioribus ſtudiis animum excoleret. Hujus abitum ipſemet Magnus Dux cùm præcipuis Miniſtrorum ſuorum ad aliquot milliaria comitari voluit. Ejuſdem nepoti autem Moſcoviam ingreſſo ad tria circiter milliaria obvius occurrit, & veſte ſua pretioſa donavit. Amoris magnitudinem, & Tzari in ſe affectum alio forte indicio experiri maluiſſet; ſed certiùs, quàm expertus eſt, ne optare quidem potuiſſet. Veræ laudis materiam Tzaro oſtendit, cùm toto Bojarinorum concilio obnitente, ejusdem animum ad bellicam virtutem ſtimulis gloriæ acuit. Indè non Ducum, ſed Tzari auſpiciis Tartaris Precopenſibus ereptum Mæotidos paludis propugnaculum Azow. Quamvis enim Generalis Lefort durante obſidione, horrore periculi militum labores nunquam adiverit; egregii animi indicium tamen eſſe judicavit, ea contemnere. Ipſe ultimæ ſplendidiſſimæ Legationis Tzaro author fuit, eam congruo tempore auſpicatus; quia tum Moſcoviæ, fœdere cum Auguſtiſſimo Imperatore ſancito ab externis hoſtibus ſatìs cautum, ſatìs proſpectum erat. Exularent ſanè Precopenſes Tartari ſuâ peninſulâ, & Crimæâ ejecti; nec quo pecuariam exercerent, haberent, Moſcorúmque arma caſtro Oczakowienſi expugnato, victorioſa claſſe circa portæ Conſtantinopolitanæ mœnia terrorem latè circumferrent, ſi opportuno fœderis tempore vim hoſtibus intuliſſent famæ ſuæ parem. Inficiari Moſcorum nemo poterit, eum utilitatem Patriæ, & Principis ſui emolumenta in primis curis habuiſſe. Eundi redeundíq;

deundíque libertas olim advenis cruda lege negata, à moderno autem Tzaro ipſo ſuggerente conſtituta; commerciorum commoda mirè promovet, in boni publici non contemnendum incrementum; nec minoris laudis eſt externos, quos annis præteritis ad Ruthenam religionem amplectendam ſæpe fame, carcere, minis, & tormentis adigebant, liberos nunc in ſua religione relinqui; fides enim donum Dei eſt, quod Deus largitur, non arma incutiunt. Quid illa juvenum ad exteros ablegatio? ſi præconceptam ſpem ſuâ deſidiâ non fallant, Moſcoviæ amplitudinem ornabunt conſiliis, augebunt ſolertiâ prudentiâ tuebuntur, & fortitudine. Quàm fortiter Principis in ſe fulminantem indignationem tulerit, ſatìs deprædicare non poſſunt, qui in Pilaw, & Regiomontii præſentes rebus geſtis adſtiterunt. Reformatæ Religioni addictus congenitum in Orthodoxos odium celare non potuit, propriæ etiam uxori idcirco gravis, niſi ſumma & nunquam ſatìs laudanda Tzari æquanimitas exercitæ in uxorem atrocitati modum poſuiſſet. Reformatorum Paſtor Stumpſius in ejuſdem cupiditates publicè ex cathedra invectus eſt. Cæteroquin fidelitate Principem, pares obſequiis, omnes comitate concilians, potentia, quâ invaluerat, moderatè uſus eſt. Febri calida extinctum multorum comiſeratio, & Majeſtatis lachrymæ proſecutæ ſunt, Salarium annuum erat mille rublorum.

Illuſtriſſimus Dominus Patritius de Gordon ex nobiliſſima Scotiæ proſapia oriundus, ſub Suecis primùm, & Polonis ſtipendia meruit. Adversâ belli fortunâ captus Moſcorum ſignis nomen ſuum coactus dedit, ubi bellica virtute adeò inclaruit, ut ad ſupremam militiæ præfecturam evectus diu æmulum non habuerit. Baſilii tamen Galizini exarſit in eum invidia, qui Sophianæ ambitionis Miniſter, dum teneros Tzarorum annos ſuperba Regni uſurpatione calcat, nunc Siberienſi exilio mulctatus meritas impotentis potentiæ pœnas dedit. Hic Gordonium ex ſupremo Generalis faſtigio, in infimum ſubofficialis locum præcipitem egerat, ſed præacutam Herculis clavam invidioſis morſibus impetens, proprias fauces cruentavit. Prohibitæ enim, & Moſcoviæ ſtatui pernicioſæ cum liligera gente correſpondentiæ publicè reus, inſanabili vulnere vitam cum fortuna perdidiſſet, niſi Princeps poteſtatis ſimul, & clementiæ ſuæ rudimentum poſiturus, exilium damnato dediſſet. Didicit Galizinus, quàm facilis trames è regno in exilium ferat. Gordonius econtra, qui immeritum caſum, & acerbè prementem invidiam aliquantùm fortiter tulerat, adminiculante Tzari clementia ad priſtinam Generalis dignitatem reſtitutus bono ſuo expertus eſt, multos æmulatione

ſupra

ſupra alios evehi, multos invidiâ reddi fortunatos. Partes militis prudenter implevit, neque Moſci mortuo honorem negabunt, quem viventi debebant. Cautus in omnibus ea circumſpecta fidelitate curam, ſalutémque ſui Principis cordi habuit, ut facti temerarii argui nunquam potuerit. Magìs tamen conſilia, quàm virum amabat Moſcovia; ejuſdem ſagacitate uſa, quoties rei arduæ difficilior definitio præ manibus erat. Principi ſuo regni finibus tantiſper exituro author fuiſſe dicitur, ſupremæ Vicariæ poteſtatis in tres æmulos dividendæ, ut mutua æmulatione accenſis, res ad regni tranquillitatem pertinentes majori fide adminiſtrarentur, & ad poteſtatem, quam omnes ambirent, nemo eluctari poſſet. Neque Crucis Melitenſis honor tantis ſumptibus emptus foret, niſi populi favor in unum plus æquo propendens ſuſpicionem feciſſet periculi, quo ſæpe regna transferri ſolent; Legationes enim, & provincias apud exteros obiiſſe interdum ad pœnam potiùs, quàm ad dignitatem fuit. Quid enim communius, quàm eos, quorum potentia, aut favor timendus eſt, honoris larvâ deceptos ab urbe proſcribere. Innocentes quidem, ſed fortè auſuros, ſi daretur occaſio. Conſilii prudentia, Judicii maturitas, & præcavens ubique ſollicitudo ornabant Gordonium. Moſcos natura ſua exteris infenſos, & alienigenæ gloriæ hoſtes, famæ ſuæ contemptu, & familiaris colloquii ſuavitate ita ſibi conciliaverat; ut orto inteſtino tumultu ejuſdem ædes ipſis gentilibus tutum ſecurúmque receptaculum præſtiterint; à ſuo Principe Patris nomine ſæpe compellatus, honoratus à Bojarinis, cultus à Dumniis, charus nobilibus, & amatus à plebe eam apud omnes authoritatem conſecutus eſt, ad quam indigena vix aſpirare potuiſſet. Magnus ſimulandi, diſſimulandíque artifex, Ariſtotelis admonitioni conformiter nihil imperanti Moſcoviæ locutus eſt, quàm quæ ſciret placitura; ne dum aliorum ſtudet commodis, ſuæ ſuorúmque noceret incolumitati. Mirari ſatìs non poteram, dum mihi ob domeſticos Domini Ablegati Cæſarei à militibus offenſos, juſſu modò nominati Domini Ablegati ſatisfactionem petenti, ingerentíque ea occaſione Legatorum immunitatem, unanimi gentium conſenſu ſancitam, reponebat: nullam in Moſcovia Legatis libertatem eſſe, poſſéque delinquentes ex Legatorum aula per lictores rapi ad pœnam, quanquam caſus noſtro tempore, non acciderit ex quo rei, veritatíſque hujus experimentum capere potuiſſemus. Ille, qui cum Mareſchallo Suecico accidit, certis circumſtantiis limitatus fuit; neque exiſtimem Legatorum immunitatem in Ruſſia, conſuetudine, aut decreto aliquo contrario abſolutè abrogatam, quam Legati ad exteros

 cum

cum excelsi hujus characteris dignitate expediti, ubique mordicus prætendunt; eveniret alias, ut tam barbaræ legis inhumanitate cæterarum gentium commercio indigni Mosci exciderent. Cæterùm Gordonius provectæ ætatis vir, post nostrum è Moscovia discessum, quem ad Filli usque comitatus fuerat, nonâ Decembris Anno 1699. manè horâ octavâ diem suum sanctissimè obiit. Sua Tzarea Majestas quinquies eum supremi morbi tempore invisit, & ultima quidem nocte bis illi adfuit, propriáq; manu eidem oculos clausit, postquam animam egisset. Novit Tzarea Majestas quanti momenti jacturam faceret, amisso tanto viro, ideóq; funus Generalis Gordonii eâ pompâ conduci jussit, quæ defuncto Generali Lefort decreta erat. Tria militū prætorianorū regimina in mœroris speciem composita, tubis, tympanísque lugubre clangentibus comitata sunt, Tzaro consuetum in regimine suo locum occupante; viginti quatuor tormenta majora explosa, funeri an dolorem, an plausum dederunt. Exequiis, Sacrificio, & Missionarii Cæsarei Joannis Berulæ Concione (uti ipsemet jusserat Tzarus) parentatum est; Tzareiwiczius autem cum charissima Tzari sorore Natalia pridianæ in Ecclesia Catholica interfuit devotioni Salarium annuum viro constitutum itidem millenorum rublorum erat.

Adamus Weyd ex Germanis Parentibus in Moscovia genitus, servitia à Medicis præstari solita exosus, militiæ nomen dedit: ea felicitate, ut nosci, & amari à Principe mereretur, artem struendi cuniculi propriâ industriâ ex libris didicit. Sed laboriosā hominis sedulitatem, cuniculósque consentiente Principe in obsidione Azowiensi factos, adeò fortuna destituit, ut solis Tzareis militibus non hosti perniciosi eruperint, aliquot centenis, qui vallum custodiebant, in aëra excussis. Munus supremi Vigiliarum Præfecti sustinuit, cùm ultimæ magnæ Moscicæ Legationis prodromus ad Aulam Cæsaream ablegaretur. Castris Cæsareis, & bellicæ expeditioni interfuit, quando Serenissimus Princeps Eugenius Sabaudiæ Dux Augustissimi Imperatoris auspiciis Turcarum exercitus ad Zentam prope Tibiscum fæda clade cæcidit. Quantam belli gerendi scientiam ex illa tot heroum, & fortissimorum virorum palæstra hauserit, ipsemet satìs memorare non potest; in gloriam suam trahit, quòd Serenissimus Eugenius hostem prælio invasurus pro innata sua erga quemvis benignissima humanitate, ejusdem etiam consilium rogaverit. Dum adhuc Moscuæ comoraremur, titulum Generalis Brigadieri impetravit, cujus munus fortè cum illo Generalis vigiliarum Præfecti coincidit, duobus Generalibus Lefort, & Gordonio mor-

tuis

tuis ad bellicarum rerum ſummam eum dicunt aſpirare. Senſit, & iſte irati Jovis fulmina, nec unquam obliviſcetur fortunæ, quam variam & mutabilem Veroniſcha dedit, ut adverſam æquè ac proſperam ferre addiſceret.

Generalis Mengden ſalarii locò habet ſex centos rublos, duo etiam fratres Riman dicti, in Moſcovia Generales ſunt, quorum alter Carolus penè ad mortem cæſus eſt, quòd veſtem, quam habebat, Germanicam ſcenicis diverſionibus accomodare negâſſet.

Colonellorum in Moſcovia major eſt copia, inter quos Caſimirus de Grage Catholicus Cæſareus rei tormentariæ Colonellus ad ſervitia Tzarea ante quadriennium ab Auguſtiſſimo Imperatore ſuo tranſmiſſus. Poſt hunc excellunt illi, qui quatuor militum regiminibus, quos prætorianos dicunt, præfecti ſunt. Baro de Blumberg ex nobilibus Curlandiæ, Aug. Jacobus Gordon, Generalis Gordonii filius Cathol.

Lima Catholicus quorum obſequia ſolvuntur annuis quadringentis rublis.

Schambers Aug: Confeſſionis eſt.

Numerantur plures adhuc Colonelli, ſed ſinè legionibus; tempore pacis, aut extra expeditionem ſola nomina circumferunt, ſalarii medietate contenti, quamdiu otioſis Moſcuæ vivere licet.

Ex horum numero ſunt Acchentowel ex Scotia Catholicus, Palck de Werden, Meus, Brüſſ, Junckmann, Jungers, Werner; Weſthof, Angler, Lefort, de Delden, Cimbier, Toubin. Hi omnes reformatæ, aut Anglicæ Confeſſioni addicti ſunt. Ultimus Toubin decrepitæ jam ætatis vir tredecim annos ærumnosè tranſegit in Sibiria, annuum ejuſdem ſalarium centum rublos non exceſſit, quibus nunc demum viginti adjecti ſunt.

Vicecolonelli.

Ex Germanis Moſcis ſerviunt Colom, Duprez, Levingſton, Bordwig, Rosfurm, Bogowski, Salm, Brüſſ, Delden, Lipsdorf, Clemenz, Schlippenbach, Ronard.

Supremi Vigiliarum Præfecti.

Meneſius, Taurlaville, Straus, Schilling, Kleim, Niz, Oſtoja, Holſt, Goſt, Weber.

Capitanei.

Rickman, Gummert, Erckel, Baccho, Prinz, Gordon, Liman, Soes, Bock, Funck, Bordwig, Sawanski, Frobes, Weyd, Holſt, Polſt, Rosfurm, Kaldberner, Breyer, Grob, Zege de Manteifel, Weſthof, Meus, Goſt, Brand, Princk, Hambel, Pablowski, Berner, Windter, Engels, Robert, hic à militibus cæſus, quos

ad Monasterium neo Virginum duxerat. duo Müllner, Ostrowski, Fadenreich, Hochenrein, Edenbach, Elinghausen, Kellinghausen.

Capitanei Maritimi,

Bamberg, Kiehn, Meier, Reis, qui simul Fiscalis officio fungitur.

Locumtenentes.

Prigen, qui quoniam dimitti petiit, jussu Galizini batoccis, subjectus, & Casanum relegatus est, Phograd, Lizkin, Wud, Leiko, Fastman, Junger, Rickman, reliquum numerum Mosci implent.

Plurimi horum officialium ex Curlandia, & Livonia oriundi sunt. Qui ex ultimis iis terris in Moscoviam se conferunt, & periculosiori fine tantum iter conficiunt, quod intolerabilis, quo se indies à Suecis magìs premi conqueruntur, jugi excutiendi cogitatio peregrinationis tam longinquæ rationem suadeat. Mihimetipsi enim eorum aliquis in discursu familiariori confidenter aperuit, se in Russiam venisse, ut exploraret, an Magno Moscoviæ Duci satìs virium, & commoditatis esset, quibus Livones protegere, & adversùs Suecorum violentias defendere posset. Ejusmodi exploratores etiam in Polonia versari ajebat. Quærere enim Livoniam excusso Sueciæ jugo in alium potentem vicinum supremam in se transferre potestatem; eò quod Rex Sueciæ incolas Livoniæ omnibus suis bonis exutos, tributorum insuper, & contributionum onere ferme intolerabili indies magìs gravet, & opprimat. Subjunxit idem Officialis, se anno & dimidio in Moscovia moratum nihil deprehendisse auxilii, quod à Moscovia sperari possit.

Cùm Tzarea Majestas Turcas, & Tartaros bello aggressus, eosdem etiam fortalitiis ejicere moliretur, ab aula Imperatoria, & aliis quibusdam Germaniæ Statibus aptos Architecturæ bellicæ, & rei tormentariæ, faciendorùmq; cuniculorum gnaros sibi mitti, amicis litteris requisiverat. Indè eidem ab Augustissimo Romanorum Imperatore submissi sunt.

Casimirus de Garge rei tormentariæ Colonellus.

Baro de Borgsdorff. Laval. Laurentius Schmid. Laurentius Urban.	*Supremi architecti bellici tormentarii.*

Item cum suo subofficiali sex cunicularii.

Submisit itidem Serenissimus Elector Brandenburgicus.

Rose.

Rose. } *Architectos bellicos.*
Holzman.

Joannem Jacobum Schuster. } *Tormentarios.*
Eliam Kober.
Samuelem Hack.
Gustavum Gisewetter.

Præpotentes etiam Hollandiæ Status sequentes in Moscoviam expediverunt.

De Stamm.
Gouski.
Gordes.
Schnid.
Sperreuther.

Mercatores, qui Commercii causâ Moscuæ vivunt, ut plurimum Angli sunt, & Hollandi. Unus tantùm ex Italia Moscuam venit, & adhuc ibi hæret, Antonius Guasconi ex territorio Magni Ducis Hetruriæ Catholicus. Acatholicorum numerus potentior est, uti Minder, Goll, Wolff, Brandt, Lipps, Popp, Leiden, Hackenbrandt, Isenbrandt, Kannengiesser.

De Bojarinis, & Præcipuis Moscoviæ Ministris.

Knesius Basilius Galizin Regnorum Casani, & Astracani Vice-Rex, atque negotiorum Legatoriorum Administrator, sigillíque Tzarei custos erat. Primus sanè Minister, & qui apud Juvenes Tzarorum animos prudentiæ, & fortitudinis opinione adeò omnia potuit, ut illorum nomine ipse regnaret. Statui politico militarem miscuit, potentissima acie contendens in Barbaros, consiliis, factísque demeriturus Russiæ Imperium. Famulabatur spei tam impiæ fortuna, donec vetita & nimia audentem exosa destituit, ubi ille fortunæ sublimitatem, quam proximus contemplabatur, jam infeliciter ambiens, perniciosâ cogitationum altissimarum audaciâ in capitis vertiginem incidit, gravissimo lapsu ad ultimam humanarum rerum sortem in exilium præcipitatus. Detegebantur tunc periculosæ machinationes Hornii, quarum contagiosa consilia sub amicissimo nomine diu vendidit. Irreparabili damno grassabatur hæc lues, cum Basilius Galizinus adversùs Tartaros cum exercitu progressus fuisset. Centenorum milliarium desertum continuis devastationibus Crimæa colit; hujus herbam Galizinus accendit, pabuli Tartaris surripiendi obtentu; reipsa, ut militum suorum funera iis calamitosissimis bustis celebraret. Mox enim Tartaros instare fingens, totum exercitum per fumum urgebat ad fugam. Multa millia pestilentis fumi fuligine suffocata funestissimo exitu perierunt.

 Pa-

Patuit ſtatim tantæ cladis author, & Conſiliarius auro ſignatus, quod inter Galizini nummos frequentius inventum eſt, faſſus ipſe id perfidiæ ſuæ fomentum fuiſſe, omnibus bonis exutus, primùm Zobellinis in Sibiria inſidias poſuit. Nunc indulgentiâ Principis, & Optimatum quorundam commiſeratione propius Moſcuam domicilium habet, diurnámque ſuſtentationem, quæ in exilio unicus altinus erat, modò pluribus auctam accipit. Acceſſit vitæ ſolatio ad eum conjux calamitatis ſocia, quoniam & felicitatis fuerat. Hujus miniſteria nunc duo implent.

Adminiſtrationem negotiorum Legatoriorum Leo Kirilowicz Nareskin obtinuit. Huic ad tam eminentis fortunæ apicem adminiculo fuit ſoror Natalia Korilofna moderni Tzari Sereniſſima Mater, Primi Miniſtri nomen nonnulli invident, quod Juvenis ſuper ambitioſa quorundam ſenum conſilia evectus ſit. Officii autem, quo fungitur excellentia, factâ cum anteceſſorum in eodem munere dignitatis comparatione, litem omnem videtur dirimere. Novit certè muneris, quod gerit, prærogativam homo æquiſſimi ſemper animi, niſi quando iniquo Conſiliario utitur. Ukrainzow vir ſatìs magnæ calliditatis eſt. Diacus Bosnikow in multos plus æquo gravis, Nareskin decem millia ſubditorum in bonis ſuis numerat.

Suprema Regnorum Caſani, & Aſtracani Præfectura Baſilii exilio mulctati fratri Kneſio Boriſio Alexiowiczio Galizin concredita eſt, quòd fraterni criminis minimè conſcius deprehenſus fuerit. Duo hi proceres, inter quos infelicis Baſilii fortuna diviſa eſt, mutua æmulatione accenſi mutuo ſemet odio proſequuntur interdum abſque omni diſſimulatione. Quivis alterius officium tanquam ſuo acceſſorium prætendit, quorum diſceptationi, & jurgiis, quandoque calumnioſis, principali definitione finem facere, etiamnum Tzarus data opera neglexit. Hujus autem Galizini ſingulare effatum eſt: æſtimare ſe fidem Ruthenam, prudentiam Germanorum, & fidelitatem Turcarum. Acerrimus profectò Ruthenæ Religionis Zelator eſt; Joannis Baptiſtæ nomen apud vulgus promeritus, quod tot jam advenarum animas ad reiterandi Baptiſmi ſui ſuſceptionem pertraxerit. Ab antiquiſſima aliàs Principum familia originem ducens ex Polonorum proſapia deſcendit, Aulam inſtruit celſitudine domûs ſuæ dignam, architectos Italos in ſervitiis ſuis alit. Horum operâ duo pulcherrima templa in pagis ſuis Dobrowiza, & Veſomba in altum erexit, nunquam collapſura famæ, & prudentiæ ſuæ monumenta. Linguæ latinæ peritus ad eandem addiſcendam filiis ſuis præceptores Polonos dedit. Non ignarus, quantùm emolumenti allatura ſit exterarum gentium commercio uſuris.

Tic-

Ticchon Nikitowicz Stresnow Tzareæ minorennitatis tutelam gessit; nunc Cancellariæ ordinatoriæ Præses, omnia mandata, decreta, ordines, & jussa ipsius Moscoviæ statum, & regimen politicum concernentia ab illo dependent; quem Roserade vocant; omnium nobilium competens Judex est, fortè Magni Coñestabuli muneri non absimilis. Intemeratæ fidei exemplum est; adeò, ut sæpe in publicis conviviis, dum festivæ potationes fieri assolent, sub ejus nomine omnes Tzaro fideles comprehensi intelligantur, & vocabulum Ticchon Nikitowicz fidissimorum Ministrorum memoriam denotet.

Knesius Michaël Lehugowicz Tzerkaski, annis, & moribus gravis, inculpatæ vitæ probitate, atque decora canitie omnium amorem demeretur. Tzarus nostro tempore Azowium profecturus ei vicariam suam, & à nemine, quàm à se solo dependentem Urbis Moscuæ potestatem tradidit.

Knesius Feudor Jurowicz Romadonowski Bojarinus, & quatuor prætorianorum regiminum Generalissimus supremam jurisdictionem exercet in causis civilibus, & criminalibus. Dum Tzarus inter cæteras gentes commoraretur, Pro-Regis, & Gubernatoris nomine, potestatéque gavisus est. Vetustas generis, & summum familiæ ornamentum virum reddit honoratiorem.

Knesius Petrus Ivanowicz Prosorawski Bojarinus, & Tzareæ Majestatis Thesaurarius, stemmatis nobilitate clarus, sed sanctitate vitæ inter suos insignior austerè vivit; januam nunquam aperit, ne manum suam contaminet tangendo id, quod fortè impurus, aut extraneus (quos omnes hæreticos credit) attactu coinquinâsset. Præter hos majoris nominis sunt, Alexius Simonowicz Schachin Bojarinus, Tzareæ Majestatis exercituum Campi-Dux.

Feudor Alexiowicz Golowin Bojarinus, Tzareæ Classis Admiralis, Gubernator Sibiriæ, qui Legationes, & Provincias, primò apud Chinenses, & nuper cum Domino Lefort apud diversos Europæ Principes cum laude sustinuit. Hunc vigesimâ Martii Tzarus data Cruce primum Equitem ordinis sancti Apostoli Andreæ à se instituti fecit.

Artemon Michalowicz Golowin Generalis regiminis Bebraschentsko.

Borisius Petrowicz Sceremetow, Bojarinus, & exercitûs Bialogrodensis Generalis. Hic anno 1695. cum Joanne Moseppa Cossaccorum Duce Tawan Insulam, & Kirikerminium Tartarorum civitatem obsidione cinxit. pactâ ejusdem deditione optima

ma ſpolia reportavit, licèt (ut quidam aſſerunt) manibus crucem tangendo, & imagines more Rutheno exoſculando ſe Sacramento obſtrinxiſſet, omnes liberos cum bonis ſuis, quæ ſinè curribus ſecum deferre poſſent, dimittendos eſſe. Ad Aulam Cæſaream ſemel Orator, Italiam nuper, & Melitenſium Equitum claſſem adiverat; Tantis ſumptibus Melitenſis Crucis decus ſibi comparans, acer conſilio, & ſtrenuus manu, Tartarorum terror, & præcipuum Ruſſiæ ornamentum.

Feudor Maduæowiz Apraxen Bojarinus, & portûs Archangelici Gubernator emeritus.

Ivan Ivanowicz Butterlin Generalis.

Kneſius Dolgorugoy Generalis, ante aliquot annosad Galliæ Regem Legatus.

Kneſius Ivan, Ivanowicz Tzerkaski.

Kneſius Andreas Michalowicz Tzerkaski.

Feudor Fedrowicz Pleſceow Tzareiwicz Melitinski.

Duo Lubochin Tzariſſæ fratres, quorum unus Locumtenentem, alter Subofficialem agit.

Troiakurow Cancellariæ Streliziorum Præſes.

Boris Boriſowicz Galizin Maduæi Brodawiz.

Ex his Bojarinis pauci adhibentur conſiliis; cæteris ſola nominis gloria relicta eſt; neque velim exiſtimes omnes Bojarinos hic nominatos eſſe: ſunt enim adhuc plures extra Tzarorum aulam diverſarum Provinciarum Rectores.

Ad Bojarinos proximè accedunt Referendarii, qui apud ipſos Dumnii, Diacki, & genuina interpretatione intimi Cancellarii appellantur.

Ex his præcipuo loco ſunt: Procopius Bogdanowicz Woſnizin, Æmilianus Ignatowiz Ukrainzow. Andreas Andreowiz, Wignius, Artemonewicz.

Procopius Bogdanowicz Woſnizin diverſis Legationibus functus eſt; jam olim ad Sultanum Turcarum, Perſarum Szachum, Polonorum Regem, & inclytam Venetorum Rempublicam Legatus, annis 1697. & 98. Electorem Brandenburgicum, præpotentes Status Hollandiæ, & Auguſtiſſimi Romanorum Cæſaris Aulam Generali Lefort, & Bojarino Golowin adjunctus cum ſplendidiſſima Legatione adiit. Habitis deinde Carlowitzii de pace cum Turca tractatibus Plenipotentiarius interfuit. Ubi res Principis ſui optimè geſſit, ſi armiſtitii biennalis errorem noverit excuſare. Omni tamen ejus culpa abſolutus videtur ex eo, quòd non modò apothecæ Tzareæ præfecturam obtinuerit; munus nemini aliàs credi ſolitum, quàm quorum merita, & fides per-

perſpecta eſt; verùm inſuper novo Oratoris charactere inſignitus, Provinciam adeundi Suecos conſecutus fuerit.

Æmilianus Ignatowicz Ukrainzow Cancellariæ Legatoriæ Dumnius Diakus, intimus Conſiliarius, & Cancellarius, Vice Dominus Cargopolienſis, ac ad portam Ottomanicam Ablegatus Extraordinarius inter publica negotia enutritus apud Statûs Hollandiæ jam olim Legatus, ſingularis ubique prudentiæ veſtigia reliquit, rebus feliciter, laudabilitérque geſtis eam ſapientiæ famam adeptus eſt, quæ æmulorum invidiam provocavit. Quorundam perverſis apud Principem calumniationibus ſæpe ad vitæ diſcrimen adductus, beneficio Superûm inſidias evaſit, demonſtratâ actionum ſuarum ingenuitate reconciliatus Principi, cujus odium æmulatio ſuſcitaverat. Omnium propè, qui Statûs politici in Moſcovia periti ſunt, maximè idoneus judicatus, qui biennalis armiſtitii errorem, Carlowizii ab alio commiſſum, cautiori ſollicitudine emendaret. Veritati adverſatur, quod de ejus Conſtantinopolim adventu, inſolenti tormentorum exploſione, captivitate, Sultani indignatione, Schedæ impreſſæ, conſueta mentiendi libertate toti mundo impoſuerunt. Ipſe totius itineris ſui, felicis ad fulgidam Portam adventûs, & tractamenti, plurimorum opinione multò honorabilioris melior author litteras ad Dominum Conſiliarium Bellico-Aulicum ExLegatum Moſcoviæ Dominum de Quarient exaravit.

Andreas Andreowicz Wignius Conſiliarius intimus ſuæ Tzareæ Majeſtatis, & Regni Sibiriæ Cancellarius, Patre Germano natus, paternis veſtigiis inſiſtens Ruthenam Religionem amplexus, varias obivit apud exteros Legationes, & in Moſcovia diverſis officiis functus eſt. Non quære quo genio? magna ubique prudentiæ, & originis ſuæ documenta dedit. Tanquam Dumnius Cancellariæ Sibirienſis non tantùm ſalario nullo fruitur, ſed inſuper mille rublos annuos Tzaro pendit, ea tamen conditione, ut omnes Waywodæ Sibirienſes ab ipſo dependeant; quorum neminem ſinè fructu creat. Culti ingenii eſt, & verſutiſſimi. Waywodas timore ſui coërcet, atque à rapinis deterret. Dum enim mercatores ex China Sibiriam tranſeuntes Moſcuam veniunt, occultis machinationibus ſciſcitatur ex illis, quidnam Waywodis vectigalis locò ſolviſſent. Ubi deprehendit, vel immoderatam exactionem, vel ſubtractæ rei nimium furtum, Waywodis per litteras minatur, ni abſtinerent, knuttas, amiſſionem bonorum, mortem, & ultima omnia paſſuros. Occultos ſe exploratores ſubornaturum, qui facta eorum ſingula ad ſe referrent accuratè; nulla mercatorum mentione facta, alios delatores

 fingit,

fingit, ne rurſus Sibiriam tranſeuntibus Waywodas ex cupidine vindictæ iis reddat aſperiores. Secundus annus nondum abiit, quo Waywodam illi loco præfecit, ex quo aliàs tantùm ſexcentos rublos annuatim pro Tzaro anteriores Waywodæ collegerant, hic autem ultimò ad idem munus ſuffectus, timore pœnæ, & aſſiduis comminationibus ad majorem fidelitatem coactus, promotori ſuo Wignio non ita pridem reſcripſit, ſe decem mille rublos anni unius redditus pro Tzaro cuſtodire. Tantùm intereſt Reipublicæ fidos homines publicis officiis præficere. Ipſe Pro-Rex Sibiriæ Moſcicorum Principum ditiſſimus ex Tzerkaſſiorum familia primogenitus, deferente Dumnio Wignio reus inventus eſt. Præfecerat Tzarus Principem hunc toti Sibiriæ, quòd crederet, hominem propriis opibus affluentem non inhiaturum alienis, ſibíque gloriæ ducturum res Principis ex fide curare. Sed quò plus ſunt potæ, plus ſitiuntur aquæ. Nemo illo rapacior, at non ſinè arte; ne furti manifeſti argui poſſet. Ipſe à mercatoribus nihil exigebat, domeſticis in eam diligentiam ſubſtitutis. Hi Harpyiarum more nihil intactum reliquerunt. Quidquid pretio, raritate, & pulchritudine commendabile mercatores afferebant, urgente ſervorum grege in Sibiria magno ſuo damno ſinè pretio relinquere cogebantur. Si quid adhuc inter merces erat, quod pernicioſa mercatoribus venuſtate Waywodæ placebat; acceſſus, audientia, & expeditio negabatur. Waywodâ quidem, uti ſimulabat, rerum omnium inſcio, reipſa verò authore, & omnem novæ exactionis modum ſuggerente. Infidelitatis igitur accuſatum, Tzarus Moſcuam evocavit; & cùm crimen objectum diluere non poſſet, in meritam pœnam ad ſuſpendium damnatus. Reus jam patibulum ad cancellariam in Arce erectam conſcenderat, & collum laqueo inſeruerat; cùm mortis ſupplicio gratiosè abſolutus trahebatur ad aliud, centenos, & ultra knuttarum ictus à lictore inflictos publicè ſuſtinere coactus, inter Tzareas triremes reliquum vitæ miſerabili ſorte tranſacturus; infelix documentum, quàm exacta fide res Principis gerendæ ſint.

Artemonowicz Dumnius Diacus declaratus Legatus ordinarius apud præpotentes Status Hollandiæ ſecum ductis uxore, & liberis triennio commorabitur. Hunc octo Bojarinorum filii, urgente Tzari mandato ſecuti ſunt, ad comprehendendam interea temporis navigandi artem, peritiámque maritimam, latinam linguam callet, ejúſq; præ reliquis potiorem uſum habet, ſingularis prudentiæ opinione Tzari gratiam aucupatus eſt, humanus ſanè, & comis politíq; inter Moſcos ingenii. Qua æſtimatione honores ponderare ſoleat, fortalitium Riga, quod nuper ad Hol-

landos

landos profecturus transiit, exemplum vidit. Adventantem & fortalitii mœnia subeuntem lætis tormentorum explosionibus exceperant; maxima hæc semper apud Europæas Aulas honoris testificatio esse solet, sed id Artemonowiczio insolens visum est. Quid boatus iste ajebat, si stomachus jejunus me allatret? majus momentum honoris in vino, cremato, & ferculis, quàm impensi honoris indiciis reponens. Diaci (illorum interpretatione Cancellarii) re verò penitiùs considerată Secretarii Cancellariæ Legatoriæ duo sunt, Basilius, Bosnizin, & Boris Michalowicz ambo jam apud exteros Legationibus obitis venerandi.

Quanta cautelæ, & observantiæ præcepta Ministris suis peregrè missis dare soleant, una hìc subjecta, & Magnæ Moscicæ Legationis Mareschallo tradita instructio documento sit.

Anno apud nos 1698. ad mandatum Magni Domini Tzari, & Magni Ducis Petri Alexiowiczii totius Magnæ, Parvæ, & Albæ Russiæ Autocratoris ad Godefridum Bristaff.

Ex Civitate Neomagensi Magnis Legatis scripsisti, vos coactos fuisse in diversis Hollandiæ locis exacta vectigalia solvere; Neomagio autem Cliviam usque vos aqua, aut mari profectos esse. Potwodas, equos conductitios,& equorum propriorum pabulum magnis impensis stare;pecuniam idcirco in solidis imperialibus vobis traditam, ægrè suffecturam,novo propterea mandato opus fore. Quam primùm itaq; hi ordines ad vos pervenient, iter tuum jam ante commendatum omni possibili diligentia promovebis; sinè cunctatione, & inutili mora usque ad fines Cæsareos progrediens. Si,utì mones,imperiales non suffecerint,à Scriba, & Magistro Zobellinarum ex thesauro quingentos ducatos tibi tradi jubebis, si res ita postulaverit, ubi verò major & verè extrema necessitas urgeret, mille ducatos in manus tuas facies consignari, utriusque autem pecuniæ, tam imperialium, quàm ducatorum cautè servatæ, & utiliter impensæ accuratam rationem reddes. Quòd si etiam ibidem locorum victualia minoris forent, pensionem minues, tantam verò arbitrio tuo dabis, ne quopiam sordidè indigeant, ab ebrietate omnes cures abstinere, ebriosis minùs pecuniæ solves.

Ubi Principes comitatui tuo victum, aut pro eo pecuniam dabunt, pensionem solitam omninò tolles. Quamcunque autem civitatem modò adis,aut deinceps aditurus es,ex ea Magnos Plenipotentiarios Legatos, Amstelodami, aut alibi commoraturos de itineris tui progressu semper facies certiores.

Dumnius Diakus
Procopius Wosnizin.

Anno 1698. 25. Martii ad mandatum Magni Domini, & Magni Ducis Petri Alexiowiczii totius Magnæ, Parvæ, & albæ Russiæ Autocratoris; atque ad ordines Magnorum & Plenipotentiariorum Legatorum Generalis, & Admiralis, ac Gubernatoris Novogrodiensis Francisci Jacowiczii Lefort Generalis rerum bellicarum Commissarii, & Gubernatoris Sibiriensis, Feudori Alexiowiczii Golowin, atque Cancellarii, & Gubernatoris Bochowiensis Procopii Bogdanowiczii Wosnizin, Aulico Godefrido Bristaff impositum est: ut proficiscatur Amstelodamo per Hollandiam Neomagum, Neomago per civitates Brandenburgicas, Cliviam, Wesel, Lippstadt, Münden, Hildesheimiũ, Ascherleben, & Hall, per urbes Electorales Saxonicas Lipsiam, & indè per Boëmiam Pragam, vel ubi proximior, commodiórve via erit, aut Electorales Saxonici, & Brandenburgici Commissarii, & conductores vos ducent usque ad fines Cæsareos. Cum illo dimissi sunt Aulici, servi, & Magnæ Legationis domestici. Missa quoq; cum ipso est Magni Domini pecunia, thesaurus Zobellinarum, Legatorum vestimenta, vasa & diversa supellex, ut securiùs, tutiúsque ubique iter faciant, litteræ passûs ei extraditæ sunt, magnorum Legatorum subscriptione, & sigillis corroboratæ. Ante ejusdem discessum autem Magni Legati Augustissimum Imperatorem, & Serenissimum Regem Poloniæ, Electorem Saxoniæ, & Serenissimum Electorem Brandenburgicum litteris requisiverunt, ut appropinquantes præmissos domesticos suos amicè susciperent, concederéntq; illis Potwodas, alimenta, aliáque necessaria auxilia, & itineris promotionem. Quando ipse Bristaff Cliviam attinget, Commissarium, alimenta, & conductores exiget: eámque viam cum omni cautela, & securitate ad Saxoniæ fines ingredietur; idem facere meminerit, ubi ex finibus Saxoniæ ad Cæsareos pervenerit. In Cæsareis finibus autem Magnorum, & Plenipotentiariorum Legatorum adventum expectabit. Si in quibusdam civitatibus Potwodæ, & alimenta negarentur; equos conducet, & juxta præscriptum huic instructioni insertum inter comitatum pensionem pecuniariam distribuet. In necessarios etiam Potwodarum, alimentorum, aliósq; sumptus, omnem casum præventuri Scribæ Cancellariæ Legatoriæ Nikiphoro Ivanow, & ejusdem socio quatuor solidorum imperialium millia adextremam necessitatem usque custodienda commendavimus. Quidquid expendet, & pro qua re, id omne nominatim libro rationum inferet, librum rationum verò cum pecunia residua magnis, & Plenipotentiariis Legatis ostendet, per se autem, vel aliorum

rum nomine nullos ſuperfluos ſumptus faciet. Interrogaturis de magnorum, & Plenipotentiariorum Legatorum commoratione reſpondebit: eos ob ponderoſa Tzareæ Suæ Majeſtatis negotia adhuc Amſtelodami detentos, brevì tamen ſecuturos; percontantibus verò de rebus majoris momenti, ſuper quibus reſpondere Legatorum eſt, reponet: ſe militem eſſe, & ſimilium ignarum. Legatorum domeſticis injunget, ut modeſtè, & compoſitè ſe gerant, ſinè venia nullibi vadant, à nimio potu abſtineant, nec ad rixas, & jurgia deſcendant, aut alio modo minùs civiles ſe exhibeant. Horum ipſe maximam curam geret: qui mandato huic contra venientes petulantiùs vagabuntur, aut vino ſe ingurgitabunt, hos prout ipſi videbitur, coërcebit; vilioris ſortis homunciones verò batoccis, & baculis jubebit caſtigari. A pecunia, & theſauro Zobellinarum ſcriba Nikiphorus Juanow, & Theodorus Bulaew, nec paſſu diſcedent, his tres ex Haydonibus alternis mutatísque vicibus ad viginti quatuor horas adjungentur; ipſéque cum ſcribis curabit, ut hi apud theſaurum maneant, & eundem accuratâ vigilantiâ cuſtodiant. Denique ipſe Briſtaff ex omnibus civitatibus de commoratione, & progreſſu itineris ſui, Magnos, & Plenipotentiarios Legatos certiores reddet, ne eos lateat, ubi ſubſiſtant, ad quas urbes contendant, & quo die denuo ulteriùs forent diſceſſuri.

De Exterorum Principum Miniſtris, qui noſtro tempore Moſcuæ commorati ſunt.

Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Frater Pater Petrus Paulus Palma de Artois, Archi-Epiſcopus Ancyranus, & Vicarius Apoſtolicus in Regnis Magni Mogol, Golgonda, & Idalkan Tzareæ Majeſtati faciendi itineris ſui neceſſitatem adhuc in Hollandia expoſuit, & ab eadem humillimis precibus mandatum impetravit ad Kneſium Boriſium Alexiowizium Galizin Regnorum Caſani, & Aſtracani Pro-Regem, ut Archi-Epiſcopum non modò Moſcuæ congruâ benevolentiâ ſuſciperet, ſed inſuper ad fines usque Perſiæ ſecurè conduci juberet, libera ſuſtentatione ex ſingulari Clementia eidem liberaliter tributâ, quamdiu in Tzareæ Majeſtatis Regnis, & Provinciis per tranſitum verſaretur. Is ſextâ Julii anni 1698. cum duobus Presbyteris, Capitaneo Molinos, Medico, Horologiario, & aliis quibusdam perſonis Moſcuæ advenit. Cujus habitationi primùm domus in Slowoda aſſignata erat; tertio verò adventûs ſui die Kneſius Galizin Tzareo mandato ſatisfacturus Domino Archi-Epiſcopo, equis ſuis, & curribus ad ſe introductis aliquam palatii ſui par-

tem, quoad Moſcuæ perſiſteret, incolendam dedit. Decimâ Julii, octavæ SS. Corporis Chriſti feſtivitatem ſuâ præſentiâ decoravit, decimâ ſextâ ejusdem quinquaginta Catholicos Confirmationis Sacramento in fide roboravit. Interea Kneſius Galizin navem paravit, & variis victualibus inſtruxit, quam ſub finẽ Julii Credentialibus Tzareis antè munitus conſcendens iter ſuum per Ockam, & Wolgam, indè per mare Caſpium in Perſidem auſpicatus eſt.

Illuſtriſſimus Dominus Dominus Joañes Stanislaus Boghi Judex Trœcenſis, Sereniſſimi Poloniarum Regis Aulicus, ejusdémque ad Tzareæ Majeſtatis aulam Ablegatus Extraordinarius.

Quando Sapiehanæ partis graſſantes undequaque ſeditioſæ turmæ magnos in tota Lithuania tumultus excitabant, ipſe cum charactere Ablegati ad Ruſſiæ Autocratorem expeditus eſt, ut novi Regis electionem, & eâ peractâ ſuſceptam coronationem annuntiaret. In commiſſis inſuper ſuis habebat numerum, & vires excubantis ad Lithuaniæ confinia Tzareæ Militiæ accuratè inſpicere, & de iisdem quamprimùm vera, & certa referre. A Sapiehanis direptionibus, & ſtructis ubique inſidiis non adeò tutum erat, cum decenti famulitio, ſplendida ſupellectili, & compoſito ad Characteris dignitatem ornatu proficiſci, re enim compertâ, de vita, bonísque omnibus actum fuiſſet. Hinc ſaniori uſus conſilio, uno duntaxat ſtipatus famulo, nullis oneribus impeditus, hoſtium fefellit inſidias, & Moſcoviæ fines feliciter attigit. Streliziis ad Lithuaniam imperabat Kneſius Michaël Gregorowicz Romadonowski. Huic non aliter, quàm monſtrato paſſu, & Credentialibus muneris ſui prærogativam potuit aſſerere: Lithuaniæ diſſidiis in excuſationem datis, eò quòd cum condigno comitatu ad Moſcuæ confinia non compareret. Miſeratus ſortem Romadonowski petenti Ablegato de ſufficienti famulitio, equis, & curribus providit, quibus Moſcuam ad Tzarorum Reſidentiam progrederetur; admiſſus, introductus, & acceptatus à Miniſterio, habitationem in palatio Legatorum aſſignatam occupavit. De Moſcici Miniſterii periculoſa calliditate multùm conqueſtus, paſſum, & Credentiales litteras eidem extraditas, ſéque captioſè circumventum perſæpe indoluit. Cùm prima Julii 1698. apud Boiarinum Leonem Kirilowiczium prandium ſumeret, eidem acceptas à Sereniſſimo Rege ſuo litteras exhibuit, quæ laudata Cæſarei Ablegati dexteritate reprehendebant ejusdem nimis facilem paſſûs, & litterarum Credentialium extraditionem. Neſcio in quas tricas, & contentiones cum quodam Kneſio Dolgoruga lapſus, eundem in duellum dicitur provocâſſe, &, quòd is non compareret, ejusdem feneſtram

e-

exploſo piſtoleto petiiſſe. Adeò res iſta Moſcos afflixit, ut deinceps Domino Ablegato in omnibus oppoſiti, omnem vix non lapidem moverint, quo tædia ipſius, & faſtidia multiplicarent. Optimum inſuper Virum exoſi, dato ſuper Credentialibus exhibitis reſponſo, expedire tentabant, unde nova altercationis occaſio. Polonus enim non viſo Principe, ad quem principaliter miſſus eſſet, diſcedere recuſavit. Re igitur ad Tzarum delata, tunc fortè in Hollandia commorantem, Tzarea Majeſtas, cujus ſingularis prudentia, & laudatiſſima æquanimitas ubique elucet, pro Polono ſic reſcripſit: ad me, non ad vos miſſus eſt Ablegatus, maneat ergo, donec rediero. Vos congruam eidem ſuſtentationem interea elargiemini. Ratione verbi cujusdam aſperioris, & in contemptum Characteris vergentis, quendam Interpretem Cancellariæ Legatoriæ primâ Auguſti verberibus horrendùm caſtigari juſſit ad novi odii incitamentum, Moſcicum Miniſterium indignè ferens, ſe irrequiſito, ſubditos ſuos ab exteris cædi, quotidiè magìs ab Ablegato animis diſceſſit. Ita ut Dumnii, aliorúmque ſermones apertiſſimè dicerent, eum Ablegatum non eſſe, attuliſſe credentiales dubias, nullo certo nomine expreſſo, igni oleum affundebatur, cùm Reſidentis Moſcowitici litteræ Varſaviâ advenirent. Polonos de Ablegato ad Tzarum miſſo ſcire nil velle. His replicabat Ablegatus: non dubitare ſe, quin Polonorum nonnulli, maximè ſibi inimici, id aut neſciant, aut ſcire diſſimulent; ſe à Rege, & Republica miſſum, ſollicitum non eſſe de privatorum ſcientia, ignorantia, aut malevolentia. Moſcis autem ſufficienter notam eſſe characteris ſui dignitatem. Licèt enim in una credentiali epiſtola nomen ſuum expreſſum non fuerit, inveniri potuiſſe in altera. Se plures Credentiales litteras attuliſſe, pertinere calumniam ad Sereniſſimum Regem. Illius, non ſuas injurias ſe perſequi. Et ſanè tametſi nullas omnino credentiales attuliſſet, mecum tamen æquiores exiſtimare non ambigo, uſitatum Legatis tractamentum, & honores ipſi ex eo debitos fuiſſe, quòd illum Moſci ſub Ablegati charactere ſolenniter ſuſcipere non dubitaverint. Eorum enim arbitrio obnoxium eſſe non poteſt, hunc modò Legatum eſſe, modò non eſſe. Nihilominus Moſci ab eo penitus averſi, liberam illis in locis, conſuetámque ſuſtentationem deinceps præbere recuſârunt, & ubi moleſti eſſe poterant, pro viribus laborantes, omnia faſtidioſæ ejusdem ambitioni imputârunt; quibus illum quandoque juſta ratione impulſum moveri oportuit. Ablegato Poloniæ præcedere prætendebat Danicus, quia inquiebat: Rex meus ad ſceptrum naſcitur, Polonorum autem liberis modò ſuffragiis ad eam eminentiam

nentiam vocatur, quæ litigia Moſci non probabant, tanquam tempori non ſatis accomodata. Poloni partibus tacitè favebant, ſi Tzarei tractamenti ſplendor, quo uterque honorabatur, non temerè major, minorve eſt, pro Polono res ipſa ſententiam tulit, hominem tamen oderant, ſecundâ Novembris ſinè ceremoniis expeditum.

Sextâ Decembris Veroniſcham ad Tzaream Majeſtatem iter parantem impedivit Miniſterium, quòd in jam plenè dimiſſum nulla deinceps negotiatio caderet ſinè novarum credentialium exhibitione; proteſtabatur tamen, cùm Generalis Vigiliarum Præfectus de Carlowiz ob timendos novos Lithuaniæ motus pro viginti millibus Tzareorum militum ad confinia quamprimùm ſubmittendis, ſollicitaret, admonebátque præterea, conſultiùs ſibi videri, ſi omiſſa periculoſa armorum oſtentatione Tzarea Majeſtas apud Rempublicam de injurioſis ejuſdem molitionibus conqueretur, utpote in cujus contemptum redundaret, poſt electionem, & coronationem Regis ritè annuntiatam, novi Regis eligendi cogitationem velle ſuſcipere. Interim Moſci, quibus diſplicebat diuturna Ablegati poſt dimiſſionem commoratio, inſinuant eidem, ut trium intra ſeptimanarum ſpatium cameras ſuas evacuet, & extra Moſcuam ſe conferat, locúmque cedat adventuro Ablegato Extraordinario Electorali Brandenburgico. Cùm verò abitum ejuſdem minimè maturari cernerent, undecimâ Januarii quindecim Potwodæ ad curiam Legatorum miſſi ſunt, quibus ipſe uteretur, ad diſceſsûs, & itineris ſui celeriorem promotionem.

Illuſtriſſimus Dominus Paulus Heins Sereniſſimi Daniæ Regis ad Aulam Tzaream Ablegatus Extraordinarius ſtuduit imprimis intercedentem Regi ſuo cum Tzarea Majeſtate amicitiam conſervare, eámq; ſanciendi fœderis unione propiorem facere, & intimiorem, cum Poloniarum Ablegato de prærogativa contendens, Regna hæreditaria electitiis prætulit. Nonâ Octobris anni 1698 Tzarea Majeſtas ex dignatione ſingulari ejuſdem filium ex fonte Baptiſmali levavit, primâ verò inſequentis Novembris majores honores aucupabatur, cùm ſummo manè ad Danicum Comiſſarium Boudenand concederet, ubi Tzaream Majeſtatem noctem tranſegiſſe conſtabat. Sed auroræ ſerenitatem quædam diei nebulæ infeſtârunt; liberiore quadam in Tzari faciem contradictione eas nubes contrahente. Non impari ex cauſa tempeſtatem concire poterat decima quinta Januarii dicti Anni 1699. Negotiorum obtentu, facultate acceptâ Tzarum Veroniſcham uſque ſequendi, illuc quartâ Martii, cum Ablegato Brandenburgico

gico contendebat; cùm Tzareum curſorem confluentis ruſticæ turbæ furori jam ſemianimem adventu ſuo ſubtrahit, quòd adventantium conſpectu territi latrocinantes villani diffugerent; Waywodam verò ſibi ſegniter Potwodas ſubminiſtrantem apud Tzarū detulit, eo effectu, ut ille Veroniſcham citatus knuttarum ſupplicio afficeretur. Vigeſimâ nonâ Maji Moſcuam reverſus eſt, quòd Tzarus obſequio navigii Azowium Veroniſchâ moverit.

Illuſtriſſimus Dominus Marquardus de Prinz Ablegatus Extraordinarius Electoralis Brandenburgicus, qui, cùm Tzarea Majeſtas in terris Brandenburgicis cum Legatis ſuis ageret, Commiſſarii munere fungebatur, vigeſimâ quartâ Januarii anni 1699 ſolenni ingreſſu Moſcuam ſubivit; Tzaro de felici in proprios Status, regionésque reditu gratulaturus. Quartâ Martii cum Ablegato Danico Veroniſcham petiit, ubi Tzareæ Majeſtatis icone, gemmis, lapidibúsque pretioſis ornata donatus, & decimâ sextâ indè redux, tandem vigeſimâ ſextâ ejuſdem abitum ſuum adornavit, quem per urbis portas uſque Moſci cum ſolenni comitatu proſecuti ſunt; diſceſſurus autem ſui locò conſtituit Reſidentem intereſſe Sereniſſimi Electoris diligenter obſervaturum, Dominum Timotheum de Zadoca Kieſielski. Dania, & Suecia ſuos ibidem Commiſſarios habent, quorum operâ earundem Legati non rarò utiliter utuntur. Suecicus Knipper, Danicus verò Boudenand compellatur.

Atque hæc Legationis tempore gravioribus diſtractis negotiis obſervare licuit; quæ, tum ut eruditorum paſceremus curioſitatem, tum ut profecturis aliquando in Moſcoviam aliqualem gentis hujus daremus notitiam, typis vulgavimus. Boni conſule benevole Lector, & ſi fors plana nimis phraſis oculos offendat, tibi velim perſuadeas; nos non hiſtoricam, ſed familiarem ſcribendi methodum fuiſſe ſecutos. Errores quoque, ſi præter appoſitos, & correctos quidam calamum effugerint, niſi cenſorio acceſſeris animo, facilè emendabis.

F I N I S.

Nomina illorum, qui cum Ablegatione in Moſcoviam abieruut.

Ablegatus Extraordinarius.

PErilluſtris, ac Magnificus Dominus Chriſtophorus Ignatius, Nobilis Dominus de Guarient, & Rall, Sac. Rom. Imperii, & Regni Hungariæ Eques, Sac. Cæſ. Maj. Conſiliarius Aulico-Bellicus Actualis.

Miſsionarii Cæſarei.

Rev. Dominus Joannes Franciſcus Emiliani.
Rev. Dominus Joannes Berula.
Rev. Dominus Joannes Caſagrande.

Præfectus.

Dominus Franciſcus Joſephus Puſch de Mangbourg.

Stabuli Præfectus.

Dominus Guilielmus Erneſtus de Mayrau.

Secretarius.

Dominus Joannes Georgius â Korb.

Joannes Hermanus Nagel. *Apotecharius.*
Joannes Andreas Köller. *Chyrurgus.*
Joannes Michael Koprax. } *Cubicularii.*
Joannes Jacobus Nagel. }
Joannes Koch. } *Coci.*
Paulus Schenk. }
Godefridus Weber. *Coëmptor.*
Joannes Ziſcher. } *Tubicines.*
Conſtantinus Hölleman. }

Octo Pediſſequi.

Matthias Plank.
Gregorius Kutzhamer.
Joannes Fürnholz.
Joannes Chriſtophorus Longolius.
Chriſtianus Paumel.
Godefridus Pertſch.
Joannes Heller. *Ephippiarius.*
Joannes Georgius Kling. *Faber ferrarius.*

4. Rhedarii.

Johann Michael Zech.
Georgius Schmidt.
Thomas Vogel.
Adalbertus Kripner.

4. Sub-Rhedarii.

Augustinus Lerch.
Christianus Mayer.
Joannes Straſſer.
Adamus Wolfarth.
Thomas Brügel. *Servi.*
Matthias Hatſch.
Jakuſcha. *Puer Culinæ.*

Errata ſic corrige.

Pag. 1.	linea 18. Norogardiæ	*lege*	Novogardiæ.
Pag. 2.	& 3. Tzaræ	*lege*	Tzareæ.
Pag. 3.	linea 22. Legato	*lege*	Ablegato.
Pag. 3.	Lineâ antepenultima Muſelmanorũ	*lege*	Muſulmanorum.
Pag. 34.	linea 34. plaudibus	*lege*	paludibus.
Pag. 40.	linea 9. inſidientes	*lege*	inſidentes.
Pag. 44.	linea 19. ſcobodam	*lege*	Slobodam.
Pag. 45.	linea 19. malluiſſe	*lege*	maluiſſe.
Pag. 47.	linea 37. conulit	*lege*	contulit.
Pag. 50.	linea 14. propinguitas	*lege*	propinquitas.
Pag. 58.	linea 36. & ſæpius Oezakow	*lege*	Oczakow.
Pag. 64.	linea 5. ſagninandi	*lege*	ſaginandi.
Pag. eodem	linea 20. pejurandi	*lege*	pejerandi.
Pag. 65.	linea 34. Tzereaſſiorum	*lege*	Tzerkeſſiorum.
Pag. 66.	linea 12. Zebollinarum	*lege*	Zobellinarum.
Pag. 81.	linea 9. Ablegalti	*lege*	Ablegati.
Pag. 93.	linea 2. ſuſpiciari	*lege*	ſuſpicari.
Pag. 100.	linea 1. exilens	*lege*	exiliens.
Pag. 113.	linea 18. tres e	*lege*	tres ei.
Pag. 128.	linea 4. iconem	*lege*	icon.
Pag. 167.	linea 33. carere	*lege*	cavere.
Pag. 175.	linea 41. ſalute	*lege*	ſalutem.

Catalogus Navium Tzareæ Claſsis.

Ordo		Subminiſtratores Sumptuum.
Primus Ordo.		
	1	Tzarea Majeſtas.
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
	7	
	8	
	9	
Secundus Ordo.	10	Kneſius Michael Cirkaski.
	11	Kneſius Feudor Jvanowitz.
	12	
	13	
	14	
	15	
	16	
	17	
	18	
	19	
	20	
	21	
	22	
	23	
	24	Patriarcha.
	25	
	26	
	27	
	28	
	29	

Catalogus Navium Tzareæ Classis.

Nomina Navium.	Longitudo. pedū.	Latitudo pedū.	Profunditas pedū.	Tormenta.	Capita.
Sol Regalis. - - -	133	33	11	60	500
Duo Fratres Regii.					
Tzarus, & Rex Poloniæ.	150	36	11	60	500
Princeps Alexius Petrowiz.	139	37	11	60	500
Magnus Monarcha.	136	37	11	60	500
Invictus - - - -	135	37	11	60	500
Triumphans. - - -	135	37	11	60	500
Victoria. - -	135	37	11	60	500
Desperatus. - -	135	35	11	60	500
Heros Hunniades. - -	135	35	11	60	500
Hercules. - -	136	29½	9½	50	360
Mars. - - -	136	29½	9½	50	360
Jupiter. - - -	123	34	13½	48	350
Mercurius. - -	123	34	13½	48	350
Luna. - - -	123	34	13½	48	350
Phosphorus. - - -	123	34	13½	48	350
Neptunus. - -	123	34	13½	48	350
Jason. - - -	123	34	13½	48	350
Magnus Alexander. -	123	34	13½	48	350
Magnus Tamerlanes. -	123	34	13½	48	350
Julius Cæsar. - -	123	34	13½	48	350
Defensio. - - -	123	34	13½	48	350
Spes. - - -	123	34	13½	50	360
Fides. - - -	123	34	13½	50	360
Charitas. - - -	124	34	13½	50	360
Fortuna. - - -	124	34	13½	50	360
Pro Patria. - -	124	34	13½	50	360
Justitia. - - -	123	34	13½	50	360
Azowium. - - -	123	34	13½	50	360
Astracanum. - - -	128	34	13½	50	360

Ter-

Catalogus Navium Tzareæ Claßis.

Tertius Ordo.		Subminiſtratores Sumptuum.
	30	Caſanum Metropolit.
	31	
	32	Iſabrandt.
	33	
	34	
Quartus Ordo.	35	Kneſsius Michaël Alexiowitz.
	36	
	37	
	38	Kneſius Michaël Cerkow.
	39	Kneſius Proſorowsky.
	40	Baſili Fedro: Sultikow.
	41	Kneſius Trœkurow.
	42	Kneſius Petro:Chawansky.
	43	Okolniz Trochonadow.
	44	Feudor Sickow.
	45	
	46	Dolgarukoj.
	47	Ramow.
	48	
	49	
	50	
	51	
	52	
	53	
Quintus Ordo.	54	Tzarea Majeſtas.
	55	Ramow.

No-

Catalogus Navium Tzareæ Classis.

Nomina Navium.	Longitudo pedũ.	Latitudo pedũ.	Profunditas pedũ.	Tormenta.	Capita.
Caſanum. - - -	139	29	11¼	42	250
Novogrodium. - -	136	28	10½	42	250
Aquila. - - -	126	27½	10	40	240
Falco. - - -	126	27½	10	40	240
Accipiter. - - -	126	27½	10	40	240
Avis Coronata. - -	125	26½	10½	34	180
Elephas. - - -	125	26½	10	34	180
Tygris. - - -	125	26½	9¾	34	180
Leo. - - - -	125	26½	10½	34	180
Urſus. - - -	125	26½	10	34	180
Lupus. - - -	125	26½	10	34	180
Vulpes. - - -	125	26½	10	34	180
Vertagus.	125	26½	10	34	180
	125	26½	9½	32	160
	125	26½	9½	32	160
	125	26	9	30	150
	125	26	9	30	150
	125	26	9	30	150
	125	26	9½	34	180
	125	26	9½	34	180
	125	26	9½	34	180
	125	26	9½	34	180
	125	26	9½	34	180
	125	26	9½	34	180
	105	28	10	26	120
	125	26	9	24	120

Na-

Catalogus Navium Tzareæ Claſsis.

Naves Tormentariæ.		Subminiſtratores Sumptuum.
	56	Mercatores.
	57	- - - -
	58	- - - -
	59	- - - -
	60	- - - -
	61	- - - -
	62	- - - -
Incendiariæ.	63	- - - -
	64	- - - -
	65	- - - -
	66	- - - -

Præter iſta reperiuntur in Tzarea Claſſe Triremes. - - - - - 18.
Brigantieri. - - - - - - 100.
In Boryſthene Brigatieri & Remiges. - - - 300.

Catalogus Navium Tzareæ Claßis.

Nomina Navium.	Longitudo pedũ.	Latitudo pedũ.	Profunditas pedũ.	Mortaria.	Tormenta.	Capita.
Saturnus. - -	91	29	11	2	18	60
Tonitru. - -	95	29	11	2	18	60
Fulgur. - -	101	29	11	2	18	60
Grando. - -	101	29	11	2	18	60
Poteſtas. - -	101	30	12	1	14	50
Formidandus. -	101	30	12	1	14	50
Terripeta. - -	101	30	12	1	14	50
Vulcanus. - -	80	24	10½		8	26
Mons Æthna. -	80	24	10½		8	26
Mons Veſuvius.	80	24	10½		8	26
Salamandra. -	80	24	10½		8	26

DECLARATIO,

Iconum, quæ huic Operi insertæ sunt.

PRima repræsentat Ordinem, quo Moscowitici exercitûs, dum castra sua metantur, movent, & contra hostem in acie promovent. Castra autem ibidem delineata ea sunt, quibus Dominus Generalis de Gordon præfuit, quando in expeditione adversùs Crimæam, euntis, redeuntísque exercitûs tergum tutabatur.

Explicatio Numerorum.

Numeri 1. 2. 3. 4. Denotant quadranglum castrorum.
Num: 5. Tentoria Generalis in fronte exercitûs.
Num: 6. Militem pedestrem in fronte, in medio, ad latus, & ad tergum.
Num: 7. Currus, quibus imposita sunt onera ad utrumq; latus.
Num: 8. Equites separatos â peditatu,& currus onerarios, cum tormentis regiminum pariter sejunctis.
Num: 9. Centurias equitum, quæ è castris hosti in occursum exeunt, ejusdem insultus impeditura.
Num: 10. Emissas turmas, quas Equitum Centuriæ ante se collocant.
Num: 11. Extremas, & duplicatas excubias, quas modò nominatæ equitum turmæ ante se collocant.

Se-

2

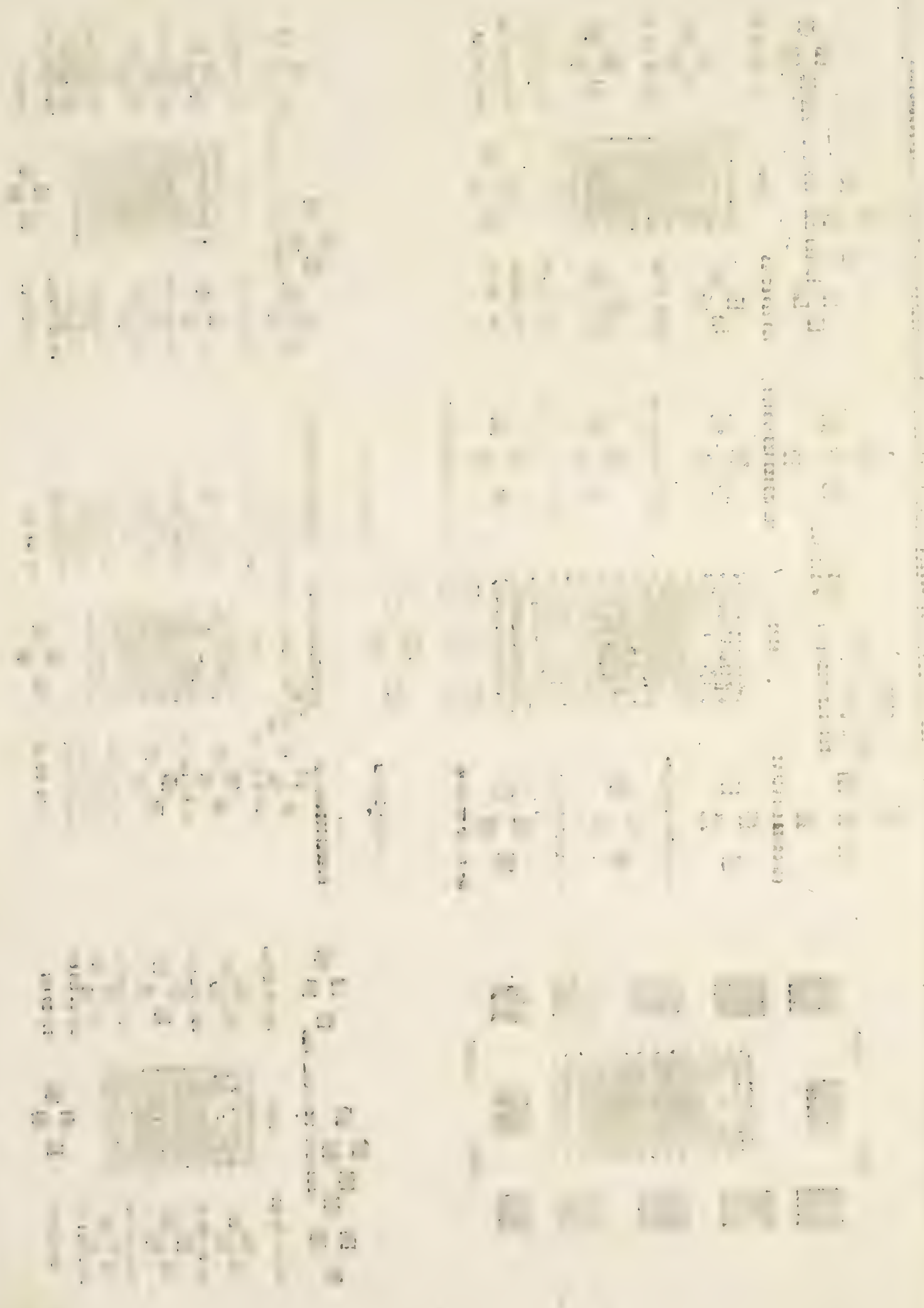

SEcunda exhibet modum à Moſcis obſervatum, quando integra exercituum vis conjuncta uno in loco ſua caſtra locat, aut in hoſticum progreditur. Plures enim illis exercitus ſunt, ſeu ſeparata corpora, ſuâ quandoque unione in monſtroſam unius magnitudinem excreſcentia. Inter ſe autem illi exercitus diſtare ampliùs non ſolent, quàm quartâ circiter parte unius milliaris: Simili ordine, quem figura repræſentat, exercitus Moſcicus ſub imperio Magni Belli-Ducis Kneſii Baſilii Baſilowiczii Galizin, ex Crimæa, finita expeditione domum rediit.

Num: 1. Indicat caſtra Magni Belli-Ducis, cum peditatu, oneribus, tormentis, & munitione in modum quadranguli curribus incluſa; & extra illa

Num: 2. Equitibus locus eſt.

Num: 3. 4. 5. 6. 7. Quinque itidem alia caſtra, eo modo, quo prima ſub Num: 1. 2. collocata ſunt.

TErtia repræſentat partem fluvii Tanais, & paludis Mæotidos, aut maris Aſſowici, utì & Civitates ad maris littus exſtructas.

Notandum, Aſſowium, poſtquam in Moſcicam poteſtatem venit, à Moſcowitico Generale Architecto bellico Laval, denuo fortioribus munimentis incluſum: ab eodem pariter duas Civitates Petropolim, & Paulopolim eſſe ædificatas.

Munimentum Tzareum (die Tzariſche Schantz) durante obſidione Aſſowii ipſemet Tzarus deſignavit, & tridui ſpatio cum quatuor vallis exſtrui fecit. Ex adverſo hujus Caſtelli Generalis de Gordon aliud ædificavit, in eum quidem finem, ne Turcæ Civitati Aſſowienſi poſſent ſuccurrere.

Caſtrum Luttik, ſicut & ambo Karantſcha jam antè Turcæ exſtruxerant, quibus Coſſakorum Tanaienſium pernicioſas divagationes, & periculoſiorem in paludem Mœotidem ingreſſum impediverunt. Quæ tamen omnia modò in Moſcorum poteſtatem redacta ſunt.

Urbs Circaſſen dicta Coſſacorum Tanaienſium metropolis eſt, ubi eorum Ethmannus, aut Dux cum ſenibus, & præcipuis reſidet.

Aſſowium Tzarus anno 1696 Turcis eripuit, & magìs munivit. Eodem tempore Turcæ Caſtrum Luttik perdiderunt, & duo Caſtella, Tzareum, & Gordonium, à Tzaro & Generale Gordonio deſignatoribus ſic cognominata.

Anno 1697 ex adverſo Civitas Petropolis ædificari cœpta eſt.

Anno 1695 ambo Kalantſcha, ſive Turcicas turres Tzarus obtinuit, in iiſque fortiter circumvallatis, hyemali tempore Aſſowium continua obſidione cinxit.

Paulopolis anno 1697 exſtructa eſt. Civitatem Mius, & tria Caſtella prope Taganrog Tzarea Majeſtas per Cæſareum Architectum Bellicum Baronem de Borgsdorff fieri fecit. Ad Taganrog autem ingens aliquod fortalitium, & portus exſtruendus erat.

Omnes venti ex quatuor mundi partibus (uter ſpiraverit) periculoſos turbines ciere conſueverunt. Sæpe duo, & tres, & interdum etiam omnes quatuor noxio concurſu inter ſe conflictantur. Naufragium non evaderet, quæ navis his colluctantibus in Mœotide foret. Spirante Aquilone cedit mare, ita ut ab influxu Tanais, ad duo milliaria genuum altitudinem vix adæquet; quod punctis in icone notatum eſt. Quando ab Occidente melior ventus aſpirat, duabus ferme decempedis creſcit mare; quæ altitudo non

Terra alta et deserta ex parte
Kubanæ
Palustria
Cälantscha Serieof
Coisuga fl.
Azovio
Via Assovium
Calantscha Niconof
Circassen
Don fl.
Kalantscha fl.
Palustres insulæ
Gordons
Donez fl.
Lahutnik fl.
Lutik
Crasen fl.
fortilitium antiquum
Axai fl.
Via ex Ciuitate Circassen
Via Moscuam per deserta Crimææ Valuikam versus
Via ex Assovio
Terra alta et deserta ex parte Crimææ
Scala
1
2
3
4

244

arte
PALVS MEOTIS
Me:
Or:
Oc:
Sep:
Taganrog
Paulus
Mius
ex Asovio
Sand
aa
lliar: germ:
5
6
7
8
9
Mius fl:
Pons lapideus
Kamine broh
aperit in
passum
Crimaam

rarò quibusdam ſeptimanis conſtans eſt. Ordinaria verò maris hujus profunditas eſt 15. pedum.

Sciendum præterea eſt, fluvios Tanaim, & Kuturmam ſatìs aquarum volvere, ut majores bellicas naves vehant. Quoniam verò mare ipſum quandoque ſua privatur altitudine, & fluminum oſtia ingenti vi arenæ impedita ſunt, neque naves in mare educi, neque ex illo in flumina reverti poſſunt, niſi vento Occiduo augente mare; tunc enim omnes paluſtres Inſulæ ad mediam viri altitudinem inundantur.

QUarta repræſentat modum, quo Moſci anno 1696 Aſſowium oppugnârunt, uti & ſtatum, in quo tunc erat Aſſowium. Aſſowium olim Metropolis erat Regni Tartarici Nagaiæ. Anno 1695 Moſcoviæ Tzarus cum fortiſſimo exercitu, & aliquot navibus bellicis ſecundo Tanai deſcendens, fortalitium hoc arctа obſidione clauſit. Expugnatas priùs duas turres Turcicas, quas Kalantſcha vocant, vallis munivit, & ipſam dein Urbem magno impetu aggreſſus eſt. Ei tamen expugnandæ tunc non ſufficiebat, re infecta cöactus diſcedere. Intereà verò illam arctè cinctam, & clauſam tenuit ſubſidio turrium, in quibus ejusdem copiæ tota hyeme vigilabant; donec anno 1696 denuo ſuas vires æſtivo tempore ad eam Urbem admoveret. Venerat autem cum 50 millibus peditum, & 16 millibus Equitum, 10 tormentis majoribus, 60 mortariis, 23 triremibus, 2 Galeazis, 4 navibus incendiariis. Non recenſitis aliis navigiis, quæ ingenti multitudine Tanaim contegebant. Oppugnabatur Aſſowium 26 Maji: ſe dedebat 29 Julii. Præſidiariorum (cùm Urbe exirent) numerabantur quatuor millia armigerorum.

SEQUITUR.

Declaratio Urbis, & laborum obſidentis exercitûs.

Num: 1. Arx Aſſowiana muris lapideis incluſa.
Num: 2. Aſſowium.
Num: 3. Vallum Turcicum ex ſolo limo cum parvis ſuis, & inæqualibus propugnaculis, quod undequaque cavum, & lignis ſuffultum erat. Sub qua cavitate uxores cum liberis, læſi cum ægrotis ſe abſconderant, ut à Moſcico pulvere, & tormentis liberi eſſent. Ubi, & quot tormenta plantata fuerint, turrium foramina oſtendunt.
Num: 4. 5. 6. Approximati aggeres anni 1695.
Num: 7. Aggeres anni 1696.
Num: 8. Batteria ad impedienda tormenta Turcica, cum numero tormentorum.
Num: 9. Batteria 20 pedibus alta, ex qua ſupra illud Vallum ex limo tormenta detorquebant in Aſſowium.
Num: 10. Vallum ex limo 15 pedes altum, quod Moſci 30 virgis à Civitatis foſsa aggerere inchöarunt. Quod deinde continuis laboribus ante ſe trans foſſam ſupra propugnacula devolvebant, quindecim millia hominũ quotidie laborabant,

Scala 100 decempedar gallicar
Elevatio Scalæ bis proportionata est

TANAIS FLVVIVS
14
14
14
14
16
1
2
3
7
7
7
8
8
8
8
15

bant, donec ipſis Aſſowianis caſtris, & munimentis major moles ligone aggeſta ſurgeret, & urbe quaſi obrutâ ſinè ulla arietatione viam, & facilem tranſcenſum pararet.

Num: 11. 12. 13. Tres diverſi Moſcowitici cuniculi ſubtus vallum uſque ad Aſſowiana mœnia, ut Turcici cuniculi â vallo Moſcico averterentur.

Num: 14. Moſcowitica propugnacula, Batteriæ, ſive Köſſel Tanaim, ex adverſo Aſſowii, ut non modò Præſidium Turcicum infeſtaretur, ſed irruptio etiam per aquam tentari poſſet.

Num: 15. 16. Batteriæ ubi mortaria plantata fuerunt. Tot autem erant Mortaria, quot hic orbes, aut annuli figurati videntur.

Quin-

QUintaFortalitiumAſſowium exhibet adTanaim ſitum:qualiter illud Tzarus poſt occupationem An. 1696, & 97 muniri juſſerit. Antiqua circumvallatio Turcica numeris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. denotatur. Puncta vetus vallum indicant, & paliſadas. Regulare vallum verò cum diverſis ſuis propugnaculis continuâ lineâ diductum nova Moſcorum munimina exhibet, utì & novam civitatem Petropolim dictam.

Saporoſchen Civitas Coſſacorum eſt. Hanc ut plurimùm damnati, & deportati incolunt. Qui enim aliàs in Sibiriam relegabantur, illis moderno tempore hæc Civitas exilium eſt. Ideóque cives aut Knuttis cæſi ſunt, aut inuſtam genis aquilam flagitioſæ vitæ perpetuam notam circumferunt. Foſſa, & vallum circa Petropolim nondum plenè perfecta ſunt.

Sex-

à militi
habitatio
Piscatorum
Locus pro lignis
alijsq; materialibus
Via ad Luttick
Petropoli
Colonis habi
Scala 100, Virg: Rhen:
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

5
Saprochen Civitas Cassacorum
SSOYIUM
nus habitatum
NAIS
FLVVIVS
s á
tata
Terra depressa cæspitosa mari crescente inundatur
aqua ad 5. pedum altitudinem

Via ad Civitatem Mius
C
D
A
H
I
Civitas Cosacorum
E
Paulopolis
G
C
F
B
Via ad Taganrog
Mare, ubi portum extruere cogitaverant, unius genu altitudinem habet.
Scala 100. virgar. Rhenens.
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

SExta Paulopolim deſignat, quam Magnus Moſcorum Dux An. 1697. per ſuum Generalem Architectum bellicum Laval, exſtrui juſſit. Necdum tamen elaborata eſt. Vallum medietatem modò ſuæ altitudinis habet. Propugnacula quibusdam in locis ſolùm cœpta ſunt.

Foſſa 6 tantùm pedibus profunda eſt. Hìc portum ædificare Moſci intenderant, modò mare ad ferendas naves ſatìs aquarum habuiſſet.

A. B. aggeres cum vallo, & foſsa, ut Coſſaci loca per C deſignata ſecurè valeant incolere.

D. E. F. facta devia ad mare. G. Fons Babylonicus 40 pedibus profundus, necdum autem perfectus.

H. Locus, ubi naves appellere conſueverunt.

I. Locus depreſſus, ubi requiſita ad exſtruenda mœnia cuſtodiuntur. Fundus, in quo Paulopolis jacet, maris Horizonte 36 pedibus altior, & limoſus eſt.

SEptima oſtendit novum Fortalitium, quod ſua Tzarea Majeſtas an. 1698 per Cæſareum Architectum bellicum Baronem de Borgsdorff ad fluvium Mius voluit ædificari; ubi portum conſtituere concluſerat. Tzareus Architectus bellicus Richel locum hunc portui idoneum cenſuerat. Sed poſtmodum aliis rem penitiùs conſiderantibus, contrarium omnino viſum eſt.

Terra depressa 120. virg: á fluvio
no:
we:
so:
su:
Palus
Mæotis
Via Asovium
Terra alta et plana 20. pedibs:
Supra horizontem aquæ

Mius; quam Mare interdum inundat
Via ad fl: Mius
Terra alta et plana 20. pedib: Supra horizontem aquæ
A
B
Scala plani 80. virg: quarum quevis continet 12 pedes Architet. Navalis Holand:
10 20 30 40 50 60 70 80
Scala Profilis. 96. pedum
6 12 24 36 48 60 72 84 96
A
B
D

8.

Situatio Taganrog
et tria Castella deffensioni
extruendi portus locata
West
nw
Nord
no
Ost
so
Sud
sw
Scala 200 Ruſ: magn: filo: quorum 5.
faciunt 36 ped: Archit: naval: Holland:
20 40
10 30 50 100 200

OCtava exhibet ſituationem Taganrogii cum tribus Caſtellis, quibus labores ad novum portum exſtuendum neceſſarios, contra Tartaros defenderent. Quæ jam ſæpe nominatus Baro de Borgsdorff anno 1698 ædificavit.

Olim Turcæ ad Num: 33 altam lapideam, & terrâ aggeſtâ circumvallatam turrim habebant, quam Taganrog compellabant.

NOna exhibet Fortalitium apud Taganrog noviter projectum, quod Dominus Baro de Borgsdorff Tzareæ Majeſtati ſubmiſit. Reſolverat enim Tzarus eodem loci Fortalitium, & portum exſtruere. Noſtro autem tempore cogitationes illæ ad opus necdum redactæ erant.

Declaratio numerorum.

Num: 1.2.3.4.5.6.7.8.9. deſignant munimentum novem angulorum, cujus ſituatio eadem eſt, quæ trium antea Caſtellorum.

Extra foſſenbrea, & ſiccâ foſsâ cum lunula cingitur, viâ itidem coopertâ, & aliâ deviâ, quam Clacis vocant. Semiluna verò adhuc extra Clacin eſt. Linea indicat longitudinem, latitudinem, & profunditatem omnium, munimentorum.

Num: 23.24. Locus, ubi ſervi nautici habitant; & requiſita materialia ad fabricandas, inſtruendáſq; naves aſſervantur.

Num: 102. 103. 192. 193. Minor portus, cujus munimina, horúmque trina dimenſio apud Litt. A. B. C. invenitur. Spatio unius anni ædificari poteſt.

Num: 10. 11. 12. 13. Major portus, cujus omnimoda exſtructio plures annos requirit.

Projectum fortalitij et portus apud Taganrog
ad Mæotidem extruendi

no:
os:
we:
su:
10
13
182
192
23
Portus
24
283
193
11
12
A
B
C

Korb Diarium Petri I Fol

Ouk.N 32785